

ŽIVA ZAJEDNICA

20

Zwanzig-
jähriges
Jubiläum

der Lebendigen Gemeinde

Uzmite svoj novac natrag!

Ne radite samo za Finanzamt!
Iskoristite sve mogućnosti povrata poreza!

Znate li...

...da njemački zakoni pružaju različite mogućnosti povrata preplaćenog poreza?

...da većina ljudi ima pravo na nekoliko tisuća maraka povrata poreza godišnje?

...da na taj način i Vi možete

profitirati?

☒ da, želim iskoristiti svoje pravo na povrat poreza!

Kupon ispunite i pošaljite poštom ili faxom
i naš savjetnik će stupiti u kontakt s Vama!

IBES GmbH

IGOR KOBASIĆ

Zuckerleweg 18 · 70374 Stuttgart

Tel. 07 11 / 5 09 01 20 · Fax 07 11 / 5 09 01 21

ime i prezime: _____

ulica i broj: _____

pošta i mjesto: _____

telefon (fax): _____

datum rođenja: _____

zanimanje: _____

ZIVA ZAJEDNICA LEBENDIGE GEMEINDE

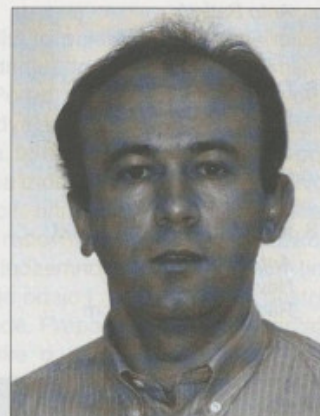
60435 Frankfurt a. M., An den Drei Steinen 42
Tel. (0 69) 95 40 48-0, Fax (0 69) 95 40 48 24

Herausgeber/
Izdavač: Kroatenseelsorge in Deutschland
Verantwortlich/
Odgovara: Josip Klarić
Chefredakteur/
Glavni urednik: Anto Batinić
Redaktion/
Uredništvo: Stanka Vidačković, Jura Planinc, Ivek Milčec,
Jozo Sladoja, Jozo Župić
Mitarbeiter/
Suradnici: Željka Čolić, Dijana Tolić, Alen Legović,
Marko Obert, Vlatko Marić
Layout: Ljubica Markovica
Lithos +
Seitenmontage: Fotosatz Service Bauriedl
64546 Mörfelden-Walldorf
Druck: Spenglers Druckwerkstatt GmbH
64572 Büttelborn
Jahres-
bezugspreis: DM 30,- incl. Porto (s poštarijom);
za ostale europske zemlje: DM 40,-
za prekomorske zemlje: DM 60,-
Bankverbindung: Konto Nr. 129072 (BLZ 500 502 01)
bei der Frankfurter Sparkasse

Djelatnici Hrvatskoga dušobrižničkog ureda

P. Josip
Klarić

Anto
Batinić

Ana
Drežnjak

Antonija
Tomljanović

Romana
Kašaj

Ljubica
Markovica

Članovi uredništva

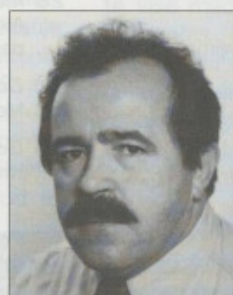
Jura Planinc je dugogodišnji i
neumorni član uredništva na-
šega lista

Ivek Milčec, član uredništva,
živi sa „Živom zajednicom“
već 18 godina

Fra Jozo Župić je višegodišnji
član uredništva i revan tek-
stopisac

Jozo Sladoja, član uredništ-
va, prati riječu i slikom život u
Misiji München

Stanka Vidačković je dugogo-
dišnja članica uredništva.

Suradnici

Željka Čolić piše uglavnom
članke za naš prilog na nje-
mačkom jeziku

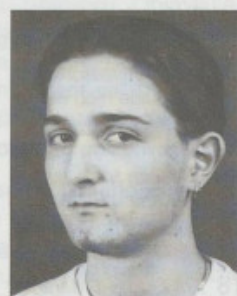
Dijana Tolić je naša najmlađa
suradnica

Vlatko Marić piše naše teolo-
ške priloge već četiri godine

Alen Legović je novinar radio
postaje Deutsche Welle i naš
višegodišnji suradnik.

Marko Obert, naš suradnik, za-
dužen je za strip i karikaturu

KOLUMNE –
KOMMENTARE

5 Uvodnik – Editorial

Anto Batinić:
Dvadeset živih godina

6 Delegatovo pismo –
Delegatenbrief

Josip Klarić:
Hvala svima!

8 Motrište – Blickpunkt

Anto Batinić:
Navješćivanje
Radosne vijesti tiskom

PISMA –
BRIEFE10 *Mons. dr. Pero Sudar:*
Kušnja Bosne

Mons. Vladimir Stanković:
Velika važnost pisane riječi

11 *Kardinal Vinko Puljić:*
Živa spona s domovinom12 *Mons. Josip Božanić:*
Sredstvo međusobne komunikacije

Mons. Ivan Prenda:
Neprocjeniv doprinos
Mons. dr. Ratko Perić:
Hvala „Živoj zajednici“

13 *Mons. dr. Želimir Puljić:*
Živa čežnja za povratkom
Mons. Slobodan Štambuk:
Pozdrav s juga domovine
Stjepan Herceg:
Savjetnik u socijalnim pitanjima14 *Fra Bernard Dukić:*
Živo u Živoj zajednici
Dr. fra Jure Brkan:
Važna uloga15 *Fra Petar Anđelović:*
Cijelo vrijeme s našima u tuđini
Don Stjepan Bolkovac:
Pratilac našeg življenja u Njemačkoj16 *Fra Bernardin Škunca:*
Rasti i povezivati
Fra Petar Grubišić:
Višestruki značaj
S. Mirja Tabak:
Zrcalo života u dijaspori
S. Katarina Maglica:
Krist u centru svih događanja17 *Sestre milosrdnice:*
Napisana riječ ostaje
S. Ines Kezić:
Duhovno živa zajednica
S. Vesna Mateljan:
Prisutne u Essenu od 1960. godine
S. Ana Antolović:
Nesebično darivanje za dobro čovjeka18 *Fra Ljudevit Maračić:*
Izvješćivati i odgajati
S. Kornelija Zorić:
Čuvajući svjetlo nadeOČIMA SURADNIKA –
VON UNSEREN
MITARBEITERN19 *Ivek Milčec:*
Osamnaest godina suradnje20 *Maja Runje:*
Dugo druženje sa „Živom zajednicom“22 *Ivo Hladek:*
Fra Ćiro i njegove ovceMEDITACIJA –
MEDITATION23 *Ranko Četković:*
Ne jedini, ali u lutanju jedanVJEROM KROZ ŽIVOT –
GLAUBE UND LEBEN24 *Dr. Aldo Starić:*
Vjerovati Isusu Kristu danas26 *Vlatko Marić:*
Što je vjera?U SPOMEN –
IN MEMORIAM27 *Tihomil Rađa:*
Umjesto vijenca na grob fra IgnacijaHRVATSKA DIJASPORA –
KROATISCHE DIASPORA28 *Mons. Vladimir Stanković:*
Aktualni trenutak hrvatske inozemne
pastve, problemi i perspektive32 *Don Živko Kustić:*
Moje dvije frankfurtske godine36 *Gojko Borić:*
Hrvati u očima njemačke javnostiAKTUALNO –
AKTUELL38 *Ivan Raos:*
Hrvatski križ u Hrvatskoj uliciRAZGOVOR –
INTERVIEW42 Ivan Klapčević
111 Dr. Kvetoslava Kučerova

PASTORAL

44 *Ivan Ivanković:*
Praktična priprava za krizmu
u našim misijama50 *Mo Ivan Žan:*
Liturgijska glazba u našim zajednicama54 *Dr. Stipe Nosić:*
Navješćivanje naše vjere i nadeSVIJET MLADIH –
JUGENDSEITE56 *Josip Bebić:*
Biti zaljubljen

57 Hrvatska učenica – ponos Pforzheima

ZDRAVLJE –
GESUNDHEIT72 *Dr. Sanja Krajcar:*
O staranju i brizi za starije

HRVATSKI VELIKANI

106 *Anđelko Barun:*
Fra Anđeo Zvizdović – spasitelj BosnePRIČE –
ERZÄHLUNG72 *Dragan Čuturić:*
Svećenici na kiši112 *Mladen Lucić:*
Mande moja, evo tvoga mene

LEBENDIGE GEMEINDE

59 *P. Josip Klarić:*
20jähriges Jubiläum
der Lebendigen Gemeinde60 *Anto Batinić:*
Zwanzig lebendige Jahre62 *Christa und Ludwig Bauriedl:*
Rückblick auf Živa zajednica63 *Antonija Tomljanović:*
Gescheit, gescheiter, gescheitert64 *Željka Čolić:*
„Einwanderer“ ohne Einwanderungsland66 *Ansprache des Erzbischofs Stepinac
vor dem kommunistischen Gericht
am 30.10.1946*IZ NAŠIH ZAJEDNICA –
AUS KROATISCHEN
GEMEINDENHRVATSKI ODISEJ –
POESIEHRVATSKI PRIJATELJI –
UNSERE FREUNDE

SPORT

HUMOR

OGLASI – ANZEIGEN

Dvadeset živih godina

Dragi čitatelji!

U rujnu 1978., točno prije 20 godina, pojavio se prvi broj našega lista „Živa zajednica“. Bio je to skroman početak sa samo osam stranica. Sada međutim u ruci držite „Živu zajednicu“ sa stotinjak stranica u riječi i slici. Ovo izdanje „Žive zajednice“ nazvali smo jubilarim, a u povodu dvadesete obljetnice njezina izlaženja. Znamo da se obično obilježavaju 25. obljetnice, ali list kao što je „Živa zajednica“ treba ipak svečanije obilježiti i ovu 20. obljetnicu. Radi se naime o dijasporском listu, dakle o listu jedne iseljeničke skupine, ili skupine radnika na radu u inozemstvu, pa je nezahvalno prognozirati hoće li takav list, barem u sadašnjem obliku, i dočekati svoj srebrni jubilej.

Kako u domovinskim, tako i u iseljeničkim okolnostima, i dvadeset godina neprekidnog izlaženja ovoga lista jest uspjeh vrijedan spomena. To je svojevrsna kronika o jednom teškom vremenu i našim ljudima u njemu, raspršenim diljem Njemačke, Europe i svijeta. To je kronika o očuvanju i rastu vjere tih ljudi, o praćenju i osmišljavanju njihove ljudske, društvene, političke i kulturne dimenzije. Od prvoga pa do ovog jubilarnog broja kroz list se, poput svilene niti, provlače ideje o vjeri u Boga i vjernosti Bogu naših ljudi; o njihovoj neraskidivoj povezanosti s Katoličkom crkvom (općom i domovinskom); o njihovoj neuništivoj svijesti pripadnosti hrvatskoj naciji i hrvatskoj domovini. Pod domovinom se u dijaspori misli na sve krajeve koje odavno u velikom broju nastavaju Hrvati (Srijem, Boka Kotorska, Bačka), ali se prvotno svakako misli na Hrvatsku i na Bosnu i Hercegovinu, koje su danas dvije međunarodno priznate države. Ta poruka se sažeta nalazi i u refrenu ili paroli koji se dugo rabio na raznim manifestacijama, a glasi: „Vjerni Bogu, Crkvi i domovini“. Zadarski nadbiskup Ivan Pređa je to u propovijedi u Wuppertalu, u povodu 25. obljetnice Misije, sažeo u tri riječi: bogoljublje, čovjekoljublje, domoljublje. Koliko god to možda iz suvremene perspektive globaliziranja za neke zvučalo patetično i nesuvremeno, ipak je u toj poruci jezgra cijeloga Evanđelja: ljubav prema Bogu i bližnjemu (čovjeku). Nije sporan ni treći dio poruke, a on označava ljubav prema domovini i svome hrvatskom narodu. Nije sporan zato što

je ta domovina dugo i uporno bila njezana i uništavana, što su je ljudi morali napuštati silom politike ili neimaštine, pa je daljina povećavala čežnju i čuvala nadu u bolje dane. S druge strane je dakako ta ljubav prema vlastitoj domovini i narodu prirodna, ali nipošto ne isključuje ljubav ili poštovanje prema pripadnicima drugih naroda i njihovih zemalja.

Neki će to olako etiketirati „politikom“ ili „neumjesnim miješanjem Crkve u politiku“, zaboravljajući da time nasjedaju na otrcanu komunističku frazu, prema kojoj vjera ni Crkva ne bi smjeli biti ni društveni niti politički čimbenici. Takav pristup bio je naprosto nemoguć, jer se radi o ljudima, koji su po svojoj naravi, porijeklu ili slobodnom opredjeljenju i društvena, odnosno politička bića. Pristajući uz takvu frazu, išlo se i na ruku onima kojih je bio cilj da naše ljude, kako u domovini tako i u dijaspori, eliminiraju kao politička bića, kao politički faktor, da im nametnu zaborav i uvedu ih u „raj“ svoje ideologije. Prigovori takve vrste mogli su se čuti osobito za vrijeme domovinskog rata, pa i danas. Oni stoje samo u onoj mjeri u kojoj su pojedini svećenici pa i vjernici diletantski zlorabili oltar ili crkvu za promicanje svojih nebuloznih, stranačkih i osobnih sebičnih političkih ideja. Isusovo Evanđelje je jedina platforma na kojoj se jednostavno i lijepo mogu iznijeti i protumačiti i bogoljublje, i čovjekoljublje i domoljublje. Svako odstupanje od te platforme jest zastranjenje.

„Živa zajednica“ se borila protiv takvih zastranjenja, te na osnovi Evanđelja nastajala pomoći našim ljudima u njihovom rastu u vjeri, i to u vjeri življenoj u višestoljetnoj predaji hrvatskoga naroda. Teško je sada procjenjivati koliko je u tomu uspjela. Zasigurno se, kao i u svemu i uvijek, moglo učiniti i više i bolje, osobito kad je u pitanju živa komunikacija desetina tisuća naših ljudi. Za to bi se našlo dostatno sredstava, ali možda nije bilo dovoljno inicijative i suodgovornosti za vlastitu vjeru i vlastitu budućnost, napose sa strane samih naših vjernika. U tom smislu stanje se ni danas nije bitno popravilo nabolje, s obzirom da većina naših ljudi naprosto bježi od vjerskoga tiska. Ali, nada nikada ne prestaje niti ju se smije gasiti. Valja i dalje pokušavati i raspirivati je.

Naš je list to pokušao i u ovom jubilarnom izdanju, donoseći obilje zanimljiva štiva. Pored ustaljenih rubrika, ovoga puta izdvajamo pisma i čestitike naših biskupa, te redovničkih poglavara i poglavarica iz domovine. Čestitajući „Živoj zajednici“, oni čestitaju i svojim svećenicima, redovnicima i redovnicama, koji rade u inozemnoj pastvi, a samim tim priznanje odaju i narodu s kojim pastoralno rade. Preporučamo i vrlo sadržajne članke o našoj vjeri (V. Marić i A. Starić), veliki članak o našoj inozemnoj pastvi (V. Stanković), kao i vrijedne pastoralne priloge (I. Ivanković, I. Žan, S. Nosić). Tu je potom odličan prilog o tomu kako nas gledaju Nijemci (G. Borić), kao i članak don Živka Kustića o „Živoj zajednici“ za vrijeme domovinskog rata, kada joj je on bio glavnim urednikom.

Krasne priloge o druženju sa „Živom zajednicom“, napisali su neki negdašnji i sadašnji suradnici i članovi uredništva (M. Runje, I. Hladek, I. Milčec). Zanimljiv je i aktualan članak pokojnoga Ivana Raosa o sudbini Hrvata u tridesetgodišnjem ratu, koji on prikazuje na primjeru boja kod Kevelaera. Mladi će doći na svoje čitajući prilog J. Bebića o zaljubljenosti, te više meditacija, pjesama, stripova i fotografija. Objavljujemo i prvonagrađenu priču iz našeg književnog natječaja „Izdaleka primi pozdrav“, koji smo raspisali u povodu naše 20. obljetnice (prvo mjesto i nagradu od 800 DM dobio je gosp. Mladen Lucić za priču „Mande moja, evo tvoga mene“). U sljedećim brojevima objavit ćemo i priče koje su zauzele drugo i treće mjesto, a možda i neke druge.

Naš prilog na njemačkom jeziku „Lebendige Gemeinde“ ovoga puta ima također više stranica. Glavna pozornost posvećena je našem novom blaženiku kardinalu Alojziju Stepincu. Objavljujemo njegov kratki životopis i glasoviti završni govor na sudu. O duhu našega vremena na njemačkom su svoje priloge napisale naše stalne suradnice Ž. Čolić i A. Tomljanović.

U više navrata smo pismeno i usmeno molili svećenike i pastoralne suradnike da nam dostave zanimljivosti iz svojih misija. Mnogi su nam se javili, poslali priloge i fotografije, bilo nekadašnje bilo aktualne. Od srca im zahvaljujemo.

(nastavak na str. 6)

Hvala svima!

Drage čitateljice i čitatelji,

u rukama držite jubilarni broj Vašega i našega lista koji izdajemo u povodu 20 godina izlaženja *Žive zajednice*. Ovo je prigoda da pogledamo unatrag, ocijenimo sadašnje stanje i promislimo o perspektivi našega lista.

Od samih početaka života i rada hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj nastojalo se na razne načine okupljati ljude oko zajedničkih ciljeva. Jasno, na prvom mjestu bile su svete mise, hodočašća u marijanska i druga svetišta diljem Njemačke, u Lurd i Rim te drugi oblici religioznog života. Osnivane su kulturne, sportske i druge hrvatske udruge. Hrvatski je katolik daleko od domovine pokušao živjeti puninu vjerskog i nacionalnog života. Uza sve to osjećao se manjak komunikacije među pojedinim hrvatskim katoličkim misijama i hrvatskim udrugama. Osjetila se potreba za pisanom riječi, potreba za jednim zajedničkim listom kojim ćemo kao modernim sredstvom komuniciranja moći priopćavati svoje uspjehe, aktivnosti i planove u misijama i pojedinim udrugama.

Osjetila se potreba da sve naše aktivnosti, vjerske, kulturne i sportske ožive – i bi „rođena“ *Živa zajednica*. Ovaj vjer-

ski list hrvatskih katoličkih zajednica izvješćivao je svekoliku hrvatsku javnost o životu i radu hrvatskog čovjeka na „privremenom radu“. Danas, poslije dvadeset godina, možemo s pravom reći da je *Živa zajednica* opravdala svoje ime jer je svojom pisanom riječju i slikom pridonosila sveopćem životu hrvatskih katoličkih misija, udruga i pojedinaca.

Danas, poslije 20 godina, *Živa zajednica* je moderni katolički mjesečnik sa svojim stalnim rubrikama koje obuhvaćaju znatan dio života i rada hrvatskog čovjeka u dijaspori. Iako je naša tzv. prva generacija, ona kojoj je i bila namijenjena *Živa zajednica*, već polako na svom zalazu, ovaj vjerski list nalazi svoje čitateljice i čitatelje i u drugoj pa i u trećoj, najmlađoj generaciji. *Živa zajednica* misli i na one koji nisu najvičniji hrvatskom jeziku pa i za njih na četiri stranice donosi tekstove na njemačkom jeziku. Iako neskromno, možemo reći da je ovo ipak naš najbolji vjerski list u dijaspori.

Koja je budućnost *Žive zajednice*?

Pisana riječ je bila i ostaje izvanredno sredstvo komuniciranja među ljudima. I pored modernih, tehnički savršenijih, vizualnih sredstava komunikacije, pisana riječ ostaje nezamjenjiva, ona je za danas i sutra, ona ostaje neprolazna.

P. Josip Klarić

Svoj opstanak i napredak *Živa zajednica* zasniva i gradi na svojim čitateljima. Ona će biti i dalje aktualna, moderna, živa, onoliko koliko su njezini čitatelji zainteresirani za vjersku pisanu riječ. Pozivam sve zainteresirane, sve one kojima je pisana riječ nezamjenjivo sredstvo komuniciranja da svojim sugestijama, priložima, konstruktivnim kritikama pridonose širenju i boljitku našeg zajedničkog lista.

Obilježavajući 20. obljetnicu izlaženja *Žive zajednice* želim od srca zahvaliti osnivačima, urednicima, suradnicima, promicateljima, čitateljicama i čitateljima, mjesnoj Crkvi i svima onima koji rade na širenju pisane riječi preko stranica *Žive zajednice*. I na kraju hvala Bogu na daru *Žive zajednice*!

Vaš

p. Josip Klarić, delegat

UVODNIK – EDITORIAL

(nastavak sa str. 5)

Kad smo već kod zahvaljivanja, red je da se ovom prigodom i poimence sjetimo onih koji su najviše vremena i rada ugrađivali i ugrađuju u kreiranje našega lista. Učinili su to već naši biskupi i redovnički poglavari, kao i delegat fra Josip Klarić u svojim pismima, ali i u ovoj prilici valja odati priznanje pokretaču i višegodišnjem odgovornom uredniku fra Bernardu Dukiću i pokojnom višegodišnjem glavnom uredniku fra Ignaciju Vugdelji. Od članova uredništva i suradnika svakako treba spomenuti Ivana Šponara, Ivu Hladeka, Iveka Milčeca, Stanku Vidačković, Maju Runje, Juru Planinca, fra Marinka Vukmana, fra Jozu Župića, kao i suradnice iz našega ureda Anu Drežnjak, Romanu Kašaj i Ljubicu Markovica. Našu zahvalu zaslužio je i naš tehnički suradnik gosp. Ludwig Bauriedl, koji se oko svakog broja brine kao oko rođenoga djeteta. Svima njima, kao i onima koje sada nismo spomenuli uručit ćemo i posebne plakete i zahvalnice.

Puno bismo prostora potrošili kada bismo nabrajali imena svih koji su i srcem i dušom bili uz nas. Bili su to mnogi (nažalost, ne svi!) svećenici, časne sestre i pastoralni i socijalni suradnici koji naručuju desetine pa i stotine primjeraka, te ih nastoje podijeliti našim vjernicima. Svima još jednom srdačno hvala!

A perspektiva, budućnost – možda se pitate? I u ovom napisu, kao i u nekoliko zadnjih brojeva, mogli ste čitati i o našoj (i vašoj) budućnosti odnosno perspektivi. Pokušavamo modernizirati list i obogatiti ga sadržajno i tehnički. Koliko uspijevamo, možete prosuditi sami. Naravno, nismo zadovoljni, jer bi naklada mogla biti barem dvostruko veća, a to znači i dvostruko veći broj čitatelja. Mnogo bi bolja suradnja mogla biti i od strane pastoralnog osoblja na našim misijama. Već je konstatirano kako je kod mnogih ljudi, i svećenika i vjernika, došlo do zamora, posebice onih koji su ovdje po dvadeset pa i trideset godina.

Naše mlade, pripadnike druge i treće generacije, teško je oduševiti za čitanje jednoga vjerskoga lista, a usto pisana uglavnom na hrvatskom jeziku. Ni moćna njemačka Crkva ne uspijeva napraviti visokonakladni vjerski list, osobito ne list za mlade, koji bi mogao konkurirati tzv. svjetovnim listovima. Vjerski tisak je u autsajderskom položaju. No, otvoreno govoreći, perspektiva „Žive zajednice“ ponajprije ovisi o financijskoj pomoći Njemačke biskupske konferencije, a zatim o perspektivi naših ljudi u ovoj zemlji. Koliko se god više ljudi bude odlučivalo na povratak u domovinu, ili na punu integraciju u njemačko društvo i Crkvu, utoliko će manje biti potrebe za listom kao što je „Živa zajednica“. Nikoga ne treba začuditi kada se i naše stranice možda za nekoliko godina zatvore. Na njima će ipak ostati zapisano jedno zanimljivo poglavlje naše povijesti.

Anto Batinić, glavni urednik

živa zajednica

DM 0,50

br.1

rujan

1978

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA · FRANKFURT n/M

»LEBENDIGE GEMEINDE« · MITTEILUNGSBLATT DER KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN

Riječ urednika

Evo nas prvi put k vama s novim listom „ŽIVA ZAJEDNICA“. Samo ime jednostavnog govori što vam on u ovom trenutku poručuje i što bi vam želio biti. Iznikao je među nama, koji smo dobrim dijelom iskorijenjeni iz obiteljske i župne zajednice. Svima takvima je i upućen: mladima i starijima, osamljenima, raspršenima i zaposlenima u najzabavnijim mjestima. Da bismo iskusili što znači biti kršćanska zajednica, potrebno je da se susrećemo u obiteljima, u grupi prijatelja, na priredbama i izletima, na vjeronauku, na euharistijskom slavlju i drugim prigodama. Kad doživimo istinsko zajedništvo postajemo sposobniji za život i rad. Osjećaj pravog zajedništva krije i jača čovječji duh. Osjećati, surađivati i živjeti u takvoj zajednici, imati srca za drugoga, znači živjeti Evandjelje i biti kršćanin.

Osim informacija, povijesti i rada pojedinih misija, savjeta iz socijalnog ureda, te malo prostora za mlade i obitelji, nastojat ćemo donositi u mjesečnim prilogima sadržaje koji bi mogli biti svima od duhovne koristi. Ovaj je broj pretežno posvećen susretu mladih i biblijskoj olimpijadi u SR Njemačkoj, koja je održana 17.6.1978. Bilo je to uistinu zajedništvo okupljeno snagom Duha, koje je obogatilo i osvježilo mlade i starije. Ono čini da u i golemim prostranstvima ostanemo zajedno, pa čak i onda kad smo raspršeni i najviše udaljeni. Hrvatski biskupi u božićnoj poslanici 1969. pišu radnicima u inozemstvu: „U mnoštvu iseljenika iz domovine.....katolici Hrvati su najbrojniji. Kršćanska ljubav nas obvezuje da suosjećamo brige svih ljudi i svakog naroda, a jer je čovjek krvnom vezom i svijesću na oso-

bit način vezan sa zajednicom svoga naroda, duboko smo suživljeni sa životom i problemima svoga hrvatskoga naroda.“

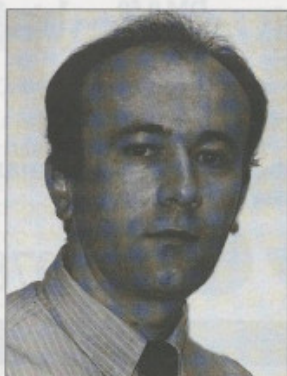
Pred trinaest stoljeća krvna nas je veza povezala jednom vjerom, jednom kulturom i baštinom.

U istom pismu nam poručuju: „Raspršeni, sakupljate se oko Božjeg oltara“. U izgradnji kršćanske zajednice središte je Euharistija. Po njoj se Crkva-zajednica izgrađuje i očituje kao zajednica vjere, zajednica nade i ljubavi. Svakonedjeljno zajedničko proživljavanje svetih otajstava muke, smrti i uskrsnuća našega Gospodina učinit će, da rasuti članovi istinski i zbiljski osjećaju sa svojom zajednicom i to ovdje, u inozemstvu, kao i na rodnoj grudi. To zajedništvo jest vertikala, koja se uspinje do samog Boga, a horizontala koja dopire do svih članova zajednice. Samo s Kristom postajemo i ostvarujemo djelotvornu i živu kršćansku zajednicu.

o. Bernardo Dukić

Za Duhove, 13. - 15. V.o.g., upriličile su hrvatske misi je iz: Duisburga, Essena, Getsenkirchena, Lüdenschelda, Moersa i Mülheima hodočašće u Lurd. Na slici: naši hodočasnici pred Gospinom bazilikom.

Piše:
Anto Batinić

Navješćivanje

Kršćanstvo je religija riječi i smisla, koju je navješćivao i širio Isus iz Nazareta, nazvao je Radosnom, Dobrom ili Blagom vijesti. Tu njegovu poruku dužni su širiti, promicati, podupirati njegovi sljedbenici na razne načine, pa i putem tiska i drugih suvremenih tehnoloških pomagala. Kriza vjerskoga tiska općenito, pa i onoga u dijaspori. Za efikasan tiskovni pastoral potrebno je ispuniti sljedeće pretpostavke: financijska i tehnička sredstva, stručni kadar, distribucijska mreža i kultura čitanja.

Isus iz Nazareta nazvao je svoju poruku Evanđeljem, tj. Radosnom, Dobrom odnosno Blagom vijesti. Tu svoju poruku on je ostavio u baštinu nama kršćanima, ali i svim ljudima dobre volje, bez obzira na njihovu vjersku, nacionalnu, rasnu ili klasnu pripadnost. Mi kršćani smo međutim dobili od njega poslanje, štoviše zadatak, da tu njegovu Radosnu vijest o kraljevstvu i čovjekoljublju Božjem naviještamo i širimo. Ona zajednica kršćana koja tu poruku drži osnovicom svojeg življenja i djelovanja, kojoj je ona korijen, izvor i nadahnuće, može se smatrati živom kršćanskom zajednicom.

Kršćanskim zajednicama, Crkvi, stoje na raspolaganju brojna i različita sredstva kojima se Isusova Radosna i živa vijest može širiti i tumačiti. U tomu se i sastoji svrha i smisao evangelizacije odnosno misijskoga značaja kršćanske zajednice. U tom navješćivanju i širenju Evanđelja nezaobilazna je – riječ, bila ona izgovorena ili napisana. Kršćanstvo je religija riječi, odnosno knjige, tj. religija logosa, pisano i malim i velikim slovom. Bog je svoju ljubav prema čovjeku i svijetu na najodličniji način upisao u Isusa iz Nazareta, koji je time postao njegova Riječ, njegov Jezik, Govor, Glas, Smisao, „Božje sebiopćenje“, kako se izrazi K. Rahner. Isus se time, kako i Vjerovanje kaže, izjednačio s Božjom biti. Tu istu Riječ, samoga sebe, Isus je darivao ljudima, i to do kraja, potpuno, do smrti na križu. Nakon prvotnog usmenog prenošenja, ljudi su, potaknuti Božjim Duhom, svojim riječima pisali o Isusu Kristu i njegovoj poruci. Time se Riječ Božja razlila u Pismo, u Knjigu ili Knjige (Bibliju), u Novi Zavjet.

Religija smisla

Tako je kršćanstvo postalo religijom smisla, prihvatljivo i razumljivo svakom čovjeku i svakom vremenu. Kroz dvijetisućljetnu kršćansku povijest razvili su

se mnogi načini navješćivanja Evanđelja, od izravnog usmenog propovijedanja do pisanja poslanica, održavanja sabora, susreta, razgovora. S otkrićem tiska sve veću važnost dobiva tiskovno navješćivanje Isusova Evanđelja, koji suvremena pastoralna praksa naziva tiskovnim pastoralom. Ne misli se pri tom naravno samo na izdanja Biblije, bogoslužnih i nabožnih knjiga, nego na široki spektar tiskovnoga gradiva. Povlašteno mjesto međutim u tom sklopu zauzimaju novine i časopisi. Dvadeseto stoljeće je između ostaloga i stoljeće novina (dakako i radija i televizije), medija koji je postao životnom svakodnevnicom velikoga broja ljudi. U svome pastoralnom i navjestiteljskom djelovanju Crkva naravno nije mogla mimoći taj moćni i utjecajni medij, pa se njime obilno služila i još uvijek služi. Mnoge su novine, na raznim crkvenim razinama, postale crkvene odnosno vjerske, a i brojne su tzv. svjetovne novine također bile i ostale bliske Crkvi odnosno kršćanskom uvjerenju. Drugi vatikanski sabor u dekretu o sredstvima društvenoga priopćavanja naziva te tehničke izume čudesnim, te izrijeком navodi da pod tim misli na tisak, film, radio, televiziju, kazališnu umjetnost (tada još nije bilo suvremenih kompjutera i interneta). Tvrdi se naime da se ta sredstva mogu očividno i zloupotrijebiti, ali da prvotno mogu poslužiti na dobro ljudi, te širenju i učvršćivanju Božjega kraljevstva, dakle evangelizaciji.

Važna uloga tiska

„Neka se prije svega promiče dobar tisak. Da bi se čitatelji potpuno proželi kršćanskim duhom, neka se utemelji i promiče doista katolički tisak. Neka se on – započet ili ovisan, bilo neposredno o samom crkvenom autoritetu bilo o katoličkim vjernicima – otvoreno izdaje s tom namjerom da oblikuje, učvršćuje i promiče javno mnijenje koje je suglasno

s prirodnim pravom i katoličkim naukom i načelima. Neka širi i ispravno tumači događaje koji se tiču crkvenog života. Neka se vjernici nastoje uvjeriti u potrebu čitanja i širenja katoličkog tiska da bi stekli kršćanski sud o svim događajima“, stoji u broju 14 navedenoga saborskoga dekreta. Nadalje se ističe kako je za taj tiskovni pastoral potrebno izučiti ne samo klerike i redovnike nego i vjernike, ali da je također potrebno primjereno obrazovati i primatelje, dakle čitatelje.

Zato i danas, u nepreglednom mnoštvu tiskane građe, ima i mnoštvo vjerskoga tiska, radilo se o službenim ili neslužbenim biskupijskim, redovničkim ili nekim drugim novinama. Crkvene i općenito vjerske tiskovine danas se u cijelom svijetu nalaze u velikoj krizi i autsajderskom položaju. Ne samo zbog toga što su tzv. svjetovni vizualni mediji (televizija, film, internet) daleko privlačniji, nego i zbog površnosti suvremenoga čovjeka i krize njegove vjere. Više je manje poznato sadašnje stanje tiskovnoga pastoralu u Crkvi u hrvatskom narodu, iako to ne znači da ono ne zaslužuje ozbiljnu i stručnu analizu. Naprotiv, ta je analiza hitna i nužna, jer se, unatoč nekim pokušajima, uglavnom improvizacijama, u nas malo učinilo na medijskom planu. Takvoj vrsti pastoralu jednostavno se nije pridavala dostatna pozornost, nego se ona smatrala, a ponegdje još uvijek smatra, sporednom djelatnošću. Crkvene ustanove nisu pravodobno slale svoje članove na određene studije, pa je vrlo malo izučenih profesionalnih novinara iz kleričkih i redovničkih krugova (dominiraju priučeni novinari), dok su novinari laici tek onedavno počeli masovnije raditi u vjerskim medijima, mučeći se često s osnovnom crkvenom i teološkom terminologijom. S takvim pristupom je uopće nezamislivo nositi se sa

Radosne vijesti tiskom

suvremenim svjetovnim medijima. Kad je već samoj crkvenoj hijerarhiji takav odnos prema tiskovnom pastoralu, nije ni čudno da je on kod naših vjernika još gori. Valja još jednom podsjetiti na saborski dekret i njegovu izričitu odredbu da su vjernici „dužni podupirati i pomagati katoličke novine, časopise i filmske pothvate, radio i televizijske postaje, kojima je glavni cilj širiti i braniti istinu i brinuti se za kršćansko oblikovanje ljudskog društva (br. 17).

Dijasporske nevolje s katoličkim tiskom

Opća kriza vjerskoga tiska u svijetu, koja je još vidljivija u našoj Crkvi, očigledna je i u specifičnim vjerskim listovima za naše vjernike u dijaspori ili iseljeništvu. Bilo je hrabro pokrenuti takve novine, kako s obzirom na ondašnje političke prilike, tako i s obzirom na pretpostavke bez kojih nema uspješnog novinskog projekta, a to su: financijska i tehnička sredstva, stručna ekipa, distribucijska mreža i profil primalaca odnosno čitatelja. Entuzijazam očigledno nije jedini dostatan. Naše dijasporске vjerske listove, većinom mjesečnike ili povremenike, još više pogađa opisana opća kriza, koja je pojačana njihovim specifičnostima. Oni su naime i pokrenuti s ciljem produbljivanja vjere naših radnika i iseljenika, kao i s održavanjem njihove veze s domovinom, osim toga i radi toga da ih se informira

o najvažnijim događanjima u hrvatskim katoličkim zajednicama, u domovinskoj, te općoj Crkvi. Tako mali listovi međutim nisu mogli stvarati javno mnijenje među našim ljudima u iseljeništvu. Ne samo zbog već navedenih općih oznaka i nedostataka vjerskih listova, nego i zbog nepostojeće svijesti o potrebi širenja vjerskoga tiska kao i nepostojeće kulture čitanja od strane potencijalnih čitatelja. Bilo bi preuzetno očekivati da se primjerice u Njemačkoj, s obzirom na sve navedene pretpostavke, izdaje jedan popularan, privlačan i time visokonakladan vjerski list (to očigledno teško ide i u samoj Hrvatskoj). Za jedan takav list nisu predviđena ni odgovarajuća sredstva, niti kadar, a mreži hrvatskih katoličkih misija tiskovni pastoral očigledno nije među pastoralnim prioritetima. Svaki svećenik posve samovoljno odlučuje o količini naručenih primjeraka, kao i o otkazivanju narudžbe. Neki se pravdaju da to nije njihov posao, a neki opet okrivljuju nekvalitetu i neatraktivnost lista, te osobito nenaviknutost naših ljudi na čitanje. U svim tim prigovorima ima nešto istine. Misije su jedina mreža preko kojih se jedan vjerski list, konkretno „Živa zajednica“ može distribuirati, širiti i promicati. Za druge načine (prodaja u trgovačkoj mreži) nema ni sredstava niti zanimanja. Zbog neizvjesnosti gasarbajterskih uvjeta življenja naši ljudi još nisu navikli naručivati novine na svoju

kućnu adresu. Unatoč nekim opravdanim prigovorima, tiskovni pastoral bi ipak u ovakvim prilikama morao biti i izravni svećenički posao. Pod tim se podrazumijeva aktivno promicanje toga tiska i aktivno surađivanje u njegovu kreiranju.

Kad se, pored specifičnih životnih prilika, ima na umu stupanj ne samo opće nego i vjerske naobrazbe naših ljudi u iseljeništvu, tada nije teško ustvrditi zašto nema kulture čitanja. Iako se pred drugima volimo dičiti i hvaliti kao naobražen, kulturni i civilizirani narod, ipak se to ne vidi u našoj volji za čitanjem knjiga i tiska. Sve dotle dok se ne pođe sustavno raditi na proizvodnji i širenju vjerskoga tiska i njegove kvalitete, dok se uporno ne pođe promicati i njegovati kulturu čitanja i vjerskih tiskovina, takve će tiskovine zapadati u sve veće krize, pa i propadati. Njih će samo produbiti i pospješiti suvremena informatička, napose vizualna revolucija, s digitalnom televizijom i internetom. No, novine će još dugo biti vrlo važno sredstvo informiranja, ali i formiranja. Stoga bi se, uz rad na već rečenim organizacijskim pretpostavkama, zasad valjalo zadovoljiti s onim što imamo i osobito snažno djelovati na širenju kulture čitanja vjerskoga tiska. U vremenu u kojem za ispunjen religiozni život nije dostatno samo ići u crkvu (što se rijetko čini), slušati kratku propovijed (nažalost često dosadnu), vjerski je tisak i dalje potreban i važan. Čitanjem se vjernik formira, pokušava uspostaviti odnos s Bogom, te ga produbiti. Čitanje je sudjelovanje u iskustvu drugih ljudi, koji priopćavaju svoje pokušaje i puteve do Boga. Čitanje je zapravo svojevrsna molitva. Pritom nije važno samo što se čita, nego i kako i kada se čita. „Kako bi današnji kršćanin trebao čitati, budući da mu dnevni plan s mnogim vanjskim obvezama ostavlja za to vrlo malo slobodnoga vremena? Mislim da bi trebao čitati „ritualno“, dakle redovito, u određeno vrijeme dana, pa makar za to imao i samo nekoliko minuta. Tada čitanje kao sudioništvo u vjerodostojnom iskustvu drugih može staviti u pitanje, proširiti i širom otvoriti obzore moga života i zagrijati moje srce“, napisao je nedavno Martin Weber. Takvo je čitanje istinska radosna, dobra i blaga vijest. ■

Hrvatski svećenici iz Europe na duhovnim vježbama u Vierzeheiligen. Tema ovogodišnjih duhovnih vježbi je: „Medijsko navješćivanje Evanđelja“, a imat će ih dr. fra Mirko Mataušić, direktor Hrvatskoga katoličkoga radija.

Kušnja Bosne

Bosnu smo kao narod platili s toliko patnje, krvi i života, ali i čuvali s toliko vjere i ljubavi, da je se ne možemo odreći bez prokletstva... Stoga je vrlo važno da ta „Živa zajednica“ Božjeg ali i našeg puka ostane živa i međusobno čvrsto povezana svijesću i ponosom svoje crkvene i narodne pripadnosti.

Poštovani oče Anto, dobih Tvoj dopis s obavješću o 20. obljetnici lista „Živa zajednica“. Ja već sada Tebi, svim suradnicima i čitateljstvu od srca čestitam. I sam sam svjedokom da je taj list nastojao povezivati zajednicu hrvatskog katoličkog puka u Njemačkoj. Samo u sebi ujedinjeno, čvrsto povezano biće sposobno je tako živjeti i putovima ovog svijeta kročiti do svoga cilja. Hrvatski narod u cjelini je vrlo upućen na onaj svoj dio koji živi u tuđini. To se toliko puta, napose u vremenima kušnje potvrdilo. Naše kušnje, napose u Bosni i Hercegovini još traju. Jedan narod pokazuje svoju snagu i svoje zdrave ideale ponajprije brigom i ljubavlju prema najugroženijem dijelu samoga sebe. Nakon bezbroj izdržanih kušnji i napasti hrvatskom katoličkom puku kao da je ostala još kušnja Bosne. Ostaje pitanje je li ona naša i najteža

kušnja. Svim teretima što smo ih do cilja donijeli i svim snovima što smo ih dosanjali dajemo ili oduzimamo smisao našim ispravnim ili krivim stavom prema ovoj patničkoj zemlji. Nju smo, kao narod, platili s toliko patnje, krvi i života ali i čuvali s toliko vjere i ljubavi da je se ne možemo odreći bez prokletstva. Narodu što se s mukom podigao iz prašine poniženja i izišao iz tamnice robovanja ne treba prokletstva nego blagoslova Božjeg i ljudskog, nebeskog i zemaljskog.

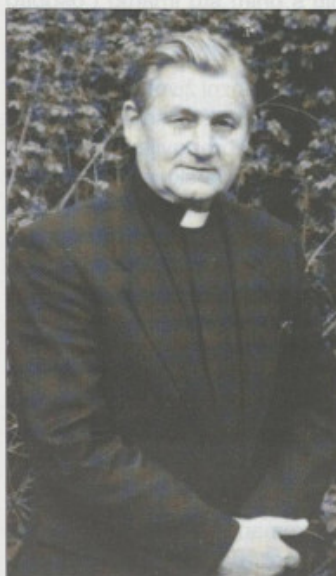
Stoga je vrlo važno da ta „Živa zajednica“ Božjeg ali i našeg puka ostane živa i međusobno čvrsto povezana svijesću i ponosom svoje crkvene i narodne pripadnosti ali i svoje obveze prema svemu što nam pripada. Istinski život i životnu snagu moguće je očuvati samo na čvrstom temelju vjere i molitve. To će moći, ako ostane povezana i sa svojim

Mons. dr.
Pero Sudar,
predsjednik
Vijeća HBK
i BKBIH
za
inozemnu
pastvu

korijenima u domovini. I dok čestitam 20. obljetnicu lista, ne mogu ne zahvaliti svima koji su u njega ugradili i ugrađuju plodove volje, duha i srca. Ne mogu ne pozvati i potaknuti sve one do čijih ruku dolazi taj cijenjeni list na zauzeto življenje vjere, koja nam je u svim teškoćama davala snagu. Neka dobri Bog, Bog naše prošlosti, sadašnjosti i budućnosti svojim blagoslovom prati sva plemenita nastojanja. Svima zahvala, pozdrav i blagoslov

mons. dr. Pero Sudar,
predsjednik Vijeća HBK i BK BiH
za inozemnu pastvu

Mons.
Vladimir
Stanković,
ravnatelj
hrvatske
inozemne
pastve

Poštovani gospodine uredniče!

U posljednje je vrijeme već uobičajeno da slavimo jubileje hrvatskih katoličkih misija u svijetu, 25., 30., pa i 50. obljetnicu, no rjeđe se dogodi da bilten ili časopis neke od naših misija slavi svoju

Velika važnost pisane riječi

Navještanje Božje riječi, u svako doba i svim sredstvima moderne komunikacije, i to na hrvatskom jeziku, mora biti prioritet svih naših pastoralnih ustanova izvan domovine.

dvadesetu godišnjicu. Tim je značajnije obilježavanje dva desetljeća izlaženja „Žive zajednice“, lista hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj.

Uvijek sam rado slao čestitke i pozdrave časopisima naših inozemnih župa i misija i svaki sam puta naglašavao veliku važnost pisane riječi, koja stiže do onih najudaljenijih i koja trajno ostaje. Isto sam tako poticao naše svećenike neka ne sustanu u svojim nastojanjima i neka se ne umore navještanja Božje riječi „u zgodno i nezgodno vrijeme“ i svim sredstvima moderne komunikacije i to na hrvatskom jeziku mora biti prioritetni zadatak svake naše misije i poseb-

no pastoralnih ustanova kao što je Hrvatski dušobrižnički ured. A kako vatikanska „Uputa o pastoralnoj brizi za migrante“ nalaže da se u pastoralnoj brizi za strance mora posebno voditi briga o očuvanju njihova jezika i sveopće kulturne baštine, ti naši inozemni vjerski listovi i u tom pogledu vrše nezamjenjivu dužnost.

Dok Vama, ocu delegatu Klariću, i svim suradnicima čestitam dvadesetu obljetnicu izlaženja „Žive zajednice“, potičem vas da hrabro, s Božjom pomoću, nastavite. Uz pozdrav

mons. Vladimir Stanković,
ravnatelj dušobrižništva za Hrvate
u inozemstvu

Živa spona s domovinom

Živa zajednica je povezivala naše ljude u tuđini međusobno i s domovinom, te njegovala korijene vjere i kulture. Čestitam dvadesetgodišnji jubilej i želim da ovaj list pisanom riječi gradi živu zajednicu, koja će čuvati vjeru otaca i kulturu Hrvata.

Cijenjeno uredništvo lista hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj!

Dragi čitatelji „Žive zajednice“!

Već dvadeset godina izlazi ovaj list s temeljnom nakanom da što više poveže Hrvate katolike u našim misijama u Njemačkoj. Čestitam dvadesetu obljetnicu izlazenja svima u „Živoj zajednici“: članovima Uredništva, suradnicima i čitateljima ovog lista. Teško je ljudski proniknuti i ispravno procijeniti značenje „Žive zajednice“ koja je odigrala izuzetno važnu ulogu u povezivanju naših ljudi međusobno i s domovinom. Ova obljetnica je prigoda da zahvalimo Bogu i dobrim ljudima koji su došli na ideju da pokrenu „Živu zajednicu“ kao i svima koji su gradili mostove povezivanja i prenošenja riječi utjehe i ohrabrenja. Bilo je potrebno ugraditi brojne žrtve i pokazati veliku ljubav da bi ovaj list pokazao svih dvadeset godina izlaziti, do ljudi naših dolaziti i tako učiniti da budemo bliži jedni drugima. Zahvaljujemo dobrom Bogu na tom daru i upućujemo mu usrdnu molitvu za sve ljude koji se ugradiše u „Živu zajednicu“.

Povezivanjem ljudi međusobno i s domovinom ovaj list je čuvao korijene

vjere i hrvatske kulture koje su naši ljudi, kada su iz raznoraznih razloga dolazili u Njemačku tražeći posao i smještaj, donijeli sa svojih ognjišta. „Živa zajednica“ je često prenosila vijesti i događaje iz domovine i tako čuvala dragu uspomenu i vezu s rodnim krajem i zavičajem. Kako bi nas u Njemačkoj razumjeli ljudi s kojima živimo i kako bi se s njima povezali, započelo se pojedine dijelove „Žive zajednice“ prevoditi ili pisati na njemačkom jeziku. To je bilo potrebno i radi novih naraštaja koji se sve više otuđuju od rodnoga kraja i zavičaja te sve manje razumiju jezik domovine, jezik svoga oca i svoje majke.

Jubilej ovoga lista obilježavamo u vrijeme pripreve za veliki Jubilej 2000. godine Isusovoga ulaska u našu povijest, u povijest čovječanstva. Krist je isprepleo našu povijest poviješću spasenja.

Još prije gotovo četrnaest stoljeća mi Hrvati otkrivamo korijene našega pokrštenja. Ponosni smo što je naša povijest isprepletena utjelovljenjem, mu-

Kardinal Vinko Puljić je čest gost u našim misijama

kom, smrću i uskrsnućem Kristovim. Zato želimo da i ova stranica povijesti, koja je za nas tako teška i mučna, bude prepoznatljiva po Kristu.

Tolika naša ognjišta opustješe. Žele nas iskorijeniti iz mnogih naših župa, iz naših gradova i sela. Osjećamo bol i tugu zbog toga što smo u mjestima svoga progonstva, izbjeglištva ili novoga prebivališta sve manje prepoznatljivi po vjeri otaca i kulturi hrvatskoga naroda. Ne krijemo svoju strepnju za opstanak na svojim ognjištima, posebno u Bosni. Ali ne krijemo ni nadu da ćemo ujediniti u toj vjeri očuvati svoje korijene. Živo se nadamo da će proklijati mladica života i opstanka na grudi otaca gdje želimo živjeti prepoznatljivi po svom identitetu. Zato neka bude i poruka svima u „Živoj zajednici“ da zaista budemo živa zajednica, zajednica u kojoj osjećaju jedni za druge na svim prostorima.

Dok čestitam ovom listu dvadesetgodišnji jubilej, želim da uvijek bude prepoznatljiv po tome što će pisanom riječju i slikom graditi živu zajednicu, što će čuvati vjeru otaca i kulturu Hrvata. Neka ta zajednica bude prepoznatljiva po ljubavi prema zemlji otaca, svojoj rodnoj grudi i svom zavičaju. Neka „Živa zajednica“ bude duhovna i materijalna veza sa svima koji pišu stranicu naše, često krvlju natopljene povijesti.

Neka Bog blagoslovi daljnji hod „Žive zajednice“, a naša Nebeska Majka neka istinski bude majka svakomu zajedništvu u Duhu Svetom. Čestitke, pozdrav i blagoslov upućujem vama u uredništvu, suradnicima i svim čitateljima!

Vinko kardinal Puljić,
nadbiskup i metropolit vrhbosanski,
predsjednik BK BiH

Među najstarije krizmanike u Njemačkoj spada svakako i Nikola Perajica koji se krizmao tek nedavno u Hanau

Neprocjenjiv doprinos

Preko Vašeg lista hrvatska dijaspora u Njemačkoj imala je prigodu postati i ostati „Živa zajednica“ jednoga naroda i jezika

Poštovano uredništvo
i čitateljstvo „Žive zajednice“!

S osobitom radošću i ponosom čestitam Vam 20. jubilej izlaženja i postojanja lista hrvatskih katoličkih zajednica „Živa zajednica“.

Neprocjenjiv doprinos očuvanju nacionalne svijesti i duhovnosti dijaspore svakoga naroda daje pisana riječ i međusobno komuniciranje raspršenih zajednica. Vaš je list od početka vršio upravo tu izuzetno značajnu ulogu povezivanja Hrvata katolika u Njemačkoj putem pisane hrvatske riječi. Preko Vaše „Žive zajednice“ sva hrvatska dijaspora u Njemačkoj imala je prigodu postati i ostati živa zajednica jednoga naroda i jednoga jezika. Značajno je upravo to što je Crkva – misije i dušobrižnici – sa svojim narodom ostala i u tuđini, te putem tog zajedničkog glasila, znala podržavati zajedništvo, nacionalnu svijest i duhovnu baštinu predaka. Ne sumnjam da je to golem doprinos očuvanju identiteta Hrvata u zemljama njemačkoga govornog područja, kao i dragocjen prilog vjerskom očuvanju i rastu Hrvata katolika uopće. Također, list je istovremeno bio graditeljem razumijevanja i zbližavanja naših iseljenika i njihove nove domovine, naroda koji ih je na rad primio i u svojoj sredini udomio i prihvatio. I tu je Crkva, majka svih naroda, dala svoj neprocjenjiv obol.

Plodovi dvadesetogodišnjeg rada i nastojanja brojnih njenih dosadašnjih urednika i suradnika oko redovitog izlaženja, obogaćivanja i osuvremenjivanja „Žive zajednice“, kao i svih koji su potpomagali njen opstanak na bilo koji način, vjerujem, neće izostati. Bog, koji je brižan Otac i vječni čovjekov pratilac, uvijek nagrađuje naša ljudska nastojanja da proširimo Njegovo Kraljevstvo ovdje na zemlji. Taj blagoslov od Gospodina molim za sve Vas, dragi urednici, suradnici i čitatelji „Žive zajednice“ po zagovoru Marije, Majke Crkve i Kraljice Hrvata!

Uz srdačne čestitke i najbolje želje, sve Vas od srca pozdravljam i blagoslivljam.

Ivan Prenda, nadbiskup zadarski

Sredstvo međusobne komunikacije

U svakoj zajednici, a osobito u onoj koja se naziva živom, potrebna je međusobna komunikacija svih članova

Poštovani!

Ove godine navršava se dvadeseta obljetnica izlaženja „Žive zajednice“, lista hrvatskih katoličkih zajednica u Njemačkoj. U svakoj zajednici, a osobito u onoj koja se naziva živom, potrebna je međusobna komunikacija svih članova. Ona služi boljem upoznavanju, rastu međusobnog razumijevanja i zajedništva. Dvadeset godina sredstvo takve komunikacije bilo je za Hrvate koji žive i rade u Njemačkoj, a i šire, Vaš list „Živa zajednica“.

Osim što je podržavao zajedništvo vjernika povjerenih skrbi hrvatskih katoličkih misija, ovaj list stajao je i pred izazovom očuvanja narodnog identiteta koji je samim boravkom u tuđini stavljen na kušnju. I u tom smislu imala je „Živa zajednica“ važnu ulogu.

Stoga Vama kao glavnom uredniku, cijenjenom uredništvu i svim čitateljima „Žive zajednice“, čestitam ovaj značajni jubilej. Zahvaljujem Vam za

Mons.
Josip Bozanić,
nadbiskup
zagrebački

dvadeset godina povezivanja naših vjernika u inozemstvu međusobno i s Crkvom u domovini.

Na sve zazivljam Božji blagoslov.

Srdačno Vas pozdravlja u Gospodinu,

Josip Bozanić,
nadbiskup zagrebački, predsjednik
Hrvatske biskupske konferencije

Hvala „Živoj zajednici“

Živa zajednica već 20 godina struji vjerskim i kulturnim životom u našoj golemoj hrvatskoj zajednici u Njemačkoj

Dragi fra Anto,
uredniče „Žive zajednice“!

Obaviješten da ove godine hrvatski katolički list „Živa zajednica“ u Njemačkoj, kao izdanje Hrvatskoga dušobrižničkog ureda, slavi 20. obljetnicu svoga postojanja, odnosno redovita izlaženja, istinski se radujem. Svoju radost želim prelići u najiskrenije čestitke Tebi, svim suradnicima, čitateljima i podupirateljima uglednoga mjesečnika.

Hvala „Živoj zajednici“ i svima koji su je svojim naporom, inteligencijom, duhom, trudom i znojem doveli do punoljetnosti, a koja već dvadeset

godina struji vjerskim i kulturnim životom u našoj golemoj hrvatskoj i katoličkoj zajednici u Saveznoj Republici Njemačkoj.

Hvala „Živoj zajednici“ i svim njezinim urednicima, suradnicima i čitateljima za sve što je učinjeno za Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, domovinu naših radnika na radu u inozemstvu, posebno za vrijeme ovoga minuloga rata.

„Živoj zajednici“ želimo od Duha Svetoga, Životvorca, puno života i životnih uspjeha, ad multos annos!

Mons. dr. Ratko Perić,
biskup mostarsko-duvanjski

Živa čežnja za povratkom

Naš čovjek ne zaboravlja rodnu grudu. „Živa zajednica“ pomaže da naši u tuđini ne zaborave „domaću rič“ i svoje korijene.

Kad god sam se našao u nekoj od naših misija u Europi osjetio sam u isto vrijeme i radost i tugu. Radovao sam se što se naši ljudi okupljaju u misijama kako bi se nahranili Božjom riječju i okrijepili svetim sakramentima. Radovao sam se što po metropolama Europe, crkvama i katedralama odjekuje lijepa hrvatska riječ i pjesma naša domaća. No, ta radost uvijek je bila pomiješana i s dozom sjete i tuge. Nisam se, naime, mogao oteti pitanjima koja su navirala i često ostajala bez odgovora: Zašto je toliko mojih zemljaka u tuđini? Zar taj silni potencijal mladosti i ljudske snage nije mogao izgrađivati dragu nam domovinu? I dokle će to trajati?

No, utješno je što sam uvijek osjetio u hrvatskim misijama, a posebno u krugu pastoralnih djelatnika: svećenika, redovnika, redovnica i misijskih suradnika živu čežnju za povratkom. Naš čovjek, naime, ne zaboravlja rodne grude. On je ponosan na svoje narodne i vjerske korijene. I premda u tuđem svijetu, on svojom privrženošću vjerskim i narodnim običajima kao da ponavlja „refrain“ starozavjetnog psalmista: „Nek mi se jezik na nepce prilijepi, ako spomen tvoj smetnem ja ikada!“

List hrvatskih katoličkih zajednica „Živa zajednica“, koji ove godine navršava 20-tu obljetnicu izlaženja, doprinosi puno takvom raspoloženju. Preko „Žive zajednice“ naši ljudi se i u tuđini osjećaju povezanim među sobom i ne zaboravljaju svoju „domaću rič“ i svoju domovinu. Zbog toga izričem svoje iskrene čestitke u povodu izlaženja „Žive zajednice“. Izražavam najbolje želje urednicima, suradnicima i čitateljima lista,

uz pozdrav i blagoslov u Gospodinu,
mons. Želimir Puljić,
biskup dubrovački

Pozdrav s juga domovine

Sjećam se marnog „odgojitelja“ pisanog teksta, pokojnog fra Ignacija Vugdelije, pisanih napomena i preporuka koje su sjedinjavale i dizale.

Cijenjeni uredniče,
k slavlju 20-obljetnog izlaženja prilažem i svoju čestitku radosno svjestan vrijednosti i dosežnosti pisane riječi, pisane na način kako to čine djelatnici „Žive zajednice“. Čestitku sričem uz želju da „mladić“-dvadesetogodišnjak, prošavši svoje djetinjstvo i prve udarce mladosti, još više stasa u vrsnog i zrelog navjestitelja.

Od prvih dana pratim čitanjem i simpatijama Vaše izlaženje u svijet vjernika Hrvata, u Njemačkoj osobito, ali i šire. Sjećam se marnog „odgojitelja“ pisanog teksta, pokojnog fra Ignacija Vugdelije, sjećam se i pisanih napomena, preporuka... koje su sjedinjavale i dizale.

I na ovim se stranicama obistinilo da pisana riječ nije samo (bijeli) papir i slova na njemu. To je suradnik. To je produže-

na ruka marnog misionara među našim raseljenicima, ruka koja dosiže i do nepredviđenih i do „otpisanih“.

Koristim ovu čestitku za pozdrav svim znanim i neznanim korisnicima „Žive zajednice“. Pozdrav i čestitka i glavnom uredniku i njegovim suradnicima i suradnicama. Gospodin Vam dao oko koje zapaža dobre vijesti, pero koje usklađuje pametne rečenice i puno vrijednih čitatelja koji će s guštom sjediti za stol Vaše riječi i slasno „pojesti“ sve što im na meniju Vašega lista ponudite. I, dakako, sretno – do dvadesetipetogodišnjaka!

Pozdrav s juga domovine, s Brača, Hvara i Visa,

i blagoslov Gospodnji bio nad Vama

Slobodan Štambuk,
biskup hvarsko-bračko-viški

Savjetnik u socijalnim pitanjima

List nije samo pratio događaje i izvještavao, nego je bio putokaz i savjetnik u vjerskim, kulturnim i socijalnim pitanjima.

Dragi
fra Anto,

od početka pratim „Živu zajednicu“ koju smatram najboljim novinama za nas hrvatske vjernike u Njemačkoj.

„Živa zajednica“ već gotovo četvrt stoljeća prati našeg čovjeka u njegovom hodu kroz najljepše i najvitalnije godine njegova života ovdje u Njemačkoj. Ona će ostati trajni svjedok brojnih događanja u okvirima hrvatskih misija i drugih hrvatskih zajednica, napose onih koje su bile žive.

Međutim „Živa zajednica“ nije samo bilježila događaje i o njima izvještavala. Bila je putokaz i savjetnik u vjerskim, kulturnim i socijalnim pitanjima.

Posebno bih želio naglasiti socijalnu stranu života koju nikada nije zanemarila.

Mnogi socijalni radnici Caritasa su u minulih dvadeset godina sudjelovali svojim priložima, iznoseći poteškoće s kojima se naši ljudi susreću u svakodnevnom životu, i ponudili im prikladan savjet.

Želimo nastaviti suradnju na dobrobit brata čovjeka koji mora ostati mjerilo svega našeg djelovanja.

Dok „Živoj zajednici“ čestitamo dvadesetogodišnje izlaženje, od srca ju preporučujemo našim ljudima. Ona će biti samo toliko dobra i korisna koliko će ju ljudi čitati i sudjelovati u njezinom oblikovanju.

Vama i Vašim suradnicima lijep pozdrav i puno uspjeha u daljnjem radu upućuje i želi

Stjepan Herceg, referent

Fra Bernard Dukić, dugogodišnji delegat za hrvatsku inozemnu pastvu, pokrenuo je 1978. „Živu zajednicu“ i bio njezinim odgovornim urednikom sve do 1997. Fra Bernard se vratio u domovinu, gdje sada obavlja dužnost župnika i gvardijana u Kninu.

Živo u Živoj zajednici

zanost hrvatskih katoličkih misija u cijeloj Njemačkoj; bolja pove-

Koncem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina u Njemačku je stigao najveći broj hrvatskih radnika iz domovine. U to je doba pastva za te naše vjernike već bila sasvim solidno organizirana. Za pastoralne, socijalne i duhovne potrebe naših gastarbajtera brinuli su se brojni svećenici, časne sestre, pastoralni suradnici i socijalni radnici. Sve je njih, na inicijativu hrvatske inozemne pastve, zaposlila njemačka Crkva. U okrilju hrvatskih katoličkih misija, ti naši radnici nalazili su kutak domovine. Ondje su mogli zadovoljavati na poseban način svoje vjerske i duhovne potrebe, mogli su se informirati o novostima, raznim akcijama i manifestacijama crkvenoga značaja.

Uviđalo se da ljude nije dovoljno informirati samo usmeno, dakle preko župnih obavijesti, kao i preko povremenih župnih listića. Pokazivala se potreba za jednim „saveznim“ listom odnosno časopisom u kojem bi naši vjernici mogli naći i kompetentnu informaciju, ali i lijepe duhovno štivo, kako s područja vjere i Crkve, tako i hrvatske nacionalne i kulturne baštine. Nakon što je Hrvatski nadušobrižnički ured uporno tražio financijsku potporu za jedan takav list, Njemačka biskupska konferencija je 1978. odobrila određena sredstva za izdavanje katoličkog mjesečnog lista za hrvatske katolike u Njemačkoj na hrvatskom jeziku. U okviru toga ureda organizirano je pripremanje i izdavanje lista pod imenom „Živa zajednica“. Time se htjelo kazati da zajednica hrvatskih katolika, unatoč komunističkoj diktaturi u domovini, udbaškim progonima u dijaspori i bačenosti u tuđinu, nije mrtva, nego da živi intenzivnim vjerskim životom i da ne zaboravlja domovinske korijene.

Pored navedenoga valja spomenuti još nekoliko razloga koji su bili presudni u pokretanju „Žive zajednice“: veća pove-

zanost misija i mjesne Crkve; slobodnije pisanje o vjerskim i općenacionalnim temama s obzirom na diktaturu u domovini i slobodu medija u ovoj zemlji; vjerska izobrazba mladih i odraslih (materijali za biblijske olimpijade, susrete mladih, vjeronauk); čuvanje i njegovanje hrvatskoga jezika i hrvatske pisane riječi; rješavanje socijalnih prava, pitanja i poteškoća naših radnika kao i predstavljanje socijalnih programa Caritasa...

Zapravo list je pokrenut radi očuvanja nacionalnog i vjerskog identiteta hrvatskih radnika, iseljenika, emigranata i svih drugih naših ljudi u ovoj zemlji. U njemu je zapisano puno od onoga što je Crkva u Hrvata učinila za hrvatsku dijasporu. Ponosan sam što sam mogao biti pokretačem „Žive zajednice“ i što sam u samom središtu oblikovao i pratio njezin rast. Ovom prilikom zahvaljujem svima s kojima sam surađivao u projektu „Žive zajednice“. Sadašnjem uredničkom i suradničkom timu želim i nadalje puno uspjeha i Božjeg blagoslova – do željenog povratka u domovinu.

Fra Bernard Dukić,
župnik i gvardijan u Kninu

Važna uloga

Zahvaljujem svima koji su prije radili ili sada rade u listu i želim da on bude glasilo koje će svaki Hrvat u Njemačkoj rado čitati, napajati se zdravim kršćanskim naukom i hrvatskim identitetom.

Pri kraju II. svjetskog rata i poslije bleiburške tragedije u svibnju 1945. godine mnogi su Hrvati morali napustiti domovinu i tražiti sigurniji život u europskim i prekoceanskim zemljama. Da bi ublažili njihove muke i pomogli im rješavati gotovo nerješive probleme, odmah su se angažirali neki hrvatski svećenici, među kojima svakako treba spomenuti: vlč. Vilima Cecelju i fra Mirka Čovića u Austriji, fra Dominika Šušnjara u Njemačkoj i fra Petra Čapkuna u Rimu.

Tako se rodila i ideja o pastoralnoj brizi i uskoro o hrvatskim katoličkim misijama, koje će zapravo biti nešto kao hrvatske katoličke „personalne župe“ u stranim državama, u kojima će Hrvati sa svojim svećenicima hvaliti Boga u sv. misi, sakra-

mentima i drugim obredima, ali će ujedno čuvati svoju nacionalnu svijest, a u tome će osobito pomoći njegovanje materinskog jezika, narodnih pjesama i igara, pisane hrvatske riječi, religioznih, sportskih i drugih okupljanja i natjecanja.

S vremenom su osnovane takve misije ne samo u većim nego i manjim gradovima po Njemačkoj,

Austriji i drugim državama, u kojima je bilo sve više hrvatskih radnika „privremeno“ zaposlenih u tim državama. Danas već na svim kontinentima postoji preko 120 misija sa svojim svećenicima, redovnicima, pastoralnim i socijalnim radnicima.

U Austriji, u Salzburgu gosp. Miroslav Keglević bio je prvi urednik „Glasnika Srca Isusova i Marijina“ god. 1949. Od 1950. urednik je toga lista fra Mirko Čović, a od 1951. vlč. Vilim Cecelja.

U Njemačkoj fra Dominik Šušnjara pokreće „Vjesnik hrvatske katoličke misije u Njemačkoj“ (1965–1971); „Vjesnik hrvatskih radnika i iseljenika u Njemačkoj – časopis za vjerska, socijalna i kulturna pitanja“ (1972–1988). „Vjesnik“ je

izlazio 10 godina paralelno sa „Živom zajednicom“.

U međuvremenu mnoge će misije izdavati svoje vlastite listove i biltene, a neke su objavile i spomen-knjige ili monografije, u kojima su zapisana svjedočanstva o životu i djelovanju hrvatskih radnika i njihovih dušobrižnika u raznim misijama i državama.

Ovdje treba naglasiti da je ipak jedan od važnijih datuma u životu naših iseljenika u Njemačkoj svakako pojavljivanje „Žive zajednice“ („Lebendige Gemeinde“), glasila koje je 1978. godine pokrenuo Hrvatski dušobrižnički ured u Frankfurtu. Glasilo je nastojalo u proteklih 20 godina povezati sve naše misije, njihove vjernike i svećenike i to u dvostrukom smislu.

List je donosio obavijesti o životu i djelovanju pojedinih misija i zajedničkim pothvatima (npr. „Biblijska olimpijada“ i drugi susreti). Osim te informativne strane list je pomagao i samom vjerskom formiranju vjernika donoseći ozbiljnu vjersku poruku i pouku, a k tome je donosio i članke o hrvatskoj kulturi, jezi-

Cijelo vrijeme s našima u tuđini

Naši iseljenici i radnici punili su naše crkve u inozemstvu, ali su istodobno gradili svoje župe i čeznuli o povratku.

Poštovana gospodo!

U svojoj čestitki za 20. obljetnicu izlaska Vašeg cijenenog lista „Živa zajednica“, ne možemo, ne naglasiti, uz najsrdajnije želje za daljnje plodonosno djelovanje te Vaše publikacije, nekoliko stvari, koje zasigurno ne smiju tek tako potonuti u zaborav.

Polazimo od činjenice, da smo i sami, mi bosanski franjevci, i kao pojedinci i kao zajednica, cijelo vrijeme bili uključeni u brigu za iseljenike iz Hrvatske i iz Bosne i Hercegovine, na poseban način pak za one, koji su u svojim, bilo političkim bilo gospodarskim nevoljama, našli utočište i pomoć u SR Njemačkoj.

Čak smo na neki način, u osobama fra Tomislava Međugorca i fra Vitomira Slugića, bili i prvi, koji su iz domovine došli, u pružanju pastoralnih usluga tim našim iseljenicima.

Koliko je ta briga i svećenička povezanost s našim ljudima u inozemstvu bila važna, pokazalo se u domovinskom ratu. Nema danas, vjerujemo, političara, koji ne bi potvrdio, da se u obrani slobode ne bi uspjelo bez njihove pomoći. Ova čuvana i na mnoge načine učvršćivana povezanost s domovinom donosila je plodove i prije rata: S teško zarađenim novcem u inozemstvu sagrađene su brojne crkve, bolnice i škole na prostorima naše Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Ne bi se smjelo zaboraviti ni na nastojanje svećenika i njihovih pastoralnih pomoćnika, da se u srcima naših iseljenika očuva želja za povratkom. Predivni i prebogati naši krajevi pripast će onima, koji

u njima budu boravili. Neće biti ni Hrvatske, neće biti ni hrvatske Bosne i Hercegovine, ako u njima ne bude Hrvata!

U svim ovim poslovima, od navještanja Riječi Božje do očuvanja ljubavi za domovinu i povratak u nju, nezamjenjivu je ulogu igrala „Živa zajednica“. Koliku joj važnost pridajemo, pokazuje i činjenica, što smo za uređivački posao stavili na raspolaganje jednoga člana naše Provincije. Mi smo, dakle, kako u prošlosti tako i u sadašnjosti, neprekidno uvažavali ulogu pisane riječi, stoga, koristeći se ovom prilikom, kada slavite 20. obljetnicu Vašega lista, želimo izreći svoje pohvale na sadržaj i opremljenost „Žive zajednice“, te poželjeti Vam lijepu budućnost na korist naših iseljenih i prognanih Hrvata uz prijateljske pozdrave.

Fra Petar Anđelović,
provincijal franjev. provincije
Bosne Srebrene

Pratilac našeg življenja u Njemačkoj

„Živa zajednica“ je postala kroničar, duhovni voditelj, socijalni savjetnik, kulturni promicatelj, domovinski pozivatelj...

S radošću, ponosom i zahvalnošću želimo čestitati u ime hrvatskih salezijanaca „Živoj zajednici“ dvadesetogodišnji jubilej izlaska, tj. praćenja i svjedočenja crkvenog, kulturnog i društvenog življenja našeg čovjeka na njemačkom tlu i šire. Kada se dalo naslutiti da će „privremeni boravak naših gastarbajtera“ postati s jedne strane pusta želja a s druge nemi-

novna stvarnost Naddušobrižnički ured je po svojim djelatnicima shvatio i ostvario hvalevrijednu ideju pokretanja časopisa koji će biti pratilac toga našega prisustva u Njemačkoj. „Živa zajednica“ je postala kroničar, duhovni voditelj, socijalni savjetnik, kulturni promicatelj, multikulturni i multinacionalni mostograditelj, domovinski pozivatelj... i još mnogo toga neizrečenoga.

Stoga je u ovom trenutku slavljajući iskrena želja i nas salezijanaca, pastoralnih i socijalnih suradnika zajedno s mladima i ljudima koji su nam duhovno povjereni u

Bambergu, Ingolstadtu, Nürnbergu, Pforzheimu-Bruchsalu i Siegeni da se nastavi blagotvorno djelovanje „Žive zajednice“ kako bi i nadalje bila pri ruci i na duši svakom našem čovjeku i ostala mu kompas vrednota što ih je kroz 13 stoljeća svoje burne i vjerne prošlosti iznjedrio hrvatski rod ali i most prema svemu onome što je u Njemačkoj te širom Europe i svijeta vrijedno za prihvatiti i živjeti.

Još jednom srdačno čestita, želi Božji blagoslov u daljnjem radu i pozdravlja

don Stjepan Bolkovac, SDB, provincijal

► ku, povijesti i drugim temama koje su hranile i razvijale nacionalnu svijest i ponos te na taj način pravilno usmjeravale sve, a osobito mlade naraštaje.

Da bi njemački čitatelji dobili prave informacije iz prve ruke, mnogi su tekstovi doneseni i na njemačkom jeziku.

I u domovinskom ratu „Živa zajednica“ je odigrala vrlo važnu ulogu. Ne samo da je svoje čitatelje informirala o svim strahotama što su se zbivale u domovini, nego je pomagala u prikupljanju novčane i druge materijalne pomoći. K tome je bilo često vrlo teško i riskantno

dostavljati prikupljenu pomoć do najugroženijih i najpotrebnijih.

Drago mi je da mogu istaknuti kako su fratri moje provincije osnovali prve hrvatske katoličke misije u Njemačkoj (München, Köln, Frankfurt), kako i danas služe našim vjernicima u 25 misija i da su baš oni pokrenuli 1978. godine „Živu zajednicu“ i bili joj prvi urednici (fra Bernard Dukić i fra Ignacije Vugdelija).

Čestitajući 20. obljetnicu života i djelovanja lista u ime svih fratara Provincije Presvetog Otkupitelja i u svoje osobno ime, dok zahvaljujem svima onima koji

su prije radili ili sada rade za list, od srca želim da „Živa zajednica“ i nadalje bude drago glasilo koje svaki Hrvat u Njemačkoj rado čita i iz njega se napaja zdravim kršćanskim naukom i hrvatskim nacionalnim ponosom, a k tome da list donosi uvijek točne i pravovremene informacije o životu i radu Hrvata katolika u Njemačkoj. Stoga, želim da list bude što kvalitetnije pripreman i od čitatelja što bolje prihvaćen. Stari bi rekli: „Vivat, crescat, floreat – Neka živi, raste i cvjeta!“

Fra Jure Brkan, provincijal, Split

Rasti i povezivati

Vjerničko i nacionalno povezivanje naših ljudi u tuđini

U povodu 20. obljetnice „Žive zajednice“ izražavam iskrenu bratsku čestitku i duboku zahvalnost za veliki uređivački posao i za uspješnost u povezivanju naših raseljenih Hrvata i katolika. Vaš (naš!) list pratim od samih njegovih početaka, kad je glavni urednik bio pok. fra Ignacije Vugdelija, vrli i nezaboravni pastoralni djelatnik u Njemačkoj. Pamtim i vlč. Živka Kustića kao glavnog urednika „Žive zajednice“, i sadašnju vašu fazu. List je u stalnom porastu kvalitete, nešto kao zdravi rast stabla kojemu je ipak pok. fra Ignacije učvrstio korijenje. Zacijelo je list i u stalnom porastu čitatelja, pa time i bitne nakane svih glavnih urednika: vjerničko i nacionalno povezivanje naših inozemnih Hrvata.

Živo želim da „Živa zajednica“ nastavi rasti i povezivati!

Fra Bernardin Škunca, provincijal

Višestruki značaj

Višestruk je značaj ovoga glasila u vjerskom, društvenom i nacionalnom pogledu

Cijenjeno uredništvo,

Dvadeset godina u izlaženju jednog lista možda i nije tako puno. No, kad se ima na umu da se to odnosi na list hrvatskih katoličkih misija, onda doista to nije malo, pogotovo kad se uzmu u obzir sve okolnosti koje su i dovele do toga da se uvidi potreba i značaj jednog takvog lista. Višestruk je značaj vašeg vrijednog glasila kako u vjerskom tako i u onom društvenom i nacionalnom pogledu.

I dok vam čestitamo na krasnom jubileju, ne možemo a da vam ne zaželimo obilje vodstva Duha Svetoga, čiju godinu slavimo, kako bi vaš (i naš) list nastavio donositi još ljepše plodove u našem hrvatskom narodu, i tako ispunio zadaću svoga pokretanja i postojanja.

Još jednom primite iskrene čestitke i neka vas Bog blagoslovi u vašem radu za opće dobro našeg naroda.

Fra Petar Grubišić, provincijal franj. trećoredaca

Zrcalo života u dijaspori

Kroz 20 godina svog postojanja „Živa zajednica“ je doista bila i jest zrcalo života hrvatskih katoličkih zajednica u dijaspori. List je pratio i promicao život Crkve, unutarnja gibanja u njoj, davao smjernice za istinski vjernički život pojedinaca, obitelji i župne zajednice, s ciljem povezivanja katoličkih vjerskih skupina u jednu zajednicu – Crkvu. „Živa zajednica“ je k tome živo nastojala, i zasigurno u dobroj mjeri uspjela, posvješćivati i očuvati i hrvatski nacionalni identitet našeg čovjeka u tuđini. U tuđem i otuđenom svijetu list je svojim evanđeoskim porukama i ukazivanjima na prave vrednote ljudima bio velika podrška na putu dobra. U svim tim nastojanjima „Živa zajednica“ je iz broja u broj bivala sve bolja, sadržajem bogatija, tehnički dotjeranija.

Mir i pokoj onima koji su se oko postojanja „Žive zajednice“ trudili a sad su na drugoj strani, nadahnuće od Boga i njegov blagoslov svima koji to sada čine. Neka u trećem desetljeću i trećem tisućljeću bude još bolja i traženija!

U ime školskih sestara franjevnica splitske provincije koje se svakom broju raduju,

s. Mirja Tabak, provinc. predstojnica

(U međuvremenu je izabrana nova provincijalka s. Judita Čovo)

Krist u centru svih događanja

Čestitam 20. obljetnicu izlaženja „Žive zajednice“, lista koji je 20 godina širio optimizam riječju i slikom, budio uspavanu vjersku svijest, jačao ponos nacionalne ukorijenjenosti u tisućljetnu povijest.

Simbolika njegova naslova i „životno poslanje“ opravdani su odigranom ulogom.

Iako posijani pojedinačno i u grupama po cijeloj Europi, našeg čovjeka je održala i sačuvala od utjecaja i poistovjećivanja s dotičnom sredinom, nazorima i kulturom, svijest pripadnosti jednom narodu, jednoj Crkvi.

Ovaj list je uvijek, otvoreno ili indirektno, stavljao Krista u centar svih događanja, naglašavajući tako da zajednica može opstati samo ako ima sigurni oslonac, osnovnu os oko koje se okreće. Krist je razlog postojanja, mjerilo djelovanja i životnih nazora, pokretačka sila koja u čovjeku budi sigurnost, radost i ponos, koja ne dopušta da ga uništava razočaranje i besmi-

sao, izgriza rezignacija i zarobljuje filozofija praznine.

Crkva i njeni službenici su od prvih dana slijedili Iseljenu Hrvatsku, brisali prve suze, strahove i teškoće, povezivali ljude oko stola Gospodnjega, snažili ih Kristovom riječju.

List „Živa zajednica“ je jedan od vidova pastoralnog djelovanja Hrvatskog dušobrižničkog ureda, koji dolazi do najudaljenijih krajeva, unoseći više smisla u svakidašnje sivilo, povezujući, hrabreći, opominjući i osmišljavajući svakodnevicu.

Čestitam sadašnjem uredništvu i svim generacijama ljudi koji su kroz 20 godina sudjelovali i dali svoj obol u ideji rađanja i tegobnog rasta i usavršavanja lista, koji danas ima svoj prepoznatljiv izraz, svoje mjesto i ulogu u društvu i nutarnju snagu da stvara zajednicu, živu i djelotvornu.

**S. Katarina Maglica,
OP vrhovna glavarica
ss. dominikanki**

Napisana riječ ostaje

Pastoralni rad u tuđini neprocjenjiv je i dragocjen. Osobito važan oblik pastoralnog rada svakako je katolički tisak.

Srdačno čestitamo 20-u obljetnicu izlaženja „Žive zajednice“, lista hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj. Kroz puna dva desetljeća taj list tako uvjerljivo svjedoči da na širokim njemačkim prostorima uistinu postoji stvarna živa zajednica – katolika, Hrvata i domoljuba.

Ponosimo se svime što su hrvatske misije širom Njemačke od početka činile i što čine danas putem najraznovrsnijih manifestacija bilo crkvenog, kulturnog ili sportskog značaja...

Tolike proslave, hodočašća, festivali, koncerti, nastupi, natjecanja, izleti, susreti, seminari... sve je to čvrsto svjedočenje vjere, zajedništva, ljubavi i mira, slika lijepe i bogate hrvats-

ke duše. Pridonijelo je to svakako i činjenici da su Hrvati poželjni stranci. Iako se ponešto čuje i vidi preko ostalih medija, ipak napisana riječ ostaje kao trajni vrijedan dokument.

Na stranicama „Žive zajednice“ često čitamo i osjećamao između redaka želju, nadu i čežnju – „nek nas naši puti opet doma vrate“...

Daj, Bože, da uskoro nitko ne mora sanjati Hrvatsku u tuđini. Neka i „Živa zajednica“ uporno gradi jedinu pravu opciju: povratak. Jer, lijepa naša slobodna domovina bez vas, ipak je tužna i prazna.

Predobri Bog neka vas prati svojim blagoslovom, a Duh Sveti, Duh mudrosti, neka vodi vaše djelovanje da bude sve šire i plodonosnije,

žele i mole

Sestre milosrdnice, Zagreb

Prisutne u Essenu od 1960. godine

Čestitamo jubilej „Žive zajednice“ zahvaljujući Bogu da je naša domovinska Crkva slala duhovne pastire za svojim narodom i tako očuvala vjeru i hrvatski ponos našeg čovjeka u svijetu.

Radosne smo što su i sestre Družbe Služavki Maloga Isusa darovale Bogu svoje žrtve, ljubav i prisutnost od 4. prosinca 1960. godina na hrvatskoj katoličkoj misiji u Essenu, u osobito teškim prilikama.

Neka Gospodin primi sva naša dobra nastojanja, neka duhovno obnovi i očuva mir i krvlju stečenu slobodu našoj domovini Hrvatskoj da više nikada ne bude seobe zbog vjere u Boga i ljubavi prema domovini. Za to mole i čestitaju sestre Služavke Maloga Isusa.

S. Vesna Mateljan, provincijalna glavarica

Duhovno živa zajednica

„Živa zajednica“ – list hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj bio je tijekom proteklih 20 godina izlaženja živa spona koja je prenosila i povezivala život i djelovanje pojedinih misija i tako omogućivala da se stvori od mnogih manjih i većih zajednica jedna zaista duhovno živa hrvatska katolička zajednica u Njemačkoj.

Čestitajući Vam 20. obljetnicu izlaženja lista, želim Vam Božji blagoslov za budućnost kako biste i nadalje promicali život gdje god se taj list pojavi.

Sestra Ines Kezić, ASC,
provincijalna poglavarica Sestara
klanateljica Krvi Kristove

Sestre u molitvi na jednom ranijem pastoralnom susretu

Nesebično darivanje za dobro čovjeka

U povodu 20. obljetnice izlaženja „Žive zajednice“, lista hrvatskih katoličkih misija, upućujemo Vama, kao i cijelom uredništvu srdačne čestitke uz iskreno hvala za slanje Vašeg lista našim brojnim zajednicama. Hvala Vam za sve što činite za naš narod u iseljenuštvu i Crkvu u dijaspori. Hvala svim našim misionarkama i misionarima koji se nesebično daruju u različitim službama, dajući ono najbolje od sebe za dobro čovjeka, u trajnom nastojanju oko ljudskog i kršćanskog rasta. Hvala Vam što se ne bojite prolaziti zahtjevnim i hrabrim putovima ljubavi i velikodušnog darivanja drugima.

Neka hod svih nas u pripravi za Jubilej godine 2000 vodi istini i učini nas Kristovim sljedbenicima i svjedocima.

S poštovanjem Vas i Vaše suradnike pozdravljamo.

U ime Školskih sestara franjevnika bosansko-hrvatske provincije i moje osobno

s. M. Ana Antolović, provinc. predstojnica

Izvješćivati i odgajati

I dalje sijte sjeme Božje riječi na korist puku i slavu Bogu

Doznajem da se uskoro navršava 20 godina izlaženja mjesečnika „Živa zajednica“. Dobro mi je poznato koliko truda, pažnje, strpljenja i ljubavi treba ulagati godinama u pripremi i tiskanju vjerskog lista, kojemu je svrha ne samo izvješćivati nego i odgajati svoje čitatelje. Zato se koristim ovom prigodom da u ime braće Hrvatske provincije franjevac konventualaca, koja sada djeluju u Würzburgu, Hanau i Neumünsteru, kao i onih koji su prethodno djelovali u Saarbrückenu, Wiesbadenu, Wetzlaru i Reutlingenu, zahvalim urednicima i suradnicima ovoga lista, želeći da i dalje neumorno siju sjeme Božje riječi, na korist puku i na slavu Bogu. Živjeli i doživjeli još mnoga ljeta!

Fra Ljudevit Maračić, provincijal AD

(U međuvremenu je za provincijala izabran fra Ilija Mišić)

Čuvajući svjetlo nade

Veoma nas raduje činjenica da list „Živa zajednica“ slavi ove godine svoj 20. rođendan. I ovom prilikom zahvaljujemo dobrom Bogu što nas nikada nije napustio nego je uvijek podizao hrabre ljude koji su znali na razne načine bodriti, tješiti i usmjeravati njegov narod prema dobru, čuvajući svjetlo nade i u najtežim vremenima. Jedno takvo svjetlo upaljeno je evo, prije 20 godina pojavom „Žive zajednice“. Uloga lista u očuvanju nacionalnog, kulturnog i vjerskog identiteta hrvatskog čovjeka u tuđini je zasigurno neprocjenjiva. Stoga vam od srca čestitamo, također i svima onima koji su kroz ovih 20 godina djelatno sudjelovali u stvaranju i životu lista. Bog neka nagradi sva vaša plemenita nastojanja i ujedno blagoslovi buduće korake! Neka još dugo živi „Živa zajednica“!

Radujući se s vama, u ime sestara franjevki od Bezgrešnog začeca iz Dubrovnika, srdačno Vas sve pozdravljam franjevačkim pozdravom MIR i DOBRO!

s. Kornelija Zorić, vrhovana poglavarica

HAMBURG

Izbjeglice u Ameriku, Kanadu, Hrvatsku...

Ministranti(ce) Misije Hamburg u crkvi sv. Olafa

Hrvatske izbjeglice iz Bosne i Hercegovine ovih mjeseci će masovnije napuštati Njemačku. U nekim misijama svećenici i časne setre priređuju prigodne oproštaje, kao što je to bilo 28. lipnja u Hamburgu. Na pitanje, kamo će sada, mnogi izbjeglice odgovaraju da sređuju papire za Ameriku i Kanadu, da su kupili stan ili kuću u Hrvatskoj pa se vraćaju u Hrvatsku. Nažalost samo rijetki kažu da se vraćaju u Bosnu „pa šta Bog dadne“.

Izbjeglice su obogatile život i djelovanje svih hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj. Svojom vjerom, dolascima na misu i na vjeronauk, susretljivošću i upornošću, kao i brojnošću, izbjegli i prognani su dali novi kvalitet zajednicama naših višegodišnjih iseljenika i radnika. S odlaskom izbjeglica mnoge će misije ostati znatno praznije, pa će se tako u nekima prepoloviti broj krštenja, vjeroučenika, prvoričesnika, krizmanika, ali i vjenčanja.

Misije su u većini slučajeva bile prave oaze našim izbjeglicama i prognanicima, jer su u tuđini mogli slušati hrvatsku riječ, pohađati hrvatska bogoslužja i biti s našim ljudima. Bio je to svojevrzni nadomjestak nedostatka doma i zavičaja.

Kako su često dirljivi oproštaji izbjeglica, pokazuje i pismo koje je izbjeglička obitelj Anušić iz Banje Luke uputila hrvatskim svećenicima i časnim sestrama u Hamburgu. U pismu stoji: „Dragi naši svećenici i časne sestre! Došlo je vrijeme da se oprostimo s vama jer se moramo vratiti natrag u domovinu. Žalosno je što se ne vraćamo na svoje ognjište, ali se vraćamo onamo gdje želimo živjeti, to jest u našu dragu Hrvatsku. Bili smo s vama gotovo četiri i pol godine, a vi ste na nas ostavili lijep dojam i davali nam pouzdanje i radost. Kada god smo vam se obratili za bilo kakvu pomoć, vi ste nam izašli u susret. Hvala vam puno na svemu. Mi vas nećemo nikada zaboraviti jer ste ostali u našim srcima. Duhovno ste nas obnovili, budući da smo bili isprepadani i iscrpljeni bježeći ispred neprijatelja u ovaj grad. Nastojali smo da svakim blagdanom budemo s vama, a osobito nedjeljom na svetoj misi. Tako svakako mislimo nastaviti i u našem budućem prebivalištu. Nadamo se da ćemo se i ubuduće katkad susretati. Još jednom vam puno hvala na svemu, i neka vas dragi Bog čuva i prati. Hvaljen Isus i Marija. Obitelj Anušić: Katica, Juro, Ivana i Manuela.“

Piše:
Ivek Milčec

Osamnaest godina suradnje

Bilo je potrebno mnogo truda i rada da se oblikuje ovako respektabilna novina

Vjerujte, nije mi bilo lako napisati ovaj osvrt na moju dugogodišnju uspješnu suradnju sa Žz. Mnogo se toga u proteklih osamnaest godina dogodilo pa bi trebalo puno više vremena i prostora da se to sve stavi na papir. Zato ću pokušati osvrnuti se na neke, za mene osobno, najznačajnije trenutke obostrane suradnje. A kako je to sve skupa počelo? Još davne 1980. tadašnji hrvatski misionar u HKM Berlin, fra Mirko Marić uređivao je župni list „Zajednica“ pa sam se na nagovor fra Stipice Grgata prihvatio pera i napisao niz kolumni na kajkavskom narječju. Kolumne su kod čitatelja „Zajednice“ bile dobro prihvaćene pa sam ubrzo primio ponudu tadašnjeg urednika Žz fra Ignacija, da se priključim suradničkom timu. Naravno, da sam ponudu prihvatio jer mi je taj poziv puno značio, pogotovo zbog činjenice da nisam fakultetski obrazovan i da pišem čisto iz hobija.

Teško bi bilo nabrojiti što sam sve u ovih 18 godina suradnje napisao ali znam da sam dosta toga napisao za rubriku „Iz naših misija“, a bilo je objavljeno i nekoliko gastarbajterskih priča. Vjerojatno je moja ljubav prema pisanju bila odlučujući faktor u stalnoj suradnji, a posebno sam bio oduševljen i počašćen, uvrštenjem u uredničko vijeće „Žive zajednice“. Naš je mjesečnik od samog početka izlaženja imao ogromnu važnost za hrvatskog čovjeka u tuđini jer je bio jedini list za dijasporu koji je redovito izlazio i donosio za svakoga ponešto. Posebno bih ukazao na činjenicu da je za vrijeme jugosrpske diktature Žz bila jedna od rijetkih hrvatskih novina koja je uvela stalnu kulturnu rubriku „Iz hrvatske kulturne baštine“ i koja je iz broja u broj bivala sve čitanija jer je donosila mnoge, nepoznate podatke o znamenitim ljudima, našoj povijesti i jeziku.

Jasno, takvo pisanje je bilo trn u oku jugovlastima i raznim doušnicima u Njemačkoj pa se pokušavalo ishoditi zabranu pojedinih brojeva Žz. Srećom, živimo u demokratskoj i slobodnoj

državi gdje se itekako vodi računa o ljudskim pravima pa tako i o slobodi tiska. U godinama stvaranja hrvatske države Žz je odigrala značajnu ulogu u nacionalnom osvješćivanju i umnogome doprinijela da se hrvatski čovjek oslobodi straha i postane svjestan svojega imena. Dvadeset godina izlaženja „Žive zajednice“ značajan je jubilej iseljene Crkve u Hrvata i svih onih koji je čitaju, za nju pišu ili uređuju. A kakve su perspektive Žz? Sigurno je da će mnogi Hrvati, pogotovo mladi, ostati živjeti izvan granica naše domovine pa će naš mjesečnik morati i dalje izlaziti. Svih ovih godina Žz bila je most koji je spajao domovinsku i iseljenu Hrvatsku pa se nadam da će i dalje biti tako, a ako želimo i nadalje imati kvalitetne novine potrebno je što više suradnika i to iz svih zemalja gdje žive Hrvati jer ćemo saznati više jedni o drugima i na taj način se bolje upoznati. Za kraj upućujem iskrene čestitke svima onima koji su na bilo koji način vezani uz Žz jer dvadeset godina izlaženja nije malo i bilo je potrebno mnogo truda i rada da se stvori ovakva respektabilna novina. ■

Berlinski
prvopričesnici
(1998.)
sa s. Fabiolom
i fra Jozom

Piše:

Maja Runje

Dugo druženje sa

Jasno se sjećam svojih prvih susreta sa „Živom zajednicom“. Sjećanja na to vrijeme nisu međutim lijepa, jer su to bile prve godine iseljništva, ispunjene osamljenošću.

Iza mene je bila mladost u Zagrebu, studij, brojna prijateljstva, dugi boravak u Engleskoj i Francuskoj, sudjelovanje u nadanju i buđenju 1971., a onda i potopljeno očekivanje da ću u Zagrebu postati srednjoškolskom profesoricom koja će pritajeno hrabriti djecu da se bore za svoj život, i koja će, kad režim opet popusti, postati ravnateljicom koje gimnazije.

Maja Runje ispred rodne kuće u Lici

Pravi je život iza toga odmah počeo drugačijim putom, naglo i nesmiljeno, a bio je sagrađen od saznanja da kod kuće neću zarađivati nikakav kruh, da čak uopće neću imati svoje kuće, da ću otada vani, na cestu.

Tako su u moj život ušle nove slike. Na primjer, sijela u Hrvatskom centru na Kaiser-Friedrich- Ringu u Wiesbadenu, gdje bih provodila nedjeljna poslijepodneva. Tu su ljudi s hrvatskog juga, odjeveni u svoja misna odijela od bijelih sintetičkih košulja i crnih hlača, pili konjak ili rakiju kao da je voda, te razgovarali o bauštelama, baufirerima, barakama i konzervama, spominjali prvu deku do koje su došli u Vinkovcima ili Solinu, ženu koja negdje čuva dijete, mater i krave, a šake bi im u briškulji lupale o drvene stolove, dok se kroz dim u pro-

storu zapuštene gostioničke sobe leluja- lo: „Slovenijo puna si bregova od kosti- ju hrvatskih sinova, oj...“

Forum i ogledalo

Nije bilo lako u životu koji se sastojao od rada, štednje, prokazivanja i ogova- ranja iz ustiju prestrašenih ljudi, prvih novih prijateljstava, solidarnosti, ned- jeljnih misa oko kojih se plela seljačka atmosfera, Nove Hrvatske, nade i bes- perspektivnosti. U njemu se miješala snaga i slabost, a silina moje volje nije bila dostatna da poravna kovitlac.

Nestrpljivo sam tražila prognozu o ishodu takvog života, pa su prvi brojevi „Žive zajednice“, sjećam se, bile od prvih ori- jentacijskih točaka. Sadržaj tadašnjeg skromnog mjesečnika pokazivao je da i drugi ljudi žive slično i da ne vole svoj položaj. Tako je „Živa zajednica“ za mene postala prvim forumom, prvim ogledalom. Umanjivala je izolaciju, pomagala stvaranju vlastite slike. Ona je u tim godinama također bila jedini nezavisni hrvatski medij u Njemačkoj, medij koji je davao politički otpor jugo- slavenskom režimu. Njen urednik fra Ignacije Vugdelija bio je naime hrabar čovjek, te su njegovi uvodnici i drugi članci, uvijek, makar na kapaljku, kako je tada bilo moguće, krčili naše pute.

Nekoliko godina iza toga nevolja me natjerala da smognem hrabrosti te da i

sama pokušam pisati za „Živu zajedni- cu“. U to su vrijeme naime moja djeca, isto kao i djeca drugih ljudi, počela ići u vrtić, i moglo se zaključiti da u Njemač- koj nećemo biti samo u gostima, već da započinje život koji zahtijeva pravu integraciju. Početak ulaženja u nje- mački obrazovni sustav bio je za mene, kako ću napisati u svom prvom tekstu za „Živu zajednicu“ jedan od najtežih trenutaka u životu, budući mi se činilo da će se od tog trenutka kodovi djeteto- ve i moje sveukupne spoznaje početi razilaziti, i da krećemo putovima koji nas vode na nepoznata odredišta.

Te su me okolnosti ponukale da poč- nem tražiti literaturu koja bi govorila o nutarnjem životu ljudi manjinskih zajednica. Suвременa teorijska misao o toj je temi tada tek započinjala svojim razvitkom, u Americi, te tek ponegdje u Europi, tako da je svako otkriće bilo važno i zanimljivo. Svoje sam skromne rezultate sabirala i objavljivala u „Živoj zajednici“. Tako sam pisala o dodirima hrvatskog i njemačkog jezika, o održa- vanju hrvatskog jezika, o dvojezičnosti i obiteljskoj jezičnoj praksi, o naravi jezičnog identiteta, o narodima i jezici- ma, i o drugim sličnim temama.

Mislim da sam se borila sa svojim pro- blemom, a „Živa zajednica“ me slušala i bila je time moja prava prijateljica. Ne znam jesam li svojim pisanjem uspjela nekome drugome nešto reći, no sama sam učila osnovne stvari o onome što je tada ravnalo važnim dijelom moga živo- ta, i tako se uspjela odgurnuti od kame- ne iseljeničke obale na koju sam se prvih godina nasukavala, i zadobiti širinu koja je bila potrebna za normalni život u iseljništvu.

Normalni život je doista uslijedio. Slje- deće su godine za Hrvate u Jugoslaviji i dalje doduše bile teške, no već od 1984., u kojoj je kardinal Kuharić svojim mili- junskim vjerničkim pukom privodio kraju proslavu trinaestog stoljeća kršćanstva u Hrvata – a čemu je „Živa zajednica“ posvetila posebni, raskošni broj, koji i danas čuvam na posebnom mjestu – osjećala se pobjeda. Naš se život u Njemačkoj na svoj način počeo poboljšavati. Ljudi su sve bolje znali jezik, iz baraka se selilo u stanove i kuće, djeca su uspijevala u školama.

Živom zajednicom“

napredovalo se u poslu, ekonomski se jačalo, počelo se samoorganiziranjem. „Živa zajednica“ je pratila naš život i bila je i dalje naš trg i naš ljetopis.

Susreti i ljudi

Ona je također bila susretnište izabranih ljudi. Njenog urednika fra Ignacija Vugdeliju doživljavala sam posebnim čovjekom. Znao je mnoge stvari. Znao je puno o Filipu Grabovcu, o političkim osjećajima ljudi, o mogućnostima koje imamo, i o onima koje nemamo. Tu je zatim bio naddušobrižnik fra Bernard Dukić, dragi i strogi sinjski svećenik, no ne sjećam se da je ikada na sastancima uredništva ičemu prigovarao ili da je prestrogo kritizirao tuđe stavove ili koncepcije. Na mnogim je točkama širio pravu toplinu. Za suradnju mi je o jednom Božiću darovao „Sjećanja s robije“ Josipa Viskovića i „Nečastivu urotu“ Julijana Ramljaka, priče koje povezuju ozračje moga djetinjstva sa svačijim generalnim principom, a koje nikada neću zaboraviti. Fra Bernard je, osim što je darivao izuzetne knjige, pjevao po njemačkim crkvama hrvatski Očenaš glasom punim ljepote i uvjerljivosti, kao da s Kamička zove svoj narod na pokret.

Tu sam upoznala i Ljubi Markoviću, ženu koju zanimaju mnoge stvari i koja ne smatra da je život ispunjen intenzivnim radom težak i izlišan. Pa Stanku Vidačković koja se dobro razumije u teologiju, i koja u punini živi sve uloge urbane žene. Zatim Iveka Mičeca, čovjeka koji brine za naš zajednički brod pažnjom vrijednog, dosljednog i povjerljivog prijatelja i rodoljuba bez kakvih bi ljudski i društveni život bio grozan i kaotičan.

Posebni ljudi su svakako i urednici koji su naslijedili fra Ignacija. Don Živko Kustić bio je došao iz Zagreba, a nakon što je godinama bio glavnim urednikom „Glasa Koncila“, glasila koji je hrvatskom poslijeratnom vjerskom i društvenom razvitku dao neopisivi prilog. Kad me on nukao na daljnju suradnju u „Živoj zajednici“, osjećala sam se stoga veoma počašćenom. „Živu zajednicu“ je uređivao malim prstom, a mislim da ju je učinio prozračnijom i čitljivijom.

Fra Anto Batinić prvi je urednik „Žive zajednice“ čija koncepcija u punini riječi pripada ovom vremenu. Mada je

došao iz nama iracionalnoga svijeta daleke i teške Bosne, u Frankfurt je – baš čudno – donio najviše tolerancije, najviše otvorenosti i fleksibilnosti, najviše osjećaja za multikulturalnost.

Što bih učinila drugačije da sam sama mogla upravljati „Živom zajednicom“? Mislim da bih upornije i s manje klišeja pisala o „običnim“ ljudima, a o životu župa više i diferenciranije. Usto, više bih pažnje posvećivala marketingu. Smatram da niti jedan od trojice urednika nije dovoljno radio na promicanju prodaje u župama i drugdje, i da nije dovo-

gimnazijskom ravnateljicom. Nisam, no radim u školi. Direktorica je gospođa koja za obitelj kaže „porodica“, a koja je ove godine 29 učenika upisala po vezi, a 29 kvalificiranih odbila, a da to i ne skriva. Među nastavnicama su takvi koji me svako toliko prijekorno pitaju zašto sam došla, i koji za stari školski pisači stroj kažu da je „tako star kao da je prošao igmanski marš“. Spremačice su gospođe Dušana X i gospođa Lepa X, koje su svojevremeno otpuštene sa svojih činovničkih mjesta, pa sada moraju čistiti. One na nutarnjim stra-

Fra Bernard Dukić i fra Stanko Mandac u društvu čitatelja našega lista iz Frankfurta i Offenbacha

ljno intenzivno pokušavao stvarati širi krug i širu hrvatsku katoličku javnost.

Mislim da „Živu zajednicu“ čeka dug, težak i izazovan put. Tek sada stvari u hrvatskom životu u Njemačkoj postaju dovoljno zapletene i dovoljno zanimljive.

Moje pak druženje sa „Živom zajednicom“ polako završava. Više nisam članicom njemačke hrvatske zajednice i osjećam se da ne mogu značajno sudjelovati u njenom životu. Sada sam tek njenom čitateljicom koja s pažnjom očekuje Münchenske crtice Jozę Sladoje i sjajne putopise Tihomira Grgata.

Unatoč svemu – Hrvatska

Priča na neki način tako ima epilog, svršava u Zagrebu, gdje je i počela.

Na kraju će možda nekoga zanimati je li sve kao u priči, ili jesam li postala

nama oronulih prozora nekadašnje divne školske zgrade Sestara milosrdnica – iz koje se škola naravno ne želi seliti jer „što će časnim sestrama toliko prostora“ – drže tužne usahle belagonije i divovske primjerke zgužvanih plastičnih boca Coca Cole, za zalijevanje.

Volim „Živu zajednicu“, zauvijek će biti u mom srcu, no moj je život sada upravljen temama koje su daleko od Frankfurta i Njemačke. Umjesto čežnje za Hrvatskom sada imam pravu Hrvatsku. To su belagonije i plastične boce po oronulim otetim i uništenim školskim zgradama, no i Senj ili Gospić, u subotnje jutro, u magli i radosti.

„Živoj zajednici“ ostajem vječna dužnica jer mi je pomogla da živim, i da se vratim. ■

Piše:

Ivo Hladek

Fra Ćiro i njegove ovce

Nekoliko zgodica iz druženja s „hrvatskim Don Camillom“

Kad su naši misionari osnovali u Frankfurtu god. 1978. čednu „Živu zajednicu“, djelovalo je za „gastarbajtere“ iz Jugoslavije već oko pedesetak „misnika“ i „socijalnih“. Glavnim urednikom potpisivao se najprije fra Bernard Dukić, ali su potom cijeli teret snosili prvi „Crni“ (fra Ignacije Vugdelija, † 1997.), don Živko Kustić (došao iz „Glasa Koncila“) i sad evo fra Anto Batinić (došao iz „Svjetla riječi“) – da ne izostavimo „nevidljive“ suradnice Anu Drežnjak i Ljubicu Markovica, te gosp. Ivicu Šponara, čija kćerka novinarka Karla, hvali taj vrlo informativni list 1984. kao „Brücke aus Papier“.

Ali kako je život naših ljudi izgledao prije 1978., kad su oni oko 1960. navalili odasvud trbuhom za kruhom? Tada je tudina za njih bila mnogo teža nego danas, i to iz stotinu razloga: samci, većinom muški, bez ijedne riječi njemačkog („A šta će mi? Na godinu sam natrag u Livnu!“), kuhaj, peri i krpaj (sve u prenatrpanim firminim barakama) i šalji svaku marku kući.

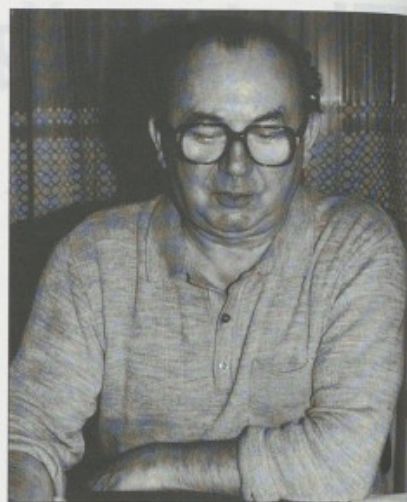
Kad me je msgr. Adlhoof, direktor Caritasa, o Božiću 1964. namjestio kao skrbnika („Sozialarbeiter“) za Hrvate, te me uputio na fra Vitomira Slugića, kojeg sam „uhvatio“ prije svečane mise u sv. Anti – „Salve“, reče bosanski ujak pa mi gurne evanđelistar u ruke: „Čitat ćeš pod misom poslanicu sv. Pavla Titu!“ „Bože mi prosti, ma baš mora biti Titu?“

Moja prva mušterija, koncem siječnja 1965., bio jedan mladić iz Maribora, a želio je emigrirati rođacima u Kanadu. Nisam tad imao ni pojma, kako se iz Njemačke može u Kanadu, pogotovo ne nakon vrlo kratkog uputstva šefice Caritasa za strance, koja mi je na pitanje o mojim zadaćama zagonetno rekla: „Radite što znate i možete. Znaite li plivati? Majna je velika, Rajna još šira – plivajte s jedne obale do druge, pa će ići dobro!“ Područje moje skrbi bila je pokrajina Hessen do sjeverne Bavarske te Porajnje između Koblenza i Mannheima, a

osim dva-tri svećenika (ostali iza rata u Njemačkoj), 60-tih godina nije nitko ni spominjao socijalnu skrb, dok su restorani, tvornice, starački domovi i bolnice tražili personal – a bilo je naših ljudi i u zatvorima! Čitati i objasniti ljudima razne njemačke papire, ići s njima zbog rada i boravka okolo, telefonirati – tada je bio moj glavni posao. Negdje 1965. g. stiže u Frankfurt fra Bernard Dukić, koji u Misiji zamjenjuje fra Vitomira (s kojim je surađivao i fra Tomislav Medugorac). Fra Bernard i fra Ćiro Markoč smještaju se najprije kod njemačkih časnih sestara u Brönnnerstraße, a potom u Niedenu 27, gdje smo se smjestili i mi „socijalni“. Ovdje bi, iza mise u kapelici i doručka, jutrom svraćao u moj ured fra Ćiro pa mi tijekom godina pričao ovo il ono iz Sinja, Makarske, Splita i Rima (gdje smo mi obojica studirali).

Kojiput smo fra Ćiro i ja poduzeli nešto zajednički, pa se jednom teško blamirali. Za Božić 1975. zamoli nas njemačka željeznica da s nedavno iz Bosne stiglim radnicima proslavimo u njihovu pogonskom domu božićno popodne. Nakon darova – donijeli smo cigareta, novina i kolača – fra Ćiro zapjeva „Narodi nam se kralj nebeski“, pa maše rukama kao dirigent da i ljudi zapjevaju, ali ono: tišina! Sve nam se sad učini čudnim. „Ma reci, pobro, a kako se ti zoveš?“ upita fra Ćiro komšiju za stolom. „Da proisti, ujače: Suljo“. Sad se i drugi nam miju pa kažu: „Ja sam Mujo, ja Ferid, ja Ibro“ – dakle, sve muslimani! A mi s njima slavimo Božić! Da su to saznali Saudi-Arapi, osudili bi nas na smrt zbog ilegalnog širenja kršćanstva.

Socijalni rad nam otvara oči za velike životne nepravde, koje posebno neuki radnici („al znam sve raditi!“) nose na grbači. Tako me je slučaj starog Mate od Sinja duboko pogodio. Mati, onako prostom nepismenom radniku, sve bilo još teže nego drugima. „Znaš, doktore, ja san ti ka sakat u glavi. Daj ti meni sad pomogni sve ovo pročitati pa mi napiši onda i odgovor!“ Mate sebi ovdje ništa nije priuštio, dapače od firmine barake jutrom je pješačio do gradilišta 10–15 km, samo da može kući poslati svaku

Ivo Hladek, dugogodišnji član uredništva

krvavu marku. „Znaš, moj Perica štundira na vakultetu!“ Čitajući Mati pisma od kuće i odgovarajući na njih, otkrijem jednog dana strašnu istinu: nit Perica studira nit je položio „zadnji ispit na vakultetu“, nego po kafićima propio i prokartao Matin znoj u tuđini.

Što fra Ćirine uspomene iz rodnih Vodića, iz samostana u Dalmaciji kao gvardijan i profesor filozofije, što iz dnevnih doživljaja naših ljudi – vedrih i tmurnih – uzeo sam 1978. bilježiti i u „Žz“ objavljivati „Crtice iz života naših iseljenika“, u svemu peko 120 stranica, s fra Jurom (Ćirom) kao središnjom figurom. Uz to naravno niz članaka o socijalnom radu i pravima te par većih prigodnih dopisa.

Kako rekoh, fra Ćiro mi je kao najstariji misionar, kao i ja s oko 30 godina u tom radu, s vremenom postao od svih 10–15 misnika najdraži i najbliži, zato me je, na moje brižno pitanje, telefonski odgovor sestre nadstojnice iz Rüsterstraße, 1.4.84. pogodio kao teški malj: „Naš fra Ćiro je nažalost prošle noći u bolnici umro“. Prilikom njegove nagrade za humor u Crkvi, njemački tisak ga je nazvao „hrvatski Don Camillo“. Onog travanjskog jutra cijela jedna životna epoha za mene je izbrisana. Zato na svršetku ovih redaka – kako se to od starine o nekim mjestima piše – molim čitaocce: „Putniče, ako slučajno naiđeš na otočić Visovac usred jezera Krke, između Raškog slapa i Skradinskogbuka, pozdravi nam malom franjevačkom groblju humak mojeg prijatelja i mentora fra Ćire/Jure Markoča, koji ondje već 14 godina počiva u sjeni čempresa i čeka na uskrснуće mrtvih, a možda kojiput i zapjeva – kao na našim ukusnim i vedrim večerama kod časnih sestara – „U Stambulu, na Bosporu...“ ■

U POVODU 100. OBLJETNICE ROĐENJA I PEDESETE OBLJETNICE SMRTI HRVATSKOG
PJESNIKA ILIJE JAKOVLJEVIĆA

Ne jedini, ali u lutanju jedan...

Nikada nećemo saznati što se sve
krilo u njegovom traženju. Izvjes-
no je, u to sam duboko uvjeren, da
je, tragajući za pravom spozna-
jom, iznašao svoj put. Vjerujem
da je taj put cjelovit, iako se ta cje-
lovitost, čitajući njegove pjesme,
tek naslutiti može.

Sidoh na dno stvari.

Ja im srce nadoh,

tkrih jezgru žudnu.

*Izranjena ptica ima krila teška,
ali dušu budnu.* (Vječni miljokazi)

Ilija Jakovljević rođen je 21. listo-
pada 1898. u Mostaru, gdje je
završio i pučku školu.

Nakon gimnazije u Sarajevu
(1909.–1917.) studira pravo u
Zagrebu. Po završetku studija,
položivši odvjetnički ispit i dokto-
rat, u istom gradu radi kao odvjet-
nik.

Ispočetka je članom Hrvatske
pučke stranke, a kasnije se opred-
jeljuje za Hrvatsku seljačku stran-
ku. U periodu od 1919.–1921. sud-
jeluje u uređivanju više listova i
časopisa (*Luč*, *Narodna politika*,
Hrvatska obrana, *Hrvatski dnev-
nik* i *Savremenik*). Za vrijeme
šestojanuarske diktature njegov je
životni put obilježen proganjan-
jem i zatvaranjem. 1940. biva
izabran za predsjednika Društva
hrvatskih književnika. Od
1942.–1944. je zatvoren u logoru u
Staroj Gradiški. Nakon puštanja
na slobodu 1944. odlazi u partiza-
ne. Po završetku rata ponovno
radi kao odvjetnik. Pod optužbom
da je u dosluhu s vodama Hrvats-
ke seljačke stranke nova komuni-
stička vlast ga 1948. zatvara i 28.
listopada iste godine, taj lualica
poljima ideja i tragatelj za isti-
nom, umire u zloglasnom komu-
nističkom zatvoru u Savskoj. Nje-
gov je opus cjelovit. Zaokružen.
Sav. Glavno obilježje, moglo bi se
reći: Od vjere k vjeri. O tome svje-
doči i „Molitva“ jedna od njego-
vih posljednjih pjesama.

Molitva

*Sve dublje sâm.
sve više tih,
ja pišem na crnoj krivulji neba
gorčinu dana zlih.
Noćas sam tako plah,
noćas me tako strah,
da se i zvijezda bojim.
O, kako miriše strasno
prevrnut zemlje slog.
Noćas će njime prošetati
mojih otaca Bog.
Noćas ću pred njega stupiti
u znoju okupan vas.
Moju će molitvu utkati
zvijezde u srebrni pās.*

*– Učini da budem, što još nisam:
krotak u hodu, duha smjerna,
da modra blagost oči pospe,
praštanja moja neizmijerna.
Ne, nikada Te molit neću,
da se saznanja tamna zbrišu,
no daj mi zraku svjetla svoga,
vedrinu jednu višu.
Hoću da pamtim, što je bilo,
svu mržlost svijeta, što me guši,
a ipak da se, kao u snu,
ponosno srce tiho skruši.
Nemoj me pitat, gdje sam bio.
Tragove biča stidno skrit ću.
Znađem, da nema plavih zona,
gdje Tvoje sjajne zore sviću.
No daj, da opet budem onaj,
što mirno trpi, tiho snatri.
Plugovi Tvoji srca oru.
Sve me u svom žrvnju satri.
Ti sudiš krivdu, ali čuj me,
jer i ja imam riječ neku.
Neću da davli u Tvom paklu
zbog mene ljudsko meso peku.
Meni je dosta mojih rana,
meni je dosta mojih muka.
Ja ne znam, kako nebo diše.
Ja nosim breme cijelog puka.
Meni je dosta, ako prodem
bez novih prijetnja oštrog gvožđa.
Učini, da opet budem dijete!
Napoj me sokom svoga grožđa!
A najviše Te molim za to,
Da prodem cestom neznan svima.
Blagoslovi me u patnji
i mojim snima.*

(Priredio:
Ranko Četković,
u Frankfurtu, svibnja 1998.)

Poticaj

Čitajući „Pet stoljeća hrvatske
književnosti“ naišao sam na Iliju
Jakovljevića. Rodio se prije 100
godina. Kao dobar pjesnik je bez-
vremen, pa prema tome i danas
aktualan. U stihovima sam pre-
poznao sebe i svoje osjećaje, svoje
misli i svoje poglede... Što smo oba
„vage“, možda nešto znači a možda
i ne. Što je 1948. umro u Zagrebu,
zatočen u kaznionici na Savskoj,
dok sam se ja igrao ili, još nedužan,
spavao u Mlinarskoj, možda ima
svoje kozmičko „zašto“ a možda i
ne. Što sam život proveo manje-više
u znaku kazne, a više-manje u
nekakvom nametnulom mi azilu, a
on u kaznionicama, zacijelo nešto
znači...

Doticaj

(Iliji Jakovljeviću)

<i>Sreli se osobno</i>	<i>Što čovjeka</i>
<i>nismo.</i>	<i>čovjekom</i>
<i>Tek u duhu</i>	<i>čini</i>
<i>Tvoje pjesme</i>	<i>riječ su</i>
<i>Te nadoh.</i>	<i>i stav:</i>
<i>Samog.</i>	<i>u tome si</i>
<i>Svog.</i>	<i>bio</i>
<i>Prepoznao</i>	<i>i okrnjen</i>
<i>sam Te po</i>	<i>sav.</i>
<i>stihu.</i>	
<i>U mome si</i>	<i>Učiš me</i>
<i>srcu</i>	<i>saznanju,</i>
<i>razvalio prednevru</i>	<i>potvrđuješ</i>
<i>tihi,</i>	<i>sanju</i>
<i>što</i>	<i>da ruho</i>
<i>mrtvomorskim</i>	<i>čovjeka</i>
<i>svojim mukom</i>	<i>ne čini,</i>
<i>od uragana</i>	<i>ni izgled</i>
<i>svakog</i>	<i>što</i>
<i>jača jest.</i>	<i>zavarat može:</i>
	<i>da</i>
<i>I sada</i>	<i>čovjek</i>
<i>tu si.</i>	<i>je</i>
<i>I bit će Te</i>	<i>misterij</i>
<i>navijek.</i>	<i>što ga</i>
<i>Živjet ću</i>	<i>zvijezde</i>
<i>od Tebe,</i>	<i>slože.</i>
<i>bit ćeš mi</i>	
<i>lijek.</i>	

Ranko Četković

Vjerovati Isusu Kristu

Uvodne napomene

Ovo izlaganje nosi podnaslov „jedno razmišljanje“. To je svjesno učinjeno jer će se ono pokušati odnositi na jednu situaciju: na situaciju nas vjernika u Hrvatskoj – onoj domovinskoj ali i onoj iseljenoj iako tu ima i znatnih razlika. A kada je riječ o situaciji onda smo svjesni da nikakve pa ni znanstvene prouke ne mogu je baš do kraja dohvatiti i izraziti: stoga imaju svoja opravdanja i naša osobna zapažanja, razmišljanja, proživljavanja i doživljavanja.

U tom smislu će ovo izlaganje biti jedno osobno razmišljanje ali koje ima na umu mnoge napise i razmišljanja kao i javne izjave koje se odnose na temu izlaganja. U svezi s time smijem se nadati da će ovdje izrečena zapažanja u vama probuditi promišljanja o našoj zajedničkoj situaciji kao vjernika koji ipak vjeruju Isusu Kristu.

I. Nekad i sad

Najavljeno razmišljanje počeo sam s posljednjom riječi naslova – s riječju „danas“. Dakle, ne želi se prvenstveno razlagati pojam vjerovanja nego baš današnja situacija koja također određuje i samu vjeru.

Već je napomenuto da je ovdje prvenstveno riječ o situaciji u Hrvatskoj ali s uvjerenjem da se time mnogo toga kaže i o našoj tzv. iseljenoj Hrvatskoj. Ponajprije, neće biti nikakvo otkriće ako još jednom ustvrdimo da našu vjerničku situaciju danas bitno određuje promjena političkog sustava: nestajanje komunističkog poretka i rađanje demokratskog uređenja. Pri tome jedna od bitnih razlika je sljedeća: u vrijeme komunističkog sustava – i Crkva kao institucija ali i pojedini vjernik – imali su za mnoge ljude – nazovimo to tako: „automatsku“ vjerodostojnost i to zato jer se znalo da je Crkva protiv rečenog totalitarnog sustava; nije bilo u prvom planu pitanje sadržaja crkvene vjere nego su vjernici i njihova Crkva imali određenu aureolu autoriteta iz jednostavnog razloga što su zastupali vrednote protivne ondašnjem režimu. Rečeni autoritet i vjerodostojnost su u našem konkretnom slučaju bili još dodatno zagarantirani i time što se znalo da su katolici i njihova Crkva pobornici pa i zaštitnici hrvatstva. O svemu upravo rečenom dalo bi se još mnogošta reći s potrebnim nijansama. Ovdje je dovoljno dodati da je to pozitivno vrednovanje Crkve i vjere u mnogočemu bilo uvjetovano njezinim postavljanjem prema određenim pojavama da ljude nije moralo mučiti pitanje o samoj naravi Crkve, odnosno, npr., o njezinoj vjernosti Isusu Kristu. Neka bude samo usput rečeno da se događa da dvije spomenute odrednice budu i od mnogih članova Crkve shvaćene i u vrijeme nastajanja demokracije kao najbitnije pa čak i kao jedine usprkos promijenjenim društvenim prilikama. Za situaciju u vrijeme komunizma ipak treba bar spomenuti osobitost situacije pojedinog ondašnjeg vjernika; od svega ja bih ovdje spomenuo samo nemogućnost udruživanja i forumskog rada koji bi imao utjecaj na ondašnji društveni život; poznato je da se vjera proglašavala „privatnom stvari“ sa svim posljedicama što to uključuje. Tu nemogućnost forumskog vjerskog rada i tjeranje vjere u čistu privatnost, i to skrivenu, nije ostalo bez traga i u novim promijenjenim okolnostima, čemu još pridonosi neko prihvaćanje podvojenosti između privatnog i društvenog života, a korijeni čega sežu mnogo dublje u povijest nego što je pojava komunizma; ako se govorilo o vjerskom izgrađivanju onda se to

odnosilo na sasvim privatnu sferu života s kojom nije jasno što će se u tzv. javnom životu.

Ako sada svratimo pažnju na Crkvu u novonastaloj situaciji (koju sam ovdje nazvao „rađanje demokracije“), onda i opet možemo samo selektivno reći bez pretenzije da je to najznačajnije za tu situaciju.

Svakako tu treba reći da „rađanje demokracije“ uključuje nastajanje situacije slobode. Ta je sloboda i za Crkvu i za njezine članove, ali ne samo za nju nego za pojave koje joj se mogu suprotstavljati ili bar postaviti je u pitanje. K tome pridolazi činjenica da neke djelatnosti – sukladno demokratskom poretku – od Crkve preuzimaju nove institucije – i na planu ideja a ne samo konkretne prakse. Sve to Crkvu upravo prisiljava da njezin eventualni autoritet u toj novoj situaciji može proizlaziti iz njezine naravi, iz njezinog identiteta, a ne toliko iz okolnosti u kojima su sva područja nekako „pokrivena“. Došli smo i mi u našoj Crkvi do toga da se od nas traži da li možemo dati neki doprinos izgradnji čovjeka i svijeta odnosno da li imamo neku ponudu za današnje probleme i traženja svijeta; od prijašnjeg „biti protiv“ (komunizma, hegemonije okolnih naroda...) i naša Crkva će se sve više pitati da li ima što pozitivno ponuditi. I valjda ne treba posebno isticati kako je mnogo teže imati neku pozitivnu ponudu nego li biti protiv nečega. Osim toga, nestajanjem komunističkog režima naša je Crkva izgubila mnoge alibije („ne smijemo jer nam ne da režim“, „ne možemo jer je to nekim komunističkim zakonom kažnjivo...“) za svoj eventualni nerad iako to ne znači da postojeća sloboda nema svojih ograničenja. U svakom slučaju, nadolaskom slobode porasla je i odgovornost Crkve odnosno vjernika kao i potreba dovrtljivosti i maštovitosti da se uoči realna situacija i da se toj situaciji pokuša odgovoriti onim što je Crkvi karakteristično, tj. vjerom. Ovdje bih se ipak usudio ponuditi neka zapažanja koja se čine karakteristična za konkretnu situaciju naše Crkve. Pojednostavljeno govoreći rekao bih da naša Crkva velikim svojim dijelom funkcionira kao da se spomenute društvene promjene i nisu dogodile: uz to silno mi je na srcu izreći prijeku potrebu da se osim Hrvatske biskupske konferencije i njezinih tijela pojave „forumi“ katolika (osobito laika) koji će raditi direktno na oblikovanju današnjeg našeg društva a indirektno djelovati i na državne strukture; neće valjati ako se ponovno oživljavaju samo udruge za osobno posvećenje i to u vrijeme kada mnogi poticaji zadnjih papa idu baš u tom pravcu da se katolici, osobito laici, uključe u preispitivanje samih koncepata modernih društava. Ovdje bih se usudio reći da je naša Crkva sa svojom porukom danas u našem društvu vrlo marginalizirana; nećemo valjda prisutnost naše Crkve u društvu i oblikovanju društva poistovjećivati s njezinom – kako se kod nas uobičajilo kazati – prisutnošću kao obredne i folklorne zajednice u sredstvima (državnih) društvenih priopćavanja. Mislim da se baš ovdje mora dodati da Crkva u nekim krugovima uživa poštovanje ali vrlo često zbog svoje prošle uloge, dok će je drugi još neko vrijeme uvažavati kao ustanovu s mogućim političkim utjecajem. No, ipak mislim da ostaje konstatacija o marginalizaciji, iako ne smijemo zaobići pitanje koliko i sama Crkva i pojedini vjernici tome pridonose. Ovo što je upravo rečeno može se vrednovati negativno ali se to može shvatiti i kao izazov Crkvi da se još više vrati svojem identitetu kao vjerske zajednice – sve to u duhu 2. Vatikanskog sabora koji je govorio i o „znakovima vremena“.

Oblici našeg vjerovanja u vrijeme komunizma i u doba „rađanja demokracije“. Od nekadašnjeg „biti protiv“ Crkva mora ponuditi pozitivne odgovore na žarišna pitanja sadašnjice. Crkva i vjera na rubu suvremenog hrvatskog društva. Kristova se misao mora tražiti, proučavati i navješćivati.

II. Tražiti Isusa Krista

U sklopu razmišljanja prvih riječi naslova ovog izlaganja („vjerovati Isusu Kristu“) mogu se izreći tek neke natuknice koje mogu biti veoma subjektivne. Istaknuo bih opet da demokratsko društvo upravo nužno sa sobom nosi pitanje o vlastitom identitetu – a to vrijedi i za Crkvu i za pojedine vjernike; u sklopu toga se postavlja pitanje koliko konkretna Crkva i konkretni vjernici „vjeruju Isusu Kristu“. Namjerno se kaže „vjerovati Isusu Kristu“ (a ne: vjerovati u Isusa Krista) da bi došao do izražaja onaj aspekt kršćanskog vjerovanja koje Isusa gleda kao Riječ Božju upućenu ljudima posredstvom Crkve; pri tome je presudno da se ne radi samo o Isusovim riječima koje su Predajom doprle do nas, nego o vjeri da je Isus Božja riječ svom svojom pojavom, svojim stilom vladanja, svojim odnosom prema ljudima kao i onim što se s njim dogodilo – u čemu sasvim osobito mjesto imaju njegova smrt i uskrsnuće. Sigurno je da i za našu Crkvu vrijedi da svoje vjerovanje propita baš pod tim vidom. Ima tomu više razloga a ovdje mogu biti spomenuti samo neki.

Ponajprije, nastajanje tzv. gardanskog društva i kod nas nosi sa sobom pluralizam mišljenja, ideja, ponuda i nacrtu; sekularizacija koja je prema 2.Vatikanskom saboru, legitimna pojava (sve dok se ne pretvori u sekularizam!) afirmira određenu autonomnost zemaljskih vrednota. Crkva tvrdi da ipak o svemu tome ona smije dati svoj etički sud; no, ovdje se postavlja pitanje da li neki konkretni etički sud proizlazi zaista iz onog „vjerovati Isusu Kristu“; drugim riječima, pitanje je koliko će u dotičnim mogućim etičkim sudovima doći do izražaja zaista vjera, pa

i vjernost Isusu Kristu. Pri tome mislim da se nameće svijest o potrebi da se trajno poučava Isusova misao koja nam je preni-jeta tradicijom u kojoj sasvim osobito mjesto ima Biblija. Čini mi se da i našoj Crkvi treba mnogo više svijesti da se misao Kristova mora trajno tražiti; to ističem zato jer izgleda da se i crkveno vjerovanje veoma lako pretvori u neke sustave, obrasce i njihova ponavljanja. I situacija u kojoj se našla naša Crkva nakon demokratskih promjena mora biti još jedan poticaj za traženje Boga odnosno Krista kao Božje Riječi.

Ako govorimo o novim okolnostima, onda možemo pomisliti, bar ukratkot i na sav današnji svijet za koga tvrde da se sve više globalizira, tj. postaje „jedno veliko selo“. Ali u tom svijetu postoji uz ostalo tržište i religioznih ponuda. Ni naša Crkva nije toga pošteđena; dosta je da se sjetimo mnogih novih sljedbi. A na tržištu vlada konkurencija, i to često veoma oštra i bespoštedna. U sklopu toga htio bih izreći samo jednu misao: ako eventualno u toj konkurenciji gubimo, onda nemojmo okrivljavati samo tlo, koje je trnovito ili plitko, nego se sa svom skromnošću treba pitati: a koje mi to sjeme sijemo? Sjeme Riječi Božje? Jesmo li u to sigurni? Sva su ta pitanja ovdje postavljena da još bolje uvidimo nužnost da u današnje vrijeme svoju vjeru i pročistimo, a tomu svakako pripada još autentičnije „vjerovati Isusu Kristu“.

Umjesto zaključka

Već je rečeno da je ovo izlaganje zamišljeno i kao poticaj da svaki od nas i svi zajedno još jedanput promislimo jedan aspekt našeg vjerovanja: „Vjerovati Isusu Kristu – danas“. Nakon ovog izlaganja sigurno su potrebne nadopune, ispravci, pa i sporenja. Ali iznad svega nam je potrebno zajedničko traženje. Na to vas osobito pozivam. ■

Hodočasnici
HKM Bad Canstatt (Stuttgart II)
u Lurdu

Piše:
Vlatko Marić

Što je vjera?

Pitanje vjere zasigurno je jedno od najtežih pitanja s kojim se susreće svaki čovjek. Prije ili kasnije svatko mora odgovoriti na to pitanje. Vjera je u sebi tajna susreta s Drugim, s Vječnim, s Bogom Isusa Krista. Vjerovati znači progledati.

Nedavno me jedna prijateljica pitala što je to vjera i zamolila me da joj, ako je moguće, to objasnim jednostavno, ali ipak razumljivo. Moram priznati da me je njeno pitanje a još više njeno traženje, da joj objasnim što je vjera, jako zbunilo. Zbunio sam se prvenstveno zato što sam mislio da je ona vjernica te da i sama zna odgovoriti na to pitanje. Tako se još jednom pokazalo istinitim da nije uvijek točno ono što smatramo istinitim nego ono što žive ljudi i ono što iskazuju svojim riječima i svojim djelima. Svaki čovjek gradi i doživljava svoj vlastiti život polazeći od iskustava susreta s drugima pa i s Drugim. To u dobroj mjeri određuje čovjekovo životno usmjerenje i vodi ga kroz život i ovaj svijet.

Vječno pitanje vjere

Pitanje vjere i vjerovanja jest sigurno jedno od najkompleksnijih i najtežih pitanja s kojim se čovjek susreće, nosi čitav život i s kojim konačno umire. Vjera je vječno pitanje, ali isto tako ona je vječni pitalac koji u nama i s nama traži odgovore na ovom i u ovom svijetu i životu. Vjera, kao vječno pitanje i pitalac, jest stvarnost koja omogućuje da čovjek usmjerava svoj život i djelovanje. Vjera je u čovjeku stvarnost bez koje čovjek ne može živjeti. Kad čovjek izgubi vjeru, on umire. On više ne živi, on više nije čovjek nego neka amorfn masa koja šeta svijetom ali koja je izgubila funkcije živoga čovjeka. Stoga prijateljičino pitanje traži zajedničko traženje odgovora na pitanje koje mi se samo nameće: Kako to da ona postavlja pitanje što je vjera? Je li u pitanju stvarno vjera ili je to samo prolazno naoblačenje horizonta vjere pa se ne vidi put kojim hodi. Ukoliko je to samo privremeno naoblačenje, to nije toliko opasno. Ukoliko je to stvarno gubljenje vjere, onda je to kraj čovjeku kao osobi koja živi i radi u ovome svijetu te daje i smisao onome što je okružuje.

Čovjek koji nastoji nešto uraditi, učiniti, koji gleda u budućnost, odnosno kad nastoji da se izvuče iz svakodnevnog sivila i nastoji dati smisao svome življenju, on nije čovjek bez vjere. On je čovjek koji traži kako se susresti sa smislom života, s onim koji daje smisao svakom biću, a još više čovjeku. Tu se iskazuje ono što se može nazvati vjera, odnosno motor svakog ljudskog življenja i djelovanja.

U multikulturnim i multireligijskim sredinama postavlja se pitanje stvarnosti i istinitosti jednog religijskog sustava vjerovanja. U monolitnim religijskim zajednicama to manje dolazi u pitanje iako i to nije isključeno. Čovjek je primoran postaviti i takva pitanja. Prije ili kasnije daje odgovor na njih. Odlučuje ostati u onom religijskom sustavu u kojem je rođen ili odlučuje uzeti jedan drugi. To je u dobroj mjeri normalan proces sazrijevanja čovjeka. Taj proces je nezaobilazan za svakog čovjeka. Tako proces definiranja i sazrijevanja vjere u Drugoga dobiva svoj smisao i ispunjenje. Tu ključnu ulogu igra i religiozna zajednica u kojoj čovjek živi.

Ovaj proces vrijedi i za kršćanina. Iako je vjera osobni stav i uvjerenje čovjeka, ona je u dobroj mjeri određena kontekstom religijske sredine u kojoj živi čovjek. Uz to ne smije se zaboraviti da vjera nikada nije u svoj punini, ona je uvijek iščekivano ispunjenje koje se neće nikada u ovom životu posve ispuniti. Vjera je uvijek nešto što treba svoje ispunjenje, odgovor onog Drugog. Potrebno je uvijek nanovo otkrivati dubinu religijske stvarnosti. Zapravo, vjera je u sebi tajna kao što čovjeku ostaje tajna Drugi kojega nikada ne možemo u potpunosti na ovom svijetu spoznati. Vjera je proces spoznavanja tog Drugog, u kojem nam se taj Drugi polako otkriva. Bitno je da se taj proces otkrivanja i spoznavanja nastavlja tijekom cijeloga ljudskog svjesnog življenja što omogućuje čovjeku dati smisao svome življenju.

Važno je shvatiti da je vjera susret s Drugim koji usmjerava čovjekov odnos prema njemu samom i prema svijetu. To je posebno vidljivo u kršćanstvu. Zapravo Isus iz Nazareta nam to jasno iskazuje u svojim susretima s drugima. Onaj tko ga jednom upozna, taj se ne može odijeliti od njega. Reakcije čovjeka postaju određene tim susretom s Isusom iz Nazareta. Paradigma tog susreta jest slijepac kojeg je Isus ozdravio i koji svjedoči o tom ozdravljenju (Iv 9, 1–41). Slijepac je progledao. Progledao u fizičkom smislu, ali je isto tako progledao u smislu spoznavanja da je Isus Krist Sin Božji, Bog. Kad je to shvatio, ništa pa ni prijetnje kaznama neće moći promijeniti njegov stav prema Isusu ali i prema onima koji mu se suprotstavljaju. Slijepac je progledao ali sada se stavio u službu da bi pomogao da i drugi progledaju.

Drugi primjer isto tako je snažan. To je primjer Samaritanke sa zdenca (Iv 4, 1–42). Ona je u onome koji je od nje tražio vode (Isusu) otkrila vrelo života. Osjetila je potrebu da i drugima pokaže to Vrelo. Takav je slučaj i s apostolima. Uputili su se naviještati Isusa iz Nazareta, onoga koji je umro, uskrsnuo i koji je živ. Susret s njim postao je odrednica njihova života, srž njihove vjere koju su morali i htjeli izreći. Vjera je stvarnost koja se ne može zatvoriti u samu sebe, ona je bitno stvarnost koja se mora komunicirati.

Ovih nekoliko godina, pitanja poput ovih gore, tjerala su me na pisanje u „Živoj zajednici“. Svi napisani članci jesu pokušaj izricanja onoga što vjerujem, onoga što doživljavam i pokušavam živjeti. To je pokušaj da i drugima pomognem otkriti stvarnost moje vjere, ali i izvor moje vjere i svega što postoji: **Onoga koji daje smisao meni i svijetu.** To je bio pokušaj približiti Isusa Krista onima, koji poput mene, traže vidjeti jasnije njegovo lice, moći se i na njega osloniti u trenucima kada je teško vidjeti smisao života i svijeta.

Vjera je bito osobni stav koji pomaže živjeti u zajednici. Ona je temelj i cement zajedništva, ona je ono što nam omogućuje da zajednički koračamo k vječnosti. Nadam se da će taj hod biti plodonosan i da ćemo se jednom radovati što smo zajednički hodili putovima vjere.

Umjesto vijenca na grob fra Ignacija

– o prvoj obljetnici smrti –

Uoči sv. Ivana „Svitnjaka“ prošle godine, svoju rodbinu, redovničku braću te mnogobrojne prijatelje i znance diljem domovine i širom svijeta, zauvijek je napustio fra Ignacije Vugdelija, shrvan opakom bolešću u šezdesetoj godini života. Dva dana kasnije pokopan bi na splitskom groblju Lovrinac u nazočnosti više tisuća duboko ožalošćenih ljudi. Nakon sprovoda velikana Ante Trumbića u doba kad se Josip Vugdelija tek bio rodio i nedavnog pogreba velikoga domoljuba Velimira Terzića na istom groblju, Split nije zapamtio tako veliku posmrtnu povorku kao pri lipanjskom pokopu uzornoga i voljenog franjevca, čovjeka i rodoljuba Ignacije Vugdelije.

Antun Gustav Matoš je povodom smrti pjesnika Augusta Harambašića napisao da „hrvatska smrt ima više ukusa od hrvatskog općinstva“. Za fra Ignacija bi se sigurno moglo reći da su ga jednako voljeli ljudi dobre volje na zemlji i anđeli na nebesima, ali je nedokučiva Božja volja, dakako, nadvladala ljudske želje i nade. Fra Ignacijevim pak suvremenici ma preostaje molitva za pokoj duše njegove i bolna utjeha da će im pokojnik nedostajati sve do kraja njihovih dana.

Kad se 14. ožujka 1964. u kapelici sv. Terezije u švicarskom Fribourgu na svojoj prvoj sv. misi fra Ignacije okrenuo vjernicima i raširenih ruku dubokim glasom zavapio „Dominus vobiscum“, susjed na klupi mi šapne: „Ako ovoga Bog ne sluša, neće nikoga“. Naime, već samom svojom pojavom kršnoga ali skladnog ljudskare krupnih blagih očiju i vječno radosnog osmijeha na usnama, fra Ignacije je na prvi pogled osvajao svakoga, ulijevao povjerenje svakome u „mir i dobro“, temeljno geslo njegova franjevačkog reda. Njegov lik i duh je starije suvremenike neodoljivo podsjećao na fra Šimuna Jelinčića, pokojnikova predšasnika iz iste redovničke zajednice. A da je živio na početku povijesti svoga reda, njegova bi slika i prilika svakako našla mjesto na Giottovim freskama „Život sv. Franje“ u Asizu.

Iako žedan znanja, ljubitelj knjige i nauka, pokojnik je prije svega bio pastoralac, pravi „terenac“, jer se po svojoj dubokoj naravi a možda i po astrološkom znaku – rođen je 20. ožujka 1938. – tek među pukom osjećao kao riba u vodi. Velik prijatelj naroda, fra Ignacije je dušom i tijelom vazda bio u službi a nikad na teret bližnjega svoga. Bogat prirođenom dobrotom i prijateljstvima, pokojnik nikada nije težio materijalnim dobrima pa mu nimalo nije bilo teško poštivati franjevački zavjet siromaštva. Neki su ga doživljavali kao „fratra-bohema“, što mu je priskrblo dodatne simpatije, jer je u neku ruku i ta crta resila izvornu družinu sv. Franje. Kao takav, pokojnik nije uopće mario za čast i položaje, nije se nigdje gurao, već je

naprotiv podmetao leđa pod najteže zadatke i uvijek pitao što on može učiniti za druge a ne obratno. Po tome je „Crni“ – kako su ga od milja zvali – bio izvanredan čovjek i svećenik.

To je narod nagoniski osjećao i zato ga iskreno volio i bratski prigrlio, bilo u dijaspori ili domovini, kako među braćom franjevcima, tako i u društvu mrkih branitelja domovine. Kad su mnogi napuštali na smrt ugroženu Hrvatsku ili se pak nevoljko kući vraćali, fra Ignacije je sasvim normalno pohađao u domovinu gdje je već na svim stranama tutnjilo i pucalo. Nije možda slučajno izabrao svoje redovničko ime koje vuče korijen od latinske riječi „ignis“-vatra, ali to u pokojnika nije bio kratkotrajan oganj od slame već tih žar što dugoročno tinja i grije sve oko sebe.

Tako je i pokojnikova odvažnost bila zapravo tiha, nenametljiva hrabrost u svojem elementarnom stanju, svaki put kad su bili u pitanju dostojanstvo ljudske osobe i Božjeg naroda, čast reda i Crkve kojima je pripadao i vjerno služio. Fra Ignacije se nije „bavio politikom“ u doslovnom smislu te riječi, ali je muški stupio na poprište događaja svaki put kad se radilo o obrani prava i interesa naroda i zemlje iz kojih je potekao. U tom sklopu ostala je zapamćena njegova božićna propovijed u Kölnu 1971. kada je bez okolišanja osudio gušenje „hrvatskog proljeća“, što su vjernici-gastarbajteri nagradili burnim pljeskom. Onda je pokojnik kroz par godina praktično bio politički emigrant jer se nije smio vraćati u domovinu. Vjeren svojim idealima, fra Ignacije nije ni pokušao svoja domoljubna djela „unovčiti“ u oslobođenoj Hrvatskoj.

Fra Ignacije Vugdelija bio je voditelj biblijskih olimpijada

Načitan i vrstan propovijednik, jedan od pokretača i višegodišnji glavni urednik povremenika inozemne pastve „Živa zajednica“, ozbiljan sugovornik u važnim pitanjima vjere i života, fra Ignacije je posjedovao zavidnu moć uvjeravanja ali i zapaženu kulturu slušanja, što nije baš odlika naših ljudi i krajeva. Obrazovan na visokim školama doma i u svijetu, pokojnik se u društvu vladao domaće i prisno, ne bez crte humora više na svoj nego na tuđ račun. Među ostalim, ta su pokojnikova svojstva pribivala Hrvatskoj mnoge inozemne prijatelje i podupiratelje, olakšice u inozemnoj pastvi i dobročinstva u domovini, pri čemu je njegov rodni i voljeni Otok često strancima služio kao primjer vjere i iskonskog poštenja Hrvata.

Više točno ne pamtim kad sam fra Ignacija posljednji put sreo, ali se živo sjećam jedne ratne večeri u Krenici blizu Otoka gdje mi je prstom pokazivao sjajno i tako blisko zvjezdano nebo, kojeg da nema „nigdje drugdje na svijetu“, a o čemu mi je zajedno s fra Bernardom u egzilu često pričao. Iza tih zvijezda – kako je pjevao tragični emigrantski subrat Viktor Vida – „krije se nevidljivi i tajanstveni Bog“, a sigurno i plemenita duša dragog fra Ignacija, koja nam s nebesa poručuje svoju čestu zemaljsku poduku: „Dok je srca, bit će i Kroatije, dok je vjere, bit će i života“.

Tihomil Rada

Piše: Mons. Vladimir Stanković

Aktualni trenutak problem

Uvod

Ovakvu bi se temu moglo zadati ravnatelju inozemne pastve bilo koje etničke iseljeničke skupine i velik dio izlaganja bio bi manje-više sličan. Razlike bi bile više po kontinentalnoj, odnosno starosnoj ili nekoj općoj liniji, a manje po pripadnosti upravo dotičnoj nacionalnoj skupini. Razlog ove tvrdnje leži u sveopćoj globalizaciji tako prisutnoj u cijelom svijetu, a koju je vatikansko "Pismo Biskupskim konferencijama o Crkvi i svijetu u pokretu" ovako opisalo: „Nije više moguće ostati ravnodušan pred uzajamnim prožimanjem rasa, civilizacija, kultura, ideologija. Svijet je postao malen, granice teže prema iščezavanju, prostor poprima nova mjerila, udaljenosti nestaju, život odjekuje i odražuje se do najudaljenijih krajeva – svi smo napokon žitelji istoga sela.“ Zato je razumljivo da su „aktualni trenutak, problemi i perspektive“ bilo koje inozemne pastve u mnogočemu zajednički. I zato, kad bismo pokušali opisati sve značajke, odlike, teškoće i nadu za budućnost, sve ono s čime se susreću djelatnici hrvatskog inozemnog dušobrižništva i njima povjereni vjernici, trebalo bi nam mnogo vremena i prostora, trebalo bi zapravo napisati pravu knjigu sociološke analize svega onoga što Katolička Crkva, uzeta kao svjetska zajednica, čini i za svoje vjernike i za tolike druge ljude zahvaćene valom seljenja koje sociologija sve zajedno svrstava u „people on the move“. Ipak, inozemna pastva svake etničke zajednice ima svoje značajke, nešto što je samo njoj vlastito, pa tako i naša hrvatska. I zato ima smisla nešto o tome reći.

Aktualni trenutak

Najjednostavnije je reći da je hrvatska inozemna pastva koncem 1997. bila na svom organizacijskom vrhuncu. Tu se prvenstveno misli na broj hrvatskih etničkih župa i misija i osoblja koje je u njima službeno postavljeno i sada aktivno. Budući da je u Hrvatskom iseljeničkom zborniku za 1998. godinu objavljen moj članak o hrvatskoj inozemnoj pastvi pod naslovom „Hrvati brži od ostalog katoličkog svijeta“ u kojem su izneseni i brojčani podaci, ovdje ću ih kratko ponoviti: U trinaest zemalja Zapadne Europe imamo 123 hrvatske katoličke misije u kojima je namješteno 157 svećenika, 116 socijalnih radnika i 130 pastoralnih suradnika. A u prekomorskim zemljama je 69 župa ili misija s 95 svećenika i 44 časne sestre, odnosno u cijelom svijetu za Hrvate katolike izvan domovine Crkva je osnovala 192 župe s 252 svećenika.

Aktualni je trenutak u tome da nije vjerojatno očekivati povećanje broja niti naših misija niti osoblja, nego je vjerojatnije i gotovo sigurnije njihovo smanjenje. Tu postoje različite prognoze, često na osnovi nekih pokazatelja u pojedinim zemljama, kao npr. u Njemačkoj gdje pojedini crkveni ljudi otvoreno navješćuju fuzioniranje manjih

misija. Iako su za osnivanje ili zatvaranje stranih misija mjerodavne mjesne crkvene vlasti, ipak na njihovu odluku bitno utječu dva čimbenika: nagli pad broja stranih vjernika ili njihova potpuna asimilacija, te nespornost ili nemogućnost stare domovine da pošalje dovoljan broj svećenika. I jedno je i drugo na djelu kad su u pitanju druge strane misije, no u hrvatskom slučaju je nenadani dolazak brojnih izbjeglica iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine ne samo zaustavio tendenciju opadanja nego je doveo do pravog pastoralnog preporoda. Ako se u blizoj budućnosti izbjeglice budu morale prisilno ili „dobrovoljno“ vratiti u domovinu, zacijelo će se u nekim našim misijama osjetno smanjiti broj aktivnih članova misije i tada se ne treba čuditi ako mjesne crkvene vlasti odluče neke misije priključiti većima. A što se broja svećenika tiče, mi ih u inozemnoj pastvi imamo zaista lijep broj, iako se po prosječnoj dobi primjećuje trend starenja. Važan čimbenik za budućnost naših misija jest i pastoralna situacija u mjesnoj Crkvi, to jest nagli pad broja svećenika i slabe nade u podmladak. U takvim je prilika razumljivo da će mjesni biskup i od hrvatskih misionara zahtijevati određenu uključenost u mjesno dušobrižništvo

pa će tako naš misionar morati možda voditi i neku mjesnu župu ili u njoj barem pomagati. Uostalom, to je u ekleziološkom smislu sasvim razumljivo. Tu se, što se tiče svećenika, postavlja i pitanje njihova određenog manjka i u domovini. Jer s dolaskom demokracije Crkvi su postala otvorena mnoga područja u javnom životu, da spomenem samo vjeronauk u školama. Već primjećujemo da biskupi i provincijali sve teže daju svećenike za inozemstvo – oni ih trebaju ovdje! No mi Hrvati imamo već dulje vrijeme u strukturama mjesne Crkve u Zapadnoj Europi velik broj naših svećenika: u Njemačkoj imamo na hrvatskim misijama 110 misionara, a na njemačkim župama ima hrvatskih dušobrižnika čak nešto više. I zato, ako neki kažu da bi, zbog potreba u domovini, trebalo hrvatske misionare iz naših misija povlačiti kući, onda se sama po sebi nameće misao da prvenstveno treba povući one koji su u strukturama tamošnje Crkve. Zanimljivo je primijetiti da se u posljednje vrijeme javilo nekoliko hrvatskih svećenika iz župa mjesne Crkve, koji bi željeli prijeći u hrvatske misije. To su, eto, neki aktualni razlozi zbog kojih bi moglo doći do reduciranja broja naših misija. No nije riječ o tome da će se u kratkom vremenu drastično smanjiti broj naših župa i misija u svijetu.

„Sadašnji trenutak“ je obilježen poslijekomunističkim i demokratskim stanjem u staroj domovini, što uvelike utječe ne samo na stanje u hrvatskom iseljeništvu općenito nego i na rad naših misija. Više nema podjele na „političke emigrante“ i na „pasošare“; na one koji idu u posjet „starom kraju“ i one koji će poći tamo samo kad bude „Hrvatska do Drine“. Ali ima podjele na one koji se vraćaju u domovinu bila ona kakva bila i na one koji će doći tek kad se podigne životni standard i zaliječe ratne rane; na one koji su se osobno borili za slobodu domovine ili dali veliku pomoć za njezinu obranu i obnovu; na one koji su klicali vladajućoj stranci i njezinu vodstvu i one koji toj stranci sada traže dlaku u jabetu; na one kojima je „Domovina“

hrvatske inozemne pastve, perspektive

značila povijesni okvir na ovim našim prostorima i kojima je "matična republika" najvažnija pa prihvaćaju njezine institucije, simbole i predstavništva u svijetu i one koji više ističu grijehe i nebrigu te i takve Hrvatske za drugu republiku u kojoj je, iako najmanji, hrvatski ipak matični narod; na one koji se, kao izbjeglice, vraćaju u Bosnu „kud puklo da puklo“ i na one iz BiH koji će se silom morati vratiti ali samo u Republiku Hrvatsku. Ukratko, hrvatsko je iseljništvo daleko više nego prije demokratskih promjena podložno utjecajima i promjenama u staroj domovini, a ove su opet pod tako velikim utjecajem svjetskih političkih, vojnih i ekonomskih moćnika da nas njihovi „guberneri“ s pravom uspoređuju s afričkim plemenima kojima oni kroje sudbinu na način kako su to navikli činiti u Africi u prošlosti a danas željeznom šakom i čeličnom mišicom bezobzirno čine diljem svijeta, a u našem iseljništvu ima nekih koji im u tome vjerno ropski služe. Tom i takvom iseljništvu, da ne nabrajamo druge brojne pojave, danas više ne trebaju hrvatske

katoličke župe i misije prvenstveno kao okupljališta mnoštva kojemu će prodati ili podijeliti neke političke novine i letke; niti će ih poslije hrvatske mise više odvoditi u demonstracije ove ili one vrste; niti će svećenici biti jedini organizatori masovnih priredbi s nastupima estradnih zvijezda (iako i toga ima još mnogo); niti će misijski suradnici biti jedini dobavljači raznih knjiga, audio i video kazeta i nacionalnih simbola; niti će u budućnosti crkvene dvorane biti jedini prostor za kulturna, zabavna i politička okupljanja (iako će još dugo samo svećenici biti jedini autoriteti koji će moći okupiti mnoštva); niti će glavna vanjska djelatnost misije biti u vrhunski izvježbanim i raskošno obučanim folklorasima (iako će svećenici i njihovi suradnici još dugo to morati raditi jer drugih vođa nema ili im se ne vjeruje); niti će niti mogu prostorije naših misija biti kao neke filijale hrvatskih diplomatsko-konzularnih predstavništava koja su se već oformila (ali neki novi službenici u njima, došavši iz domovine bez vjerskog odgoja, svojim ponašanjem prema svećenicima poka-

zuju da ništa ne znaju o tome kako se većinu tih predstavništava upravo oformilo upravo u krilu naših misija); niti će misije i župe morati organizirati hrvatske dopunske ili subotnje škole jer to pomalo prelazi ili je prešlo u nadležnost mjesnih i domovinskih školskih vlasti (iako će ostati zabilježeno kako je sve to započelo odnosno kako je loše svršilo kad su „horuk“ metodom neodgovorni pojedinci preko noći pokušali „jugoslavenske dopunske škole“ pretvoriti u „čisto hrvatske“).

Problemi

Kako je već rečeno u Uvodu, mnogo je toga zajedničkog svim stranim misijama pa tako i problemi. Zapravo, sve ono što je neugodno, teško i mučno, sve je to „normalno“ u uvjetima života izvan domovine ili u okruženju većinskog naroda koji se suočava s raznim problemima. Bilo bi zato suviše ponavljati dobro poznate klišeje o neprihvatanju stranaca: o zatvaranju bogate Europe pred navalom svjetske sirotinje s Istoka i s Juga, o rasističkom pristupu u rješavanju njihovih dnevnih teškoća, o naoko lijepom zakonodavstvu i ružnoj praksi, o „lijevanju krokodilskih suza“ nad jadnim izbjeglicama tamo negdje na Balkanu, Ruandi ili Zairu (uz naoko obilnu humanitarnu pomoć) i pravoj mržnji kad se ti isti usude prijeći preko „šengenske granice“ i samim tim što su drukčiji pomutiti mir „svjetskog poretka“ što ga stvara podivljali kapitalizam. Na tom i takvom Zapadu najprije su stranci na udaru redukcije radne snage. A stranac bez posla – iscrpljen, razočaran i izmučen – lako pada u depresiju i svakojake bolesti, udaljuje se od Crkve i svoje zajednice i takvima, kojih je sve više, morat će svećenik i njegovi suradnici te socijalni radnici posvećivati sve više pozornosti. A onda, rastave, droga kod mladih, alkohol kod muževa, zajednički predbračni život mladih, trganje djece ne samo od obitelji nego još više i od misije i svakog drugog nacionalnog okupljanja.

Pored, nasumce, spomenutih problema koji su manje-više zajednički svima,

Crkva i politika su samostalni subjekti djelovanja, ali je suradnja nužna. Na slici: dr. Karl Lehmann, predsjednik Njemačke biskupske konferencije i biskup Mainza, u razgovoru s hrvatskim veleposlanikom u Njemačkoj dr. Zoranom Jašićem, mons. V. Stankovićem, voditeljem HKM Mainz fra Petrom Vučemilom i savjetnikom u hrvatskome veleposlanstvu gosp. Pavešićem.

Aktualni trenutak...

svećenicima posebno teško pada dosta nagli pad tzv. bazičnog pastoralnoga – sve je manje krštenja, vjenčanja, prvih pričešti, krizme. To je, zbog niskog nataliteta, opća pojava i u domovini, no u inozemnim uvjetima to stavlja u pitanje opstojnost same misije ili župe. A nikome ne može biti svejedno kad vidi npr. statistiku župe Naše Gospe Kraljice Hrvata u Torontu, u kojoj je 1975. godine bilo 333 krštenja a 1995. samo 36 (uz to da je u odcijepljenoj župi Hrvatskih mučenika u Mississaugi bilo otprilike kojih 40 i kod franjevacu u Norvalu isto tako); ili kad pogledamo župnu statistiku hrvatske župe u St. Louisu u Sjedinjenim Državama: u godini osnutka župe 1904. bilo je 34 krštenja, najveći je broj bio 1915. i to do 176 krštenja, a 1996. samo 12. No kad se zna da je u 90 godina opstanka te župe bilo ukupno 4271 krštenje. Ili kad u Hrvatskom kalendaru 1998. iz Chicaga čitamo o Torontu: „Od 1954. do 1996. u župi je bilo 5463 krštenja, 2237 prvih sv. pričesti, 1937 krizmanika, 2107 vjenčanja i 868 ispraćaja na vječni počinak“. Kad čitamo podatke ovih, ili bilo koje naše inozemne župe ili misije, vidimo kako su veličanstveno djelo izveli naši svećenici u iseljeništvu. Ali ...ali, proces starenja nije prisutan samo u svakom živom organizmu nego i u svakoj ljudskoj instituciji: integracija i asimilacija ne zahvaća doseljenike samo kao člana nove države i društva nego i kao člana Crkve. Prva hrvatska župa u iseljeništvu, ona sv. Nikole u Pittsburghu, slavila je 1994. svoju stotu obljetnicu, u jesen 1998. Hrvatska katolička misija u Münchenu slavi svoju 50. obljetnicu, većina naših misija u zapadnoj Europi posljednjih godina slavi svoju 25. ili 30. obljetnicu. Da li će koja europska misija doživjeti svoj stoljetni jubilej, to mi ne znamo, ali znamo da su se u svima događala i još se uvijek događaju veličanstvena djela Božja. U svakom slučaju, inozemne su misije u ekleziologiji Katoličke Crkve most koji iseljenike s obale domovinske Crkve vodi na obalu Crkve nove domovine u kojoj su se ionako već integrirali u sve pore društva.

Tu se nužno nameće „problem“ kako mlade zadržati u misiji ili župi, odnosno kako ih najsigurnije kao dobre vjernike predati mjesnoj Crkvi. Tu se nitko ne može pohvaliti prevelikim uspjesima, no možda nije toliko u pitanju nacionalnost i jezik koliko općeprisutna pojava

udaljavanja mladih od Crkve. Zapravo, u tom pogledu naše misije stoje neusporedivo bolje od mjesnih župa. No kod mladih je prisutna sklonost identifikacije s okolinom u čemu im prave smetnje roditelji, cjelokupna hrvatska zajednica a i naša misija. Ta je dihotomija sudbina svih doseljenika druge i treće generacije: prirodna sklonost mladog čovjeka da se prilagodi društvu u kojem živi i tako si osigura mirnu egzistenciju i razumljive zakonite težnje roditelja, vlastite etničke zajednice i svih njezinih institucija da mlade zadrže u roditeljskom odnosno nacionalnom gnijezdu. U prošlosti je taj proces trajao desetljećima, danas sve ide ubrzano pa tako i „bijeg“ mladih iz vlastite etničke zajednice. Zato misionari moraju mlade pripremiti da se, kad pomalo ili konačno prekinu s misijom ili hrvatskom zajednicom, da se kao ljudi i dobri katolici uspješno uključe u mjesnu župu. Kao ono minimalno, naši bi ih svećenici na vjeronauku trebali naučiti barem osnovne istine, molitve, a posebno praćenje mise i sposobnost ispovijedanja na jeziku dotične zemlje. Mjesna Crkva svagdje zagovara što bržu integraciju mladih, u tom se cilju poduzimaju razne inicijative, a nerijetko dolazi do napetosti između misionara i mjesnog župnika. Rješenje je u dijalogu i zajedničkom traženju najboljih metoda a sve za dobrobit mladih. Tu se treba čuvati ekstremnih stajališta: pod svaku cijenu mlade spremati na povratak u domovinu, odnosno bespomoćno prepuštanje spontanoj asimilaciji. Lakše će biti zauzeti ispravan stav ako nam kao vrhovna vrijednost bude

čovjek i njegova osnovna ljudska prava. Daleko smo i od pomisli da bi s ovih nekoliko primjedbi iscrpli sve probleme sadašnjeg trenutka naše inozemne pastve, no uz rečene naznake o planetarnoj kompleksnosti ovog pitanja da smo svi „žitelji jednog sela“.

Perspektive

Kako Crkva zemlje koja je primila iseljenike tako i Crkva zemlje odakle su oni iselili postavlja pitanje: „Koliko će dugo postojati inozemne župe ili misije“? U crkvenim dokumentima nije postavljen nikakav rok, ali „Uputa o pastoralnoj brizi za migrante“ kaže: „Očita je i potvrđena korist da se briga za migrante povjeri svećenicima istog jezika, i to kroz sve vrijeme koliko traži prava korist“ (t. 11). Suvremena povijest pastoralne brige Crkve za iseljenike pokazuje da ta „briga za migrante“ organizacijski i intenzivno traje već preko jedno stoljeće. Imajući u vidu migracijska kretanja na tržištu radne snage i sve nova i nova krizna žarišta koja rezultiraju sve većim brojem izbjeglica, te opću globalizaciju gospodarstva, izgleda da će taj „specijalizirani pastoral“ postati sasvim ravnopravan s mjesnim teritorijalnim župama, ili će se morati pronaći učinkovite nove metode kao npr. u Sjedinjenim Američkim Državama gdje svaki novozaredeni svećenik mora osim engleskog dobro poznavati španjolski jezik. Izgleda da će u toj zemlji uskoro biti više katolika kojima je materinji jezik španjolski nego onih iz engleskog jezičnog kruga, razumije se zbog neprestanog masov-

Prekrasna nošnja, hitar korak, ruka u ruci, osmijeh na licu, radost u srcu

U inozemstvu su se slobodno mogle razviti hrvatske trobojke. Tijelovska procesija u Lüdenscheidu 1971.

nog priliva migranata iz srednje i Južne Amerike. Prilikom posjeta Kanadi u rujnu 1997. nadbiskup Vancouvera Adam Exner (i sam podrijetlom Nijemac) rekao je biskupu Sudaru i meni da u užem dijelu Vancouvera više ljudi govori kineski nego engleski i da su mnogi kineski doseljenici katolici. I dok se pripremamo na suočavanje s činjenicom da će suvremeni način života, a posebno informatika, pospješivati unificiranje i vrlo brzu asimilaciju, iznenađava nas zapljusnu novi migracijski valovi koji brzo pobrkaju prognoze sociologa. Zato je nezahvalno govoriti i još opasnije predviđati rokove. Pretpostavljajući da odgovorne u Crkvi prvenstveno vodi dobro duša, i hrvatske će misije trajati „kroz sve vrijeme koliko traži prava korist“.

Ja sam koncem 1989. godine na nekoliko regionalnih susreta hrvatskih dušobrižnika u Njemačkoj (u samo predvečerje demokratskih promjena) u svom izlaganju naglasio kako će se naglasak u radu naših misija vrlo brzo pomaknuti s

raznovrsnih aktivnosti na izrazito pastoralno područje, jer će kulturno-prosvjetno-zabavno-socijalni dio preuzeti hrvatske državne ili društvene strukture. Da li se to moje „proroštvo“ poslije skoro jednog desetljeća ostvarilo? Sva je prilika bila da se to moglo ostvariti, a nešto se od toga ostvarilo. Ipak, puno premalo! I zato još uvijek naše misije nose teret, nekima i sladak teret, svega onoga što ih je pritiskalo za vrijeme komunizma u domovini. I budući da oni kojima je to dužnost i poziv (neki su zato i plaćeni) nisu izvršili svoju dužnost, budući da naši ljudi u svijetu i nadalje imaju najveće povjerenje u svoju Crkvu i budući da su djelatnici u našim misijama spremni i nadalje i u tome biti pri ruci svojim vjernicima, ostaje perspektiva da se nastavi s dosadašnjim načinom rada, naravno, ovisno i o brojnosti, dobnom sastavu i pokrajinskom podrijetlu vjernika, ali i sposobnosti, razumijevanju i zauzetosti svećenika i njegovih suradnika. Tu treba podcrtati da su se već znatno reducirali bez-

brojni humanitarni pothvati pomoći Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini u ratu, dok pomoć u obnovi zemlje, i to posebno u rekonstrukciji i izgradnji sakralnih objekata, naglo pada ili se uglavnom orijentira prema BiH odnosno, u duhu lokalpatriotizma, samo prema određenim područjima. No to je tek globalna ocjena dok ima misija i župa koje su i u tom pogledu neumorne, bilo da šalju pomoć putem Hrvatskog Caritasa ili nekih drugih crkvenih ustanova ili neposredno raznim državnim ustanovama za pomoć. Iako naše inozemne misije i župe nemaju te moći niti instrumenata da utječu na povratak ili ostanak, uglavnom bosanskohercegovačkih izbjeglica, ipak su one pri njihovu zbrinjavanju i višegodišnjem pomaganju odigrale ključnu ulogu. A kako sav taj proces još uvijek traje i kako će se posljedice još dugo osjećati, naše će misije biti narodu na usluzi kad već zaboravimo na sve te UNHCR-e, IOM-e, IRC-e, ICMC-e, CRS-e i tko će znati koje sve ne od stotina karitativnih i „humanitarnih“ međunarodnih udruga. Uostalom, tko ne zna koju su težinu imale naše misije i u stvaranju slobodne i demokratske Hrvatske! U tom kontekstu vrijedi citirati ono što je napisao Amerikanac Michael Colarusso u svom radu za akademski stupanj „Master of Arts“ ove godine na „The Pennsylvania State University“ pod naslovom „Between the Earth and the Skies“. The Challenges to Catholic Institution-Building in Pennsylvania's Croatian Communities, 1894–1924“ gdje on kaže: „Hrvatske su župe preuzele teret brige za školovanje useljeničke djece, odgoj koji podcrtava njihovu jezičnu baštinu, kao i očuvanje naglašenog rodoljublja te odbacivanje „jugoslavenstva“ a za slobodnu i neovisnu Hrvatsku“ (str. 99).

Niti sam pozvan niti mi je namjera donositi sudove o nekim zabrinjavajućim pojavama u Katoličkoj Crkvi zemalja u koje su došli naši iseljenici i gdje rođenjem i krštenjem njihova djeca i unuci u tu Crkvu ulaze, no općepoznata je činjenica da strani misionari nastoje svoje stado očuvati u vjeri otaca, nešto malo tradicionalnijoj, ali zato ispravnoj, te se zato i njihov pastoral, osobito u sakramentu pomirenja, ponešto razlikuje od onoga mjesnih župa. No dok je naša domovinska Crkva u tom pogledu ponosna na hrvatske misionare, mjesni biskupijski referenti za pastvu stranaca, usuduju se stranim misionarima „prati

(nastavak na slj. str.)

Hrvatska je krvarila, jaukala i nadala se u svakom hrvatskom srcu u Njemačkoj i diljem svijeta. Velika iseljena Hrvatska jamčila je na svoj način da Hrvatska država ne može propasti.

Moja

Kad sam potkraj 1991. došao u Frankfurt da preuzmem službu glavnog urednika „Žive zajednice“, na Hrvatsku se već bila oborila krvava agresija. Mlada hrvatska država, prije nego što je mogla ojačati, udarena je i ugrožena u samom svom opstanku. Granica velikosrpske agresije bila se već gotovo poklopila s granicama koje je osmalijska okupacija bila dosegla do početka 18. stoljeća. Razne državne, novčarske i druge svjetske velesile računale su da Hrvatska zapravo neće opstati. Sam pogled na zemljovid obnovljene hrvatske države bolno je podsjećao na nekadašnje „ostatke ostataka“ – „reliquiae reliquiarum incliti olim regni Croatiae“. Sve sam to izbliza vidio i doživljavao i kao urednik „Glasa Koncila“ i kao stručni savjetnik u tadašnjem Šuškovu Ministarstvu za iseljništvo. Iskreno govoreći, kad se ukazala mogućnost da preuzmem uređivanje „Žive zajednice“, odlučio sam to prihvatiti kao lakši posao, jer moja je srčana bolest već bila znatno uznapredovala. Čim sam se pak našao među hrvatskim katolicima u Njemačkoj, prvo što sam doživio bila je najtješnja povezanost svih tih ljudi sa svime što se događalo u domovini.

Hrvatska je krvarila, jaukala i nadala se u svakom hrvatskom srcu u Njemačkoj i drugdje širom svijeta. Premda smo dobro znali da se hrvatska sudbina rješava na starom hrvatskom tlu, moglo se reći da je Hrvatska u to doba bila nekako jača izvan svojih državnih granica. Velika iseljena Hrvatska zapravo je na svoj način jamčila da obnovljena hrvatska država ne može propasti. Ta je država već bila ostvarenje onoga sna što su ga Hrvati izvan domovine desetljećima budni sanjali. I bilo je sasvim očito da ta iseljena Hrvatska najodređenije i najprepoznatljivije živi u hrvatskim katoličkim misijama, župama i centrima širom svijeta. Tako se odlaskom iz Zagreba nisam udaljio od hrvatske patnje, nego sam samo na nešto drugačiji način još dublje u nju zaronio, još više je proživljavao.

Providnosna mreža hrvatskih katoličkih misija

Odmah mi je sinulo da je Božja providnosna mreža hrvatskih katoličkih misija još jedanput u povijesti prevarila zločinačke namjere tuđinskih vlastodržaca. To otkriće odmah sam iznosio osobito u propovijedima koje sam kao djelatnik

hrvatske inozemne pastve u to doba držao u raznim hrvatskim katoličkim misijama. To je već bilo sasvim očito. Oni što htjedoše ugušiti i izbrisati hrvatski narod i Katoličku crkvu u tom narodu, koja se još jedina mogla i usudivala za njega zauzimati, najprije su desetak godina zatvorili granice i u njima narodu tjerali strah u kosti i ispijali srž njegove biološke i duševne snage, najednom su potkraj šezdesetih godina ovoga stoljeća otvorili granice kako bi što više Hrvata pošlo širom svijeta trbuhom za kruhom te se u svijetu pomičalo i iščeznulo među različitim narodima. Time bi Hrvatska ostala bez velikog dijela svog mladog radnog i plodnog stanovništva. Ali Božja je providnost već bila pripremila mrežu hrvatskih katoličkih središta širom svijeta. U času kad je iz stare domovine nahrupio val novog iseljništva, ta se mreža brzo popunila i sustavno ojačala. Hrvatska inozemna pastva organizirana je, moglo bi se reći, snažnije i sustavnije od takvih dušobrižništva za radnike iz drugih tradicijskih katoličkih zemalja. Hrvatski katolici izvan domovine nisu morali izgubiti svoj identitet ni vjerski ni nacionalni. Dapače, izvan domovine imali su

Aktualni trenutak...

(nastavak sa str. 31)

mozak“ zašto se sa svojim vjernicima više i brže ne integriraju u mjesnu Crkvu. Zato naše misije imaju i tu perspektivu da u tim i takvim „antirimskim i antipapinskim“ sredinama očuvaju netaknutu vjeru u doseljenicima iz domovine s više tradicionalnom vjerom pa da je predaju i njihovoj djeci, ali da se, u isto vrijeme, ne zatvaraju svemu koncilskome i svemu onome (a toga ima mnogo) što je dobro i zdravo u mjesnoj Crkvi.

Ne bih ovome što ću na kraju reći htio dati neki sumorni i boležljivi ton, ali je životna stvarnost Crkve u cijelom svijetu takva da je ona najviša Crkva starih, siromašnih, zapuštenih i bolesnih – onih na rubu društva. A takvih ima i bit će ih i sve više i među našim iseljenicima. I njima je poslan hrvatski dušobriž-

nik, onima koji su toliko prepatili boreći se za vlastitu egzistenciju i još više za ljepšu budućnost svoje djece. Mnogi, ili većina, na kraju ostaju sami, čak možda i egzistencijalno ugroženi, i jedina im je utjeha u vjeri. Perspektiva koja se u tom pogledu pruža pred našim misijama, upravo je neograničena. No, netko će reći „neka mrtvi pokapaju mrtve“ tamo daleko u svijetu, a mi svećenike trebamo u domovini! Da, kad ta domovinska Crkva u većem dijelu Hrvatske ne bi imala daleko više grobova nego kolijevki!

Kakvu perspektivu iseljeničkom dušobrižništvu daje vodstvo Crkve iz Rima može se vidjeti iz rečenice: „Pisma biskupskim konferencijama...“, koje u povijesti Crkve razlikuje četiri velika razdoblja: „Crkva, želeći doseći pogan-
ski svijet, nastojala je svući sa sebe židovski izgled. Da bi pošla ususret barbari-

ma, odbacila je tek stečeni lik rimskog mentaliteta. Da bi se stavila na raspolaganje svemu čovječanstvu, naprezala se da se otvori svim kulturama. Danas Crkvu to isto raspoloženje vodi da kvascem Evanđelja prožme selilačku stvarnost, da po mogućnosti i od te stvarnosti učini put ispunjenja svoga poslanja“ (str. 13).

Na kraju, unaprijed molim za razumijevanje što nisam spomenuo ovo pitanje, onaj problem, ovu kompleksnu situaciju, one nemoguće prilike, ovu urgentnu potrebu ili ovaj uspjeh ili onu pobjedu i slično. Znamo, o tome se pišu cijele knjige, tim se bave znanstveni instituti, o tom razmišljaju tisuće stručnjaka. Ovdje se, tek u obliku jednog prigodnog članka, pokušalo baciti malo svjetla na temu o problemima i perspektivama i aktualnom trenutku hrvatske inozemne pastve.

Don Živko Kustić

dvije frankfurtske godine

više mogućnosti za življenje toga identiteta. Ljudi koji su zapravo pobjegli pred nasiljem i neimaštinom, mogli su ne samo više privredovati i postizati bolji standard, nego su napokon mogli i smjeli slobodno se okupljati i kao katolici i kao Hrvati. Svaka je hrvatska katolička župa postala ne samo vjersko i crkveno središte, nego i zaštićeni prostor za življenje i unapređivanje svih vrijednosti domovinske baštine. I – za divno čudo – voditelji tih hrvatskih katoličkih misija širom svijeta uspijevali su da te misije ne postanu središtima djelovanja organizirane političke emigracije, niti da potpadnu pod utjecaj jugoslavenskih diplomatskih i konzularnih službi. Tu zamjernu nezavisnost hrvatskim je katoličkim centrima osiguravala snažna nezavisnost Katoličke Crkve. Jugoslavenske diplomatske i tajne službe, koliko god nastojale i prosvjedovale, nisu mogle taj razvoj sprječavati niti ga nadzirati. Hrvatska politička emigracija dijelom nije odmah razumjela zašto se ni ona ne može ugnijezditi u te hrvatske katoličke centre, ali je najvećim dijelom ubrzo shvatila da samo tako politički nezavisna Crkva može slobodno služiti svome narodu.

Sve sam to zapravo opažao i bilježio u tijeku dvadesetak godina svojih novinarskih putovanja po Europi i preko-morju, ali sam tek tada, u trenutku kad je hrvatska država naglo obnovljena i odmah prokrvarila, upravo u „Živoj zajednici“ doživio kao novo otkriće. Izgledalo je da je Božja providnost dopustila da u presudno povijesno doba tako mnogo Hrvata izađe iz domovine i da ih ondje upravo Katolička Crkva okupi, sačuva i osposobi da pomognu oprijeti se agresiji.

Sama se od sebe nametala usporedba s davnim Božjim narodom koji je pred naježdama s Istoka i neimaštinom u vlastitoj zemlji bio pošao na ondašnji svoj Zapad, u bogati Egipat, da se ondje sačuva, naobrazi i umnoži, kako bi se u pravi čas snažan vratio u staru postojbinu.

U uredništvu sam naslijedio nezaboravnog pokojnog fra Ignacija Vugdeliju, koji je oko trinaest godina ondje djelovao udarivši osnove i odredivši lik tog časopisa za povezivanje hrvatskih katolika širom Njemačke. Bio je to snažan čovjek, iskreni Kristov vjernik, zaljubljenik u svoj narod i usavršen u baš tak-

vom uredništvu. Nema sumnje da je mnogo bolje od mene poznao hrvatsku inozemnu pastvu, osobito u Njemačkoj. Trebalo je njegov posao nastaviti. U tome sam imao nenadoknadivu pomoć u njegovoj dugogodišnjoj suradnici, tajnici uredništva Ljubici Markovici. Bio je tu i naddušobrižnik fra Bernard Dukić koji je časopis u svoje doba pokrenuo i stalno nad njim bdio. Dragocjena je bila i suradnja i trajna skrb uredničkog vijeća sastavljenog od svećeničkih, redovničkih i laičkih djelatnika i djelatnica hrvatske pastve u cijeloj Njemačkoj.

Nenadomjestivi prilog hrvatskih iseljenika u stvaranju i obnovi hrvatske države

Razumije se da prva zadaća takvoga časopisa mora biti crkvena, da mora izvješćivati o životu i djelovanju svih hrvatskih katoličkih misija na dotičnom području, izmjenjivati vijesti, iskustva i poticaje među njima te s ustanovama hrvatske inozemne pastve u drugim zemljama i Crkvom u domovini. Ali u tom osobitom trenutku narodne i crkvene povijesti bilo je očito da je Crkva

Don Živko Kustić govori u Stuttgartu na hrvatskim demonstracijama protiv agresije na Hrvatsku

Mali pjevači
i folkoraši
iz Mainza

dužna pomoći svom teško ugroženom narodu u staroj domovini, da je to sasvim određeni zadatak njezine vjernosti Evandelju, njezine crkvenosti. I treba reći da je taj zadatak izvanredno izvršen. I ne bi se smjelo zaboraviti nenadomjestivi udio Hrvata izvan domovine u ostvarenju obnovljene hrvatske države te jednako nenadomjestiva uloga Katoličke Crkve u tom povijesnom pothvatu.

Bilo je divno promatrati i bilježiti kako su naši ljudi u svakoj misiji davali ne samo od viška prihoda ili od obilne uštede, nego su vrlo brzo počeli od ustiju otkidati, čak zajmove podizati da bi mogli pomagati domovini. Ta je pomoć često bila anonimna, očito ljudi nisu očekivali da će im to itko platiti i uzvratiti, nisu time htjeli stjecati neki ugled i utjecaj u hrvatskoj državi. U svakoj misiji bezbrojni su djelatnici skupljali priloge, pripremali pakete, poticali njemačke prijatelje da i oni pomažu te iz tjedna u tjedan slali pune velike kamione pomoći.

Ono što smo činili u „Živoj zajednici“ bilo je samo mali dio velikog pothvata informiranja, ispravljanja krivih mišljenja i suzbijanja kleveta, što su u to doba poduzimali hrvatski katolici u svim njemačkim sredinama gdje god su mogli doći do riječi. A klevete nisu jenjavale, kao ni opasnosti da nepromišljenim, premda dobronamjernim koracima, sami sebi ne nanesimo štetu. Takva je, naprimjer, opasnost bila kad su srpski pravoslavni svećenici koji djeluju u Njemačkoj, najednom bili pokazali veliku želju za zajedničkim molitvama s hrvatskim katolicima. Neki protestantski pastori su im evandeoski naivno povjerovali te stali nas i njih pozivati na

takve priredbe koje su trebale imati ekumensko i pomirno značenje. Bilo je očito da time žele ublažiti vijesti o strahotama što su ih njihovi sunarodnjaci upravo počinjali u agresiji na hrvatskom tlu te istodobno prikazivati kako se hrvatski katolici kaju za zločine svojih sunarodnjaka u doba II. svjetskog rata. Namjera promišljeno politička zaogrnutu ruhom ekumenskog pomirenja, na što su njemački kršćani vrlo osjetljivi. Nije čudo da golemu većina naših vjernika nije bila spremna za takvo „pokajanje i pomirenje“. I nije čudo što su nas njemački prijatelji najčešće u tome krivo shvaćali te se to i okretalo protiv nas. Trebalo je djelovati brzo i promišljeno. Mogućnost da „Živa zajednica“ u tom smislu razumno djeluje bila je vrlo mala. Bilo bi trebalo ne odbijati takve pozive i ići na takve skupove dajući javnosti što pozitivniji dojam bez samozavaravanja glede određenih namjera. Ali naš svijet redovito nije raspoložen za takvu taktiku, smatrajući da je u takvom slučaju najvažnije svima reći cijelu istinu. Pokušali smo, među ostalim, pisati kako bi nam predložene zajedničke molitve bile itekako drage, ali ne želimo srpsko-pravoslavne svećenike uvaliti u nepriliku da budu neposlušni svojoj crkvenoj vlasti koja im je, kao što smo dobro znali, bila zabranila svaku zajedničku molitvu s katolicima i uopće inovjernicima. Neki su od njih odmah izjavili da njihova patrijaršija nikad nije nešto takvo odredila. A mi nismo imali pri ruci fotokopije tih beogradskih dokumenata koje su nam neki od njih u Zagrebu bili pokazali, ali nam ih nisu smjeli dati da ih kopiramo. Na kraju smo njemačkim prijateljima morali što jasnije

je tumačiti razliku pokajanja za pomirenje od pokajanja za poniženje.

Ovo može izgledati zalaženje u pojedinosti, ali mislim da je nezaobilazno barem za naznaku o takvim našim teškoćama u svijetu.

Sačuvati vezu s domovinom

Vrijedilo bi uz ovaj jubilarni broj „Žive zajednice“ sjetiti se i nikad dovršenih uspostavljanja veza s drugim hrvatskim ustanovama, društvima i pokušajima u Njemačkoj. Posvuda je isto iskustvo da ni najdobronamjerniji laici Crkvu dovoljno ne poznaju, da i najpožrtvovniji svećenici teško imaju u njih potpuno povjerenje, kao što također teško stječu njihovo. No, svaki je put prevladala gotovo ganutljiva spoznaja koliko ti naši redovito uspješni intelektualci i poslovni ljudi, i oni koji se ne proglašavaju vjernicima, pronalaze vremena i ne štede napora za zajedničko i sustavno promicanje hrvatskoga ugleda i hrvatskih probitaka u svijetu.

Sve se to pak događalo i još se događa u doba kad svaka inozemna pastva mora domišljati i promišljati smisao svoga postojanja i djelovanja. Od početka tog sustavnog i napornog rada za crkveno okupljanje Hrvata izvan domovine znali smo da se veliki dio tih ljudi nikad neće u domovinu vratiti i da će se njihovi potomci već od drugog naraštaja sve više ne samo integrirati nego i asimilirati u njemačko društvo i, sačuvaju li vjeru, u tamošnje katoličke zajednice. No, u tome i jest smisao inozemne pastve da se ne samo ljudima pomogne da u tuđini budu ponosni na sebe i svoje izvorne vrijednosti, da sačuvaju plemenitu vezu sa starom domovinom, i da oni koji se zaista u nju ne vrte sačuvaju vjeru i ljudsko dostojanstvo kako bi se u tamošnje zajednice uklapali ne kao rubni i anonimni, nego kao zdrave i cjelovite vjerničke osobe.

Neću ni nabrajati ni napominjati što smo sve tih godina poduzimali, kako sam i osobno sudjelovao u brojnim hodočašćima, skupovima i drugim pothvatima. Sve je to negdje zapisano, a ovdje mi zaista nije namjera pisati povijest. Dvije su godine vrlo brzo prošle, a onda sam pozvan u Zagreb, gdje su mi naši biskupi povjerili utemeljenje i vodstvo nove Informativne katoličke agencije. Frankfurtsko razdoblje ostaje mi dragocjeni komadić života sa zahvalnim uspomjenama na divne ljude s kojima sam ondje radio.

Sloboda ispisana krvlju

Šume riječi u papratima,
rosa ih kupa u suzama,
zgažena trava pod hrastovima.

Tu leže
smioni,
gordi, nedosanjani snovi...
Balada o idealima.

Onih koje smo voljeli,
više nema.
Nema...

Krvava jutra
maglom obavijena,
zgažena
u krvlju i draču
tijela pokošena.

Na pragu uvela ruža,
na pijesku tragovi samoće.

Onih koje smo voljeli,
više nema.
Nema...

Otvorena knjiga na putu,
zaboravljena...

Tog krvavog jutra
vjetar je pisao knjigu života,
urlao,
uzdisao,
bacao kamenčiće u razbuktalu rijeku,
plakao sa žalosnim kišama.

Suze iz oka tvoga
iz oka moga
oprale su rane što bole.

Sloboda ispisana krvlju,
na pijesku tragovi samoće...

Onih koje smo voljeli,
više nema,
Nema... Vlasta Jambrak

Krhotine

mjedenih okova
plove
rijekom Besmisla.

Tragovi
Tvoje snage
zrcale se na obali
Preobraženja.

Pepeo
zabluda
nosi vjetar nebeski
nakon
velikog požara
u kojem
izgorjelo je sve
suvišno. Dolores Grmača

U labirintu vremena

Rijeka se nikada ne vraća svome izvoru
Ni suza plačnom oku.
Dva puta nećeš vidjeti istu dugu,
Ni oblak kojeg je vjetar raznio,
Ni jutro, ni suton.

U svemu živi nepovratnost.

Iza bezbrižnog dječjeg lica
Krije se prva bora,
I najmanji potok
Miriše na morsku sol.

Sve tako počinje i sve svršava
Da bi se jednom izgubilo
u labirintu vremena
I da bi se po tko zna koji put ponovila
Ona ista priča
O životu i smrti. Dalibor Perković

Ruševine

razbacane na sve strane
strše u kaos.
Sve je sablasno mrtvo,
pusto,
gluha tišina u kući djetinjstva.

Ne postoji ništa jasno,
ništa čvrsto,
ništa sigurno.
Sve je pepeljasto,
sivilo klizi kroz prste.

Ništa se ne vidi
kroz dimnu zavjesu
zadnjih sagorijevanja
velikih ideala.

Ipak,
nešto je preživjelo,
sja u dnu ruševina
– zrno nade – u povratak
– zrno vjere – u Ljubav Dolores Grmača

Suny boy

Zazvoni, zvoni na sva zvona
Probudi grad utonuo u san
Pogledaj, svi spavaju
Molim te, budi ih iz učmala i duboka sna
Pokreni se, Suny
Zgrabi sreću, ona dva puta ne kuca
Skini tu s glave vreću
I pogledaj me u oči
Zar ne vidiš da si sam
Svi su otišli kad je nestalo novca

Nadam se opet ćemo se sresti...

Ti si savršenstvo
što
zove se neprolaznost
Ja ću ti jednom
kao
leptir krila ozarenih
ljubavlju tvojom
sletjeti na dlan
Prah žudnje moje obasjat će ti
lice
I pitat ćeš se
je li to sve samo
prolazan san
A poslije znat ćeš
kao i ja što sad već znam
ta ljubav što tada cvast će
grudi nam grijat će
do kraja života
iz dana
u dan Vesna Konta
(Iz zbirke: „Istina na tragu sunca“)

Jutro

tako čisto i bistro
kao oko nakon bolnih suza
oslobođeno magle i lutanja.
Purpurni obzor se širi
između disharmonije dviju glazbi.
Muziciranje utrobe
dušu razdire čežnjom
teškom kao grobni kamen,
tamnom kao mrklina groba.

Jutro
tako čisto i bistro,
a tako neizvjesno i plaho
kao ono uskršno
kad si ušao
u tamu mogega srca,
zazvao me imenom
i poveo
u spašenost
našega danas. Dolores Grmača

Sam si, Suny, kao i ja
Da, gorka je istina
Svi su bili uz tebe
Novac kad je kvario ravnotežu tvojih džepova
Sunčanko moj, što sad?!
Okreni se, molim te digni glavu k nebu
Bog te neće nikada ostaviti
Vjeruj mi, znam
Tako, samo tako ću biti siguran za nas
Moj sunčani dječake... Zdenko Čolić

Piše: Gojko Borić

Hrvati u očima

U njemačkoj javnosti je o Hrvatima dugo prevladavala negativna slika. Pozitivnu sliku o Hrvatima imaju obični ljudi iz svakodnevnog života.

Dok je postojala Jugoslavija u široj njemačkoj javnosti malo se znalo o Hrvatima, a ono što se „znalo“ često nije bilo istinito. Bez obzira na to što su milijuni Nijemaca desetljećima posjećivali kao turisti hrvatsku jadransku obalu, o nama kao narodu, o našoj povijesti i kulturi nisu imali mnogo pojma. Gotovo sve hrvatsko bilo je gurnuto u anonimnost „jugoslavenstva“. Tome je mnogo pridonijela službena Jugoslavija koja je svako isticanje hrvatstva u Njemačkoj proglašavala ustaštvom, a Nijemci su, kad se spominjala NDH, „puhali na hladno“. Oni naši naivnjaci koji su se u susretima s Nijemcima pozivali na „ratno savezništvo“ bili su prije-korno gledani i izbjegavani.

I nešto načitaniji Nijemci nisu imali baš pozitivno mišljenje o Hrvatima. Njihova slika o Hrvatima bila je određena zlodjelima hrvatske soldateske u Tridesetogodišnjem ratu i mišljenjem *Friedricha Engelsa* o Hrvatima kao „ostacima naroda, osuđenih na nestanak“. Kao oni koji žele zaboraviti sve što se zbivalo u II. svjetskom ratu, neki njemački intelektualci svrstavali su Hrvate u gubitnike te apokalipse, u narode sklone nacionalizmu i šovinizmu. Guru njemačke lijeve inteligencije *Ernst Bloch* u jednom je intervjuu „*Spiegelu*“ gotovo sve Hrvate svrstao u – fašiste.

Za razliku od slike Hrvata u medijima koja je za cijelo vrijeme postojanja Jugoslavije uglavnom bila negativna, obični ljudi stjecali su pozitivna mišljenja u susretima s Hrvatima. Naši gastarbajteri su vrlo brzo stekli ugled kao marljivi, uredni i disciplinirani radnici. Zahvaljujući djelovanju hrvatskih katoličkih misija uskoro su Hrvati dobili pozitivni imidž u, recimo, konzervativnom dijelu njemačke javnosti. U utjecajnim njemačkim novinama kao što su *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Die Welt* i *Rheinischer Merkur*, (da spomenemo samo neke važnije) izlazili su dosta objektivni tekstovi o hrvatskoj problematici. Drugi program njemačke televizije ZDF prenosio je točniju sliku

o Hrvatskoj nego studiji više lijevo orijentiranog ARD-a. Sve je ipak zavisilo o pojedinim autorima, o njihovu znanju i razumijevanju hrvatskih prilika. Kao izrazito dobre poznavatelje prošlosti i današnjice hrvatskog naroda ističemo publiciste *Johanna Georga Reissmüllera*, *Carla Gustava Ströhma*, *Hansa Petera Rullmanna* i *Viktora Maiera*. Iako su oni neko vrijeme bili pristaše opstanka Jugoslavije, (navodno kao brane pred sovjetskim prodiranjem prema Jadranu), njihovi napisi i knjige sadržavali su veliko razumijevanje za sudbinu hrvatskoga naroda.

Prodor pozitivnog gledanja

Prodor pozitivnog viđenja hrvatskih prilika, u Njemačkoj se zbilo nakon sloma Hrvatskog proljeća. U to vrijeme gotovo je nestao imidž Hrvata kao gubitnika u II. svjetskom ratu, a na mjesto toga došla je slika jednog malog naroda čije se vodstvo bori za „socijalizam s ljudskim likom“ i ravnopravnost u višenacionalnoj i pretežito prosrpskoj Jugoslaviji.

I njemačka lijeva inteligencija, izrazito nadmoćna u elektroničnim medijima, više nije smjela zatvoriti oči pred stvarnošću komunističke Jugoslavije koja je sve više gubila ugled zemlje „boljeg socijalizma“ i „predvodnice zemalja Trećega svijeta“. Nakon sramotnog Titova obračuna s naprednim hrvatskim komunistima u Karadordevu u njemačkom javnom mnijenju ustalila se slika Hrvatske kao nacije kojoj je onemogućen pozitivan politički, gospodarski i kulturni razvitak. Doduše, njemač-

ki su publicisti i dalje bili za opstanak Jugoslavije, ali su je većim dijelom smatrali nepravednom zemljom s neizvjesnom budućnosti.

Za razliku od Hrvata u domovini, hrvatski gastarbajteri u Njemačkoj imali su mnogo veće mogućnosti da se objektivno informiraju o prilikama u svojoj zemlji i u novoj sredini. Osim Božje riječi na hrvatskom jeziku što su je slušali u crkvama, oni su mogli kupovati emigrantske novine i slušati emisije za „građane Jugoslavije“ preko Zapadnonjemačkog radija (WDR) i Radija *Deutsche Welle*, koje nisu bile pod utjecajem službene jugoslavenske promidžbe. Dodiri hrvatskih novinara u tim radio-postajama s njihovim njemačkim kolegama često su donosili pozitivne rezultate u osvjetljavanju prilika u Hrvatskoj i Jugoslaviji. Onaj tko se među njemačkim novinarima htio informirati o stvarnim prilikama u komunističkoj Jugoslaviji mogao je naći odgovarajuće izvore, kako u osobnim kontaktima tako i u hrvatskim publikacijama koje su izlazile u slobodnom inozemstvu. Spomenimo pri tome biltene *Hansa Petera Rullmanna* i tromjesečnik na njemačkom jeziku *Kroatische Berichte* (uredništvo: *Ernest Bauer*, *Stjepan Šulek*, *Ivona Dončević* i *Gojko Borić*).

Važno je dati priliku djeci da nastupaju na našim priredbama. Tako ih se afirmira i potiče na učenje hrvatskoga jezika

Njemačke javnosti

Domovinski rat

Slika Hrvatske u njemačkoj javnosti i medijima neposredno prije domovinskog rata bila je dosta objektivna, premda ni izdaleka onako pozitivna kao imidž Poljske, Češke i Mađarske. U Hrvatskoj nisu postojala snažna demokratska gibanja i izraziti antikomunistički disidenti kao u spomenutim zemljama. Političko mrtvilo u Hrvatskoj, (zloglasna „hrvatska šutnja“) nije moglo imati odjeka u njemačkim medijima i javnosti. A budući da su svi njemački dopisnici živjeli i djelovali u Beogradu, Hrvatska je silom tih prilika bila na rubu njihove zainteresiranosti i time izvješćivanja. To su iskorištavali beogradski disidenti, (posebno *Milovan Đilas*) prikazujući svoju sredinu „naprednijom“ i „demokratskijom“ nego sve ostale u tadašnjoj Jugoslaviji.

Domovinski rat je stubokom promijenio sliku Hrvatske i Jugoslavije u njemačkoj javnosti. Baš zato što je publicistički bio pripremljen teren o Hrvatskoj kao zemlji i društvu koji se bore za demokraciju i nacionalnu emancipaciju, njemačkim medijskim djelatnicima odmah je bilo jasno tko je žrtva, a tko agresor u Jugoslaviji. Hrvati i nešto kasnije Muslimani-Bošnjaci dobili su velik i pravedan tretman u njemačkim medijima. „Jugoslavenske“ emisije na *WDR*-

u i *Deutsche Welle*u ubrzo su bile podijeljene na nacionalne programe; učinjeno je ono što je odavno trebalo učiniti.

Njemačka javnost duboko je bila uznemirena stravičnim slikama s bojišta u Hrvatskoj. Djelomično pod pritiskom toga izvješćivanja koalicijska konzervativno-liberalna vlada *Helmuta Kohla* i *Hansa-Dietricha Genschera* bila je među prvima koja je zahtijevala od Europske Unije da prizna nacionalnu neovisnost Hrvatske i Slovenije, te znatno kasnije Bosne i Hercegovine. Ugodno je bilo biti Hrvat u to vrijeme u Njemačkoj. Gotovo sve simpatije bile su na našoj strani. Na demonstracijama su Hrvati i Muslimani zajednički prosvjedovali protiv srpske agresije na njihove zemlje. Njemački mediji su o tome naveliko izvješćivali.

I onda se dogodio apsolutno besmisleni „rat u ratu“, (kako su njemački novinari nazvali ratna razračunavanja Hrvata i Bošnjaka u BiH) koji je srozao ugled Hrvatske u njemačkim medijima. Nitko u ovdašnjim medijima nije pitao tko je više, a tko manje kriv, svima kao da je bilo „jasno“ da su b/h Hrvati glavni i jedini krivci tog međusobnog uništavanja. Društvo za ugrožene narode Tilmana Zülcha potpuno se stavilo na muslimansko-bošnjačku stranu. Mediji su bili puni optužbi protiv b/h Hrvata i njihovih naredbodavaca u Zagrebu. U nje-

mačkim medijima vladalo je općeprihvaćeno mišljenje da su se Tuđman i Milošević sporazumjeli o podjeli Bosne i Hercegovine, i da su tamošnji Hrvati izvršitelji tih namjera. Malo je tko u njemačkim sredstvima priopćavanja diferenciranije promatrao hrvatsko-bošnjački sukob, osim *J.G. Reissmüllera* i *C.G. Ströhma*, a ovaj potonji nije uziman ozbiljno zbog svoje posvemašnje angažiranosti na strani vladajućih u Hrvatskoj. Čak i na „konzervativnom“ II. programu njemačke televizije bilo je mnogo objektivnih prikaza hrvatske i bosanske zbilje.

Pod utjecajem „novojugoslavenskih“ ideologa u vlastitim redovima i u Hrvatskoj, Zapadnonjemački radio (*WDR*) ukinuo je posebne emisije na jezicima naroda bivše Jugoslavije stvarivši nekakav galimatijas pod nazivom „Forum za jugoistočnu Europu“ što je u biti bilo oživljavanje starih „Emisija za građane Jugoslavije“. Uzalud su bili prosvjedi hrvatskih društava, institucija, katoličkih misija i istaknutih pojedina, *WDR* i dalje emitira za nekakve nepostojeće „Jugoslavene“ u Njemačkoj. Slika Hrvatske u njemačkojezičnim medijima i dalje je vrlo kriva i mutna. No ne bi bilo pravedno ako bi se za to optuživalo samo strane medijske djelatnike. I vladajući u Hrvatskoj napravili

su krupne pogreške koje su Lijepu našu udaljile od zapadnih demokratskih standarda i uzusa. Hrvati u Njemačkoj to posebno osjećaju i znaju jer žive i djeluju u sredini čiji je demokratski razvitak veći nego onaj u Hrvatskoj. ■

U svakodnevnom životu Nijemci nas u Njemačkoj promatraju sa simpatijom, smatraju nas dobrim i poštenim radnicima i članovima njemačkoga društva. Glavni njemački mediji međutim, osim nekoliko iznimki, gledaju na nas negativno i obično nas prikazuju u crno-bijeloj boji, jer se ne uklapamo u njihove ljevičarske ili liberalne poglede i opcije

TRIDESETGODIŠNJI RAT I DEN HAAG
O HRVATIMA JE RIJEČ

Piše: Ivan Raos

Hrvatski križ

Preljubezni prijatelj Branko Šimović, dušobrižnik hrvatskih gastarbajtera u Bochumu, doveđe me na pedalj i podlanicu od nizozemske mede – između skromne Maas i u mnogočem razmetljivke Rajne – u, čini mi se, najveće njemačko proštenišće svijeno u gradiću Kevelaeru. Evo me između proštenišne kapelice i crkve „Tisuću svijeća“. O, sve je blještavo od tog zbroja podebelih zavjetnih svijeća, zidovi i stropovi pocrnjeli od njihova dogorjela sjaja. Ne mogu se oteti dojmu, da moja vlastita posustalost po svemu tomu ne pada.

Južno od svetišta, kroz cijeli se gradić podužno opružila Hrvatska ulica, negdje po sredini uz nju načuljen, dobro očuvan i brižno čuvan Hrvatski križ, čuvan kao vječni spomen na besprimjerno krvoločne Hrvate, kojima njemačke majke i dan današnji zastrašuju neposlušnu djecu.

Bogo mili, i opet Hrvati!

Bogo mili, i opet Hrvati! Neprisposobivi zločinci i koljači! Iz tog suludastog Tridesetgodišnjeg rata – koliko mi je poznato – samo našem krvničkom narodu neslavan spomenik podigoše.

Duhovno mi oko obuhvaća ovaj pogolemi prostor: od oceana do Poljske i Karpata, od Baltika do lijeve obale Pada, obuhvaća cijeli prostor Svetog Rimskog carstva njemačke narodnosti i uzalud se napreže da dočara dijelak užasâ što su trideset godina plesali po ovom odjedared uzbuješnju vjerskom razbojištu, koje bijaše svakakvo, samo ne vjersko. Na toj tridesetljetnoj klaonici – najučinkovitijoj u prokletom europskom podneblju – što mač, što nož, što arkebuz, što kužne pošasti i vječno tinjajuća glad svedoše pučanstvo na dvotrećinu, a u Češkoj na trećinu prvotnoga.

Zar sve to smakoše i pomoriše do srčike iskvari Hrvati, koji u tom prokletom ratu stotinâ tisuća ratnika sudjelovaoše jedva s dvadesetak tisuća što pješaka, što lakih konjanika? Uz to su u bitke redovito tjerani kao prethodnica, u bjegovima se izlagali kao zalaznica, prodirali u neprijateljska zaleđa, razarali vojne uređaje, palili vojna skladišta i hitro se povlačili! Zaokupljeni tolikom općezakonje-

Ove se godine navršilo jedanaest godina otkad je veliki hrvatski pisac Ivan Raos (1921.–1987.) iznenada napustio ovaj svijet, ne dočekavši slobodnu i neovisnu državu Hrvatsku, za kojom je toliko čeznuo i radio cijelog svog života. Ovaj neumoran pisac brojnih romana, drama, eseja, pripovijedaka (spomenimo samo neke od njih: *Vječno nasmijano nebo*, *Smijeh izgubljenih djevojaka*, *Na početku kraj*, *Žalost Gospin vrt*, *Gastarbajteri*, *Prosjaci i sinovi* (ovaj je roman ufilmljen i emitiran preko TV-a u 13 nastavaka), ostavio je trag u svom literarnom opusu i među iseljenim Hrvatima. On je uz knjigu *Gastarbajteri* sudjelovao na Susretu studenata u tuđini (1982. u Weimelskirchenu) napisao i kraći esej pod naslovom *Hrvatski križ u Hrvatskoj ulici*, koji je objavljen u studentskom zborniku *Susreti* br. 6 (Zagreb – Bochum 1986.), a koji ovdje objavljujemo. Ovaj esej je i vrijedan i aktualan, a pogotovo nakon svega što se zbilo u našoj domovini počevši od 1990., kad je zapravo započela agresija na Hrvatsku, nakon domovinskog rata, pa sve do Haškog suda koji se ogleda u ovom Raosovu eseju, premda Haškog suda nije ni bilo kad ga je Raos pisao. Raosov esej inspirirao posjet Hrvatskom križu u Hrvatskoj ulici u Kevelaeru god. 1982.

nom ratnom rabotom, kadli smogoše potamaniti tolike ratnike i neratnike?!

Sve je počelo u Pragu (1618.) i završilo u Pragu (1648.). Habsburzi, Habsburzi! Svetorimski cesar Rudolf II. umjesto da cesarski cesarstvo vodi, trati vrijeme na Hradčanima, zvjezdice broji s Keplerom i Tichom Bracheom, izrađuje Rudolfske tablice, potpomaže od iskona za mecenama vapijuće umjetnike, dok mu Turci hametice oslabljene vojske sijeku. Nesposobnika brat Matija na kraju prisili da mu prepusti najprije hrvatsku i ugarsku, potom i češku krunu.

Slobodu ispovijedanja vjere, koju raskolnicima podari zvjezdoljubac kralj, u hipu dokinu zagrižljivi Matijin pomoćnik nadvojvoda Ferdinand Štajerski. Na tu „mudru“ odluku uzvratu mu raspaljivi grof Matija Thum oružanom pobunom. Thum provali u kraljevsku palaču na Hradčanima, te sa sedamnaestak metara visine – po ondašnjem dobrom običaju – pobaca kroz prozor dvojicu kraljevskih namjesnika i njihova pisara. Sva trojica popađaše u gnojnicu, sva trojica ostadoše živi i nepovrijeđeni, tek što se dobrano skvasiše i usmrđeše u gnojničkoj osoki.

Iz te gnojnice poniče, prolista, procvjeta i razbuja se tridesetljetno krvoproliće bez odaha i zastoja. Rasplamsa se fanatizam sličan onomu iz križarskih ratova, oštice mačeva prežednješe krvi raskolničke, i svakakve. Uto umre cesar Matija (1619.), a nasljednik mu (Ferdinand II.) odluči i iskorijeniti raskolništvo do posljednje žilice. U tu svrhu pridobi za saveznika poljskoga kralja, osnuje Katoličku ligu, od španjolske loze Habsburgovaca iskamči

obilnu pomoć u novcu, vojnicima i oružju, pa ti prčevite češke buntovnike sasječe do nogu na Bijeloj gori, nedaleko od Praga (1620.), posmica na stratištu tridesetak voda bune, raskolničkoj vlasteli ote oko tisuću imanja, a četrdesetak tisuća obitelji progna iz zemlje.

Umjesto da tako neuobičajena i tako samovoljna nasilja smire potučene i rastepene raskolnike i raskolnice, ona ih sjediniše i do bezumlja razjariše, te se – dok bi dlanom o dlan – oko grofa Mannsfelda okupi dvadesetak tisuća odmazdom do srži nakvašenih momaka kojima ne bijaše žao mladima umrijeti. Kako gologuzi Mannsfeld ne imadaše sredstava za uzdržavanje vojske, izumi zakon tako jednostavan, a toliko praktičan: hranite se i nadoknadu za trud naplaćujte plijenom i pljačkom! To će korisno ratno načelo ubrzo prihvatiti i usavršiti i svi ostali sudionici ovog vampirskog bala, posebice pustolov nad pustolovima, siromašni češki plemić Albrecht Vaclav Eusebie Wallenstein (češki: Valdštejn), neutaživo žedan vlasti i slave, a ovaj mu rat dođe kao zaletišće i uzletišće k ostvarenju i najpotajnijih žudnji.

Spomenuti Mannsfeld ponajprije je bježao pred najposposobnijim vojskovođom katoličke lige, bavorskim vojvodom Tillyjem, a onda i potukao tog Tillyja, sa svojim grabljivcima harao i haračio po svim zemljama njemačkim, žario i palio, pustošio i pljačkao sve živo i mrtvo, dok se ne sudari s prežednjelim častî i bojne slave. Kad ga se dohvati Wallenstein, od prve ga stjera i satra na uvoru Mulde u Labu. Nevoljni Mannsfeld jedva iznese

u Hrvatskoj ulici

živu glavu, pa se nadade u bijeg kroz Sasku, Šlesku i Ugarsku, u nakani da se dokopa sinjeg mora i potraži pribježište u sklonoj mu Engleskoj. Nu, shrvan bolešćinom, a i mnogim jadima iscrpljen, umire u Hrvatskoj, u Rakovici, umire *stoječki* kako – reče – junaku i priliči.

Nije manje zanimljiv njegov suborac Kristijan od Braunschweiga, velestručnjak u pljačkanju crkava, porenju i nakaženju katoličkih svećenika, žena, djevojaka, starčadi i nejačadi. Vojnicima je držao stručne tečajeve o paljenju sela i gradova, te o ostalim plemenitim vještinama. U paderbornskoj crkvi s iskrenim je suzama zagrljio zlatni kip svetog Liborija, od srca zahvaljujući svecu na tako dugu i strpljivu čekanju, a dvanaestorici srebrnih apostola oštro doviknuo: „Što tu kvizite besposleni kad je pisano: idite po svem svijetu!“ I sve ih pretopi u novac – e da bi im olakšao brže putovanje – a na novcu ispisa: „Kristijan, Božji prijatelj, a svih svećenika neprijatelj“. Nije zгорега znati, da taj Kristijan i sâm bijaše svećenik, k tomu i biskup u Halberstadtu.

Ma, kakav vjerski rat!

Takav to bijaše sveti vjerski rat! I molitve su im se s tim podudarale. Svako se jutro izgovarala cijela abeceda, da se na kraju odslovkane abecede bezočno podrugne Bogu: „Gle, Bože, u toj su ti abecedi sve molitve, pa ti sâm sebi izaberi one o kojima misliš da su ti najprikladnije!“

Kakav vjerski rat! Kakav rat katolika suprotiva lutorana, kad katolički Portugal udara na katoličku Španjolsku, kad se katolički kardinal Richelieu – spletkar i podbadač – na prepast katolika poput jastreba obrušava na Sveto Rimsko carstvo, udružuje s raskolničkim švedskim kraljem Gustavom Adolfom Velikim obećavši mu milijun i dvjesto tisuća livra godišnje pripomoći, a usto mu, kao razbojnik razbojniku, došapnu da će se domoći neizbrojiva plijena i osvetiti svoje suvjernike! I tako se dični katolički stožernik s galskom katoličkom pastvom spregnu u raskolnička kola, e da bi zabio klin u leđa svetorimskim Habsburzima... u slavu Francuske!

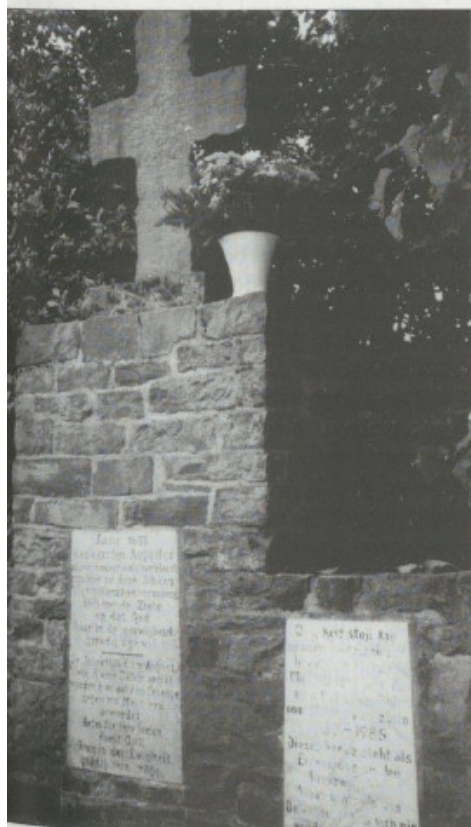
Čak ni razboritim protestantskim knezovima ova sprega ne bi ni po srcu, ni po razumu, te Gustavu Adolfu ne izbrtvije vrat – svojih utvrđenih gradova, sve dok katolici, pod vojvodom Tillyjem, ne zauzeše Magdeburg (1631.) – najprkosnije od svih raskolničkih uporišta – opljačkaše ga do gole kože, popališe i gotovo sarniše sa zemljom.

Tek tada – poučeni razvalinama magdeburškim – odškrinuše zabrtvljena vrata Gustavu Adolfu, koji na čelu svog švedskog jata grabljivaca, bez zastoja i predaha, preleti i cijelu Njemačku, potisnu Tillyja preko rijeke Lecha (gdje ovaj i podleže rani smrtonosnoj) i upade u München. Pustolovni Wallenstein, u prvim godinama rata, neospornim ratničkim uspjesima, a još više sladunjavom riječju, osvoji cesarovo srce i zadobi grofovstvo, a potom tog istog cesara stade varati prevelikim računima, pa tim na prijevazu stečenim novcem otpoče budzašto kupovati poharana imanja po do korijena izgaženoj Češkoj, u kojoj preko noći postade najbogatijim vlastelinom.

Pošto mu se pridružiše Madžari i Hrvati, Wallenstein začas slisti i protjera Dance, pa s osokoljenom vojskom preplavi cijeli Hibstein. Oduševljen njegovim pobjedama, cesar ga imenuje admiralom Baltika, pa ostvariteljem svoje pogubne zamisli da se svi samostani i crkvena dobra, oteta katolicima, preotmu i katolicima vrate. Wallenstein provedbu te zamisli – uz besprimjerno krvava nasilja – stade provoditi i ostvarivati, pomalo i za svoj probitak. To iskoristi besavjesni kardinal Richelieu, pošalje u Njemačku gorljiva i govorljiva kapucina, brata Josipa. Ovaj gromoglasnom riječju ubrzo razjari sve protestante, pače i katoličke knezove, koji jednoglasno zaistaše od cesara, da makne tog plijena, pljačke, guljenja i krvi neutaživo žedna generala, što prepobožni cesar i učini.

Nedugo poslije toga – kad Gustav Adolf uđe u München, a raskolnici Sasi sa Šveđanima malne zakucaše na bečkim vratima – taj isti cesar ponizno zamoli Wallensteina da ponovno preuzme kormilo. I u snu prepredeni i proračunljivi pustolov – prozrevši da mu cesar prilazi kao jedinom oslonu, jedinog nadi spasa – ne htje se latiti mača, dok mu cesar ne predade neograničeno vrhovništvo nad svojom vojskom. Začas protjera Sase iz Češke, pa se ustremi na Gustava Adolfa. Šest tjedana stajahu jedan spram drugoga, sijekuci se pogledima, ali ne potežući mača. Napokon se Wallenstein prvi povuče iz sidrišta, u nakani da zauzme sjevernu Njemačku i da tako Šveđanima presiječe odstupnicu povratka kući. Tada Gustav Adolf poleti za njim, sustigne ga kod Lützena u Saskoj, gdje se zametnu boj. Hrabreni kralj, koji se počesto zalijetao među neprijatelje, ovaj put ne imaše sreće: konj ga zbaci i pobježe. Dok je trčao za odbjegli konjem ubi ga iz pištolja pukovnik Falkenberg i ne znajući koga ubija (1632.). Pogibe Gustav Adolf, ali ostadoše ne manje sposobni Gustavčiči Adolfići, koji će nepunih šesnaest godina pustošiti po već do tada opustošenoj Njemačkoj.

Kad se čovjek naomeči na uspjeh, nikakva ga prepreka ne može zadržati od novih pokušaja. Tako bi i s Wallensteinom pustolovnim. Pošto se njegovi časnici u Plzenu zavjeriše, da osim njega, nikoga, pa ni sama nepopustljiva cesara neće slušati, Wallenstein odluču da se na svoju ruku nagodi sa Šveđanima. Na tom putu – u trenutku dok mu je njegov astrolog proricao da ga čeka češka kruna – bi ubijen od ruku svojih vjerolomnih zavjerenika (1634.). Kažu, stigla ga ruka višnje i svedostižne pravde.

Hrvatski križ u Kevelaeru

► Je li Wallenstein otrovao Zrinskoga?

Strašne hrvatske čete

A stigla ga i zaradi onoga što učini svom pukovniku, hrvatskom knezu Jurju Zrinskom, koji je jednom zgodom Wallensteinu – ljutit zarad njegova odbijanja da okrene mač na istok, na turskoga cara – bacio pred noge glavu nekog Turčina i srdito podviknuo: „Ovako treba pobjeđivati!“ Na to će Wallenstein: „Već sam vidio podosta odsječenih turskih glava.“ „Da“ – uzvratiti dvadesetomoljetno hrvatsko plemće i vitešce – „vjerujem da ste ih vidjeli, ali ih niste odsjekli!“ Malo potom umre Zrinski, a Hrvati se i Ugri zaklinjahu da ga je, u taštini povrijeđeni, napasnik Wallenstein dao otrovati.

O, sumraka li i potpune obamrlosti raspamećene pameti! Dok je Hrvatska grcala u dvostoljetnom krvavom zagrljaju s Turčinom i dok su Turci prijetili pokopom svoj Europi, Europa za to i ne haje, već zajapurena srce u međusobno samouništavanje, a cesar sveto rimski i kralj hrvatski iz tog krvavog zagrljaja s Turčinom čupa ponajbolje hrvatske sinove i baca ih na najbesmislenije razbojničko razbojište u europskoj povijesti.

S jednog užasnog razbojišta cesar ih goni na drugo, još krvavije, još razbojničkije, gdje se oboruzani arkebuzama, obučeni u slikovitu, pretežno crvenu odoru, hrabrošću i ratničkom lukavošću posebice svjedoče pustolovnom Wallensteinu, koji ih nazivaše svojim najmilijim četama.

Sudjelovahu u tom sveopćem stradanju od njegova prvog daha pa do posljednjeg izdisaja. Kod Zablaha (1619.) sudjeluju u potpunom porazu Mannsfeldovu, kao i u porazu „zimskog kralja“ Friedricha Falckog (1620.). Bavarskim vojskovođama Tillyju i Maksimilijanu bijahu pouzdana, vazda pušci izložena predstraža.

Cesarska vojska uzaludno nasrće na kalvinski Heidelberg, koji je branio nizozemski general Van der Merven. Što ne uzmože silna cesarska vojska, uzmože hrvatski konjanici: iz zaleta krilimice pojahaše konje, na konjima preplivaše Neckar, u letu i naletu zauzeše predgrada i provališe u sam grad.

Zatim se ratobornošću odlikovahu u jurišu na Göttingen, kod Luttera hametice potukoše dansko konjaništvo. Pod Wallensteinom proplamsaše u borbama kod Macklenburga, među prvima ulaze u Wismar i Rostock, prebacivaju se na otok Rügen, opsjedaju tvrđavu Stralsund...

Poslije pada Wallensteinova, i opet na konjima, preplivaše Laabu i osvojiše

grad, a pod Tillyjem naprosto pregaziše sasko pješništvo i zarobiše mnoštvo zastava kod Breitenfelda-Podolwita.

Evo ih, junačkih, kod Fulde, pa u Würzburgu, u Lužici, evo ih krstarećih po svoj pokrajini „Ob der Ems“, gdje ugušuju seljačku bunu.

Pošto je Ferdinand II. – kako rekosmo – sa suzom umolio Wallensteinu da se ponovno vrati, bez otpora pristajući na sve njegove uvjete, dodijeli mu i „generalu Hrvata“ Isolanija s desetak tisuća hrvatskih vojnika, koji – tako reći u samu nastupu – pod zastavom sa znakom prokletnice Fortune – sprečavaju Gustava Adolfa da se spoji sa saskom vojskom kod Weissenfelsa.

Kako onda ne bi bio ponosan da ga nama Hrvatima podigoše! Kako ne bi bio ponosan, zvjezdanog ti neba i krvava podnebesja! Nama podigoše spomenik i u podužnu ulicu okrstiše našim imenom, samo zato što smo onako, letim, poubijali stotinjak ludo usijanih glava! Zločini svih naroda s vremenom ljeđuju i padaju u zaborav, dok su hrvatski zločini (zapravo zločinčiji u redbi s onim zaboravljenima) neizbljeđivi, neuništivi, za vječnost obilježeni prenošeni s koljena na koljeno, a ime hrvatsko sačuvano kao opomena i pomena neposlušnoj djeci.

Neka živi nepristrani sud prevrtljivice povijesti!

U bitci kod Lützena, jednoj od najslavnijih bitaka, Wallenstein šalje hrvatske arkebuzare, da svojom poznatom arkebuzom počaste švedsko lijevo krilo. U toj bitci – kako već spomenusmo – pogibe i Gustav Adolf. Njegovu pogibiju pripisivahu Hrvatima, a vidjesmo da ga ubi pukovnik von Falkenberg, i ne znajući koga ubija. Nu, i poslije pogibije Gustava Adolfa Švedani nastaviše bitku, o ishodu koje odlučiše dvije povećane hrvatske skupine: u silnu nasrtu i uz paklensku buku probiše švedsko desno krilo, dok drugi – pod zapovjedništvom grofa Forgača – probiše lijevo krilo, te između dviju bojnih linija prodriješe sve do švedske komore. Tako urašljenu glavni nadmoćnijoj Wallensteinovoj momčadi i ne bi teško nadvladati.

Hrvatske čete prve napadaju Leipzig (1633.) koji potom carska vojska zauze (osim tvrđave) i opljačka od tabana do tjemena. Nigdje se ne spominje da su u toj golemoj pljački (danas bismo rekli „pljački stoljeća“) sudjelovali Hrvati. (Osobno vjerujem da u Leipzigu, kao i u cijelom tom tridesetljetnom prešutno ozakonjenom razbojništvu ni hrvatski prsti nisu ostali neokaljani. Jer da je tako bilo ne bi valjalo: kad je nešto sveopće, iznimka ga, istina potvrđuje, ali ujedno

ga i krnji, blati, nagrađuje, čemu mi Hrvati – je l' da – nismo skloni).

A onda (25. veljače 1634.) u Chebu umoriše Wallensteinu, umoriše siromašnog protestanta, koji se prelaskom na katoličanstvo dočepao desetaka imanja poraženih i prognanih dojučerašnjih istovjernika, ucjenom se dočepao vojnog vrhovništva, zadobio naslov vojvode od Friedlanda, pa naslove na vojvodstvo Mecklenburg i kneževinu Sagan.

Poslije umorstva Wallensteinu, Hrvati se (kažu, da ih bijaše 184 satnije – oko osam – naest tisuća bojovnika) svrstaše pod vrhovništvo generala Gallasa, te 7. rujna 1634. kod Nördlingena natjeraše Švedane u bijeg. Obljetnica te najveće hrvatske

pobjede u tom ratu zaslijepljenih, dugo se slavila na hrvatsko-turskoj granici.

Pod „generalom Hrvatima“ Isolanijem prodiru Hrvati u mnoge gradove (Salzburg, Meiningen, Margenheim, Rottenburg), sudjeluju u mnogim bitkama na Rajni, krvare po kneževinama Hessen i Ysenburg-Bidingen, ginu kod Görlitza, Chemnitza, pa kod Metza, prodiru u Nizozemsku, u Burgundiju i duboko u Francusku, biju boj na Sommi, predstraže im dopiru do St. Denisa, zvekirom kucaju na vrata Pariza. Istodobno se krve s kardinalom La Valettom, Hessencima i Švedanima. Dok je bila opsjedana tvrđava Breisach, Hrvati se povremeno iskradaju iz nje da bi posadu opskrblili hranom, vodeći po okolici prave male gerilske ratove. U hrabrosti i snalažljivosti ne bi im premca.

Kad se suprotiva cesara digao erdeljski kralj knez Juraj Rakoczy, Nikola Zrinski smješta priskače u pomoć cesaru, koji ga imenova generalom hrvatske vojske. Nikola sudjeluje u razbijanju buntovnika kod klanca Jablunke, da se poslije mira s Rakoczyjem (1643.) vrati u domovinu.

U posljednjem razdoblju rata u bitkama sudjeluje i ljudina grof Petar Zrinski, kojega plećata momčad bi odjevena u

osobito sjajne svečane odore na udivljenje gospoda bečkih. Pod Petrovim zapovjedništvom hrvatski vojnici spasavaju i sama cesara prilikom iznenadna švedskog napada na okol kod Budjevojica. Beč će obojici cesarski dostojno zahvaliti: Nikoli izmišljenim veprom, a Petru poljupcem mača u Bečkom Novom Mjestu (1671.).

Potkraj rata (1647.) Hrvati se proslaviše u bitkama s udruženom bavorskom i švedskom vojskom, posebice prilikom zarobljavanja brata generala Wrangela i trojice švedskih pukovnika.

Svaki rat je gubitak i ponos. U Hrvatskoj ulici i kod Hrvatskoga križa u Kevelaeru

Sudjeluju i u posljednjoj bitci ovog tridesetljetnog sveopćeg krvoprolića: u protjerivanju švedskog generala Königsmarka, koji bijaše prodro do sama Praga.

Taj rat započne i završi u Pragu, a mir sklopiše u Osnabrücku (sa Šveđanima i njemačkim staležima) i Münsteru (s Francuzima), gdje po mirovnoj dvorani, ukrašenoj portretima svih sklapalaca mira, bez ikakve uzbuđenosti šetkaju dokoni turisti, da bi se pohvalili među prijateljima, kao što se i sâm hvališem: bijah, vidjeh i ustanovih, da je svaki rat za svakog sudionika nenadoknadiv gubitak i uzaludno trošenje već ionako omeđenih životnih snaga, trošenje i samih života.

I što više dočaravam taj besmisleni, ponajmanje vjerski rat, i dok u mašti gledam sve one neizmaštane, već stvarne užase, one stotine tisuća golorukih građana, tamanjenih na raznovrsne načine, ono mnoštvo silovanih žena, priklane nejačadi i starčadi, ono polagano umiranje od gladi, i dok slušam predsmrtne

krikove izazvane grčevima raznovrsnih pošasti... dok sve to ograničenim čutilima predočavam, kriomice zirkam na tu opranu Hrvatsku ulicu i Hrvatski križ do nje, a srce mi se ispunja nepredodivim i neiskazivim ponosom.

Ponosom?! Ponosom zarad toga što hrvatski vojnici rasporeše stotinjak građana kevelaerskih?!

Jest! Ponosom!

To se zbilo 1. kolovoza 1635. Toga jutra hrvatski vojnici, iscrpljeni žestokim bitkama, onemoćali od dugih, prenapornih marševa bez sna, iznureni glađu i žeđu, sasušena nepca, jednaka, dušnika i glasnica, a užarena želuca upadaju u taj zlosretni Kevelaer. U tom paklenskom ratu, kako znamo, bijaše općenito prihvaćeno pravilo da se vojske prehranjuju pljačkom. Držeći se strogo tog običajnog pravila i prava, hrvatski ratnici zatražiše od građana kevelaerskih da ih nahrane i napoje. A građani? Obećашe da će im nešto pripremiti i povukoše se u domove. Malo zatim, umjesto obećane hrane, iznesoše lonce kipuće vode i sručiše ih na njih.

I što biste vi na to?

Pa to je zločin!

Kipuća voda ili klanje?

Oboje!

Ne zaboravite da su sprva iskali samo ono što im po običajnom pravu pripada. Stoga bih potonju odmazdu za kipuću vodu ipak nazvao samoobranom.

I bio sam ponosan na tu krvavu odmazdu?

Ne, ne! Ne razumijemo se. Nisam ponosan na to što posmicaše stotinjak nerazumnih i brzopletih građana, kojima tih svakodnevnih užasa bijaše do guše i preko guše...

A na što drugo?

Ne, ne... Dopustite da vam objasnim. U tom prokletom trulom ratu, koji je progutao na milijune ljudskih života, u ratu u kojem bijaše više leševa nego graba, u ratu u kojem svi bijahu krvološtvo opijeni, gdje ne bi ni tračka milokrvnosti samaritanskoj, gdje se na svakom koračku otimalo, pljačkalo i porilo za komadić kruha, za repin korijen... gdje su ljudi žderali bube i baje svakovrsne, lovili i pekli ljude, da se najedu bar ljudskoga mesa, e da bi bar dopola siti umrli (velim dopola siti, jer kad bi se do sita najeli, zgroženi bi požderano ispovalili), gdje su Šveđani svakodnevno pripremali „švedsko piće“ (žitku bi gnojnicu nalijevali u ljude dok im se želudac ne bi naduo, potom bi gacali po tom naduvenu želucu dok žrtve ne bi sve ispovalile, pa opet nalijevali, opet gacali, opet i opet sve dok im izmrcvareni ne bi odali gdje su pohranili nešto vrijedno – u to doba sve bijaše vrijedno), a profinjeni uglađeni Francuzi, oplemenjeni razvikanim galskim duhom, silovali bi gdje bi stigli, raskoljavali djecu, ljude – bez i najmanjeg uzroka i povoda – pekli na laganoj vatri, vjerojatno na kakvu mirisavu drvu, porad razvikane profinjenosti galske, druge bi bacali u peć ognja gorućega, trećima otpiljivali ruke i noge, sjeckali ih sjekiricama, rezali im uši, noseve i spolovila, na odrezane pete nasipali šake soli (ali, molim, morske soli, jodirane – protiv gušobolje), u ustima im palili sumpor, ženama sjekli dojke... pa ipak...

...pa ipak, dragi i preljubezni gospodine, za sva ta pamćenja vrijedna junačka djela ne podigoše im ni spomeničića, ni spomen-obilježjica!

Kako onda ne bi bio ponosan da ga nama Hrvatima podigoše! Kako ne bi bio ponosan, zvjezdanog ti neba i krvava podnebesja!

Nama podigoše spomenik i glavnu podužnu ulicu okrstiše našim imenom, samo zato što smo onako, letimice, poubijali stotinjak ludo usijanih glava! Zločini svih naroda s vremenom izbljeduju i padaju u zaborav, dok su hrvatski zločini (zapravo zločinčiji u usporedbi s onim zaboravljenima) neizbljedivi, neuništivi, za vječnost obilježeni i prenošeni s koljena na koljeno, a ime hrvatsko sačuvano kao opomena i prijetnja neposlušnoj djeci.

Neka živi nepristrani sud prevrtljivice povijesti!

1985.

Kod Hrvatskoga križa u Kevelaeru okupe se hrvatski hodočasnici svake godine u molitvi za žrtve svih ratova

Hrvatski akademski kipar, Ivan Klapež živi više od 10 godina u Londonu. U njegovom atelieru u samom središtu Londona, posjetio ga je i s njim razgovarao Alen Legović.

Naš kipar

Uputio sam se od Busch Housa iz BBC-a na Aldwychu prema sjeveru, po Kingswayu, skrenuo u drugu ulicu lijevo u Parker Street. Prilazi svim ulicama kao i u ostalim dijelovima centra Londona nadzirani su kamerama. Nakon nekih pedesetak metara, na lijevoj strani, dužinom cijele zgrade, nailazim na izlog koji je do dva metra visine, u zamagljenom staklu, a iznad toga u neonskom svjetlu naziru se vrhovi velikih skulptura – glava konja, veliki torzo, a na zidu razne studije, skice i crteži – Ivana Klapeža, rođenog 1961. u Sinju. Likovnu akademiju je završio u Zagrebu kod profesora Stipe Sikirice i 1987. godine napušta Hrvatsku. Zvonim na vratima. Nakon nekog vremena otvara mi visoki nasmiješeni mladić dugog lica i s bradicom, odjeven u crno i s cigaretom u ustima. Ulazim u njegov atelier i pokušavam registrirati što je više moguće: modele u gipsu i gotove skulpture u bronci, brojne skice na papiru. Na metalnim policama mnoštvo glava od gipsa ili bronce. Pomislih kako je nemoguće tekstom i slikom prenijeti ugođaj ovog atelieru, već da treba ovamo doći, pogledati, doživjeti.

Živa zajednica: Postoji ona uzrečica da nitko u svojoj sredini nije prorok, da li je to bio slučaj i s Ivanom Klapežom?

Ivan Klapež: Na odlazak me nagovorio profesor Sikirica. Prvi puta sam u Lon-

don došao 1986. godine pogledati retrospektivu Rodina. Odabrao sam London, jer je teže doći u London nego u Pariz. Tada sam obišao po Londonu nekoliko umjetničkih škola tako i City and Guild School of Art. Godinu dana kasnije upisujem postdiplomski studij u Londonu. Ipak moram još naglasiti da sam u London došao i zbog slobode koju umjetnici uživaju u ovom gradu, a koju u tadašnjoj državi Jugoslaviji nisam uživao.

London kao inspiracija

Žz: Što Vas je najviše impresioniralo po dolasku u London?

I.K.: London sam doživio kao prljav grad. Prvi šok sam imao od ljudi s ulice – beskućnika u jednom bogatom kapitalizmu, što me je kasnije inspiriralo. Neko sam vrijeme s njima i živio, crtao sam ih u metamorfozi. Dakako tu je i ljepota Londona, šarolikost, ljudi iz svih krajeva svijeta, događaji na svim poljima: kulturnom, političkom i socijalnom. Pa ipak u Londonu sam se razočarao, i to još u Zagrebu, posebice oko ljudskih prava. Za vrijeme komunizma sanjarili smo o Zapadu i nekakvoj demokraciji. Ali stvarnost je sasvim drugačija. Ona se bazira isključivo na materijalnim dobrima. Što se tiče sakralne arhitekture, da su crkve veće, pretvorile bi se ne samo u klubove već u stadione. Otišlo se toliko u materijalizam da su čak i

sakralne stvari otišle u tom smjeru. Radio sam primjerice u jednoj anglikanskoj crkvi u kripti, gdje su se održavali koncerti, pilo se, pušili jointovi...

Žz: Tko Vam je na početku pomogao?

I.K.: Bio sam prepušten samom sebi. Kao stranca galerije su me odbijale. Pukim slučajem dobio sam sponzorstvo. Čistač crkve u kojoj sam radio u kripti bio je ujedno i čistač automobila jedne osobe koja je kasnije postala moj sponzor i mecena. Nisam vjerovao da i danas kao nekada još postoji obitelj poput nekadašnje obitelji Medici. Za mojeg prvog sponzora i njegovu obitelj napravio sam skulpture u ljevaonici, a u istoj ljevaonici opet sasvim slučajno sam naišao na agenta koji mi je kasnije omogućio izložbe i narudžbe za Birmingham, za TSB banku na Victoria Square. Radilo se o dvije oveće skulpture visine od oko dva i pol metra.

Žz: Kakav je bio susret s Hrvatima?

I.K.: U početku sam ih upoznao u hrvatskoj misiji, ali uglavnom su to bili emigranti i starije osobe.

Žz: Na ovogodišnjoj proslavi svetoga Vlahu u Londonu na tomboli su glavni zgodici bili Vaši radovi – crtež i raspelo ali bez križa, visine nekih šezdesetak centimetara u bronci. Raspelo je dobio don Drago Berišić, voditelj hrvatske katoličke misije u Londonu.

NOVO IZDANJE

Hrvatski svesci – na francuskom

Hrvatski svesci – Cahiers croates, 3–4/1997: Frankofonski pisci hrvatskoga podrijetla-Ecrivains francophones d'originae croate, str. 273

U pariškom hotelu „Mercure Ronce-ray“ članovima Društva bivših studenata hrvatskih sveučilišta (AMCA) i uzvanicima predstavljen je 15. veljače novi broj časopisa *Cahiers croates* posvećen frankofonskim piscima hrvatskog podrijetla. Časopis nas upoznaje s osam frankofonskih autora hrvatskog podrijetla. Svi ovi autori osim jednoga (Daniel Brajković) nisu rođeni u frankofonskom podneblju. Zapravo ovi autori

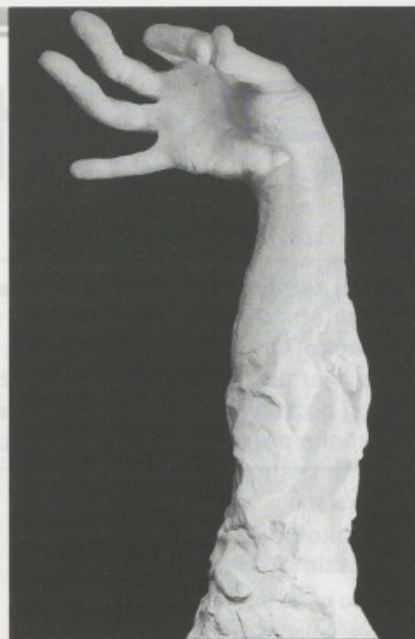
potječu iz svih hrvatskih krajeva. Francuski je postao jezik njihova književnog izričaja. Čitatelji francuskog jezika imaju priliku upoznati se s poezijom Slavka Kopača, Mate Vučetića, Alaina Horića, te poezijom i drugim stvaralačkim tekstovima Radovana Ivšića, književnim tekstovima Marije Banga, Flore Došen i Danijela Brajkovića. Tu je i memoarska proza Ante Cilige. Uz tekstove autora nalazi se kratki životopis i bibliografija autora. Ovim izborom urednici su htjeli podsjetiti čitatelje da su obogaćivanju frankofonskog kulturnog ozračja pridonijeli i pisci hrvatskog

Frankofonski pisci hrvatskoga podrijetla

podrijetla. Pisci prikazani u ovom broju *Cahiers croates* nisu jedini pisci hrvatskog podrijetla koji su pisali na francuskom. Brojni su pisci hrvatskog podrijetla koji su pisali ili još pišu na francuskom jeziku. Predstaviti ih sve u jednom broju časopisa nije moguće, a to nije ni bila želja uredništva. Predstavljajući ovih autora u ovom dvobroju samo je jedan poziv na otkrivanje veza između hrvatskog i frankofonskog kulturnog podneblja.

Londonu

I. Klapež, Ruka

I.K.: Kod raspela sam išao više na simboliku raspela nego na bol ljudskog tijela. U jednom drugom raspelu bavim se kontemplacijom. Ovdje se pojavljuje i neobična interpretacija anatomije. Više idem na izduženo mršavo tijelo. Postoji je tako konstruirano da skulptura može stajati na oltaru. Darovao sam to don Dragi kao nagradu za njegov rad i pomoć da se koristi u misijske svrhe, a kada don Drago ode da ga ponese sobom.

Žz: Kako su vas prihvatili Englezi kao umjetnika?

I.K.: Pored mojeg prvog mecene kojeg sam već spomenuo, imam još jednog – Škota koji radi za jednu veliku kompaniju iz Hong Konga. On ima ovelu zbirku skulptura Rodina, Freuda, Moorea... Trenutno ima mojih šest ili sedam skulptura i nekoliko crteža. To je čovjek koji je odrastao uz Henryja Moorea tako da se razumije u skulpturu i plastiku. Nakon toga sam dosta izlagao u prvorazrednim i drugorazrednim galerijama – Rebecca Hosaq Gallery, Bosare, Coopers & Leibrand – ovdje sam imao izložbu s oko 40 plastika. Uz izložbe išle su dakako i publikacije u tisku i katalozi. 1991. godine po prvi puta sam se počeo u javnosti pojavljivati kao „croat sculptor“. Tada sam primio prvu i posljednju nagradu pod nazivom Margaret Thatcher Award.

Žz: Imati ovako veliki atelier u samom središtu Londona zaista je divno?

I.K.: Od kompanije za koju sam radio jednu narudžbu neočekivano sam dobio ponudu da mi nađu atelier prema mojem izboru. Na pitanje da li želim atelier sjeverno ili južno od Temze, ja sam dakako izabrao sjeverno od Temze i na moje iznenađenje ponudena mi je ovako centralna lokacija koju sam odmah prihvatio.

Žz: Koliko je težak život umjetnika u Londonu?

I.K.: Umjetnici se tuže, jer se mnogi bave samo slikarstvom trenda. Vrlo je mali pluralizam izlagača. Gotovo sve što se radi je u trendu, a to obvezuje. Mene osobno zanima skulptura koja je bila prije 50 godina, koja je i sada vrijedna i koja će vrijediti i za sto godina. Zato su Rodin, Maillol, Meštrović – kipari koji su radili u prvoj polovici ovog stoljeća – a tu su naravno i Moore, Brancusi i Marini – opstali do danas. A kod kipara koji izvlače žice i novine – umjetnost doživljaja, nakon toga više ništa ne ostaje. Takozvana avangarda veliko je pitanje. Umjetnici koji to forsiraju često ne barataju osnovnim stvarima, linijom, bojom. Često smatram većim njihove agente, jer od prašine naprave i izvuku nagradu.

Žz: Ima li nešto što bi Hrvatska i Engleska imale možda zajedničko?

I.K.: Više da nemaju nego da imaju. Engleska ima jednog Henryja Moorea. U slikarstvu tu je jedan Francis Bacon, Stanley Spencer. Dok Hrvatska nažalost, osim Ivana Meštrovića, u ovom stoljeću nema umjetnike svjetske važnosti koji su prešli svoje granice.

Žz: Da li ste osim u Engleskoj izlagali u Hrvatskoj ili možda Njemačkoj?

I.K.: Izlagao sam u Zagrebu 1997. godine na Jezuitskom trgu – Centru za istraživanje za umjetnike izvan Hrvatske. Nisam nikada izlagao u Njemačkoj. Planiram otići u New York. Volio bih se ondje okušati. Sve su karte otvorene. Teško je međutim otići na dulje vrijeme, jer sam vezan za atelier. Teško mi je nekome dati ključeve atelieru jer skulpture mogu hraniti samo ja, nisu to mačke ili cvijeće.

Žz: Što trenutno pripremate?

I.K.: Htio bih zaokružiti eksperiment započet prije pet-šest godina kako bih krenuo u neki novi oblik umjetnosti. Sada se isključivo bavim metamorfom golubova, beskućnika, ne u smislu sažaljenja, ne kao šok, već to gledam kao nešto normalno. Kao što svaki stroj ima otpad koji ostaje, tako je nažalost u Engleskoj. Beskućnici su stvarnost. Društvo bez obzira koliko je bogato, ono ne može pomoći. U biblijsko vrijeme to su bili pustinjaci koji su otišli u pustinju da bi bili sami sa sobom. A danas su to obiteljski problemi u Londonu i Parizu, bijeg na ulicu, u alkohol, u droge. Doživio sam te ljude i pretočio u umjetnost. Želim se posvetiti još jednom fenomenu, posebice prisutnim kod žena koje boluju od bulimije. A krajem godine planiram izložbu metamorfoza s još jednim engleskim slikarom. ■

Isto tako ovaj broj časopisa iskazuje hommage Ruđeru Boškoviću. Naime, 23. listopada 1997. godine, Društvo bivših studenata hrvatskih sveučilišta (AMCA) postavilo je ploču na zgradi u kojoj je živio i radio Ruđer Bošković od 1775. do 1777. godine. Zgrada se nalazi na broju 6, rue de Seine, u šestom okrugu Pariza. O životu i radu Rudera Boškovića u ovom broju pišu Žarko Dadić, Rita Tolomeo i Nella Arambin. Čitatelji časopisa imaju priliku upoznati se sa životom ovoga hrvatskog znanstvenika i redovnika-isusovca. Tu je još tekst od André Tuillier o Hrvatima i pariškom sveučilištu u srednjem vijeku. Ovaj tekst otkriva višestoljetnu

povezanost i Hrvata i francuskog kulturnog podneblja. Tako je i ovaj broj revije *Cahiers croates* još jedan prilog skidanju pokrova s hrvatske povijesti i kulture kao i s njezina udjela u europskoj i svjetskoj kulturi.

Važno je napomenuti da časopis *Cahiers croates* izlazi uz potporu *Centre national du livre*. To je znak da časopis ima određenu vrijednost koja zaslužuje takvu potporu.

Časopis *Cahiers croates* može se naručiti na sljedećoj adresi:

AMCA, 11, rue Véron, F-75018 Paris, France, Tel/fax: 0033/1/46 06 06 28, cijena ovog dvobroja je 220 FF.

Vlatko Marić

Praktična priprava u našim

U tuđoj zemlji: Misije čine ljudi iz raznih krajeva, različitih navika i mentaliteta. Svećenici i pastoralni suradnici su također stranci u njemačkoj Crkvi i društvu. Mladež: sloboda bez granica. Teme: ne samo vjerske, nego i društvene, životne... Problemi okupljanja, slabog poznavanja hrvatskog jezika, priručnika, priprave. Preduge biskupske propovijedi. Što nakon krizme? Orijentiri za budućnost.

Opće okolnosti u kojima se nalazimo

Ono što nas u misijama kao cjelinu opisuje jest činjenica da smo izvan domovine, da smo na tuđoj zemlji, i – u odnosu prema narodu zemlje u kojoj živimo – stranci. Taj izraz, stranci, nije baš lijepo čuti. Mi se rađe definiramo pozitivno pa kažemo da smo katolici Hrvati. A to onda želimo nekako i potvrditi te se sve više vežemo za ono što je domovinsko, k njemu upravljamo svoje sile, iz njega crpimo snagu ... (A nekad upravo na tome iscrpljujemo svoju snagu). I čini mi se da u dnu nas, kao razlog i pokretač takvog našeg djelovanja stoji čežnja za domovinom i svjesna ili nesvjesna želja da se u nju vratimo. Zato ono što je uz nas – našu mladež, roditelje i nas same želimo usmjeriti u tome pravcu.

Ali zapravo, mi se krećemo u smjeru s kojim nismo računali. Uvidamo sve više sila, izvan nas i u nama, bile one sad pozitivne ili negativne, koje nas zatječu neodlučne i vuku drugamo.

I upravo na tom uskom prostoru između naših korijenskih osjećaja i straha da se utopimo u veliko društvo u kojem živimo, nalazi se ta naša *tuđa zemlja*, naš kruh ali i naš križ, naše raskrižje, i naš izazov ... možda naša prilika. Tom dvojnošću, pogodeni smo, zapravo, svi; od misionara, preko časne, pastoralnih suradnika, naroda, pa sve do mladeži i djece... Sve nas zajedno opisuju dvije obale, grubo rečeno, s jedne strane je hrvatska, s druge opet njemačka obala.

Tim (ne)prilikama nismo ipak svi na isti način zahvaćeni. Pa kad bi se dijelili onda bi to moglo izgledati ovako: u jednoj grupi je misijsko osoblje, u drugoj roditelji, a u trećoj djeca. Svaka od ovih grupa ima na tom prostoru svoje mjesto i svoju ulogu, ukratko, svaka ima svoju muku.

Misionar (svećenik) odnosno pastoralno osoblje nisu rođeni, ni rasli i odgajani u

Njemačkoj. I sami su morali učiti jezik – ako su ga ikada doučili. Ne poznaju strukture po kojima Crkva u Njemačkoj djeluje. Nose sa sobom domovinsku vjersku tradiciju, a pogotovo načine rada koje onda samo prenose u novu sredinu. I potrebno je dugo vremena da se i sami uklope. Dok su u domovini radili u jednoj homogenoj sredini s ljudima istih ili sličnih navika i običaja, jedne moralne stige, rodbinskih i prijateljskih veza, ovdje se susreću s ljudima koji dolaze iz različitih krajeva domovine, imaju drugačije navike, međusobno različit mentalitet. Susreću se također sa svim utjecajima, koji su im kadkada daleki, a koje je ovo društvo ostavilo i na našem čovjeku. Za misionara, naprimjer, koji je tek došao, život u misiji je nešto drugo, daleko teže nego, naprimjer, jedna nova župa u domovini.

Roditelji, kao druga grupa, došli su većinom iz ekonomski nerazvijenih krajeva s ciljem da nešto zarade. Međutim to

se uvijek otezalo. Gledalo se izdržati do mirovine. Živeći tako u ovome društvu poprimili su i njegova svojstva. Najprije se, nažalost, suobličavaju s onim što im je lakše prihvatiti, što društvo nudi kao potrošno. Mogućnosti većega uspona u društvu, pogotovo za njihovu generaciju nije ni bilo. Ogroman dio vremena potrošili su na rad i stjecanje novca. Sve manje snaga, volje i vremena ostalo je na kraju za djecu. Jedan dio roditelja u nama vidi i traži priliku da se to popravi i nadoknadi, drugi jako veliki dio, svikao se na stil života njemačkoga društva. Od ovih posljednjih pola ih ide u njemačku crkvu, nekad navrate kod nas iz nostalgije ili zato što je kod nas trenutno nešto pogodnije, a druga polovica ne prakticira svoju vjeru. Iz ovih nekoliko riječi možemo donekle razumjeti i situaciju naše mladeži.

Životna i vjerska situacija mladeži

Odrasli u obiteljima u kojima većinom oba roditelja rade, s ključem na vratu da mogu u kuću kad dođu iz škole i s televizijom kao zabavištem kod kuće, djeca se već kao predadolescenti, a to je dob

Naše biskupe i ostale uglednike iz domovine obično pozdravljaju mladi

za krizmu misijama

Piše:
Ivan Ivanković

naših pripravnika za krizmu, otimaju onome što im roditelji za njihov praktični i vjerski život nude. Zbog manjeg stupnja socijalizacije naših roditelja u njemačko društvo (neangažiranost u roditeljskim vijećima i odborima, u vrtićima i školama gdje im djeca idu, niti na zajedničkim priredbama koje se organiziraju) djeca su prisiljena socijalizirati se sama. Svijet roditelja i svijet naše mladeži daleko su jedan od drugoga. Roditelji ni ne znaju ili ne razumiju ono što se događa izvan kuće. Tako djeca bez znanja, pratnje i pomoći roditelja prihvaćaju život koji im okolina nudi, od ovoga društva žive, žive za njega. Ovo društvo ih također odvodi od vjere i Crkve prikazujući je nmodernom, a Boga neprisutnim. Oni otvorenije nas i pitaju: Čemu služi vjerovati u Boga? Vrednote koje mi nekad pretpostavljamo, oni ne poznaju. Njihove vrednote su skrivene pod onim što izražava modu, slobodu, uspjeh. Danas sve češće čujemo slogane: „Wir machen den Weg frei“ – *Mi činimo put slobodnim, bez zapreka*. To u njihovim ušima zvuči kao pravo osvježanje.

S druge strane i osnove vjere koje su primili kod kuće roditelji nisu uvijek potvrdili svojim svjedočenjem, zato im postaju nevjerodostojne i blijede. I mnogi su roditelji također izgubili ono što su od kuće ponijeli. To je situacija koja jednako pogađa i našu i njemačku mladež. Da bi bar malo spasili stvar, Katolička Crkva u Njemačkoj u jednoj inicijativi i brizi za poboljšanje kvalitete i posjećenosti školskog vjeronauka kaže ovako. Na naslovnoj stranici maloga lista: *Die Freiheit zu glauben! Das Recht zu wissen! – Sloboda vjerovati – Pravo znati!* Crkva izgleda želi poći od onoga što oni vole čuti, od onoga što misli da lakše razumiju. Sloboda na izbor. Pravo na nešto. To je točno i dobro i crkvena su polazišta u ovome slučaju jako dalekovidna ali za nas to znači jedno, a za mladež drugo. Sloboda za njih znači da bez ikakve kritike smiju izabrati što hoće. I ne znam na što to oni danas ne polažu pravo. Ovo me podsjeća na naš često minimalistički pristup, (što, bojim se, otkriva našu nekompetenciju): *De, recite, što biste vi voljeli, pa ćemo onda tako...*

A tko bi se danas usudio kazati da mladež treba odgovajati za crkvene ljude. Ne mislim kazati da im ne nudimo svećenička i redovnička zvanja, što im se nažalost u misijama pogotovo ne nudi, nego im se uopće ne predstavlja polje rada u Crkvi. To što ih mi imamo u misiji svodi se obično na to da ih iskoristimo za neku crkvenu stvar, koja može biti od potrebe i vrijedna, i oni to hoće jer su možda kod kuće naučili da svećeniku trebaju pomoći. Ali da ih baš kao takve zainteresiramo za zvanje i angažman u Crkvi, za to ne postoji program. Niti ne mislim da bi ih se tu moglo lako dobiti jer nose od kuće mentalitet, da se sve ono što je oko crkve i oltara treba prepuštiti svećeniku i njegovima.

No mladež je zaista, pogotovo kao predadolescenti, u procesu traženja, na početku novoga osvješćenog života. Mladi sve istražuju, svuda stižu, sve vide, susreću se s aktualnim problemima u svijetu i oko njih: nezaposlenost, zagađen okoliš, nemoral, droga, sida, politički radikalizam koji sve više uzima maha, ekonomska nepravda u svijetu. Sve to mlade duboko pogađa i uznemiruje, pa se u njima javljaju plemeniti porivi da pomognu, da se bore za pravdu, za mir. Naša je mladež kroz ovaj rat stekla još više osjećaja za domovinu, kroz tragediju koja ju je pogodila. Oni vole biti sa svojim zemljacima. Nacionalna grupiranja su i kod drugih prisutna, pa im to daje jednu vrstu snage, osjećaju se u klapi. Tu je i razlog da se zanimaju za folklor. Pa onda dolaze i u misiju. Sve su to vrednote od kojih možemo i smijemo poći.

I u njima, eto, takvima kakvi jesu, Misi-ja vidi polje svoga rada, i raduje mu se, nudi im sakramente, nedjeljnu misu, različite susrete i seminare, pjevanje, folklor...

Tako je i sakrament potvrde i priprava za njega jedan važan trenutak: za pripravnika jer u tim godinama traži orijentaciju u svijetu, pa i u vjeri; za katehetu prilika da ga prati i podržava, da mu pomaže na putu u sve nesigurniju budućnost, da mu ponudi orijentaciju iz osobnog iskustva i svjedočanstva vjere.

Problem pristupa samoj pripravi za krizmu

Svake godine ili u manjim misijama svake druge godine susreće se misijski osoblje odnosno kateheta koji je zadužen za pripravu s pitanjem: „Kako ću i što ove godine?“. Iako naizgled banalno zvuči, pitanje je prije svega iskreno i

Kizmanici Misije Gaggenau s domkapitulantom Wolfgangom Sauerom, koji im je podijelio sakrament potvrde

► s razlogom. Jer sve one okolnosti koje sam u prvome dijelu naveo, poznate su nam. Poznati su nam također i problemi vezani samo uz ovaj predmet, uz pripravu za krizmu.

Kako ih okupiti?

U nekim misijama priprema za krizmu se objavi na misi, pa se onda vijest prenosi od usta do uha i tako dalje. Pravilo je međutim, što manji broj misija radi, da se svakoga koji je u dobi od osmog i devetog razreda pozove osobno i pismeno. Nedostatak takve prakse mogao bi biti razlogom da nam jedan dio mladeži odlazi kod Nijemaca ili propusti krizmu. Ima slučajeva također da naši mladi dobivaju od njemačke župe u kojoj žive poziv za krizmu. Tim putem saznaju da im je vrijeme pa idu onda k nama ili njima. To naravno ne bi smio biti način na koji ih pozivamo.

Kako već prije početka priprave dati značenje krizmi?

Većinom je roditeljski sastanak početna točka gdje se roditelje upozorava na to da trebaju slati djecu na pripravu, da paze na izostanke. Djeca, naime imaju svoje termin-kalendare. Vikendi su posebno zauzeti različitim aktivnostima, koje roditelji često plaćaju pa ih zato smatraju i važnijima od priprave za krizmu. Kroz godinu su svako malo školski praznici pa se i time prekida kontinuitet priprave. Sve su to razlozi da se roditelje upozori na ozbiljnost priprave i sakramenta krizme. To je ono što se zaista mora kazati, iako imamo dojam da im baš nije pravo što smo tako kruti.

Slabo poznavanje hrvatskog jezika

Ono pitanje: „Kako ću i što ove godine?“, najviše se odnosi na ovu temu. Pripravnici za krizmu teško ili nikako prate stručne riječi koje su za pripravu na krizmu neizbježne i za njihovu dob potrebne: „Primi pečat dara Duha Svetoga, objava, živa vjera, milost, posvetna, djelatna, predaja, naša vjera treba biti cjelovita, tvrda, stalna, živa...“ Ovakve se riječi uvijek gledaju prevesti za što im je opet potrebno objašnjenje – to je jasno. Ja sam po svom izboru nabrojao teže riječi, međutim nije stvar samo u pojedinim riječima nego u tome da oni misle njemačkim jezikom. Kad odgovaraju, pitaju da li mogu kazati na njemačkom. Kad pišu, onda je bolje da se ne čita. Sve skupa se ustvari može

činiti i na njemačkom jeziku. Ali već 40 godina ljudima se u misijama u Njemačkoj govorilo i govori hrvatskim. Što sad učiniti?

Mnoge susrećemo prvi put

Dolazi nam znatan broj one djece koja su na prvoj pričesti ili na krštenju bili kod Nijemaca. Nekada ih ni ne poznamo, iako je to rjeđi slučaj. Ako ih poznamo, onda je to izvidenja ili s mise, no na vjeronauku između pričesti i krizme ih nije bilo.

Motivi s kojima krizmanici dolaze na pripravu

Roditeljima, kao i krizmanicima, krajnji cilj je u većini slučajeva – krizma. Za taj cilj spremni su se jednu godinu i žrtvovati, jer bez krizme neće moći ni na vjenčanje. Kad toga krajnjega cilja nestane, kad krizma prođe, prirodno je da će se grupa razići. Malo je slučajeva da su motivi za krizmu kršćanska zrelost i svjestan angažman u Crkvi. To ostaje na nama da govorimo.

DUŠE SVETI, ODUŠEVI NAS!

Glazba: Ivan Žan

DUŠE SVETI, ODUŠEVI NAS!

Glazba: Ivan Žan

Du-še sve-ti, o- du-še-vi nas, Du-še sve-ti, o-

du-še-vi nas, Du-še Sve-ti, o du-še-vi nas, Du-še

Sve-ti, o- du-še-vi nas. Daj nam mu-drost, ra-zum,

sav-jel, ja-kesi, zna-nje, Du-še Sve-ti!

Daj nam Du-še Sve-ti.

Daj nam Du-še Sve-ti.

Priručnik za pripremu na krizmu?

Kod nas u Njemačkoj je to jedan dodatni problem. Osim toga što su priručnici koje imamo teški za njihovu dob, još su teži zbog nepoznavanja jezika. Njemački priručnik bi bar jezično bolje razumjeli, no nešto iz razloga koje sam već spomenuo, a nešto i zato što mnogi katehete misle da nudi malo. Da se „sve svodi na velika slova i slike“.

Tako se priručnici nabavljaju iz domovine, pa se onda kombinira. Među te spadaju: „Snagom Duha“, „Bit ćete mi svjedoci“, „S Kristom kroz život“ od Jakova Udovičića, „Primi pečat Dava Duha Svetoga“ biskupija Mostar, „Katolički nauk za potvrđenike“ od Marijana Korena. U nekim misijama svaki krizmanik dobiva priručnik u ruke. Ovi su priručnici također izrasli iz sredine u domovini. Našoj mladeži to iskustvo nedostaje. Tako je na seminaru za pastoralne suradnike u Schwetzingenu '95. osnovan liturgijski odbor koji bi pripremio jedan priručnik za krizmanike s elementima ovoga podneblja i naše situacije u misijama. Priručnik čeka na stručnu obradu.

Tijek pripreve za krizmu

S pripravom se počinje većinom u listopadu, najkasnije u studenom, što traje do pred kraj vjeronaučne, tj. školske godine. Termin za krizmu ne određujemo kao što je to slučaj kod Nijemaca u rano proljeće, a niti ga vežemo uz nekakav specifičan datum – npr. Duhove, nego se priprema želi razvući do kraja školske godine, kako bi bilo dovoljno vremena da se usvoji svo gradivo što je planirano u programu. Termin za krizmu također ovisi o mogućnosti biskupa koji dolazi iz domovine.

Ono što bih u ovome sklopu pripreve za krizmu još htio spomenuti su ciljevi, sadržaj i metode koji su vezani uz pripremu za krizmu.

Ciljevi pripreve za krizmu

Jedan od najčešće spominjanih ciljeva je taj – da se krizmanike zadrži u misiji, da se aktiviraju u misijskom životu, kako bi se s njima moglo računati. Da ne misle kako je s krizmom sve završilo. Da zavole Crkvu i da im se posvijesti pripadnost Crkvi, da imaju osjećaj vjere, da rastu sa zajednicom. Da u tome djeluju zrelo i da budu samoinicijativni. Želi ih se pripremiti u smislu kršćanske odgovornosti, kako bi razvili i prihvatili ono što su primili na krštenju. Daljnji ciljevi su: da steknu pozitiv-

Krizmanici Misije Hanau (1998.) s biskupom Komaricom i župnikom Kovačom

nu sliku o svećeniku i vjeri. Više ih usmjeriti za život, a ne da steknu znanje. Da shvate da ih uzimamo za ozbiljno.

Sadržaj pripreve za krizmu

Sadržaj pripreve ovisi o priručnicima koje kateheta upotrebljava. Ako je jedan priručnik preopširan, iz njega se uzimaju osnove kršćanskog vjerovanja. Kao prvo, Trojedinu Bog, pri čemu se krizmanici najviše zanimaju za Isusa i njegovu poruku. Duh Sveti, kao treća božanska osoba, im je apstraktan, ali ga upoznaju i prihvaćaju kroz primjere: Silazak Duha Svetog, Isusovo krštenje na Jordanu, posebno kroz prisutnost Duha u Isusovom djelovanju.

Tema Crkve i sakramenata zna biti jako vruća. Ima uvijek onih u grupi koji ničim nisu zadovoljni pa se bune i pitaju, što onda za cijelu grupu može biti jako dobro. Najgore je kad šute. Struktura Crkve nisu baš oduševljeni, ali ih u tome privlači svjedočanstvo svetaca. Svećenik Maksimilijan Kolbe im je iz ove njemačke perspektive i njihovog znanja o logorima jako razumljiv. Tu je i Majka Terezija. Papu poznaju vrlo dobro, ali su vidni utjecaji njemačke promidžbe o Poljaku, pogotovo na području morala. Zatim Biblija kao sadržaj Božje objave. Za Mariju i posljednje stvari ostaje nešto vremena na kraju.

Ono u čemu pripravnici na poseban način i aktivno sudjeluju su konkretna pitanja koja se njih tiču: sekte, droga, seksualnost, ljubav, prijateljstvo, njihove nade i strahovi u svijetu u kojem žive, što svakako nije glavnina sadržaja pripreve za krizmu, ali bez govora o tome i poznavanja njihove konkretne situacije, teško im je prenijeti i sadržaj vjere.

Ovo je u nekim misijama potpuno izostavljeno.

Jedna od mučnih i teških stvari su molitve i obrasci vjere koje pripravnici trebaju naučiti napamet. Učiti napamet tako i tako ne vole, pogotovo ono što ne razumiju i što nigdje ne upotrebljavaju. A zaista malo vremena ostane da bi im mogli tumačiti bogatstvo molitava i obrazaca. Priprema za ispovijed i samu krizmu odnese puno sati pred kraj pripreve.

Metode pripreve za krizmu

Uz ovaj naslov moram spomenuti da u našim misijama nema takozvanih Ehrenamtliche, tj., onih vjernika koji bi drago-voljno pomagali kod pripreve za krizmu. Krizmu priprema netko od službenog pastoralnog osoblja, u većim misijama gdje ima puno krizmanika ili su rastrkani po filijalama, angažiraju se svi. Onaj koji ima 30 krizmanika, taj ih rijetko dijeli u manje grupe. Međutim grupe s više pripravnika su također česta pojava.

U takvim uvjetima metode su svedene na najjednostavniju mjeru. Najčešće se radi o predavanjima. Rad u malim pokretnim grupama ne dopušta nam vrijeme, u mnogim misijama prostor, a da ne govorimo o nedostatku kadra.

No važno je spomenuti da su nam u radu od velike pomoći tehnička pomagala koja u misijama većinom svi imamo. To nam omogućuje da lakše napravimo radne listove, sheme, testove, koje onda svaki krizmanik dobije i na satu radi. U nekim misijama su uobičajeni radni vikend-seminari za krizmanike, što oni jako rado prihvaćaju.

Uz predavanja kao najčešći oblik pripreve u nekim misijama svaki krizma-

- nik dobije priručnik u ruke da može pratiti i kod kuće učiti. I roditelji vole vidjeti iz čega djeca uče, pa onda i sami čitaju.

Pripreme za dan krizme i podjela sakramenta

Tijekom godine krizmanici se također pripremaju za liturgiju u kojoj će biti podijeljen sakrament krizme. Gleda se da misna liturgija bude zaista bogata pjesmom, aktivnošću krizmanika, kumova i roditelja. Dan prije krizme je ispovijed za krizmanike, roditelje i kumove. No, jedan roditelj obično kod kuće priprema i dočekuje goste, a kumovi dolaze izdaleka, pa ni onda ne bi mogli na zajedničku ispovijed. Na taj dan biskup se susreće s krizmanicima, upoznaje ih, ispituje – neki strogo, neki opet pastirski blago. Pozdrav biskupa je neizostavan jer je njegov dolazak na kraju i za njih same uzbudenje, a za zajednicu veliki događaj. Ponekad ima prigovora da sve skupa dugo traje i da biskup dugo propovijeda. No, na taj dan mi imamo i posjet biskupa i krizmu, važnost se daje na obje strane. Nazadnost je u tome što je biskup jako malo s krizmanicima i što se sve odigrava brzo i to pod stresom roditelja, kumova, misijskog osoblja, bez mnogo sabranosti, pa iza inače svečanog biskupova dočeka i nastupa, sa željom da to bude ujedno i kao duhovna obnova zajednice, ostane često samo naša vika i jeka biskupove propovijedi.

Krizma u hrvatskim katoličkim misijama i izgledi za budućnost

Dosadašnja je praksa u našim misijama bila da misionar sam traži biskupa iz domovine za krizmu. Misionar je također u dogovoru s biskupom dogovarao i termin krizme ili ga je sam odredio pa je tražio biskupa. Program za pri-

pravu pripremao se u misijama bez uvida nekoga iz mjesne ili domovinske Crkve. Kad se biskup susretne s krizmanicima, ponudi mu se program tek toliko da ih po tome pita. Krizma je bila na misi na kojoj su sudjelovali naši vjernici. Mjesni njemački župnik ili dekan nisu imali nikakav kontakt, osim ako nisu pozvani kao gosti, odnosno domaćini – kako se već uzme.

Od sljedeće godine u biskupiji Rottenburg-Stuttgart se mijenja praksa koja je do sada bila uobičajena. Svaka misija koja planira krizmu mora to prijaviti u mjesnu biskupiju do kraja listopada jednako onako kao što to rade i njemački župnici. Misionar s prijavom samo treba navesti u kojem razdoblju želi krizmu i to u rasponu od 2–3 mjeseca. Onda mjesna biskupija određuje kada će biti krizma i tko će krizmati. U obzir najprije dolazi sam biskup, pa pomoćni biskup, a onda oni koje biskup inače za to delegira. Starosnu dob također određuje biskup, kao i pripreme. Kod nas je naime negdje bila praksa da se krizmaju i oni u 7. razredu. U pravilu se u ovoj biskupiji krizmaju 8. i 9. razred. Ako biskup ili delegirani u određenom dekanatu ima još jednu krizmu, postoji mogućnost da se podjela krizme obavi zajedno s dotičnom grupom, bila ona njemačke ili druge nacionalnosti. U tom slučaju je otvorena mogućnost zajedničke pripreme mise. Priprava krizmanika ostaje i dalje naša dužnost i naša obveza s tim da bi djelatnik krizme trebao poznavati program po kojemu radimo. Ovo nije toliko zbog kontrole koliko zbog njegovog lakšeg pristupa krizmanicima.

Cilj svega ovoga nije oduzimanje mogućnosti misijama da pozivaju biskupa iz domovine, nego se želi istaći da mjesni ordinarij ima jurisdikciju i pastoralnu

kompetenciju u svojoj biskupiji i konačno želi imati uvida u sve župe odnosno misijske zajednice. Cilj također nije u zatezanju odnosa nego u sređivanju odnosa u biskupiji.

Riječ uz kraj

Kad pogledamo okolnosti u kojima se nalaze naši krizmanici: utjecaje liberalnog i pluralističkog društva koji ih u vjerskom i nacionalnom smislu odvođe od nas i onoga što im govorimo; kad vidimo njihovu sve bljeđu sliku po kojoj ih možemo prepoznati kao vjernike, njihovo slabo poznavanje hrvatskoga jezika i kako je sve manje svojstava koja bi ih činila drugačijima od mladeži u ovom društvu, a i od njemačkih i drugih mladih vjernika; kad vidimo da se i Crkva u Njemačkoj u takvoj situaciji pita o daljnjoj ulozi misija, onda zastajemo iznenađeni i postavljamo pitanja na koja ni sami ne znamo odgovora.

Možemo li i imamo li pravo govoriti da se mladi vrte u domovinu u kojoj nisu ni rođeni? Možemo li i smijemo li dopustiti da se u vjerskom i nacionalnom smislu utope i izgube u stihiji vremena i društva koje i do vjere i do nacije sve manje drži? U čemu se u ovoj novoj situaciji sastoji naše poslanje zbog kojeg smo ovdje došli prije 40 godina?

Jedno je sigurno, i to ćemo morati prihvatiti. Njihov je izbor da ostanu u Njemačkoj, pa makar mi mislili da je taj izbor iznuden izvanjskim okolnostima. Naše poslanje se također nije u bitnome promijenilo, osim što je na ovom sve užem i klizavijem prostoru sve teže ostvarivo. Od nas se zahtjeva sve veći napor i duha i uma. Iziskuje se sve više mudrosti i takta, gledajući i na kretanje u Crkvi i na političku situaciju u Njemačkoj, a pogotovo i prije svega sluteći sve opasnosti koje mladom vjerniku nudi moderno europsko društvo. A hoće li se u njemu izgubiti ili ne, to u velikoj mjeri ovisi i o nama.

No imamo mladež pred sobom i kakva je god od nje moramo poći i ona nam je prilika da u Crkvi i u društvu u Njemačkoj ostavimo i svoj trag. Oni naime poznaju njemačko društvo, njemačke strukture, jezik. Neka u tim strukturama i tim jezikom svjedoče ono što im mi dajemo. Imamo priliku dobiti priručnik za krizmu koji izrasta iz naše sredine i koji bi u tome smislu bio za nas prikladan. Imamo mogućnost da i dalje pripremamo krizmanike po svojem programu i da svom svojom kreativnošću i inspiracijom sudjelujemo na

Vjernici iz Bad Vilbela (misija Gießen) poslije mise u crkvi sv. Nikole

misnoj liturgiji za krizmu, ako je ona zajednička. Imamo mogućnosti i priliku i dužnost kao i uvijek što smo imali.

Ne treba se bojati kako će nam Crkva u Njemačkoj oteći ili ne dati Bože pokvariti djecu. S vjerom u ovu mladež koja stoji pred nama i traži orijentaciju u životu i vjeri i s povjerenjem u nadolazeće promjene u Crkvi, više ih upozoravamo na opasnosti koje sa sobom donosi moderno društvo. S povjerenjem im kažimo da su možda zadnja generacija koja za materinski jezik ima hrvatski, da smo i mi možda tek još dok su oni tu. Podijelimo ovaj trenutak našega raskrižja s njima i s blagošću pastoralca prenosimo im ono u što vjerujemo i način na koji mi kao Hrvati tu vjeru živimo. Povjerimo im da u duhu različitosti koje Crkva priznaje i treba, u svojoj mjesnoj Crkvi i svjedoče upravo to bogatstvo i neposrednost svoje katoličke tradicije.

I na kraju mi pada na pamet prizor iz Andrićev romana: „Na Drini ćuprija“ kako mali dječak kojega odvođe janjičari grli u ruci komad materine pite što

U dvorištu Misije Moers ima dovoljno prostora za druženje pod vedrim nebom

mu ga je spremila za put. Ona materinskom brigom, *u nadi bez nade*, osjeća kako će u posljednjem što mu je mogla dati možda ipak zapamtiti okus doma. No, je li to zaista oslonac za dijete ili samo utjeha za majku? (Spominjući janjičare mislim prije svega na *udes* koji nas kao iseljenike i kao strance pogada). Ipak, to je ono što bismo mladima morali dati – komad *pite* po kome će ih svi

prepoznati – i kazati im da zapamte ovo „bolno i ranjivo mjesto“ gdje se i sami gubimo i ne znamo kako dalje, gdje nam rijeka vremena prekida put, da ne plivaju nasumce, da ne idu bez smjera, nego s povjerenjem u Duha Božjega u kojem ih za krizmu spremamo, koji je voda na njihovu putu, da na tome mjestu naprave most koji će povezivati i njemačku i hrvatsku obalu. ■

WAIBLINGEN

Krizma i pomoć kotorskoj biskupiji

Biskup Ilija Janjić podijelio sakrament krizme i slavio hrvatsko-njemačku misu.

U Waiblingenu je od 12. do 14. lipnja ove godine boravio kotorski biskup Ilija Janjić. U petak se susreo s krizmanicima, da bi im u subotu, na blagdan sv. Ante, podijelio sakrament svete potvrde, na misnom slavlju na kojem je bilo nazočno oko 400 vjernika.

U nedjelju, 14. lipnja, biskup je predvodio svečano euharistijsko slavlje s njemačkim župnikom Franzom Klappeneckerom i fra Josipom Božićem, u kojem su sudjelovali i njemački i hrvatski katolici slaveći sv. Antu zaštitnika župe. Zborovi njemačke i hrvatske zajednice su se udružili, te zajednički vrlo lijepo i skladno, četveroglasno pjevali i hrvatske i njemačke pjesme. Bilo je to toliko lijepo i veličanstveno, da mnogi poželješe da se što prije ponovi.

Župnik Klappenecker, nadaleko poznat po svojoj ljubavi prema Hrvatskoj i Hrvatima, radosno je iskazao dobro-

došlicu kotorskom biskupu, rekavši da on dolazi iz jedne male biskupije koja je po broju katolika velika kao ova župa, a po broju župa kao dekanat. Jedanaest tisuća katolika ove biskupije čine svega 6% stanovništva i žive teško.

Godine 1991. počela je obnova katedrale sv. Tripuna u Kotoru, ali vrlo je teško skupiti potrebna sredstva. Zajednička kolekta, u iznosu od 1400 DM data je u tu svrhu, a fra Josip je dodao još 1000 DM ispred hrvatske katoličke misije.

Stanka Vidačković

Krizmanici HKM Waiblingen 1998. s kotorskim biskupom Ilijom Janjićem, župnikom Josipom Božićem-Stanićem i njemačkim župnikom Franzom Klappeneckerom.

Foto: S.Slišćević

Piše:

Mo Ivan Žan

Liturgijska glazba

Glazbom i pjesmom na slavu Bogu i vjerničku radost. Djeci i mladima treba dati više prostora i vremena. O vrijednosti zbornog pjevanja. Velika uloga pokojnoga Mate Leščana. Glazbeni rad treba biti kontinuiran i uporan.

U svakoj hrvatskoj katoličkoj zajednici prisutna je liturgijska glazba kao sastavni dio nedjeljne i blagdanske liturgije. Podemo li od crkve do crkve, čut ćemo hrvatsku riječ te hrvatsku pučku liturgijsku pjesmu. Ponegdje ćemo čuti koralne napjeve i zbornsko višeglasno pjevanje. Glazbeni rad u hrvatskim katoličkim zajednicama pao je u dio pastoralnim suradnicama i suradnicima, koji uz druge pastoralne dužnosti vode crkveno pjevanje ili orguljaju. Neki od njih vještiji su u pjevanju, drugi opet sviranju ili vođenju zbora. Svatko je od njih radeći u svojoj zajednici glazbeno doprinosio onoliko koliko je mogao, poznavajući sredinu u kojoj djeluje godina ali i svoje osobne mogućnosti i afinitete prema liturgijskoj pjesmi, popijevci, zbornoj skladbi.

Dakako, teže je pronaći pjevače i osnovati zbor u manjim zajednicama, ipak i u njima se čuje hrvatska liturgijska pjesma i raste nada u promicanje liturgijskog pjevanja. Veće zajednice lakše pronalaze pjevače, što ih s druge strane obvezuje na kontinuiran rad u pjevanju, kako pučkih pjesama tako koralnih i zbornih napjeva.

Dati priliku djeci i mladima

Iako se u našim zajednicama tijekom liturgije najčešće čuje pučka pjesma, u nekim zajednicama čuju se također dječji napjevi a ponegdje i liturgijska pjesma koju izvedu mladi. U nekim zajednicama postoje i tzv. dječje mise i mise uz glazbu mladih. Od dječjih mise koje možemo čuti u našim hrvatskim katoličkim zajednicama treba spomenuti dječju misu M. Nardellia, A. Klubučara te napjev iz Cithare octochorde za misu s djecom (CO, Slavimo Boga br. 690, priredio Izak Špralja).

Novijeg je datuma Hrvatska misa za mlade I. Žana, koju su zajedno izveli mladi hrvatskih katoličkih zajednica u sklopu 27. susreta mladih u Offenbachu (2.5.1998.). Ponegdje mladi prate svoje pjevanje uz tambure, gitare, orgulje, violinu, flautu ili druge instrumente. Uvažavajući norme crkvenog pjevanja, dobro je zadržati napjeve i pjesme koje su godinama bile molitva i pjesma sadržajnim i bivšim generacijama. Ipak, vodeći brigu o liturgijskom činu, potrebno je tragati za novijim napjevima i skladbama. Moguće je također obraditi određene napjeve i načinom izvedbe

približiti ih djeci i dati prostor i mogućnost da mladenačkim zanosom, pjesmom i svirkom hvale Boga. Spomenuti susret mladih u Offenbachu bio je jedan od uspješnih pokušaja sinteze pjesme, svirke, pokreta i ritma u liturgiji namijenjenoj mladima.

Zbornsko pjevanje

Od najranijih početaka u našim zajednicama postojale su skupine pjevača koje su najčešće jednoglasno ili dvoglasno doprinosile liturgijskom pjevanju. Zahvaljujući angažiranom radu zborovoda i orguljaša, danas u našim zajednicama susrećemo ove vrste zborova: a) dvoglasne (dječji, ženski, muški ili mješoviti), b) troglasne (dječji, ženski, mješoviti), c) četveroglasne (najčešće mješoviti, rjeđe muški, vrlo rijetko ženski). Ovisno o vrsti i mogućnostima zbora, kao i sposobnostima i angažiranju zborovode, mogu se čuti i dvoglasne, troglasne i četveroglasne skladbe kako domaćih tako i stranih autora. (Rijede se čuje pjevanje solista-profesionalaca uz zbornu i orguljsku pratnju). Većina zborova izvodi homofone a rijede polifone skladbe i napjeve.

Zbor „Mato Leščan“ HKM Frankfurt sa zagrebačkim nadbiskupom Josipom Bozanićem, župnikom Leom Delašom i voditeljima s. Pavom Šimunović i dr. Josipom Lucićem

Od pučkih misa zborovi najčešće pjevaju Peranovu, Leščanovu, Milanovićevu, Klubučarevu i Glibotićevu misu. Od koralnih misa ponekad se izvedu Missa de Angelis i Missa mundi. Također se izvedu koralni napjevi najčešće u prvom, petom, šestom i osmom tonusu. Od troglasnih misa također se povremeno izvede Vidakovićeva, dok se od četveroglasnih može čuti Matzova i Glibotićeva misa. Iako zborovi najčešće pjevaju uz orguljsku pratnju, može se čuti i pjevanje bez pratnje (a cappella). Rijede se čuje pjevanje zbora uz druge instrumente (npr. tambure).

u našim zajednicama

Uloga Mate Leščana

Osobito zaslužan za razvoj liturgijske glazbe u Frankfurtu i diljem Njemačke je preminuli maestro prof. Mate Leščan, skladatelj, orguljaš i zborovoda koji je niz godina djelovao pri HKZ Frankfurt (1977.-1990.). Svojim radom ostavio je neizbrisiv trag u hrvatskom liturgijskom glazbenom stvaralištvu. Dao je ogroman doprinos kako zborom tako i pučkom liturgijskom pjevanju. Podario je našem narodu niz vrijednih liturgijskih napjeva (psalam, antifona, himan, misa...). Njegovi napjevi i danas odjekuju diljem Njemačke u našim crkvama, dvoranama ili na prigodnim duhovnim susretima. Njegove obrade i harmonizacije vlastitih i drugih napjeva, orguljske predigre, međugre i završeci, svrstavaju ga u red vodećih majstora glazbene obrade i improvizacije. Vrstan orguljaš, nadaren skladatelj, improvizator, ali prije svega vjernik, nadahnut i prožet vjerom, neumorno je izgarao stvarajući za druge, na slavu Bogu i radost ljudi.

Glazbena predavanja i seminari

Radi lakšeg i boljeg snalaženja u vođenju i radu zbora, povremeno su održani ili se održavaju seminari i stručna predavanja.

U organizaciji Nadđušobrižničkog ureda iz Frankfurta, u dogovoru s ondašnjim delegatom o. Bernardom Dukićem, glazbena predavanja pastoralnim suradnicama i suradnicima prvi je održao spomenuti maestro prof. Mato Leščan. Koncem osamdesetih godina maestro Leščan održao je na regionalnim susretima predavanje o temi „Glazba u liturgiji“. Također, koncem osamdesetih godina prof. Leščan iznio je svoja bogata glazbena zapažanja, savjete i znanje pastoralnim suradnicama i suradnicima u sklopu trodnevnog pastoralnog susreta u Mainzu.

Zahvaljujući angažiranom Nadđušobrižničkom uredu u Frankfurtu i delegatu Bernardu Dukiću, od 3. do 6. 10. 1994. godine održan je pastoralni susret u K nigssteinu a tema susreta bila je „Glazba, riječ i slika u liturgiji“. Preda-

vači su bili prof. dr. Zdravko Blajić i dr. Rudi Paloš. Seminar je bio izuzetan doprinos u razmišljanju i radu pastoralnih suradnica i suradnika kako u liturgiji tako i u katehezi.

U dogovoru s o. Bernardom Dukićem, maestro prof. Ivan Žan održao je u Mannheimu dva glazbena tečaja (1996. i 1997. godine). Teme: „Metodički pristup u radu sa zborom (dječjim, zborom mladih i mješovitim) i meloritamski problemi, taktiranje te učenje liturgijskih napjeva“. Novost je bila i korištenje udaraljki u radu s djecom i mladima. Oba su tečaja snimljena.

Pjesmarice i priručnici

Stalni pratilac svih naših vjernika u liturgiji u našim zajednicama je pjesmarica „Slavimo Boga“. Iako je ona zamišljena i kao molitvenik, ipak je opravdala svoje postojanje, jer sadrži također većinu liturgijskih napjeva koje pjevaju Hrvati i u domovini i u dijaspori. Ona sadrži napjeve i pjesme za liturgijsku i izvanliturgijsku uporabu. Izašla je u šest

MANNHEIM

Promicatelj duhovne glazbe

Mješoviti zbor HKM Mannheim njeguje više vrsta duhovne glazbe i snažno kreira zajedničko bogoslužje

Mješoviti zbor HKM Mannheim njeguje prvenstveno duhovnu glazbu. Zbor je vokalno angažiran gotovo na svim područjima duhovne vokalne glazbe. Osim duhovne pučke pjesme, europske i svjetske (negro) duhovne šansone obradene višeglasno, zbor njeguje i koralne napjeve. Osobito je angažiran u četveroglasnom pjevanju. Uz domaće autore zbor izvodi također djela J.S. Bacha, J. Haydna, F. Schuberta, L.v. Beethovena, A. Foerster i drugih stranih autora. Probe se održavaju redovito, često i dva puta tjedno. Poneki pjevači rado dolaze i na treću probu (kad im je moguće), kako bi postigli još bolji napredak. Zbor djeluje pod stručnim vodstvom maestra Ivana Žana.

Osim proba i nastupa postoje i rekreativni momenti, gdje članovi zbora produbljuju svoje zajedništvo i prijateljuju. Zahvaljujući župniku, velečasnom Vinku Radiću, zbor je svake godine organizirao jednodnevni izlet u Nje-

mačkoj, a prošle godine članovi zbora posjetili su Rim, gdje su u crkvi sv. Jeronima pjevali i slavili misu. Članovi mješovitog zbora HKM Mannheim spadaju u prave promicatelje duhovne liturgijske glazbe.

I. Žan

Mješoviti zbor HKM Mannheim sa župnikom Vinkom Radićem i pastoralnim suradnikom i voditeljem zbora Ivanom Žanom

► izdanja. Šesto izdanje izašlo je s orguljskom pratinjom. Pjesmaricu s orguljskom pratinjom izdali su Hrvatski nadđušobrižnički ured u Njemačkoj (Frankfurt), Vijeće BK za hrvatsku migraciju Zagreb i Kršćanska sadašnjost Zagreb. Tiskana je 1993. godine. Namijenjena je prvenstveno orguljašima i zborovodama. Praktična je i ukusno opremljena. Osim pratnje postoje i orguljski uvodi i završeci pojedinih pjesama.

Također se koristi pjesmarica „Pjevajte Gospodinu pjesmu novu“ (Izdavač: Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu i Institut za crkvenu glazbu pri KBF, Zagreb 1983.).

Kao pomagalo u radu sa zborom korisna je pjesmarica *Laudate Dominum* (Izdavač: Nadbiskupski ordinarijat vrhbosanski, Sarajevo 1997., priredio Marko Stanišić). U njoj se mogu naći djela domaćih i stranih autora, namijenjena pučkom, zbornom i solističkom izvođenju uz orguljsku pratinju.

Budući da je koralno pjevanje od najranijih vremena sastavni dio katoličke liturgije, dobro je posvetiti mu brigu i proučavati ga s ljubavlju. Uz već objavljenu literaturu dobro je posegnuti za nedavno tiskanom knjigom maestra prof. Miroslava Martinjaka „Gregorijansko pjevanje“, te je uzeti kao stručni i nezaobilazan priručnik u radu sa zborom. Ona služi prije svega samom zborovodu u poniranju u gregorijansko pjevanje ali i pjevačima, glazbenicima, svećenicima i svim ljudima koji žele nešto više znati o koralnom pjevanju i njegovom izvođenju (Izdavač: Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika, Institut za crkvenu glazbu Zagreb 1997.).

Nedavno je tiskana pjesmarica „Psalmi raspjevani“, za glas (puk) uz orguljsku pratinju (Izdavač: Hrvatski institut za liturgijski pastoral, autor glazbe I. Žan, Zadar 1998.).

Novijeg je datuma knjiga „Za bolje pjevanje u liturgijskim zajednicama“, zamišljena kao „Smjernice o glazbi u liturgijskim slavljenjima i njihova praktična primjena“ (Izdavač: Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, urednici dr. Marijan Steiner i dr. Izak Špralja, Sarajevo 1998.).

Hrvatsko-njemačka suradnja

Dobro bi bilo ponekad prisuslovati njemačkom liturgijskom slavlju te čuti i njemačku zorsku liturgijsku pjesmu. Zajednička liturgijska i izvanliturgijska slavlja mogla bi biti ne samo zbližavajuća nego i praktična radi dobre glazbene izvedbe. Poneki napjev (npr. latinski ili njemački) mogla bi oba zbora (njemački i hrvatski pjevati zajedno. Lijepo bi bilo čuti npr. dječji ili zbor mladih gdje zanosnom pjesmom veličaju Boga. (Njemački zbor Heilig Geist Kirche iz Mannheima i mješoviti zbor HKZ Mannheim imaju na ovom polju dobra glazbena iskustva). Zajedničkim angažiranjem pjevača, zborovoda, orguljaša i voditelja zajednice moguće je lakše postići cilj. Suradnja je moguća valjanim i pravovremenim dogovorom svi. Upoznajemo jedni druge i učimo zajedno jedni od drugih.

Mo Ivan Žan s nadarenom mladom pjevačicom Melani Nekić iz Mannheima

Kontinuiran glazbeni rad

Kako u katehezi, tako i u glazbi, potrebno je raditi kontinuirano i predano. U skladu sa svojim mogućnostima dobro je usavršavati se kako bi djeca, mladi i stariji imali dovoljno glazbenog materijala (skladbi i napjeva) i kvalitetno glazbeno vodstvo. Dobro je pratiti literaturu o glazbi, liturgiji, pjevanju i sviranju. Ponavljati staro, učiti novo. Ukaže li se prilika, dobro je konzultirati glazbene stručnjake, pohađati glazbene seminare, koristiti povremeno i audio kasete kao popratno sredstvo u radu. Kod pjevača, puka i zbora stvarati žed za učenjem i radom. Uvijek iznova motivirati sebe i pjevače za što bolji i trajniji rad na slavu Boga.

Po uzoru na njemačke crkvene glazbenike korisno je unaprijed stvoriti plan glazbenog rada pola godine (ili više) unaprijed. Time se vidi preglednost, učestalost, kvantitet i kvalitet skladbi i napjeva tijekom crkvene godine.

Evo mogućeg primjera:

- dječji zbor pjeva najmanje 4 puta godišnje (npr. dva puta u vremenu kroz godinu, jednom u došašću i na dan prve pričesti),
- zbor mladih pjeva barem 6 puta godišnje (tri puta u vremenu kroz godinu, na dan krizme u kombinaciji s pukom ili velikim zborom, u korizmenom i u božićnom vremenu),
- koralni napjevi najmanje 4 puta godišnje (ne mora biti cijela misa ispunjena samo koralnim napjevima, ali barem polovinu mise ili neke dijelove mogao bi pjevati zbor, npr. u došašću, korizmi ili na neke nedjelje u vremenu kroz godinu),

I djecu treba uključivati u liturgijsko pjevanje. Dječji koncerti su dobra prilika za biranje glazbenih talenata.

Nova orguljašica – blagoslov Božji

Kornelija Nikolić naučila je svirati orgulje te rado svira na našim bogoslužjima i drugim svečanoštim.

Kornelija Nikolić, rođ. 1. 11. 1980. jedno od četvero djece Ruže i Zvonka Nikolića, praktičnih vjernika i sakristana u Offenbachu. Klavir je učila šest godina pod vodstvom gospode Regine Mies. Nakon toga upisala je orgulje za crkvenu glazbu u Mainzu i ove godine u rujnu završava.

Nije to ni lako za Korneliju, a pogotovo za njezinog tatu, koji cijeli dan radi i nakon toga, radi učenja klavira, treba Korneliju voziti u Limburg, udaljen 100 km od Offenbacha. Svakako, trud se isplatio, što je Kornelija i potvrdila svojom marljivošću i ljubavlju prema glazbi. Kornelija, ne samo da svira, nego rado i pjeva u crkvi, a pogotovo voli pjevati psalme, jer su psalmi za nju najljepše pjesme.

Njeni roditelji, sestre i braća su jako ponosni na Korneliju, ali ne samo oni,

Učiteljica
i učenica.
Frau Regina Mies
i Kornelija Nikolić

nego i cijela naša zajednica u Offenbachu. Nova i mlada orguljašica je blagoslov Božji za jednu Misiju.

Svima, koji su Korneliju na tom putu podržavali, a posebno gospodi Regini Mies i dugogodišnjem župniku fra Josipu Klariću, te sadašnjem župniku, fra

Nedjeljku Norac-Kevo, koji joj omogućava sviranje kod vjenčanja, velika hvala, a Korneliji čestitamo i želimo, da ne posustane na tom putu, te da i ubuduće, pjeva i svira na slavu Bogu, na ponos svoje Crkve i svog hrvatskog naroda.

S. Damira Gelo

► d) višeglasne zbarske skladbe, mješoviti zbor, najmanje 8 puta godišnje (ne mora pjevati samo zbor, ali da liturgijskim slavljem dominira zbarska pjesma. Npr. na velike blagdane kao Uskrs, Uzašašće., Duhovi, Krist Kralj. Da puk ne bude samo pasivni slušatelj, može se neke dijelove povjeriti pjevanju puka). Ovo ne bi smjela biti „formula“. Međutim može poslužiti kao jedan od eventualnih puteva u razmišljanju radi lakšeg planiranja godišnjeg rada.

Analiza liturgijske glazbe u hrvatskim katoličkim misijama diljem Njemačke nije samoj sebi cilj. Stoga je potpisnik ovih redaka, gledajući unatrag, ujedno analizirao sadašnju situaciju i smatrao potrebnim dati neke prijedloge za budućnost. Imajući u vidu da je Crkva oduvijek prednjačila skladnim duhovnim pjevanjem, bogato vokalno crkveno blago obvezuje nas na predan i kontinuiran rad i zdušno izgaranje u radu s djecom, mladima i starijima, sve na slavu Bogu i radost Crkvi i narodu kojem pripadamo. ■

ROSENHEIM

Na otočiću cvijeća

Misija Rosenheim nagradila je 11. srpnja svoje tamburaše, folkoraše i najbliže suradnike jednodnevnim izletom na čuveni cvjetni otočić Mainau na Bodenskom jezeru.

J. Kulović

Piše:

Dr. fra Stipe Nosić

PASTORALNA PRAKSA

Navješćivanje naš

Misijski rad s raspršenim ljudima u tuđini. Uvijek isti u crkvi. Distancirani. Problem jezika i integracije. Plodne zajedničke akcije. Poticanje na povratak u domovinu.

Istinski pastoral trebao bi obuhvatiti cijeli život jednoga vjernika, odnosno cjelokupni život njegove zajednice. To znači: navješćivanje, služenje i liturgijska slavlja. Ono što se od toga ostvaruje u praksi obično je vrlo daleko od ideala na što utječu različiti čimbenici, odnosno pastoralne okolnosti.

Govoriti o pastoralnim prilikama u Hrvatskoj katoličkoj zajednici Göppingen nije moguće a da se ne uzmu u obzir pastoralne posebnosti u kojima ova zajednica živi. A govoriti o pastoralnim posebnostima u jednoj hrvatskoj katoličkoj misiji u SR Njemačkoj znači u određenom smislu govoriti o pastoralnim specifičnostima i u drugim hrvatskim katoličkim zajednicama u ovoj zemlji. U svakoj naime hrvatskoj katoličkoj misiji u Njemačkoj slični su uvjeti života i slična je klima u kojoj se odvija pastoral. Posebne životne prilike stvorile su i specifične forme pastoralne, odnosno pojedinim klasičnim oblicima dale su sasvim karakterističan izgled. Zato, dok opisujem prilike u kojima se naši ljudi nalaze u Hrvatskoj katoličkoj misiji Göppingen i pastoralnu ponudu s kojom ih pratimo, te samu njihovu pastoralnu zauzetost, mislim da

na neki način ocrtavam i pastoralne prilike u drugim našim misijama u Njemačkoj. Naravno, nije riječ o nekoj iscrpnoj analizi pastoralne situacije.

Činjenica dijaspore

Prva oznaka naše kao i drugih hrvatskih vjerskih zajednica ovdje jest činjenica dijaspore, činjenica da ona živi u tuđoj sredini, u uvjetima koji se u mnogočemu razlikuju od onih u kojima su naši ljudi živjeli za vrijeme svog boravka u domovini i k tome raspršeni na velikom prostoru, zbog čega se ovaj posao i naziva „misijskim“.

Upravo s činjenicom dijaspore povezane su mnoge poteškoće s kojima se susreću naši ljudi. Zapaža se napetost zbog ekonomske nejednakosti, zbog različitosti u naravima i tradicijama između njih i njihovih susjeda, na što utječe i drugi jezik, mentalitet i drugačije kulturno ozračje od onog iz kojeg su došli. Ističu se posebno ugrožene skupine kao što su: samci, oboljeli, nezaposleni i stari koji su životom u tuđini s vremenom postali preosjetljivi na određene terete. Zatim su česti razni obiteljski problemi zbog neskladna života, uživanja alkohola i droge, a nerijetko se izme-

đu roditelja i djece javlja tzv. sukob generacija sa sasvim specifičnom notom, gdje roditelji npr. žive „glavom“ u starom kraju, a njihova djeca nemaju s time velike veze. Hrvatski jezik je, može se slobodno reći, višestruko „ugrožen“: kod starijih, koji u njega često ubacuju pogrešne njemačke rečenične sklopove, i kod mladih koji i nemaju realnih šansi ispravno ga naučiti. A poznato je da jezik igra vrlo važnu ulogu u izražavanju misli i religioznosti. Ako se nabrojanim negativnim utjecajima doda utjecaj izrazito potrošačkog i hedonističkog mentaliteta u kojem naša zajednica ovdje živi, očito da sve to utječe na njezin vjerski život. Ona je u velikoj opasnosti da zanemari prakticiranje vjere. I zaista, bilježi se oskudno sudjelovanje u liturgijskim činima. Preciznije rečeno, određeni broj ljudi koji dolazi na liturgijska slavlja čini to i redovito, dok s druge strane postoji veliki broj onih koji to čine samo u pojedinim prigodama ili pak nikako. Onaj koji je izgubljen u masi, koji svjesno ili nesvjesno ostaje anoniman, smanjuje ili posve napušta uobičajenu vjersku praksu pa je na neki način lišen velikog dijela pozitivnog duhovnog bogatstva svoga naroda. Djeca takvih ljudi naravno nisu uključena u vjeronaučnu pouku, ne pohađaju hrvatske dopunske škole, te tako umanjuju šansu da dodu u posjed nacionalnog kulturnog blaga i vrijednosti koje su svojstvene njihovim predcima.

Naša Misija je sastavni dio biskupije Rottenburg-Stuttgart a prostorno obuhvaća dekanate Göppingen i Geislingen u kojima Misija djeluje još od 1968. godine kao personalna župa. Riječ je o velikoj površini na kojoj se po službenim statistikama nalazi oko 3100 naših vjernika. Ova dva grada, koji su centri dekanata, središta su i našeg pastoralnog rada. Oko ova dva gradska središta koncentrirana je većina naših sunarodnjaka, dok je relativno manji broj raspršen po okolnim gradićima i selima. U spomenutim gradovima posjedujemo misijske

Proslava Majčina dana u Misiji Augsburg

PRIMJERU MISIJE GÖPPINGEN

vjere i nade

U pastoralnom djelovanju naših misija posebnu pozornost treba dati i obiteljskom pastoralu, priređivanjem seminara, zajedničkog vikenda, duhovne obnove...

prostorije koje su svojevrsne hrvatske oaze, gdje se ljudi povremeno susreću, slave različita slavlja i prisustvuju vjerskim i kulturnim događajima. U tim prostorijama za pojedine skupine djece održavamo vjeronauk, a u njega je ove školske godine uključeno stotinjak vjeroučenika. Tu održavamo susrete ministranata i mladih. Osim toga uz našu Misiju vezana je i socijalna služba koja nastoji pomoći ljudima kad se nađu u različitim životnim potrebama, kao što su problemi oko stana, socijalne sigurnosti i drugo.

Važnost susreta

U ovom praktičnom pastoralu naglasak se stavlja na nedjeljna misna okupljanja, odnosno liturgijska slavlja na pojedine svetkovine. Tu je zatim mnoštvo drugih aktivnosti koje spadaju u pastoralni rad: dijeljenje sakramenata, pokornička bogoslužja, posjeti bolesnicima, posjeti obiteljima, ispraćaji, sprovodi, organizacija hodočašća, izleta i seminara za različite staleške skupine, i druga okupljanja koja spadaju u područje kulture i zabave. Sve to čovjeku ovdje u tuđini često znači mnogo više od zadovoljenja same religiozne potrebe. To je prilika za susret s istomišljenicima. Tu se dobivaju informacije o različitim događajima i tu se podržava duhovna veza s matičnom domovinom. Pohvalno je da pojedini vjernici laici prema vlastitoj stručnosti i odgovornosti preuzimaju dio pastoral-

nog zadatka. Tako organizirano rade: djelatnici pričešti, ministranti, mladi, folklorne skupine, a povremeno se organiziraju i različite humanitarne akcije, u čemu se opet ističu pojedini laici koji se u taj posao i spontano uključuju. Njima je i lakše doći do ljudi s kojima rade i s kojima se druže, te im pružiti pomoć humanitarnog i religioznog karaktera.

Ako bih htio dati neku analizu pastoralnog uspjeha, odnosno prihvaćenosti pastoralne ponude, moram ponoviti konstataciju da je kod jednog dijela vjernika ona sasvim zadovoljavajuća. Upada u oči da su u crkvi obično uvijek isti ljudi, da su u pojedinim zajedničkim

akcijama uvijek isti aktivni. Ispovjedna praksa je naglašeno dobra, pogotovo ako je usporedimo s onom kod naših domaćina, a pogotovo je to slučaj kada je riječ o mladima. Gotovo svi koji redovito dolaze u crkvu barem dva puta godišnje pristupaju sakramentu sv. ispovijedi, kada obično organiziramo pokornička bogoslužja. Odaziv žena na susrete koji se za njih organizira je dobar. Nešto slabiji rezultati su u prihvatanju ponude od strane mladih.

I u ovom kratkom pregledu pastoralne situacije u našoj Misiji ne može se izbjeći pitanje procesa integracije u njemačko društvo. Iako o ovoj problematici postoje različite definicije samog pojma integracije, činjenica je da se integracija odvija postupno i nezaustavljivo. Ipak tu nema skokova i ne smije biti nikakvih pritisaka. Na hrvatskoj katoličkoj misiji nije da taj proces bojkotira i da naše ljude izolira u geto, nego da im u ovom njemačkom društvu pruži djelić vlastite domovine i da njihovoj djeci približi dio duhovne baštine misli, tradicije i kulture predaka, te da s njima slavi Boga na materinskom jeziku, kako bi bili svjesni odakle su i gdje pripadaju. To naravno ne isključuje i približavanje našeg djelovanja radu mjesne Crkve u kojoj živimo i s kojom pripadamo jednoj općoj Crkvi. Pogotovo to vrijedi za one kojima se privremeni boravak ovdje pretvorio u stalni. Za nadati se ipak, da će velika većina naših ljudi naći načina da se vrati onamo odakle je potekla, u domovinu, u Hrvatsku i BiH. Naša Misija bilježi tu već, hvala Bogu, lijepe primjere. ■

Mladi članovi Misije Kempton sa župnikom Milom Gugićem i pastoralnom suradnicom Majom Zovko

Upitali su onoga koji ljubi:
„Odakle dolaziš?”

Odgovorio je: Od ljubavi!
Kome pripadaš?

Reče: ljubavi!
Tko te je othranio?

Opet ljubav!
Od čega živiš?

Od ljubavi!

(Raimundus Lullus,
katalonski pjesnik
i mistik iz 13. stoljeća)

U Novom ili Nizozemskom katekizmu pod naslovom „Radamo se od ljudi” stoji ova misao: „Kad me pitaju tko sam, ne kažem samo svoje ime nego i prezime. Tako se predstavljam pomoću svoje obitelji. U nečemu što je tako osobno, uključeni su i naši najbliži. To pokazuje kako se teško možemo zamisliti bez svoje obitelji. Boju svoje kose, crte značaja, pa i samu činjenicu da postojimo – sve to imamo od drugih bića. Iza svakog pojedinca stoje dvije osobe, a iza njih dvije obitelji. Dvije ljudske rijeke susrele se i u datom trenutku... pojavio se – ja. Da, stvarno u „datom” trenutku: Ni moj otac ni moja majka nisu sa sigurnošću toga časa bili svjesni da će se začeti novi život”.

Činjenica da smo se rodili od tih i tih roditelja jest zapravo dar neba. Vas i mene ovakvi kakvi jesmo nisu željeli naši roditelji, ali želio je Tvorac neba i zemlje, naš Otac nebeski. Zašto smo rođeni? Rođeni smo zato što nas je Bog htio darovati našim obiteljima i svijetu. Stoga je svaki pojedinac jako važan za svoju obitelj, za društvo i narod kojemu pripada. Ako u satu pukne jedan mali dio, sat, pa neznam kako skup bio, nije više za upotrebu. Slično je s nama ljudima. Ako ja zakažem, nastaje slom u obitelji i društvu. Zahvaljujmo Bogu na postojanju. Recimo svojem životu – da. Recimo i svojim roditeljima – da.

Ništa nismo mogli učiniti da bismo se rodili, ali možemo jako puno učiniti da bismo živjeli. Odakle dolaziš? Kome pripadaš i od čega živiš? Odgovor je kratak: Od ljubavi. Sveti Ivan za Boga kaže da je ljubav. I zato svatko tko vjeruje u Boga, tko ga izabere, a čovječja sreća se sastoji u tome da se Bog da izabrati i da on sam izabire, odlučuje se za Boga, odlučuje se za ljubav i sreću. Sveto pismo upozorava da smo slobodni izabrati život, tj. sreću i da možemo izabrati nesreću, a to je najveća tragedija koja nam se može dogoditi, da ne izaberemo Boga.

Piše:
Josip Bebić

Biti zaljubljen

Naša tema glasi „Biti zaljubljen”. Kad govorimo o zaljubljenosti, moramo govoriti i o ljubavi. One se isprepleću. Ljubav se u nama pojavljuje od malih nogu. U raznoraznim iskazima njeznosti od strane naših roditelja, braće i sestara, te naše rodbine, ljubav dolazi do izražaja.

Ona je dinamična, raste i traje vječno. Čovjeku se ne može u životu ništa ljepše dogoditi od toga da ljubi. Lijep je to osjećaj kad znamo da nas netko ljubi. Sigurno ste i vi jednoga dana otkrili ili ćete otkriti tu divnu stvar: postoji netko tko vas ljubi i koga vi ljubite.

Hej, on (ona) me voli!

Dogodilo se iznenađa, ili polako, nije toliko važno, jer povijest svake ljubavi ulazi u svaki život na različite načine. No jednoga dana si osjetio/la: „On me – ona me – voli!” Odjednom se počinješ svidati drugome. Obuzeo te je osjećaj naklonosti. Odjednom osjetiš da nešto s tobom nije u redu. Ponašao se drugačije. Nitko te ne shvaća. Ti nikoga ne vidiš osim osobe u koju si se zaljubio/la. Njome si fasciniran/a. „Srce si mi ranila, sestro moja, nevjesto, srce si mi ranila”, pjeva se u biblijskoj Pjesmi nad pjesmama (4,9). Neki zanimljiv osjećaj zahvatio te čitava/u. I kad ti se dogodi da si se zaljubio/la osjetit ćeš da je to divan Božji dar. Od toga trenutka ti se čini da sve ima smisla. Čovjek zaljubljenik živi u srcu osobe u koju se zaljubio i obratno. Istina je da su ljudi katkad zaljubljenike smatrali bolesnicima, pa su ih nazivali „munjenima”. Naši su predi, čak vjerovali da su zaljubljenici „ureknuti” i da su na njih „nabačeni čini”. Zaljubljenice možete poznati i po hodu. Čini nam se kao da lebde po zraku. Na očima im se prepoznaje da su zaljubljeni i da su negdje daleko. Zaljubljenici osobi sve drugo je nevažno ako nije povezano sa zaljubljenom osobom. Oni su sada pripravnici činiti čuda, ali i najveće gluposti. Prestaju biti oprezni, realni, prestaju biti razboriti. Oni postaju sanjari, zanesenjaci, pjesnici. Sve stvari vide drugačije od njih, i zato se smatraju nesluhačima. Nastaju problemi između roditelja i zaljubljenih. Često dolazi do svađa i napuštanja obitelji. Mnogi su zaljubljenici gotovo opsjednuti jedno drugim. Popuštaju u učenju, gube ili čak dobivaju na težini.

Zaljubljenost nije grijeh

Biti zaljubljen nije grijeh, a ne znači da to ne može postati. Ljubav se razlikuje od zaljubljenosti po tome što istinska ljubav uzima osobu onakvom kakva ona jest, a ne onakvom kakvom je dotična osoba želi imati. Zaljubljenost katkad može prijeći i u mržnju, zna biti i opasna. Ona može zaslijeptiti. Partnera se vidi samo u ružičastom svjetlu. Izlažeš se opasnosti da u njemu vidiš samo one crte koje se sanjaju o idealnom partneru, ali tih svojstava često nema.

Radilo se samo o zamišljanju ili sanjarenju: „Kako sam se prevarila(o) u njemu (njoj)!”.

To ne znači da zaljubljenost treba zabraniti. Tko to smije i može? Zaljubljenost može biti početak prave ljubavi. Zato, djevojke i mladići, pripazite u koga se zaljubljujete. Ne gledajte partnera samo zaljubljenim očima i ne kujte ga uvijek u zvijezde, gledajte ga onakvoga kakav on uistinu jest. Svatko od vas postavljen je pred izbor. Možeš slobodno izabrati ovoga ili onog momka, ovu ili onu djevojku. Ali prije nego izabereš, pripazi dobro na sljedeći savjet: „Zato neka onaj koji se vječno veže ispita da li se srce našlo uz srce! Zabluda je kratka, kajanje dugo” (Schiller).

Ništa nema korisnije u životu od izbora pravog životnog pa i bračnog partnera. Molite se svakodnevno da donesete pravi izbor. Slušajte, a ne morate ih uvijek prihvatiti, roditeljske savjete, te savjete iskusnijih od sebe. Sam(a) trebaš, bez ikakve prisile, donijeti odluku. Brak nije igra na sreću. Nemoj nikada uzeti nekoga iz samlosti. Ne traži beskonačno idealnog partnera. Takvog nećeš nikada naći. Ako se odlučiš za brak (što ne mora uvijek biti, možeš se odlučiti i za redovnički i svećenički stalež, pa ako čuješ Božji zov nemoj ga odbiti), imaj pred očima sljedeće: Kakvoga je karakter ta osoba? Ipak valja znati koje je vjere, pa i nacionalnosti? Iz kakve obitelji dolazi? Kakve su joj životne navike? Što je sa zdravljem? Kako je sa zajedničkim interesima i obrazovanjem? Gledaj na dobru razliku, ne smije biti prevelika!

Ta i slična pitanja i savjete morao bi svatko od vas imati pred očima pri donošenju te važne odluke prije sklapanja braka. Brak naime nije igra različitih

MELANIE BUKVIĆ – UČENICA I SVIRAČICA KLAVIRA

Hrvatska učenica – ponos Pforzheima

„Melanie Bukvić spielt so gut Klavier, daß sie von der Werner-Stöber-Stiftung Karlsruhe heute mit einem Musikpreis von 1000 Mark bedacht wird, worüber sich auch das Hebel-Gymnasium freut.“

„Melanie Bukvić svira tako dobro klavir da ju zaklada Werner Stöber iz Karlsruhe danas nagrađuje glazbenom nagradom od tisuću maraka, zbog čega se raduje i Hebel-gimnazija u Pforzheimu.“

Pforzheimer Zeitung, 9. 6. 1998

Ovim riječima prokomentirale su mjesne novine u Pforzheimu zapažen glazbeni talent i uspjeh naše mlade sunarodnjakinje na natjecanju glazbeno usmjerenih gimnazija u Karlsruheu 9. lipnja 1998.

Tko je ova djevojka kojoj je „Pforzheimer Zeitung“ posvetio gotovo pola stranice? Melanie je jedna od mnogih naših djevojaka iz druge generacije mladih. Otac joj je iz Slavonije, majka iz Hercegovine; skupa su došli trbuhom za kruhom u Pforzheim prije skoro trideset godina. Učenica je IX. razreda Hebel-gimnazije u Pforzheimu. U našoj misiji je prisutna već od malih nogu, jer je redovito pohađala hrvatski vjeronauk. Melanie ni danas, kao već skoro odrasla djevojka, ne zaobilazi svoju braću i sestre u vjeri; može ju se redovito vidjeti na hrvatskoj misi. Ona je tiha

i skromna. Ni po oblačenju, niti po svome držanju ne upada u oči. Stoga ova nagrada, kojom se, prema pisanju „Pforzheimer Zeitung“, ponose građani Pforzheima, posebno nama Hrvatima treba biti na diku. Jer, tiha i nenametljiva Melanie, pravo je glazbeno „čudo od djeteta“.

Znali smo doduše da ona svira klavir, ali da je tako daleko dogurala u ophođenju s crno-bijelim tipkama – toga velika većina naših ljudi ovdje u Pforzheimu nije bila svjesna.

Melani sigurno zna da takvo glazbeno umijeće, kakvo ona njeguje, naš svijet (kao ni njemački) mnogo i ne zanima. Unatoč tome ona već od 5. ili 6. godine druguje s klavijaturom i notama, svirajući najprije na keyboardu, a kasnije na pravome klaviru. Zato je u VII. razredu

gimnazije izabrala tzv. „Musikzug“, tj. smjer s pojačanim učenjem glazbe.

Ugodno iznenađen ovim nedavnim uspjehom, upitao sam mladu glazbenicu koliko dnevno vježba. „Najmanje sat i pol“ – odgovorila je uvjerljivo. Upitana o planovima za budućnost, rekla je: „Namjeravam studirati u Zagrebu na glazbenoj akademiji, možda komponiranje, a onda bih željela biti uspješan glazbeni poduzetnik... To sam naglasila i u razgovoru s njemačkim novinarom, ali on to kasnije nije napisao.“

Nikakvo čudo! Jer svatko bi htio talent, kakav je očito Melanie, zadržati u svom mjestu i u svojoj zemlji. I ovdje se potvrđuje pravilo da istinske vrijednosti niču i rastu u skrovitosti i predanom neprekidnom radu. Melanie, sretan ti put u glazbenu budućnost! **D. Spajić**

▶ spolova u kojem će na prvom mjestu biti samo uživanje koje daje seksualnost.

Treba se također čuvati i preranih čvrstih prijateljstava. Valja dakako najprije završiti školu. Potrebno je odgovoriti se za brak. To se može čitanjem prokladna štiva, gledanjem poučnih emisija, slušanjem primjerenih predavanja. Samo neodgovorna igra sa seksualnošću može upropastiti čitav život.

Ne zaboravite nikada da nije dobro samo ono „što zabavlja“, što daje zadovoljstvo i užitak. I ne glumite ljubav. Nemoj nikada biti krivac tuđe nesreće. Teško je to kad djevojka prokune mladića u kojeg se zaljubila i s kojim je prvi put imala predbračne odnose, a on

je već imao djevojku koja je očekivala njegovo dijete.

Trebalo bi ipak držati se katoličkog moralnog pravila prema kojem potpuno spolno predanje spada u životno bračno zajedništvo. Moralni nered jest moralni nered, a ne postaje krepošću zbog toga što ga svi ili većina ljudi čini.

I još nešto važno! Ne izvrćite vrijednosti. Uvijek i uvijek na prvom mjestu u svom životu treba biti kraljevstvo Božje, spasenje duše i tijela i uzajamna ljubav. Na drugom mjestu je životni partner (tvoja zakonita žena, tvoj zakoniti muž), na trećem mjestu su djeca, na četvrtom poziv na rad i na petom služba Božja.

Pri upoznavanjima budite oprezni, ne tražite odmah ono što dođe na kraju. Nemojte darovati ono što ti je najdragocjenije da bi se na taj način s nekim upoznao, nego najprije se dobro upoznajte kako biste se jednoga dana mogli odvažiti i pred oltarom i Crkvom ljubljenoj osobi potpuno predati. I na taj ćete način, kako reče poznati njemački teolog Karl Rahner, „povjeriti sami sebe, svoje srce, svoj život, svoju sudbinu jedno drugom čovjeku i samim tim se najzad žrtvovati jednoj tajanstvenoj, nepoznatoj, novoj i neistraženoj tajni druge osobe, a to ćete učiniti u najsmionijem činu ljubavi i povjerenja.“

(Predavanje održano na Susretu mladih u Rosenheimu)

„Plavi Dunav“ za svačiju dušu

Band „Plavi Dunav“ iz Pforzheima čine mladi iz drugog naraštaja naših iseljenika. Nastup na Brodfestu. Pjesme za veselje.

I ove je godine 22. i 23. svibnja održan je šesti festival hrvatske domoljubne pjesme tzv. Brodfest pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana. Brodfest dobiva svake godine sve veću popularnost. Važan razlog za to jest činjenica da se na Brodfestu sve pjesme pjevaju uživo a ne na playback.

Prvi dio Brodfesta 98. bio je u Sikirevcima, jednom selu kod Slavonskog Broda. Prvi puta na Brodfestu bio je i jedan band iz hrvatske dijaspor. Tamburaški sastav „Plavi Dunav“ iz Njemačke nastupao je sa svojom pjesmom „Ako pjesma moja krene“. Pjesmu je napisao Karlo Oršolić koji je u Hrvatskoj stekao popularnost napisavši pjesmu „Laže selo, lažu ljudi“.

Kod jedne zabave Hrvatske katoličke misije Pforzheim-Bruchsal Šima Jovanovic je vidio kako sviramo. Poslije

toga nastupa pozvao nas je da sviramo na Brodfestu. Prihvativši tu ponudu, morali smo još puno vježbati da možemo nastupati u Hrvatskoj a da se ne osramotimo. Domaći sastavi su nas lijepo i prijateljski primili. Bilo je pojedinaca skeptika koji su pitali da li znamo svirati ili smo samo radi toga na Brodfestu jer smo iz Njemačke. Ali poslije našega nastupa i posljedni skeptici su nas gledali kao kolege. Dobili smo dobre kritike od drugih svirača i sastava isto kao i od poznatih graditelja tambure, gosp. Tatića i gosp. Franića. Mnogi su se čudili da sviramo tako dobro a ne živimo u Hrvatskoj. Mnogi su na nas obratili pažnju i stoga što smo bili jedinstveno odjeveni (prema onomu što se u ekonomiji zove „corporate identity“ = jedinstveni identitet): u skladu s našim imenom „Plavi Dunav“ nastupali smo u crno-plavoj uniformi svirajući na plavim tamburama.

Tamburaški sastav „Plavi Dunav“ sastoji se od pet Hrvata druge generacije u dijaspori. Odrasli smo i živimo u Njemačkoj, a potječemo od Slavonije (Tuna,

Toma), preko Zagorja (Toni), Prigorja (Elvis) i Međimurja (Dejan). Članovi banda su: Antun Bošnjaković-Tuna (biserica, vokal), Tomislav Pavičić-Tomo (brač), Dejan Zdravec (brač), Toni Lončarek (bugarija), Elvis Pilarić (berda).

Da volimo glazbu vidi se na našim nastupima. Sviramo s veseljem. A to je i moguće jer smo jako složni. Iako smo potpuno različita karaktera postali smo dobar team. Prijateljstvo, domoljublje i vjera nas vežu i daju nam potporu. Aktivni smo članovi HKM Pforzheim-Bruchsal i HKM Gaggenau.

Band u ovom obliku osnovan je u svibnju 1997. godine. Živimo dosta razdvojeno jedan od drugog u njemačkoj pokrajini Baden-Württemberg. Dva puta u tjednu imamo probe u Pforzheimu gdje trojica od nas stanuju. Jedan svirač dolazi iz Gaggenaua a voda banda putuje svaki puta iz Brettena u Pforzheim. U našem repertoaru imamo hrvatske narodne pjesme isto kao i pjesme aktualne top-liste. Iako smo dosta mladi (imamo 19 do 25 godina) sviramo i pjesme, koje naše roditelje podsjetite na njihovu mladost. Sviramo na svatovima, rođendanima, zabavama. Svi oni koji nas žele čuti i vidjeti kako pjevamo i sviramo mogu se obratiti Tuni na telefon 072 52/871 17. ■

OGLAS

VIS „Keks“ iz Schwenningena

Sviramo na zabavama u hrvatskim katoličkim misijama, na svadbama i u diskotekama. Naš repertoar se uglavnom sastoji od hrvatske zabavne i narodne glazbe. Nastupamo već sedam godina, i to uz najsuvremeniju glazbenu opremu. Članovi sastava:

Stjepan Vorih (tel. 0 77 20/6 54 22),
Ivan Vičević (tel. 0 77 20/2 12 75),
Zlatko Kušek (tel. 0 77 20/6 68 26) i
Daniel Vičević (tel. 0 77 20/6 69 67).
Pozovite nas, sigurno ćemo vas razveseliti! ■

Mladi su zagrijani za putovanja, izlete i hodočašća. Svako putovanje je obogaćenje, izazov i prigoda za nove spoznaje, susrete, poznanstva. Skupina mladih iz Frankfurta u lipnju je bila u Rimu i Padovi.

Brief des
Delegaten

20jähriges Jubiläum der Lebendigen Gemeinde

Liebe Leserinnen und Leser,

In Ihrer Hand halten Sie die Jubiläumsausgabe der *Lebendigen Gemeinde*, die wir anlässlich des 20jährigen Jubiläums ihres Erscheinens herausgeben. Das ist eine gute Gelegenheit, zurückzublicken, die jetzige Situation zu betrachten und über die Zukunftsaussichten der *Lebendigen Gemeinde* nachzudenken.

Schon in den ersten Anfängen des Lebens und der Arbeit in den kroatischen katholischen Missionen wurde auf verschiedenste Weise versucht, die Menschen um gemeinsame Ziele zu versammeln. Natürlich standen an erster Stelle die heiligen Messen und Wallfahrten zu Marien- und anderen Wallfahrtsorten in ganz Deutschland, nach Lourdes und nach Rom, sowie andere mannigfaltige Formen des religiösen Lebens. Es wurden Kultur-, Sport- und andere kroatische Vereinigungen gegründet. Der kroatische Katholik versuchte, weit von seiner Heimat entfernt, die Fülle des religiösen und nationalen Lebens zu leben. Und dennoch zeichnete sich sehr bald ein Mangel an Kommunikation zwischen den einzelnen kroatischen katholischen Missionen und den verschiedenen kroatischen Vereinigungen ab. Es bestand Bedarf an geschriebenem Wort, Bedarf an einem gemeinsamen Blatt, mit dessen Hilfe die Erfolge, die Aktivitäten und Pläne in den Missionen und einzelnen Vereinigungen mitgeteilt werden konnten. Immer lauter wurde der Ruf, alle unsere Aktivitäten, sowohl religiöse als auch kulturelle oder sportliche, lebendig werden zu lassen – und das war die Geburtsstunde der *Lebendigen Gemeinde*. Dieses religiöse Mitteilungsblatt der kroatischen katholischen Gemeinden hat die kroatische Öffentlichkeit, wie kein anderes Blatt, über das Leben und die Arbeit des kroatischen „Gastarbeiters“ informiert.

Heute, nach zwanzig Jahren, können wir mit Recht behaupten, daß die *Lebendige Gemeinde* ihren Namen verdient hat, weil sie in geschriebenem Wort und Bild zum allgemeinen Leben der kroatischen

katholischen Gemeinden, der kroatischen Vereinigungen und Einzelpersonen beigetragen hat.

Heute, nach zwanzig Jahren, ist die *Lebendige Gemeinde* ein modernes katholisches Monatsblatt mit ständigen Rubriken, die einen Großteil des Lebens und der Arbeit der Kroaten in der Diaspora umfassen. Auch wenn unsere sogenannte erste Generation, für die die *Lebendige Gemeinde* ursprünglich vorgesehen war, allmählich schwindet, findet dieses religiöse Blatt seine Leser auch in der zweiten, ja sogar in der drit-

tschriebene Wort unersetzbar, denn es ist heute und bleibt morgen, es ist sozusagen unvergänglich.

Die *Lebendige Gemeinde* gründet und baut ihr Bestehen und Fortbestehen auf ihre Leser. Sie wird auch weiterhin in dem Maße aktuell, modern und lebendig sein, in dem ihre Leser an dem religiösen geschriebenen Wort interessiert sind.

Aus diesem Grunde lade ich alle diejenigen ein, für die das geschriebene Wort unersetzbares Mittel des Ausdrucks und der Kommunikation ist, mit

P. Josip Klarić mit Jugendlichen beim diesjährigen Jugendtreffen in Offenbach

ten und jüngsten Generation. Die *Lebendige Gemeinde* denkt auch an diejenigen, die der kroatischen Sprache nicht oder nicht ausreichend mächtig sind und bringt für diese Leser auf vier Seiten Texte in deutscher Sprache. Obgleich es nicht gerade bescheiden klingen mag, so entspricht es aber der Wahrheit, wenn ich sage, daß die *Lebendige Gemeinde* unser bestes religiöses Blatt in der Diaspora ist.

Wie sieht die Zukunft der *Lebendigen Gemeinde* aus?

Das geschriebene Wort ist und bleibt ein einzigartiges Kommunikationsmittel der Menschen. Neben allen modernen, technisch vollkommenen, visuellen Kommunikationsmitteln, bleibt das ge-

eigenen Beiträgen, Suggestionen und konstruktiver Kritik ihren Teil zur Verbreitung und Verbesserung unseres gemeinsamen Blattes zu leisten.

Anlässlich des 20. Jubiläums des Erscheinens der *Lebendigen Gemeinde* möchte ich mich bei den Gründern, den verschiedenen Redakteuren, allen Mitarbeitern, den Unterstützern und bei der Ortskirche, sowie auch bei den treuen Leserinnen und Lesern, und allen denjenigen, die an der Verbreitung des geschriebenen Wortes über die Seiten der *Lebendigen Gemeinde* mitwirken, herzlichst bedanken. Und zum Schluß danke ich Gott für das Geschenk unserer *Lebendigen Gemeinde*!

Ihr

P. Josip Klarić, Delegat

Zwanzig lebendige

Liebe Leserinnen und Leser!

Im September 1978, vor genau 20 Jahren, erschien die erste „Lebendige Gemeinde“. Es war ein sehr bescheidener Anfang, zählte diese erste Ausgabe nur ganze acht Seiten, während Sie jetzt eine „Lebendige Gemeinde“ von insgesamt hundert Seiten in Wort und Bild in Ihren Händen halten. Diese Ausgabe der „Lebendigen Gemeinde“ haben wir anlässlich ihres zwanzigjährigen Bestehens „Jubiläumsausgabe“ genannt. Obwohl wir wissen, daß man üblicherweise erst das 25jährige Jubiläum feiert, sind wir dennoch der Ansicht, daß eine Zeitung wie die „Lebendige Gemeinde“ auch ein feierliches Begehen ihres 20jährigen Bestehens verdient hat. Die „Lebendige Gemeinde“, so darf man nicht vergessen, ist ein Diasporablatt, das Blatt einer Migrantengruppe oder einer Gruppe im Ausland arbeitender Menschen, und es ist schwer unter diesen Umständen, die Zukunft eines solchen Blattes zu prognostizieren.

Zwanzig Jahre ununterbrochenes Erscheinen dieses Blattes, während des Krieges in der Heimat und unter Emigrationsbedingungen, sind ein nennenswerter Erfolg. Es handelt sich hierbei um eine Chronik ganz besonderer Art über eine schwere Zeit und über unsere Landsleute, die in dieser Zeit leben, zerstreut in ganz Deutschland, Europa und in der Welt. Es ist eine Chronik über die Wahrung und den Wachstum des Glaubens dieser Menschen, über die Begleitung und Sinnverleihung ihrer menschlichen, gesellschaftlichen, politischen

und kulturellen Dimension. Von der allerersten bis zu dieser Jubiläumsausgabe haben sich, wie eine feine Naht durch dieses Blatt Gedanken über Gott und den Glauben und über die Gläubigkeit unserer Landsleute hindurchgezogen; Gedanken über ihre unzertrennliche Verbundenheit mit der katholischen Kirche (der Weltkirche, der Ortskirche und der Kirche in der Heimat); über ihr unauslöschliches Bewußtsein, zur kroatischen Nation und zur kroatischen Heimat zu gehören. Unter Heimat werden hier alle Gegenden verstanden, wo seit alters her und in großer Zahl Kroaten leben (Srijem, Boka Kotorska, Bačka). Im Vordergrund stehen hierbei jedoch Kroatien und Bosnien-Herzegowina, die heute zwei international anerkannte Staaten sind. Diese Botschaft findet sich zusammengefaßt im Refrain oder in der Parole, die lange Zeit bei verschiedenen Manifestationen gebraucht wurde: „Gott, der Kirche und der Heimat treu“. Der Erzbischof von Zadar, Msgr. Ivan Prenda, hat dies in seiner Predigt in Wuppertal, anlässlich des 25jährigen Jubiläums der Mission, so ausgedrückt: Liebe zu Gott, zu den Menschen und zur Heimat. Auch wenn dieses aus der Perspektive der Globalisierung für einige pathetisch und altmodisch klingen mag, ist in dieser Botschaft dennoch der Kern des gesamten Evangeliums enthalten: Die Liebe zu Gott und zu deinem Nächsten (dem Menschen). Auch der dritte Punkt, der die Liebe zur Heimat und zum eigenen,

kroatischen Volk ausdrückt, ist unstrittig. Er ist deshalb unstrittig, weil diese Heimat lange Zeit und verbissen verneint und bedrängt wurde, indem man versuchte, sie zu zerstören. Politische Verhältnisse und Armut haben demnach viele Menschen aus ihrer Heimat vertrieben, wobei die Entfernung die Sehnsucht nach der Heimat wachsen ließ und gleichzeitig die Hoffnung auf bessere Tage erhalten hat. Auf der anderen Seite ist diese Liebe zur eigenen Heimat und zum eigenen Volk ganz natürlich, aber sie schließt in keinem Fall die Liebe zu anderen Nationalitäten und Ländern aus.

Das Evangelium Jesu ist die einzige Plattform, auf der in einfacher und schöner Weise die Begriffe der Liebe zu Gott, zu den Menschen und zur Heimat ausgelegt und erläutert werden können. Jedes Abweichen von dieser Plattform wäre eine Verirrung.

Die „Lebendige Gemeinde“ hat sich stets gegen diese Abweichungen gewehrt und sich bemüht, auf der Grundlage des Evangeliums, den Kroaten beim Wachstum ihres Glaubens, und zwar des in tausendjähriger Überlieferung gelebten Glaubens des kroatischen Volkes, zu helfen. Es wird schwer sein, abzuwägen, inwieweit das gelungen ist. Sicherlich konnte man, wie so immer, einiges mehr und besser machen, besonders wenn es um die lebendige Kommunikation zehntausender unserer Landsleute geht. Aber die Hoffnung darf niemals aufgegeben werden. Sie gilt es, immer wieder aufs neue zu wecken.

Das haben wir eben in dieser Jubiläumsausgabe versucht und viele interessante Beiträge gedruckt. Neben unseren ständigen Rubriken haben wir in dieser Ausgabe die Briefe und Glückwünsche unserer Bischöfe, Ordensschwestern und Ordensbrüder aus der Heimat in einem gesonderten Teil veröffentlicht. Letztere gratulieren in ihren Schreiben der „Lebendigen Gemeinde“, aber auch den Seelsorgern, Ordensschwestern und -brüdern, die in der Auslandsseelsorge tätig sind und geben somit gleichzeitig den Gläubigen ihre Anerkennung kund. In Ihren Gratulationen danken sie auch der deutschen Ortskirche für ihre großzügige Unterstützung und Hilfe. Wir empfehlen die Artikel über unseren Glauben (V. Marić und A. Starić), den

Bischof
Dr. Pero Sudar
überreicht
Msgr. Dr.
Peter Prassel
in Sarajevo
als Geschenk
das Buch
„Der Papst in
Bosnien und
Herzegowina“

Jahre

Artikel über unsere Auslandseelsorge (V. Stanković), so wie die lesenswerten Artikel über unsere Pastoral (I. Ivanković, I. Žan, S. Nosić). Hier ist auch ein sehr guter Artikel darüber, wie uns die Deutschen sehen (G. Borić), sowie der Artikel von Don Živko Kustić über die „Lebendige Gemeinde“ während der Zeit des Krieges in der Heimat, als er noch Chefredakteur war.

Wunderbare Beiträge über ihre Zusammenarbeit mit der „Lebendigen Gemeinde“ haben einige ehemalige Mitarbeiter und jetzige Mitarbeiter und Redaktionsmitglieder (M. Runje, I. Hladek, I. Milčec) geschrieben. Interessant ist auch der aktuelle Artikel des verstorbenen Ivan Raos über das Schicksal der Kroaten im Dreißigjährigen Krieg, das er am Beispiel der Schlacht bei Kevlaer aufzeigt. Die Jugendlichen werden auf ihre Kosten kommen, wenn sie den Beitrag über das Verliebtsein von J. Bebić so wie die vielen Meditationen und Gedichte lesen. Wir veröffentlichen auch die Geschichte, die den ersten Preis bei unserem Literaturwettbewerb gewonnen hat, den wir anlässlich des zwanzigjährigen Jubiläums der „Lebendigen Gemeinde“ ausgeschrieben haben (den ersten Platz erhält Herr Mladen Lucić aus Rottweil). In den nächsten Ausgaben veröffentlichen wir auch die Geschichten, die den zweiten und dritten Platz erhalten haben, und vielleicht auch noch andere.

Unser Beitrag „Lebendige Gemeinde“ in deutscher Sprache zählt in dieser Ausgabe auch einige Seiten mehr. Die Hauptaufmerksamkeit haben wir der Seligsprechung unseres Kardinals Alojzije Stepinac gewidmet. Wir bringen eine kurze Biographie des Kardinals und seine berühmte Schlußrede vor Gericht. Über den Geist unserer Zeit schreiben unsere ständigen Mitarbeiterinnen Ž. Čolić und A. Tomljanović.

Wir haben auch mehrmals schriftlich und mündlich die Priester und Pastormitarbeiter/-mitarbeiterinnen der kroatischen katholischen Missionen gebeten, uns interessante Beiträge aus dem Leben ihrer Mission zuzusenden. Viele von ihnen haben uns geschrieben, haben ihre Beiträge und Photographien geschickt, für die wir ihnen herzlichst danken möchten.

Bei dieser Gelegenheit möchten wir natürlich auch allen denjenigen danken, die die meiste Zeit und Arbeit in den Ausbau und in die Gestaltung unseres Blattes investiert haben und dies auch heute noch tun. Unsere Bischöfe und Ordensoberen sowie unser Delegat P. Josip Klarić in seinen Briefen, haben dies bereits schon getan, dennoch möchten wir bei dieser Gelegenheit nochmals dem Begründer und langjährigen verantwortlichen Redakteur P. Bernard Dukić und dem verstorbenen langjährigen Chefredakteur P. Ignacije Vugdelija unsere Anerkennung aussprechen. Von den Redaktionsmitgliedern und Mitarbeitern seien hier namentlich erwähnt: Ivan Šponar, Ivo Hladek, Ivek Milčec, Stanka Vidačković, Maja Runje, Jura Planinc, P. Marinko Vukman, P. Jozo Župić, sowie die Mitarbeiterinnen unseres Büros Ana Drežnjak, Romana Kašaj und Ljubica Markovica. Unser Dank geht auch an unseren technischen Mitarbeiter Herrn Ludwig Bauriedl, der sich um jede unserer Ausgaben kümmert wie um die Geburt eines Kindes. Allen ihnen, wie auch allen denjenigen, die wir an dieser Stelle nicht erwähnt haben, sowie auch unseren treuesten Lesern werden wir als Dank besondere Plaketten und Urkunden überreichen.

Es würde zuviel Platz einnehmen, wenn wir alle Namen derjenigen aufzählen würden, die uns mit Herz und Seele beigegeben haben. Darunter sind viele Priester, Ordensschwestern, Pastoralmitarbeiter/-mitarbeiterinnen und Sozialarbeiter/-arbeiterinnen, von denen einige bis zu 100 Exemplare der „Lebendigen Gemeinde“ bestellen und sie an unsere Gläubigen verteilen. Hier sei auch die Deutsche Bischofskonferenz erwähnt, die uns mit finanziellen Mitteln unterstützt. Allen nochmals einen herzlichen Dank!

Sie fragen sich vielleicht: „Was ist mit der Zukunft der „Lebendigen Gemeinde?“ und „Wie sehen die Perspektiven dieses Blattes aus?“. Sowohl in diesem Artikel wie auch in einigen Artikeln der letzten Ausgaben konnten Sie etwas über unsere (auch Ihre) Zukunft bzw. Perspektiven lesen. Wir bemühen uns, das Blatt zu modernisieren und es inhaltlich und technisch zu bereichern. Und trotzdem sind wir nicht ganz zufrieden, denn die Auflage könnte mindestens doppelt so hoch sein, und das würde ja doppelt so viele Leser bedeuten. Viel besser könnte auch die Zusammenarbeit seitens der Seelsorger

BRIEF AUS ESSEN

Nunmehr ist es auch mir möglich, in Ihrer Zeitschrift zu lesen

Sehr geehrte Damen und Herren, seit einigen Ausgaben der „Lebendigen Gemeinde“ enthält Ihre Zeitschrift nun eine Beilage in deutscher Sprache. Nunmehr ist es auch mir möglich, in Ihrer Zeitschrift zu lesen, und nicht nur an Hand von Bildern einen entsprechenden Inhalt zu erahnen.

Dafür danke ich Ihnen auf diesem Weg ganz herzlich!

Mit freundlichen Grüßen
auch von Prälat Heinrich Heming
Ihr

Michael Meurer

und Pastoralmitarbeiterinnen und -mitarbeiter in unseren Missionen sein, bei denen, wie auch bei vielen Gläubigen, inzwischen eine gewisse Müdigkeit festzustellen ist, besonders bei denjenigen, die hier schon zwanzig und mehr Jahre leben. Unsere Jugendlichen, die zweite und dritte Generation, läßt sich nur schwer zum Lesen eines religiösen Blattes motivieren, das zudem noch hauptsächlich in kroatischer Sprache geschrieben ist. Selbst die deutsche Kirche scheitert an dem Versuch, ein religiöses Blatt mit hoher Auflage zu produzieren, besonders kein Blatt, das sich speziell an Jugendliche richtet und das mit den sogenannten weltlichen Blättern konkurrieren könnte. Die religiöse Presse befindet sich in einer Outsider-Position. Dennoch hängt die Zukunft der „Lebendigen Gemeinde“, ehrlich gesagt, in erster Linie von der finanziellen Unterstützung der Deutschen Bischofskonferenz ab, und erst dann von der Perspektive unserer Landsleute in Deutschland. Die Nachfrage nach der „Lebendigen Gemeinde“ wird dann davon abhängen, wieviele von ihnen sich zu einer Rückkehr in die Heimat entschließen und wieviele für eine gänzliche Integration in die deutsche Gesellschaft und Kirche. Niemanden soll es wundern, wenn auch unsere Seiten vielleicht in einigen Jahren zuge schlagen werden müssen. Und dennoch wird auf ihnen ein interessantes Kapitel unserer Geschichte geschrieben stehen.

Anto Batinić, Chefredakteur

VOR ZWANZIG JAHREN DEUTSCH-KROATISCHE ZUSAMMENARBEIT EINE UTOPIE?
NEIN, ABSOLUTE REALITÄT! DER BEWEIS:

Rückblick auf Živa zajednica

Ein Zufall oder war es Fügung, daß vor 20 Jahren Hürriyet International – die Druckerei und der Verlag der türkischen Zeitung – aus Zeitmangel die acht Seiten „Živa zajednica“ nicht setzen konnte und deshalb Herrn Šponar, seinerzeit mit Pater Dukić, Herausgeber des „Blättchen“, an den kleinen Familienbetrieb Bauriedl verwies?

Auf jeden Fall war diese Zusammenarbeit von Bestand, vielleicht nicht nur weil gute Arbeit geleistet wurde, sondern weil auch auf beiden Seiten das Menschliche – Verständnis für die etwas andere Mentalität, die Neugierde und Wißbegierde etwas von dem Land Kroatien/Deutschland, seinen Menschen und seiner Kultur zu erfahren – nicht außer acht gelassen wurde.

Die erste Nummer war für uns wirklich eine Herausforderung, denn die kroatische Sprache zu setzen, war für uns absolutes Neuland. Hinzu kam natürlich, daß es vor zwanzig Jahren noch keine Computer gab auf denen man alles abspeichern und korrigieren konnte. Und natürlich gab es bei uns auch noch nicht die kroatischen Schriftzeichen đ, š, č, ž. Jeder dieser Buchstaben mußte nach Fertigstellung des Films noch per Hand mit den Akzenten versehen werden. Mit guten Worten und immer wieder mal einem Schlückchen Cognac oder Sliwowitz, wurde der Setzer bei guter Laune gehalten und am frühen Morgen war der Satz druckreif, die Kroaten zufrieden und ein leicht be-

nebelter Setzer schlief für ein paar Stunden um dann die nächste Arbeit mit klarem Kopf zu beginnen.

Dies waren die Anfänge, denn aus dem einfachen Blättchen ist mittlerweile eine sehr ansprechende, farbige, informative Zeitung (fast schon eine Zeitschrift) geworden und was so schön ist, es gibt jetzt auch vermehrt deutsche Texte, so daß auch wir Deutschen von dem Gedankengut profitieren können, was wichtig ist, um einander besser verstehen zu können.

Viel hat sich verändert bei der Herstellung der Zeitschrift; nicht nur, daß die Titelseite mehrmals verändert wurde, auch die Redakteure haben gewechselt und heute werden uns die Texte auf Disketten geliefert. Die Bilder werden von uns erstellt und in die entsprechenden Seiten maschinell eingebaut; viel Handarbeit: das Kleben und das Montieren auf Montagefolien entfällt und daraus ergibt sich automatisch, daß die persönlichen Kontakte durch Telefax und Telefon ersetzt werden.

Zwanzig Jahre Zusammenarbeit ist eine lange Zeit, wir haben eine Menge gelernt über Kroatien und seine Menschen, nicht nur weil wir dieses schöne Land mehrmals besucht haben, sondern weil uns Pater Bernhard, Herr Šponar, Frau Ana Drežnjak, Frau Ljubica Markovica, und besonders auch Pater Ignacije mit viel Liebe ihr Heimatland so nahegebracht haben.

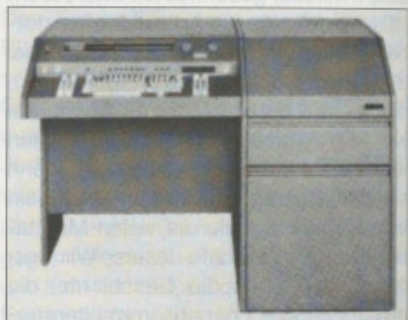
Es gab aber nicht nur Freude, Freundschaft und frohe Feste, sondern wir haben auch gesehen, wie Schmerz und Trauer von ihnen allen hier Besitz ergriffen hatte und sie veränderte, als

Herzlich aufgenommen von der Familie Vugdelija – Angehörige des Paters Ignacije – in Kroatien

Vor zwanzig Jahren wurden die Überschriften mit einer „Diatype“ erstellt.

Die Satzarbeiten der ersten Zeitschriften „Živa zajednica“ wurden von uns auf einer „Diatronik“ (siehe Bild) hergestellt. Die minimale Speicherkapazität dieses Gerätes ist nicht zu vergleichen mit den heutigen Computern.

der brutale Krieg Wunden schlug, die noch sehr lange schmerzen werden.

Nicht nur aus den Medien erfuhren wir von den Zerstörungen, den Greueltaten, der Trauer und der Not in Bosnien und Herzegowina, auch Pater Anto hat uns mit großer Betroffenheit die Situation geschildert.

Diese Zeit hat uns alle aufgerüttelt, denn Frieden, den jeder Mensch, welcher Nationalität, Religion und Rasse ersehnt, kann nur erreicht werden, wenn wir miteinander leben, miteinander teilen und miteinander arbeiten für Toleranz und Gerechtigkeit.

Allen Kroaten, in welchem Teil der Welt sie auch leben, wünschen wir, daß sie sich ihre Herzlichkeit, ihre Spontaneität, ihre tiefen Familienbande und ihre Religiosität bewahren.

„Unsere Kroaten“ von Žz wünschen wir weiterhin viel Freude bei der Arbeit, gute Texte und Ideen, um eine große Leserschaft zu erreichen und zu erfreuen.

Christa und Ludwig Bauriedl

Gescheit, gescheiter, gescheitert?

Gibt es ein Leben nach der Uni?

Nach der Sommerpause steht nun für die meisten wieder die Arbeit, bzw. für die jüngeren unter uns, die Schule auf dem Programm. Auch für die Studenten und diejenigen, die sich in diesem Jahr zu einem Studium entschließen, beginnt im Oktober das neue Wintersemester. Dieser Entschluß ist übrigens gewiß sehr **gescheit**, vorausgesetzt man weiß genau, was man studieren will und besonders wo. Anstoß zu letzterer Überlegung gaben spätestens die Studentenproteste des letzten Jahres an den deutschen Hochschulen, die eine breite öffentliche Diskussion über die Zukunft des Hochschulwesens ausgelöst haben.

Protestiert wurde seitens der Studenten gegen die schlechte personelle und finanzielle Ausstattung der Universitäten und gegen die mangelnde Betreuung durch den Lehrkörper. Im direkten Zusammenhang mit der mangelnden Betreuung und Beratung durch das Lehrpersonal einerseits und den überfüllten Seminaren andererseits stehen Orientierungslosigkeit und Einsamkeit der meisten Studenten. Addiert man hier noch antiquierte Studieninhalte und Professoren hinzu, so sind Perspektivlosigkeit und Weltfremdheit nach dem Studium nicht selten das Resultat, wenn sich der Hochschulabsolvent nach endlich abgeschlossenem Studium mit der existenziellen Frage konfrontiert sieht: Gibt es überhaupt ein Leben nach der Uni?

Wie akut das Problem ist, zeigt die Tatsache, daß in das Klagelied über die deutsche Universität, deren Zustand aus medizinischer Sicht mit Krankheit und Siechtum beschrieben werden kann, auch die führenden Politiker einstimmen. Dabei wurde offenbar, daß der gute Ruf der deutschen Universität, die einst Markenzeichen für erstklassige Lehre und Forschung war, stark angeschlagen ist.

In der Debatte um die Zukunft der deutschen Hochschule scheint es wirklich um Leben und Tod zu gehen,

aber nicht um den Tod des Hochschulwesens, sondern um das Schicksal eines längst unter den olympischen Göttern Geglauten. Die Rede ist von dem Bildungsreformer Wilhelm von Humboldt und seiner monastischen Idee der Hochschule, wonach Wissenschaft zweckfrei zu sein hat, ohne Nutzen für Staat und Gesellschaft. Die zentrale Frage lautet also: Soll die deutsche Hochschule mit Humboldt ins dritte Jahrtausend gehen oder wird Bildung in Zukunft in Abhängigkeit vom jeweiligen Trend auf dem Arbeitsmarkt stehen?

Es gibt bereits an einigen deutschen Hochschulen Modellversuche, bei denen das Gewicht auf eine gezielte praktische Berufsvorbereitung während des Studiums verlagert wird und den Studenten differenzierte, international vergleichbare Abschlüsse wie Bachelor und Master, zur Auswahl angeboten werden (Die deutsche Universität steht nämlich neben den Sparzwängen von innen auch unter dem Globalisierungsdruck von außen). Während die unter ihren Lasten träge gewordene Massenuniversität unterzugehen droht, schießen aber gleichzeitig immer mehr Privatus, die sich auf bestimmte Fächer konzentrieren, sozusagen wie Pilze aus dem Boden.

Wohin wird demnach die Hochschule 2000 gehen, und wohin mit ihr die Studenten? Vielleicht in eine der teuren, aber exklusiven Privatus, die mit dem Abschluß gleichzeitig einen Garantieschein für den späteren Traumjob liefern, oder lieber gleich ins Ausland, oder wird man in Zukunft etwa nur noch übers Netz studieren? Eine Frage, auf die eine sichere Antwort schwer fällt.

Mit Sicherheit läßt sich aber eines sagen: Wer sich jetzt für ein Studium entscheidet, sollte sich bei der Auswahl der entsprechenden Bildungsinstitute sehr genau informieren. Aber er sollte sich darüber hinaus bewußt machen, und wieviel er investieren kann, um zu vermeiden, daß er am Ende, anstatt **gescheiter, gescheitert** ist.

Ministranten-Wallfahrt

Elf Ministranten aus der Kroatischen Kath. Mission in Mosbach unternahmen mit Pfarrer Dragan Ćuturić und dem Missionshelfer Martin Martinović aus Seckbach eine Wallfahrt und einen Ausflug nach Kroatien, Bosnien und Herzegowina, wo die Jugendlichen Geschichte, Erdkunde, kroatische Sprache und Religion lernten. Stationen waren u.a. Slavonski Brod, wo es schwere Zerstörungen gab. Die Mosbacher Kroaten hatten zusammen mit der Caritas Medikamente ins Krankenhaus gefahren. Zu Gast war man bei Pfarrer Pavo und Kaplan Marko in Županja. Zur 25-Jahr-Feier der Mission in Mosbach waren Jugendliche aus Županja mit Kaplan Marko Gäste. In Orašje besuchte man die Familie Baotić, die mit vielen anderen im Kroatischen Zentrum Unterkunft fand. In Maria Bistrica, dem größten kroatischen Marienwallfahrtsort, betete und sang man in der Basilika. Am 3.10. kommt Papst Johannes Paul II. hierher, um Kardinal Alojzije Stepinac selig zu sprechen. Am Denkmal des Kardinals in Krašić wurde gebetet. Die Ministranten hatten Pakete von Erstkommunikanten mitgebracht und gaben sie in Slavonski Brod an vertriebene Kinder. Dekan Klaus Bader hatte die Reise ermöglicht, er hatte ein Reisemobil der Pfarrei zur Verfügung gestellt, ein weiteres erhielt man von Caritasrektor Manfred Nachtigall. ■

Marijan Batinić – Lehrbeauftragter an der Frankfurter Universität

An der Johann Wolfgang Goethe-Universität in Frankfurt, am Institut für Deutsche Sprache und Literatur, findet ab dem Wintersemester '98 das Proseminar „Deutsch- und Fachunterricht in Klassen mit Schülern und Schülerinnen unterschiedlicher Herkunftssprachen“ statt. Die Leitung des Seminars übernimmt Herr Marijan Batinić, langjähriger wissenschaftlicher Mitarbeiter des Pädagogischen Instituts Frankfurt. Die Veranstaltung beginnt am 29.10. und findet jeweils am Donnerstag in der Zeit von 14–16 Uhr statt. ■

Von Željka Čolić

„Einwanderer“ ohne

Alles begann damit, daß die Bundesrepublik aus arbeitsmarktpolitischen Gründen nach dem Mauerbau 1961 Arbeitskräfte aus dem östlichen Deutschland ersetzte durch Anwerbung von Arbeitnehmern aus dem Ausland – bis 1973 der Anwerbestopp in Kraft trat.

Im öffentlichen Sprachgebrauch der 60er Jahre bürgerte sich die nicht-amtliche Bezeichnung „Gastarbeiter“ ein. Der Begriff beinhaltet bereits eine tiefergehende Bedeutung – „Gast“ ist nur, wer nicht auf Dauer bleibt. Aus dieser Besucher-Arbeitsituation heraus haben sich allerdings längerfristige Aufenthalte gebildet, die zu einer Verfestigung geführt haben. Aus Gästen sind Dauergäste sprich „Einwanderer“ geworden, wie es die neueren Begriffe für Ausländer verdeutlichen. Man spricht jetzt primär von „Migranten“, ausländischen Mitbürgern, „Deutsch-Ausländern“, inländischen Ausländern und ähnlichen (Bindestrich-)Sprachvarianten. Deutschland sei, amtlich und förmlich betrachtet, kein Einwanderungsland. Somit handelt es sich eigentlich um ein Paradox. Die ehemaligen „Gastarbeiter“ leben in einer schwierigen Situation, quasi Einwanderer zu sein, aber ohne Einwanderungsland. Dies offenbart bereits eine tieferliegende Problematik. Einerseits wird der Status der „Migranten“ nach wie vor von der deutschen Gesellschaft mit gemischten Gefühlen betrachtet, andererseits sind sich die Ausländer selbst ihrer Außenseiterposition bewußt, und

zudem kommt es innerhalb der ausländischen Familien zu Spannungen zwischen den Generationen. Ursprünglich dachten die Angehörigen der ersten Generation von Ausländern nur einige Jahre, also kurzfristig, in Deutschland zu bleiben, um dann in die Heimat zurückzukehren. Die Frage nach der Heimat ist hier zunächst nicht aufgekommen. Deutschland war Gast- und Arbeitsland und sie waren vorübergehend hier. Ihre ursprüngliche Heimat, hier beispielsweise Kroatien, ist und blieb ihre Heimat, wo sie hingehören, mit der sie sich fest verwurzelt fühlen. Die „erste Generation“ hat ihr Leben auf einer vorübergehenden Station in Deutschland ausgerichtet und „saß“ quasi auf „gepackten Koffern“ zwecks Rückkehr. Sie hat analog ihre Kraft und ihr schwerverdienendes Geld in Häuser investiert, die im Heimatland nur leer standen und nur als Feriendomizile genutzt wurden. Das ist eine viel kostspieligere Variante des „Mallorca-Urlaubes“, den sie sich meistens nicht gegönnt haben. (Dies ist nur plakativ erwähnt ohne besonders den bevorzugten Urlaubsort der Deutschen aufzuwerten.) Inzwischen sind aber aus den Jahren Jahrzehnte geworden, die Kinder erwachsen geworden, haben evtl. selbst eine Familie und von „gepackten Koffern“ kann keine Rede mehr sein. Und diese gedankliche Auseinandersetzung mit der Rückkehr verschwand vollends ins Unterbewußtsein, um gelegentlich nur aufzuflackern

Die „erste Generation“ („Gastarbeiter“ hat ihr Leben auf einer vorübergehenden Station in Deutschland ausgerichtet und „saß“ quasi auf „gepackten Koffern“. Die „zweite“ Generation: zwischen Integration und Sonderstellung. Sie steckt mitten im Entwurzelungsprozeß, der wiederum gekoppelt ist mit einer Neuverwurzelung an neue Heimat und befindet sich im Niemandsland. Es ist schwierig „Einwanderer“ zu sein ohne ein Einwanderungsland.

oder jetzt kurz vor oder bereits im Rentenalter intensiver zu werden. Nur, wenn da nicht die Kinder und Enkelkinder wären, die diese Rückkehr für sich selbst ablehnen.

Mit Deutschland verbunden, mit Kroatien „verwandt“.

Ganz anders sieht es hingegen mit der „zweiten Generation“ der hier aufgewachsenen oder bereits geborenen Ausländer aus. Ihre Verwurzelung mit Deutschland ist mit einer völlig anderen Dimension behaftet. Eine Rückkehrssymptomatik ist absolut nicht existent. Wohin sollen sie denn zurückkehren, wenn sie doch hier zu Hause sind oder beinahe?! Das Heimatland der Eltern erscheint ihnen fern, da sie es nur aus den Erzählungen der Eltern oder den jährlichen Sommerferien kennen. Trotzdem passiert unbewußt eine Art von distanzierter Verinnerlichung der elterlichen Sehnsucht nach Heimat und gelegentliche Verherrlichung von Land und Leuten. Das eigentliche Leben aber findet in Deutschland statt. So ist es nicht verwunderlich, daß im Inneren eine Verunsicherung bzw. Zerrissenheit entsteht, die auch einhergeben kann mit einer Identitätskrise. Die „zweite Generation“ spürt intensiver diese Ausnahmestellung in beiden Ländern. Während ihnen in Kroatien von ihren Verwandten eine Welle zwischen Bewunderung und Herablassung entgegen schlägt, wobei es wohl keine gesunde Balance gibt, sind sie selbst hin- und hergerissen zwischen Integration und Sonderstellung in Deutschland. Eine Scheinassimilation ist eigentlich in beiden Ländern existent, denn sie gehören fast nirgendwohin, weil sie nie ganz da-

Einwanderungsland

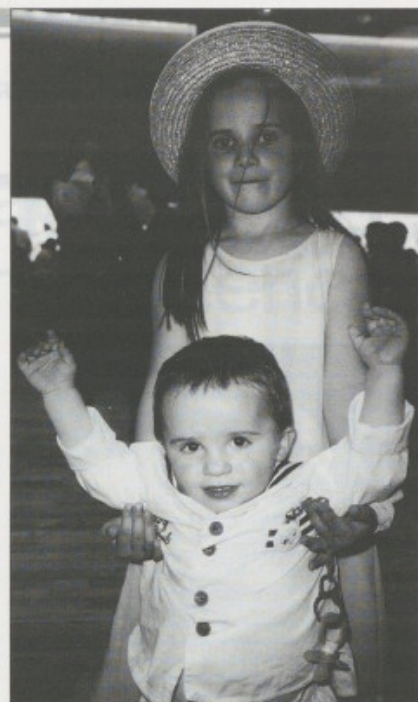
zugehören. Sie haben sich äußerlich betrachtet in Deutschland integriert, beherrschen die deutsche Sprache besser als die Muttersprache der Eltern, denken und fühlen nicht anders als ihre deutschen Altersgenossen. Sie fühlen sich mit Deutschland verbunden, aber auch mit Kroatien „verwandt“. Eigentlich steckt die „zweite Generation“ mitten im Entwurzelungsprozeß, der wiederum gekoppelt ist mit einer Neuverwurzelung an neue Heimat und befindet sich im Niemandsland. Trotz großem Integrations- und „Multi-Kulti“-Gerede seit den 80er Jahren existieren in der deutschen Gesellschaft dennoch Vorurteile. Ausländer müssen sich mehr anstrengen, um zu beweisen, daß sie genauso gut sind wie die Deutschen, sei es in Schule oder Beruf. Das macht es einem auch nicht viel leichter. Die Stimmung in der deutschen Gesellschaft variiert je nach persönlicher Einstellung zwischen exotisch-anmutender Bereicherung, wobei eher wohl (oder oft) nur das Kulinarische gemeint ist, und negativer Grundstimmung bis hin zu Ablehnung. Anbetracht rechtsradikaler Tendenzen, der momentanen allgemeinen Unzufriedenheit im Zusammenhang stehend mit der arbeitsmarktpolitischen Lage ist die Stimmung in Deutschland ausländermäßig nicht „sonnig“ gestimmt. Sicherlich trifft dies wohl nicht auf die Allgemeinheit zu, sondern lediglich auf Randgruppen, und bezieht sich insbesondere auf nicht-westliche, primär islamische, Kulturkreise, aber dennoch die Ausländerfeindlichkeit existiert, in manchen Gegenden mehr, in anderen weniger. Dann fühlt man sich, generationsübergreifend, schon als Außenseiter, nicht dazugehörig und nicht mehr willkommen. Da kommen selbst der „zweiten Generation“ Zweifel auf. Andererseits bleiben Ausländer oft unter sich, weil da das gegenseitige Verständnis und die gleichzeitige Ausnahmestellung in der deutschen Gesellschaft doch irgendwie verbindet. Außerdem existieren wohl auf beiden Seiten (der deutschen und ausländischen) irgendwelche unerklärlichen Berührungängste, denn die Angst vor Fremden beruht auf der Angst etwas Eigenes zu verlieren. Es ist auch ein Mittel zur Identitätswahrung. Bei den Kroaten sind es die kroatischen katholischen Gemeinden, die eine überaus

wichtige Funktion in der Identitätsfrage einnehmen. Vor 30 Jahren waren sie die ersten Anlaufstellen für die „Gastarbeiter“ im Hinblick auf Religion, Kultur und Tradition, und boten auch einen gewissen Halt für die Orientierungslosigkeit im fremden Umfeld. Für die „zweite Generation“, wenn sie denn aktiv sind, ist es eher ein Ort, wo man sich trifft, gemeinsamen Interessen/Aktivitäten nachgeht, daß sie dabei untereinander vorwiegend deutsch sprechen, ist nur ein offenkundigeres Zeichen ihrer „Einwanderersituation“. Irgendwie handelt es sich aber auch um eine Art „Ghettoisierung“. In der deutschen Gesellschaft existieren folglich viele kleine, isolierte Gesellschaften ausländischer Mitbürger. Solange kulturelle und religiöse Unterschiede nicht zu extrem der deutschen Kultur entgegenstehen, fallen diese Untergesellschaften nicht besonders auf. Eigentlich handelt es sich aber vielmehr um ein Neben- statt Miteinander. Die Integration scheint irgendwie nur zum Schein geglückt.

Zwischen zwei gebrochenen Identitäten

Hier sind wir angelangt bei den sozialen Folgeproblemen, die keiner vor fast 40 Jahren bei der Anwerbung von „Gastarbeitern“ bedacht hat. Die „zweite Generation“ durchläuft pragmatisch einen Des- und Reintegrationsprozeß von Heimatverlust und Heimatfindung. Die Entfremdung von der Urheimat und gleichzeitig auch von den Eltern ist eine logische Folge dessen. Franz Nuscheler argumentiert, daß sie „hin- und hergerissen zwischen zwei gebrochenen Identitäten“ sich „mehrheitlich letztendlich notgedrungen für die Gesellschaft“ entscheidet, „in der sie lebt, arbeitet und weiter zu leben gedenkt.“

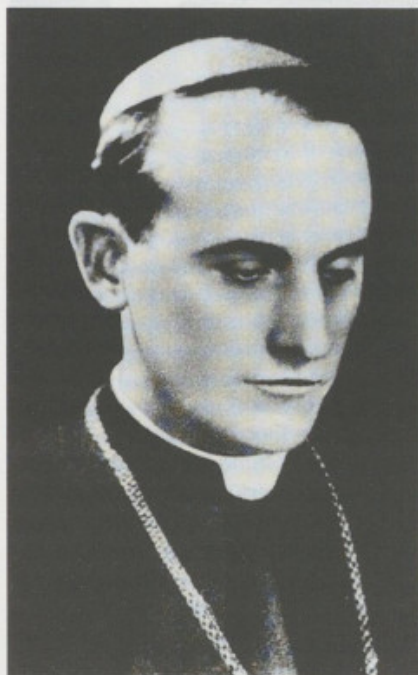
Hier wäre die doppelte Staatsangehörigkeit vorerst die idealste Lösung, die aber das deutsche Staatsangehörigkeitsgesetz nicht zuläßt. Trotz mehrfacher Versuche im Parlament eine Änderung des veralteten Staatsangehörigkeitsgesetzes aus dem Jahre 1913, wonach nur das „Recht des Blutes“ (Abstammungsrecht) gilt, zu bewirken, wird diese erfolgreich von einer rechten Minderheit verhindert. Der Verzicht auf die Staatsangehörigkeit des Herkunftslandes bleibt nach wie vor die Vorausset-

zung für die Einbürgerung von Ausländern, die im Grunde alle anderen Voraussetzungen erfüllen. Andererseits ist es wiederum ein Widerspruch und ein offenkundiges Zeichen von Inkonsistenz, wenn Aussiedlern aus Osteuropa erlaubt wird ihre ursprüngliche sowjetische, polnische oder rumänische Staatsangehörigkeit zu behalten. Hier denkt die Regierung in zweierlei Maßstäben und hat gegenüber diesen „Deutschstämmigen“ weniger Bedenken bezüglich Loyalität und Staatsbürgerpflichten. Die groß propagierten Integrationsbestrebungen von ausländischen Mitbürgern in die deutsche Gesellschaft bleiben dann nur leere Worte. Diese Zwiespältigkeit der deutschen Regierung spiegelt die Zwiespältigkeit der Ausländer wider. Die doppelte Staatsangehörigkeit würde eine Erleichterung bedeuten für diesen schwierigen Entwurzelungs- und Verwurzelungsprozeß der „zweiten Generation“, denn sie ist die Generation ohne klare Wurzeln, eine Mischung von beiden Kulturen, eine Generation mit zwei „Heimaten“ und zwei „Muttersprachen“ gleichzeitig aber keiner „Heimat“ vollkommen zugehörig. „Heimat“, so heißt es im Duden, ist „wo jemand zu Hause ist, Land, Leute, Landesteil und Ort, in dem man (geboren und) aufgewachsen ist oder ständigen Wohnsitz gehabt hat und sich geborgen fühlt oder fühlte.“ Vielleicht sollte im Parlament öfters der Duden aufgeschlagen werden...; denn es ist schwierig „Einwanderer“ zu sein ohne ein Einwanderungsland. ■

100. GEBURTSTAG VON ALOJZIJE STEPINAC

„Dir, mein Gott, vertraue ich“

Der selige Aloisius Kardinal Stepinac, Erzbischof von Zagreb

Alojzije Stepinac, Kardinal und Erzbischof des Zagreber Erzbistums, wurde am 8. Mai 1898 im Dorf Brezarići, Gemeinde Krašić, geboren. Nach dem Abitur und der Ausbildung am Erzbischöflichen Theologischen Seminar in Zagreb, wurde er zum Militärdienst eingezogen. Auf einem Kriegsschauplatz in Italien wurde er gefangen genommen und nach Saloniki geschickt. Eine Zeitlang studierte er an der Landwirtschaftlichen Fakultät in Zagreb, gab das Studium jedoch bald auf und kehrte auf das Familiengut in Krašić zurück. Fünf Jahre nach seiner Heimkehr faßte er den Entschluß, Priester zu werden. In den darauffolgenden drei Jahren promovierte er an der Gregoriana in Rom zuerst in Philosophie und dann in Theologie. Im Jahre 1930 empfing er in Rom die Priesterweihe. In Kroatien zurückgekehrt, wurde er Zeremonienmeister und Notar des Erzbischöflichen Geistlichen Rats in Zagreb. Im Jahre 1934 wurde er von Papst Pius XI. zum erzbischöflichen Koadjutor mit Erbrecht

ernannt. Da Alojzije Stepinac damals nur 36 Jahre alt war, galt diese Ernennung in der Öffentlichkeit als höchst überraschend. Bald aber gelang es ihm, die Sympathie der Gläubigen, insbesondere der Jugendlichen, zu gewinnen. Als Erzbischof zeichnete er sich in allen Bereichen der kirchlichen Tätigkeit durch unermüdliche Arbeit und Fördergeist aus. So gründete er im Zagreber Erzbistum neue Pfarreien, richtete das Heiligtum in Marija Bistrica ein, ließ Vertreter verschiedener Kirchenorden und Gemeinschaften – beispielsweise die Karmelitinnen nach Brezovica – kommen. Außerdem startete er eine Aktion für die Einheit der kroatischen katholischen Bewegung und begründete darüber hinaus die Caritas und das Diözesenmuseum.

Alojzije Stepinac übernahm die Verwaltung des Zagreber Erzbistums im Augenblick als in Europa der Zweite Weltkrieg wütete. Nach der Verkündung des sgn. Unabhängigen Staates Kroatien (NDH) verlangte er von der neuen Regierung, das Gesetz und die Gebote Gottes in die Grundlagen des neuen Staates einzubauen. In seinen Auftritten verurteilte er entschieden jegliche Diskriminierung von Angehörigen anderer Völker oder Religionen sowie die Verfolgung der ideologischen und politischen Feinde des Regimes. Er setzte sich für die Opfer der Vertreibung ein und nahm sich der Kriegswaisen an, ohne Rücksicht auf die Volkszugehörigkeit und Religion ihrer Eltern. Zahlreichen Juden und Serben half er, der Verfolgung zu entkommen, und die von den Deutschen vertriebenen slowenischen Priester brachte er in den Pfarreien des Zagreber Erzbistums unter. Am 31. Mai 1943 überreichte er dem Staatssekretär des Heiligen Stuhles Kardinal Magliione Noten und Protestbriefe mit 34 Dokumenten über alle auf dem Gebiet des NDH-Staates begangenen Verbrechen. Kurz vor dem 8. Mai 1945 und der Regierungsübernahme durch die Kommunisten gelang es ihm in Verhandlungen mit den deutschen Besatzern, die Hauptstadt Kroatiens vor der Zerstörung zu bewahren.

Trotzdem waren die neuen Behörden der Ansicht, daß die Tätigkeit der Kirche in Kroatien während des Krieges die Ustascha-Regierung unterstützt hatte, und verurteilte Alojzije Stepinac, der den Kommunisten Verbrechen vorwarf, die persönlichen sowie die Eigentumsrechte schützte und die Wegnahme der Kirchengüter verhindern wollte, wegen Zusammenarbeit mit dem deutschen Besatzer und der NDH-Regierung. Den Vorschlag des Präsidenten des neuen Staates Jugoslawien, Josip Broz Tito, die Kroatische katholische Kirche solle sich vom Vatikan abspalten, lehnte er ab. Das war der Grund, daß gegen ihn ein politisches Verfahren angestrengt wurde. Bei diesem Schauprozess wurde Alojzije Stepinac zu sechzehn Jahren Zwangsarbeit und fünf Jahren Verlust der bürgerlichen Rechte verurteilt. Obwohl viele vom Erzbischof von Vertreibung und Tod geretteten Juden und Serben als Zeugen im Prozeß aussagen wollten, wurden ihre Zeugenaussagen vom kommunistischen jugoslawischen Gericht abgelehnt. Der Kardinal war im Straflager Lepoglava inhaftiert, und die Serbisch-orthodoxe Kirche sowie die kommunistischen Behörden taten alles, um die einheimische und internationale Öffentlichkeit davon zu überzeugen, daß Stepinac ein Verbrecher war.

Papst Pius XII. belohnte die Tapferkeit des Erzbischofs bei der Verteidigung der Menschenrechte und des Rechts Gottes. Am 12. Januar 1953 ernannte er Stepinac zum Kardinal. Alojzije Stepinac verwaltete das Erzbistum als Strafgefangener, mit Hilfe von Dr. Franjo Šeper. Sowohl während seiner Haft in Lepoglava als auch während der späteren Internierung im Pfarrhaus in seinem Geburtsort Krašić schrieb er und übersetzte theologische Schriften. Er starb am 10. Februar 1960 im 62. Lebensjahr an Erschöpfung durch eine langwierige Krankheit. Bestattet wurde er in der Zagreber Kathedrale, und sein Grab wurde zur Pilgerstätte vieler Verehrer des verstorbenen Erzbischofs. Im Jahre 1981 wurde das Verfahren zu seiner Heiligsprechung angestrengt. ■

Ansprache des Erzbischofs Stepinac vor dem kommunistischen Gericht am 3.10.1946

SELIGSPRECHUNG DES KARDINALS ALOISIUS STEPINAC

Wir nähern uns einem großen geschichtlichen Ereignis, das endgültig den Schmutz von der Person Kardinal Stepinac entfernen wird, der ihm von der kommunistischen Ideologie im montierten Prozeß von 1946 aufgeladen wurde. Das geschichtliche Gerichtsspottpild wurde bereits 1992 korrigiert, als das kroatische Parlament das Urteil für nichtig erklärte und eine wahrheitsgemäße Charakterbeschreibung des Kardinals Stepinac (zu jener Zeit Erzbischof) kundgab, nämlich als Menschen, der sich für den Menschen einsetzte, ohne Rücksicht auf dessen Glaubens- und Nationalitätszugehörigkeit, und als zutiefst überzeugten Gläubigen und unbeugsamen Verteidiger der moralischen Grundsätze. Sein Prozeß, das Urteil und sein Ertragen der Strafe sind ein wahres Martyrium und ein Bezeugnis seines Glaubens und seiner Treue gegenüber der Katholischen Kirche und es steht außer Frage, daß Stepinac aufgrund dessen schon mit dem Ruhm der Unsterblichkeit gekrönt ist. Nun wird Kardinal Stepinac am 3. Oktober endlich auch offiziell zu Ehren des Altars erhoben, wenn nämlich Papst Johannes Paul II. bei seinem Besuch Kroatiens ihn im nationalen Marienwallfahrtsort Marija Bistrica selig spricht.

Die gegen den Erzbischof Stepinac gerichteten Anklagen, die seitens des öffentlichen Anklägers der NRH (Volksrepublik Kroatien) Jakov Blažević erhoben wurden, lassen sich in fünf Punkte zusammenfassen: 1. politische Zusammenarbeit mit dem Besatzer; 2. Zwangsübertritte zum katholischen Glauben; 3. Unterstützung der bewaffneten feindlichen Militäreinheiten und Mißbrauch des Dienstes als Militärvikar; 4. Unterstützung bewaffneter Abtrünniger; und 5. Haß gegenüber dem Volksbefreiungskampf und der derzeitigen staatlichen Einrichtung.

Da dem Erzbischof Stepinac bewußt war, daß der ganze Prozeß bereits von vornherein und mit genauen Absichten

und einem bestimmten Ziel geplant war, entschied er, sich nicht zu verteidigen und auch keine Anwälte zu suchen. Dennoch fiel die offizielle Pflicht der Verteidigung Dr. Ivo Politeo und Dr. Natko Katičić zu, die ihre Aufgabe tadellos erledigten: korrekt, ehrenhaft und rechtschaffen.

Auch wenn der Erzbischof die ganze Zeit während der Gerichtsverhandlung geschwiegen und nur von Zeit zu Zeit einmal ein Wort gesagt hat, so hat er dennoch am Schluß eine Rede gehalten, die wir hier bringen, und aus der die Haltung des Erzbischofs ersichtlich wird, aber auch seine moralische und menschliche Überlegenheit gegenüber den bedauernswerten Jammergestalten im Gerichtssaal.

„Auf alle Anklagen, die vor diesem Gerichtshof gegen mich erhoben wurden, antworte ich: Mein Gewissen ist rein in jeder Hinsicht, wenn auch die hier Anwesenden es lächerlich finden. Ich werde nicht versuchen, mich selbst zu rechtfertigen, ich werde auch keine Berufung gegen das Urteil einlegen. Ich bin bereit, für meine Überzeugung nicht nur Spott, Haß und Demütigungen zu ertragen, sondern ich bin auch – eben weil mein Gewissen rein ist – jeden Augenblick bereit, den Tod zu erleiden.

Hundertmal wurde hier der Ausdruck »Angeklagter Stepinac« wiederholt. Niemand ist indes so naiv, um nicht zu wissen, daß hinter diesem »Angeklagten Stepinac« hier auf der Anklagebank der Erzbischof von Zagreb, Metropolit Kroatiens und Vertreter der kroatischen Kirche in Jugoslawien steht. Sie selbst haben die hier anwesenden Geistlichen aufgefordert zu erklären, daß nur Stepinac an ihrer Einstellung zum Volke schuld sei. Ein gewöhnlicher Stepinac könnte diesen Einfluß gar nicht ausüben, sondern nur der Erzbischof Stepinac.

Seit 17 Monaten wird gegen mich in der Presse und Öffentlichkeit der Kampf ge-

führt, seit 12 Monaten ertrug ich praktisch die Internierung im erzbischöflichen Palais.

Ich werde wegen des »Umtaufens« von Orthodoxen beschuldigt. Das ist eine falsche Bezeichnung, denn wer einmal getauft ist, der kann nicht »umgetauft« werden. Hier handelt es sich um Glaubensübertritt.

Darüber möchte ich mich nicht ausführlich äußern. Ich behaupte: Mein Gewissen ist rein. Die Geschichte wird einst ihr Urteil darüber sprechen. Tatsache ist aber, daß ich einige Pfarrer versetzen mußte, weil ihnen Todesgefahr seitens der Orthodoxen drohte, da sie die Übertritte verzögerten. Ferner ist es eine Tatsache, daß die Kirche sich im Verlaufe des Kriegsgeschehens durch Schwierigkeiten hindurchwinden mußte. Man ging dem serbischen Volk an die Hand mit der Absicht, ihm zu helfen, so gut man es eben konnte. Der Herr Vorsitzende zeigte mir die Durchschrift eines Schreibens, in dem ich ein leeres orthodoxes Kloster – einst bewohnt von unseren Paulinern – in Orehovica angefordert habe, um in diesem Kloster die aus Reichenburg von den Deutschen vertriebenen Trappisten zu beherbergen. Ich bin der Meinung, daß es meine Pflicht war, diese von den Nazis vertriebenen slowenischen Brüder aufzunehmen.

Als schweres Verbrechen wird mir das Militärvikariat zugeschrieben. Der Senatsvorsitzende fragte mich, ob ich es nicht als Verrat an Jugoslawien angesehen habe, als ich in dieser Angelegenheit mit dem Unabhängigen Staat Kroatien in Verbindung trat. Ich war Militärvikar auch zu Zeiten des ehemaligen Jugoslawiens. Ich war bestrebt, die Fragen des Militärvikariats während dieser 8 bis 9 Jahre zu regeln. Es kam indes zu keiner endgültigen Regelung. Diese Frage wurde schließlich in Jugoslawien auch mit dem Konkordat, das mit viel Mühe erreicht wurde, geregelt, damit es dann auf Belgrads Straßen zunichte wurde.

(Fortsetzung nächste Seite)

Ansprache des Erzbischofs...

Als der Krieg zwischen Jugoslawien und Deutschland zu Ende ging, mußte ich auch den restlichen katholischen Soldaten des ehemaligen Jugoslawien und des neugeschaffenen Unabhängigen Staates Kroatien geistliche Hilfe leisten. Wenn also der Staat zugrunde gegangen war und das Heer verblieb, mußte ich diese Lage zur Kenntnis nehmen.

Ich war keine persona grata, weder bei den Deutschen noch bei den Ustaschas, ich habe auch keinen Eid geleistet wie ihre Beamten, die sich hier im Saal befinden. (Anspielung auf den Senatsvorsitzenden, Dr. Žarko Vimpulšek, dem der Erzbischof im Kriege das Leben gerettet hatte). *Das kroatische Volk hat sich durch Volksentscheid für den kroatischen Staat entschieden, und ich wäre ein Taugenichts gewesen, hätte ich den Pulsschlag meines kroatischen Volkes nicht verspürt, das ein Sklave im ehemaligen Jugoslawien war.* Ich sagte: Den Kroaten erlaubt man nicht, in der Armee befördert zu werden oder in den diplomatischen Dienst einzutreten, außer wenn sie ihren Glauben änderten oder eine Andersgläubige heirateten. Das war die tatsächliche Grundlage und der Hintergrund meiner Rundschreiben und Predigten.

Alles, was ich über das Recht des kroatischen Volkes auf Freiheit und Unabhängigkeit gesagt habe, dies alles befand sich im Einklang mit den Grundprinzipien der Alliierten, die in Jalta und in der Atlantikcharta ausdrücklich festgestellt wurden. Falls nach diesen Beschlüssen jedes Volk ein Recht auf Unabhängigkeit hat, weshalb müßte dies dann dem kroatischen Volk verweigert werden? Der heilige Stuhl hat ständig betont, daß auch kleine Völker und Volksminderheiten ein Recht auf Freiheit haben. Darf ein katholischer Bischof und Metropolit darüber sein Wort sagen!? Falls es notwendig sein wird, werden wir fallen, weil wir unsere Pflicht getan haben. Falls Sie glauben, daß das kroatische Volk mit diesem seinen Schicksal zufrieden ist, sollte ihm Gelegenheit gegeben werden, sich dazu zu äußern. Es wird meinerseits keinerlei Schwierigkeiten geben. Ich habe den Willen meines Volkes geachtet und werde ihn immer achten. Sie klagen mich als Feind der Volks- und Staatsregierung an. Bitte sagen Sie mir, wer für mich die Macht im Jahre 1941 darstellt? War es der Putschist Simović in

Belgrad oder die verräterische Regierung in London, wie sie von Ihnen bezeichnet wird, oder jene in Jerusalem oder Ihre in den Wäldern oder jene in Zagreb? Sie stellten für mich die Macht seit dem 8. Mai 1945 dar. Konnte ich gleichzeitig Ihnen in den Wäldern und hier jenen in Zagreb folgen? Kann man überhaupt zwei Herren dienen? Dies geht weder nach der katholischen Moral noch nach internationalem oder allgemein menschlichem Recht. Wir konnten die Macht hier nicht ignorieren, und sei sie auch jene der Ustaschas gewesen: Sie war hier gegenwärtig. Ihnen steht das Recht, mich zu befragen oder zur Verantwortung zu ziehen, erst seit dem 8. Mai 1945 zu!

Hinsichtlich meiner angeblichen Terror-taten haben Sie absolut keinerlei Beweise. Etwas derartiges wird Ihnen niemand glauben. Falls Ustascha-Angehörige zu mir unter anderem Namen kamen, oder falls ich Schreiben erhielt, die ich gar nicht lesen konnte, falls dies eine Schuld bedeutet, daß diese Leute zu mir kamen, werde ich das Urteil ruhig annehmen.

Falls ich dem Priester Marić einen Durchlaßschein ausstellte, habe ich mir nichts vorzuwerfen. Mein Gewissen ist rein, weil ich nicht vorhatte, gegen die Ordnung zu verstoßen. Mit ruhiger Seele könnte ich mit dieser Schuld in die andere Welt gehen! Ob Sie mir dies glauben oder nicht, ist für mich nebensächlich. Der Erzbischof von Zagreb weiß nicht nur zu leiden, sondern auch für seine Überzeugung zu sterben. Ministerpräsident Dr. Bakarić hat persönlich gegenüber dem Priester Milanović erklärt: „Wir sind davon überzeugt, daß hinter diesen Aktionen der Erzbischof steht, aber wir haben keine Beweise hierfür!“. Damit ist für mich genug gesagt.

Und nun: Worin besteht der Konflikt? Worin liegen die Schwierigkeiten, und weshalb ist es nicht zur Beruhigung der Lage gekommen?

Der Staatsanwalt hat bereits einmal hervorgehoben, daß es nirgends so viel Gewissensfreiheit gibt wie in diesem Staat.

Ich erlaube mir, einige Tatsachen anzuführen, aus denen das Gegenteil hervorgeht. Weiterhin behaupte ich vor allen: 260 bis 270 Priester wurden von der Volksbefreiungsbewegung ermordet. In keinem zivilisierten Staat der Welt würden soviel Priester in solcher Weise bestraft werden für jene Taten, die ihnen unterstellt werden.

Nehmen wir z.B. den Fall des Pfarrers in Slatina, Bürger. Wenn er Mitglied des Kulturbundes war und wenn Sie ihn, sagen wir, zu acht Jahren verurteilt hätten, so wäre dies angegangen, doch Sie haben ihn, weil er als Dekan gottesdienstliche Gegenstände aus der Nachbarkirche in Voćin sichergestellt hatte, zum Tode verurteilt und ermordet.

Erneut stelle ich fest: In keinem anderen zivilisierten Staat würde man so richten. Der Priester Povoljnjak wurde ohne Gerichtsverhandlung wie ein Hund auf der Straße erschossen. Dasselbe geschah mit den beschuldigten Klosterschwestern. In keinem anderen zivilisierten Staat würde man sie dafür zum Tode verurteilen, sondern höchstens zu Freiheitsstrafen. Sie haben einen fatalen Fehler begangen, indem Sie Priester grundlos erschlagen haben. Das Volk wird Ihnen dies niemals verzeihen.

Unsere katholischen Schulen, die mit soviel Opfern aufgebaut wurden, sind uns weggenommen worden. Die Arbeit der Seminare ist verhindert worden. Hätte ich nicht aus Amerika 7 Waggon Lebensmittel und Ausrüstungsgegenstände erhalten, wäre in diesem Jahr überhaupt keine Unterrichtstätigkeit möglich gewesen. Und hier handelt es sich um Kinder unserer armen Landbevölkerung. Sie haben mit Gewalt den Seminaren das gesamte Vermögen weggenommen. Dies ist das gleiche, was auch schon die Gestapo getan hat, als sie dem Seminar das Gut Mokrice beschlagnahmte. Wir sind keineswegs gegen die Agrarreform, aber dies müßte man im Einvernehmen mit dem Hl. Stuhl regeln. Unsere Armenhäuser sind geschlossen. Unsere Druckereien sind verwüstet worden, und ich weiß nicht einmal, ob noch eine besteht. Unsere Presse, die Sie hier so angegriffen haben, existiert nicht mehr. Ist es nicht überhaupt ein Skandal, zu behaupten, daß die Kirche nirgends so frei sei wie hier? Die Dominikaner haben ein Andachtsbuch, das ich aus dem Französischen übersetzt habe, mit Kosten von 75 000 Dinar drucken lassen. Als das Buch fertiggestellt war, wollten sie die Auflage übernehmen, aber sie erhielten kein einziges Exemplar. Ist dies die Pressefreiheit?

Aus der Öffentlichkeit verschwunden und zur Untätigkeit verurteilt ist auch die literarische Gesellschaft St. Hieronymus. Es bedeutet ein schweres Verbrechen gegenüber dem Volke, mit unserer größten Kulturinstitution so zu verfahren.

Sie haben mir auch die »Caritas« vorgeworfen! Ich behaupte hier: Diese »Caritas« hat unserem Volke und auch Ihren Kindern riesige Dienste geleistet.

Dann der Religionsunterricht! Sie haben den Grundsatz aufgestellt: In den höheren Klassen der Mittelschulen kann kein Religionsunterricht erteilt werden, in den unteren Klassen je nach Wahl der Kinder. Wie können Sie kleinen Kindern, die noch nicht erwachsen genug sind, um selbst zu entscheiden, erlauben, daß sie sich für oder gegen den Religionsunterricht entscheiden können, während bei Schülern der höheren Klassen, die bereits das Stimmrecht haben, eine freie Entscheidung im Hinblick auf den Religionsunterricht in den Schulen nicht möglich ist.

Unsere katholischen Ordensschwestern in den Krankenhäusern, wieviel Leid müssen sie ertragen!

Gegen den Willen der überwältigenden Mehrheit unseres Volkes führten Sie die Zivilehe ein. Weshalb haben Sie diese Freiheit nicht mehr in der Mentalität unseres Volkes gesucht? In Amerika wird dies vernünftiger geregelt: Wer will, kann zivil, wer es anders will, kann kirchlich heiraten. Wir verwehren Ihnen nicht, eine Übersicht über die Anzahl der abgeschlossenen Ehen zu erhalten. Aber unserem Volke tut es weh, wenn es vorher zur Behörde gehen muß und erst dann zur kirchlichen Trauung kommen kann. Hätten Sie sich vorher an uns gewandt, hätten wir Ihnen in dieser Hinsicht Vorschläge gemacht.

Einige Gebäude der Ordensschwestern in Batschka sind enteignet, einige Kirchen in Split waren, und ich weiß nicht, ob sie es auch jetzt sind, zu Lagerräumen verwendet worden. Das Kirchenvermögen wurde ohne Abkommen mit dem Hl. Stuhl beschlagnahmt. Sie haben gesehen, daß das Volk diesen Kirchengrund überhaupt nicht annehmen wollte. Doch die materielle Frage steht an letzter Stelle. Ein besonders wunder Punkt ist der: Kein Priester und kein Bischof ist weder tagsüber noch bei Nacht seines Lebens sicher. Bischof Srebrnić wurde in Sušak von Jugendlichen, die von bestimmten Leuten aufgehetzt worden waren, angegriffen und drei Stunden in seinem Zimmer mißhandelt, während Ihre Polizei und Miliz nur zugesehen hat. Dasselbe habe ich aus Zaprešić erfahren. Bischof Lach war zur Firmung im Gebiet jenseits der Drau und wurde, obwohl man von seinem Kommen Kenntnis hatte, wieder

zurückgebracht und eine ganze Nacht lang im Gefängnis in Koprivnica festgehalten, so daß er die Firmung nicht durchführen konnte. Selbst Ihre Leute, die den Krieg im Wald verbracht haben, sind zu mir gekommen und äußerten ihre Betroffenheit. Sie erklärten mir: »Dies ist ein unwürdiges Vorgehen, wir wollen bei den Behörden Einspruch erheben.« Bischof Burić wurden die Fenster seiner Wohnung eingeschlagen, während er sich auf der Firmungsreise befand. Bischof Pušić wurde, wie ich hörte, dieser Tage mit faulen Äpfeln und Eiern beworfen.

Wir betrachten eine solche Freiheit als Illusion und wollen keine rechtlosen Knechte sein. Wir werden mit allen gesetzlichen Mitteln für unsere Rechte in diesem Staat kämpfen!

Damit Sie richtig verstehen, wofür wir kämpfen, noch drei, vier Beispiele der »Freiheit«.

In den Schulbüchern behaupten Sie das Gegenteil aller geschichtlichen Beweise, daß Christus nicht gelebt habe. Sie sollen wissen, Jesus Christus ist Gott! Für IHN sind wir bereit zu sterben! Sie lehren heute, daß Er überhaupt nicht existiert habe. Würde sich ein Lehrer trauen, das Gegenteil zu lehren, würde er sofort aus dem Schuldienst entlassen werden. Ich sage Ihnen, Herr Staatsanwalt, daß unter solchen Bedingungen die Kirche nicht frei ist, sondern in kurzer Zeit ausgerottet sein wird.

Christus ist die Grundmauer des Christentums. Sie setzen sich für die Orthodoxen ein. Ich frage Sie, wie Sie sich die Orthodoxen ohne Christus vorstellen? Dies ist absurd. Wie stellen Sie sich die Kirche ohne Christus vor? Auch dies ist absurd!

Über die Gottesmutter wird in den Schulbüchern gesagt, daß sie eine Dirne war. Wissen Sie nicht, daß sie bei den Orthodoxen und den Katholiken die höchste Verehrung genießt, die man einer Heiligen entgegenbringen kann?

Sie haben angeordnet – dies ist die amtliche Auffassung –, daß der Mensch vom Affen abstammt. Falls irgendjemand dieser Meinung ist, dann soll er sie ruhig vertreten. Aber wie kommt man dazu, etwas als amtliche Theorie zu bestimmen, was heute kein Wissenschaftler von Weltruf anerkennt?

Nach Ihrer Auffassung stellt der Materialismus das einzige wissenschaftliche System dar, doch dies heißt gleichzeitig, Gott und das Christentum auszulöschen. Falls es nichts anderes als Ma-

terie gibt, dann bedanken wir uns auch für eine solche Freiheit. Einer von Ihren Leuten, der eine höhere Stellung bekleidet, sagte einmal: Es gibt keinen Menschen in diesem Staat, den wir nicht vor Gericht stellen und aburteilen könnten.

Auf alle anderen Anklagen, mit denen Sie uns in die Reihe von Mördern und Terroristenfreunden stellen, möchte ich sagen, daß auch nicht alle Missetaten im ehemaligen Unabhängigen Staat Kroatien nur von kroatischen Wehrmachtsangehörigen begangen wurden. Es war für die Kirche nicht leicht, ihren Kurs in diesen Zeiten beizubehalten. Sie hat durch viele Schwierigkeiten gehen müssen.

Man soll nicht glauben, ich wolle einen Krieg. Die gegenwärtigen Machthaber sollen Gespräche mit dem Hl. Stuhl führen. Die Kirche kennt keine Diktate, aber sie ist nicht gegen angemessene Vereinbarungen. Diese kann man erzielen. Dann werden die Bischöfe wissen, was ihre Pflicht ist. Man wird dann keine Priester suchen müssen, die ihre Bischöfe denunzieren sollen, wie dies hier geschehen ist.

Schließlich möchte ich noch einige Worte über die kommunistische Partei, meinen wahren Ankläger, sagen.

Wenn man der Meinung ist, daß wir unseren bisherigen Standpunkt aus materiellen Erwägungen eingenommen hätten, dann ist dies falsch, denn wir sind fest geblieben, auch nachdem man uns zu Armen gemacht hat. Wir sind nicht dagegen, daß die Arbeiter in den Fabriken zu größeren Rechten kommen, denn dies befindet sich im Einklang mit den päpstlichen Enzykliken. Auch haben wir gegen gerechte Reformen nichts einzuwenden. Allerdings sollen die Anhänger des Kommunismus eines begreifen: Wenn es ihnen freisteht, den Materialismus zu predigen und zu verbreiten, dann soll auch uns das Recht zustehen, unsere Grundsätze zu bekennen und ihnen Widerhall zu geben. Katholiken sind bereits für diese Rechte gestorben und werden für diese auch weiterhin sterben. Ich komme nun zum Ende: Bei gutem Willen kann man zu einer Verständigung kommen. Allerdings liegt die Initiative bei den heutigen Machthabern. Weder ich noch der Episkopat sind zuständig für grundsätzliche Verständigungen, sondern die Staatsmacht einerseits und der Hl. Stuhl andererseits. Und was mich und meine Verurteilung betrifft, ich brauche keine Gnade, mein Gewissen ist ruhig! ■

FREISING

Treffen mit dem Bürgermeister

Willkommen hieß Bürgermeister Georg Appel am 11. Mai Bischof Želimir Puljić (rechts) in der Domstadt. Er war Gast der kroatisch-katholischen Mission in Freising.

Pater Ante Maleš (links) und einige Mitarbeiter der kroatisch-katholischen Mission waren ebenfalls beim Empfang im Rathaus dabei. Puljić machte sich ein Bild über die Arbeit der Mission in der Domstadt. Bürgermeister Appel ging vor allem auf die guten Beziehungen zur kroatischen Mission in Freising ein.

Foto: Lehmann

HATTERSHEIM

„Eine multikulturelle Einwanderungsgesellschaft“

Zum elften Mal veranstalteten Ausländerbeauftragte und Stadt ein internationales Fest

„Es ist nicht zu verkennen, daß sich die Bundesrepublik zu einer multikulturellen Einwanderungsgesellschaft, die nicht von vorübergehender Natur ist, entwickelt hat“, begrüßte Bosiljka Dreher, Ausländerbeauftragte der Stadt Hattersheim, die Gäste des internationalen Festes im Innenhof des Alten Posthofs. „Doch wenn auch eine solche Gesellschaftsstruktur für alle eine Bereicherung ist, muß man immer wieder

feststellen, daß diese Entwicklung oft zu Reibungspunkten und Konflikten, sei es durch Vorurteile oder Unkenntnis, führt. Eine multikulturelle Gesellschaft muß für diese Art des Zusammenlebens erzogen werden.“ Dies kann und darf nicht mit erhobenem Zeigefinger geschehen, kann nicht beschlossen oder verordnet werden. Verstehen setzt den Willen zur Verständigung voraus, die Bereitschaft den anderen kennenzulernen. Und was ist dazu besser geeignet, als ein gemeinsames Fest.

Das hat man in Hattersheim schon lange erkannt. Das vom Ausländerbeirat der Stadt organisierte internationale Fest ist seit Jahren ein fester und stets gut besuchter Bestandteil des hiesigen multikulturellen Lebens.

Bürgermeister Schubert, Ausländerbeirat und Ausländerbeauftragte begrüßten die Festgäste gegen 17 Uhr. „Wir haben in den letzten Jahren große Unterstützung durch Bürgermeister Schubert erfahren“, bedankte sich Dreher beim scheidenden

Stadtoberhaupt, „wir hoffen, daß wir diesen Dialog auch mit unserem neuen Bürgermeister Hans Franssen und den verantwortlichen Parteien in unserer Stadt im Sinne eines friedlichen und menschlichen Miteinanders fortführen können.“

Ein besonderer Willkommensgruß galt den Gästen aus der kroatischen Stadt Vrbovec, die eigens zum internationalen Fest eingereist waren und das abendliche Show- und Unterhaltungsprogramm mit Folklore eröffneten. Es folgten Auftritte marokkanischer, türkischer, spanischer, portugiesischer, griechischer, koreanischer und arabisch-ägyptischer Volkstanzgruppen, die alleamt für ihre Darbietung viel Applaus erhielten.

„Ich hoffe, daß uns die heutige Verbundenheit in lockerer Atmosphäre auch in angespannten Situationen und bei eventuellen Konflikten erhalten bleibt“, hatte sich Frau Dreher bei ihrer Begrüßungsansprache gewünscht. Angesichts des lockeren und entspannten Miteinanders, das bis in die späten Abendstunden in Hattersheims „gudd Stubb“ herrschte, sollte und dürfte der Erfüllung dieses Wunsches nichts entgegenstehen.

(„Hattersheimer Zeitung“, 7. 7. 98)

Regen im Frühling

Regen im Frühling gleicht keinem andern.
Regen im Frühling läßt Kummer wandern.
Freuden kannst unfaßbare erlauschen,
große und lichte, du in seinem Rauschen.

Wenn er so raschelt und tropft in den Bäumen,
wie die Verliebten in ihm da träumen!
Herzen verjüngen sich, Augen, sie lachen.
Regen im Frühling kann Hoffnungen machen.

Dobriša Cesarić
(Übersetzung: Oskar Sigmund)

AACHEN

P. Franjo segnete die Falken, Pferde, Hunde...

Der Aachen-Lauernsberger Rennverein hat am 9. August seinen 100. Geburtstag gefeiert. Begonnen hatte der Tag mit einem ökumenischen Gottesdienst im Dressurstadion. Tausende Gäste nahmen an der ökumenischen Feier teil. Dort wurde eine Glocke – ein Geschenk der Stadt Aachen an den ALRV – eingesegnet. Sie wird während des Turniers immer dann ertönen, wenn Pferd und Reiter den Dressurplatz betreten. Während der Hubertus Messe wurden auch die Tiere gesegnet. P. Franjo Trogrlic, Leiter der kroatischen katholischen Mission in Aachen segnete die Falken, Pferde, Hunde...

Die Tageszeitung „Aachener Nachrichten“ veröffentlichte dieses Bild auf der Titelseite. ■

Foto: H. Krömer

FRANKFURT

Nationale Hymnen

Deutsche und Kroaten feiern gemeinsam

Auch Fußball kann nicht trennen, was zusammen gehört. „Die Kroaten gehören zu den Ausländern, die uns ganz nahe sind“, sagte Bernhard Mihm, Christdemokrat und Vorsteher der Stadtverordneten, beim deutsch-kroatischen Sommerfest in Eckenheim. Das 0:3 nahm er den Kickern nicht übel: „Wir verlieren ungern, aber am wenigsten ungern verlieren wir gegen Kroaten.“ Berti Vogts hätte das vielleicht anders gesehen, aber den hatten der Seniorenclub und der kroatische Kulturverein HKD nicht zu ihrem Fest eingeladen.

Die Senioren und der Migrantenverein teilen sich seit zwei Jahren die Räume und haben sich auch persönlich angenähert. „Zuerst dachte ich: Wie soll ich bloß mit den alten Frauen zusammenarbeiten? Aber nach drei Wochen habe ich sie jedes Mal vermisst, wenn ich keine Zeit hatte“, berichtete HKD-Vorsitzender Ivan Šponar. Gisela

Laurer, Leiterin des Seniorenclubs, bestätigte ihrerseits, daß inzwischen alle „Vorbehalte und Ängste überwunden“ seien und gratulierte: „Wir freuen uns mit den Kroaten, das war ein tolles Spiel.“ Entsprechend einträchtig wurden beim Fest ganz wie beim Fußball nacheinander die beiden Nationalhymnen gesungen.

Die haben mehr gemeinsam, als auf den ersten Blick zu erwarten wäre. Šponar zufolge entstammt der Deutschen Nationalhymne dem kroatischen Liedgut: Joseph Haydn habe bei der Komposition des Geburtstagsliedes für Kaiser Franz-Josef 1797 ein kroatisches Volkslied aufgegriffen. Auf eben dieses Geburtstagslied dichtete Hoffmann von Fallersleben 1841 „Einigkeit und Recht und Freiheit“.

Bernhard Mihm zufolge ist die deutsch-kroatische Nähe nicht nur eine musikalische, sondern auch eine der Werte. Mit „Tradition und Familie“ hielten die

Kroaten etwas hoch, womit sie die moderne deutsche Gesellschaft bereichern könnten, erklärte Mihm, der dem HKD seit seiner Zeit als Schuldezernent (1978–89) „freundschaftlich verbunden“ ist. Damals waren Šponar und andere Mitglieder zu Mihm mit der Bitte gekommen, er möge die „Kommunistische Staatsideologie“ aus dem Lehrplan des muttersprachlichen Unterrichts verbannen. Mihm unterstützte den Verein. Wer wie der HKD mit legalen Mitteln gegen eine totalitäre Regierung arbeite, „der wird auf deutschem Boden unterstützt“, erklärte der Christdemokrat.

„Wir waren immer in der Opposition“, erinnert sich HKD-Vorsitzender Šponar an die Arbeit gegen die Politik aus Belgrad und hat die Folgen im Gedächtnis: „Wir wurden oft bespitzelt.“ Doch auch die aktuelle Situation macht die rund 100 Mitglieder des HKD, mit 30 Jahren „der älteste Verein dieser Art in Europa“ (Šponar), nicht glücklich. Stichworte wie „autokratischer Präsident“ und „fanatisiertes Volk“ kommen da auf die Zunge des HKD-Vorsitzenden, der sagt: „Demokratisierung hat das Land dringend nötig.“

(„Frankfurter Rundschau“, 6. 7. 98)

Piše:

Dragan Čuturić

Svećenici na kiši

Mjesec je listopad teške ratne godine 1992. Kiša i crni oblaci nadvili se nad zagrebačku katedralu. Stao sam pod skele koje su postavljene za obnovu katedrale da se zaštitim od kiše. Pridružilo mi se još dosta ljudi, umornih lica i pogleda. Oni čekaju nekoga. Zato su ovako uznemireni, pokretima lica i ruku izražavaju nesigurnost i strah.

Nije dugo potrajalo, svi oni iz tih „skloništa“ izidoše s kišobranima pred katedralu. To me iznenadilo. Što se to događa? Primjećujem da nisu sami, po znakovima na odjeći primjećujem da su se okupili oko dvojice mladih svećenika, koji im daju nekakva pisma. Velika je gužva, ali svećenici čitaju imena i prezimena i onda predaju pisma. Kakva su to pisma, tko ih šalje i zašto se dijele pred katedralom? Zašto to čine svećenici, nisu oni poštari. Pridoh bliže; ja nemam kišobrana, ali znatiželja i traženje me uvijek izgonilo „iz skloništa i na jaču kišu“. Čujem imena: Berislave, Zvonimire... „To sam ja, to je moje pismo.“ Pisma se odmah otvaraju, pod kišobranom, a onda suze koje padaju po tim riječima, suze žalosnice i drhtaji izmučenih ljudi. „Danima čekamo poštu“, reče mi jedan mladi čovjek. „Mi smo protjerani iz Banje Luke, sada smo ovdje u Zagrebu, a naši su još u paklu četničkog terora i pljačke i ubijanja“, reče čovjek u jednom dahu i zaplaka kao dijete koje ne zna ništa više nego samo plakati. Druga je žena naricala, proklinjala, čak psovala neprijatelje i njihovo potomstvo. Ipak je većina tih ljudi čekala da se pročita njihovo ime i da dobiju poštu iz banjalučkih krajeva, ljudski dostojanstveno, šuteći i s pogledima prema dvojici svećenika. I svećenici su pod velikim kišobranima, za njih ih drže dva mladića, koji su i sami do kože pokisli, a već se dobro smračilo. Ova svećenička služba trajala je preko sat vremena bez propovijedi, ali sam osjetio da tih par riječi s prognanim Hrvatima i njihovo djelo ljubavi jest najbolja molitva, jer je usređena Kristova ljubav prema Bogu i čovjeku. Kada je sve prošlo, prolaznici su se rijetko osvrtni. A tko bi se

u Zagrebu još osvrtno na svećenike, kada ih ima toliko po ulicama i kada su već svi navikli na toliko svećenika prognanika iz Bosne. Pridoh i upitah ih zašto po kiši dijele poštu, zašto to ne učine u nekoj dvorani. Tu su velike zgrade sjemeništa, a ima i gostionica. Oni me pogledaše znatiželjno, ali i začuđeno, a onaj mladi, mislim da mu je bilo ime Berislav, reče: „Nemamo nikakvih prostorija, pa dijelimo pisma i pakete koje Caritas donosi iz Banja Luke na otvorenom, ovdje ispred katedrale, ljudi nas naši samo ovdje mogu naći. Vlač. Zvonimir i ja skupljali smo pisma i druge pošiljke ispred zagrebačke katedrale i to onda po Caritasu slali u Banja Luku“, reče to uvjerljivo i ponosan, što može pomoći svome poniženom kršćanskom puku. Drugi je šutio, ali ta šutnja ne potraja dugo, primijetio je da želim i njega čuti, (a izgledao mi je tako slab i pritisnut nevoljama) te reče: „Ja sam vam nedavno došao iz Knina, zarobljen sam bio u Glamocu, ali Bog otaca naših spasio me iz usta lavljih i eto sada poslao ovamo na kišu da mome narodu budem na raspolaganju. Ima ovdje iz Vrhbosanske nadbiskupije svećenik vlač. Pero, on će ovih dana razgovarati s kardinalom Kuharićem o prostoru ovdje na Kaptolu, kako bismo mogli pod krovom primati ljude koji su izgubili krov nad glavom i toplinu ljudskih susreta...“ Reče to isprekidanim drhtavim glasom. „A gdje vas dvojica stanujete?“, sjetih se riječi kojima su učenici pitali našeg Gospodina i upitah ih. Berislav reče da je kod svoje sestre izbjeglice ovdje u Zagrebu, a vlač. Zvonimira su primila braća istočnog obreda na starom gradu u sjemeništu. Ima još dobrih i plemenitih ljudi na ovome svijetu.

Mislio sam ih pozvati na kavu u „Zagorsku klijet“, ili na večeru, ali njih dvojica mi rekoše da moraju ići jer ih još čeka posao, trebaju još večeras skupiti nešto pisama i paketa za konvoj koji sutra ide u Banju Luku. Pružiše mi ruku i zaželješe mi ponovni susret kada „dobiju krov nad glavom“, pa ću tu s njima popiti kavu. Nasmijaše se srdačno, bratski, kao da se godinama poznajemo. ■

IZ LIJEČNIČKE PRAKSE

O starenju

Starenje je nepovratan proces mijenjanja struktura i funkcija živog organizma. Razni „recepti“ protiv starenja – sve uzalud. Umjerenost u svim stvarima. Što gerijatrija a što gerontologija?

Starenje nije samo medicinska tema. Svakoga od nas ono sukobljava sa strahovima, sumnjama, nepoznatim. Mnogima je sinonim za nemoć, bolest i propadanje. Neki u njemu vide smirenje, uzvišenost, uživanje u plodovima i dostignućima napornog radnog vijeka. Većina mu se otima – na ovaj ili onaj način. S koliko uspjeha razjasnit će ovaj kratki pregled povijesti tog „otimanja“.

Nadam se da će i vama članak poslužiti kao povod za razmišljanje o starosti – onoj koju proživljavaju naši bližnji i koja će i nas zasigurno dostići.

Starenje je nezaustavljivo i nepovratno mijenjanje struktura i funkcija živog organizma što s vremenom dovodi do sve manje sposobnosti prilagođavanja okolišu i sve većeg rizika smrti. Ono počinje od samog početka individualnog života i neminovna je pojava, način postojanja živih bića. Propadanje tjelesnih i duhovnih sposobnosti u procesu starenja su oduvijek bili predmet proučavanja liječnika, filozofa i znanstvenika. Ipak, tek od druge polovice 20. stoljeća znamo da je starenje prirodan tijek najvažnijih životnih funkcija. Postoji mnoštvo teorija od kojih niti jedna do sada nije uspjela konačno razjasniti ove procese.

Kako u prošlosti, tako i danas, potraga za „izvorom vječne mladosti“ ne posustaje. Evo nekoliko bizarnih metoda kojima su se naši preci pokušali pomladiti: u 4000 godina starom papirusu preporuča se bezazlena mast od jedne ljekovite biljke koja bi trebala odstraniti nelijepe karakteristike ostarjele kože: staračke pjege, opadanje kose i bore. Jedan drugi papirus slavi moć zlata s primjesama ljudske krvi, kože mumije i mesom zmija otrovnica. Tzv. „sunamitizam“ pretpostavlja gubitak „unutarnje topline“ za uzrok starenja i kao čudesno protusredstvo preporuča dah („pneuma“) mladih djevojaka. Ova je terapija bila poznata i u biblijskim vremenima, održala se i do 17. stoljeća, iako se s vremenom na vrijeme sumnjalo u njezinu djelotvornost, navodeći za primjer sul-

Piše: Dr. Sanja Krajcar, Frankfurt

Prizi za starije osobe

tane koji u haremima prepunim mladih i lijepih žena, stare jednakim tempom kao i ostali smrtnici. U Amsterdamu je zabilježen jedan primjer jednog gradonačelnika, kojem je liječnik „propisao“ san između dviju mladih i vrljeh dama, što je bolesniku, prema vlastitim navodima, povratilo snagu i svježinu. Krv je također bila poznata kao prijenosnik „unutarnje topline“. Navodno su starci i starice staroga Rima hrlili u arene da bi pili pomlađujuću krv umirućih gladijatora. Istim putem kročio je i „vampirizam“ srednjeg vijeka: krvi mladih ljudi pripisivala su se u 15. stoljeću magična

Galen preporuča aktivnosti: – da se ne bi ugasio „plamen života“, vruće kupke, masaže, utrljavanje ulja i octa, da bi se povisila „unutarnja toplina“, posebno ishranu bogatu ribom, voćem i povrćem, te lagana vina. Seksualni odnosi su nepoželjni jer umanjuju „životnu snagu“ starijih ljudi, kao i puštanje krvi. Ovi su savjeti preneseni u gotovo sve spise koji su se bavili gerijatrijom kroz čitavo tisućljeće: kod Avicenne, Bacona (koji uz ostalo preporuča i nošenje naočala, koje su se od 14. stoljeća u Italiji udomaćile), Zerbija (koji naglašava važnost blage klime, fizičke aktivnosti i sna.).

U Kini utjecaj taoizma formira asketski pristup problemu starenja. Tako se životna snaga pokušava očuvati izbjegavanjem „trošenja“ kroz snažne fizičke i psihičke reakcije – strasti i užitke.

Krajem 15. stoljeća pokušava se utvrditi veza između starenja i određenih anatomskih promjena u organizmu. Leonardo da Vinci (1452.–1519.) je secirao prvog starca bez znakova nasilne smrti od bolesti i zabilježio promjene na krvožilnom sustavu usporedivši ih s krvožilnim sustavom mladog čovjeka. Morgagni (1682.–1771.) je opisao „staračke“ bole-

sti poput dobroćudnih tumora prostate, mrežne, ateroskleroze, zloćudnih tumora želuca, debelog crijeva i bronhija. U 19. stoljeću anatomsko-klinička istraživanja unose više svjetla u proces starenja. Posebno temeljito istražuje Charcot (1825.–1893.).

Naše stoljeće ne zaostaje za proteklama u bizarnostima koje bi trebale očuvati ili povratiti mladost: transplantacije majmunskih testisa, injekcije telećih embrijskih stanica, primjena tzv. anti-retikularno-endotelijsko-citotoksičnog seruma samo su djelić širokog spektra od kojeg danas živi ne samo jedna grana industrije. O obećanjima koz-

metičke industrije kojima smo svakodnevno zasuti nije potrebno ni pisati...

No, srećom postoje i ozbiljne znanstvene institu-

cije koje se bave starošću i procesima starenja. Znanost razlikuje gerijatriju – grana medicine koja se bavi starošću i gerontologiju – znanost o uzrocima i načinima starenja. Istraživanja podupire golem interes javnosti i industrije.

Da bi ovoj temi dali adekvatan okvir, spomenimo se činjenice da je u današnjem industrijaliziranom svijetu tako visok udio starog stanovništva donedavno činio tek vrlo mali dio stanovništva. Tako su npr. znanstvenici izračunali da su pripadnici primitivnih civilizacija prosječno dosizali maksimalnu dob od dvadesetak godina. Udio stanovništva starijeg od 65 godina nije prelazio 3 %. Egipatske mumije su u prosjeku balzamirane u dobi od 22 godine. Englesko stanovništvo u 13. stoljeću živjelo je prosječno 35 godina, a stanovnici Sjeverne Amerike 1789. – 35,5 godina.

Malen broj „staraca“ u starim civilizacijama objašnjava djelomice i njihov socijalni status – u većini starih društvenih zajednica su predstavljali sloj „mudraca“, bili utjelovljenje tradicija i pravila, kolektivno sjećanje zajednice.

U današnjim industrijaliziranim društvima je udio starog stanovništva sve veći i obrnuto proporcionalnom odnosu sa socijalnim statusom. Ili: sve je više staraca za koje se sve manje brinemo, koji su sve usamljeniji – moji su svakodnevni dojmovi ne samo iz prakse i posjeta staračkim domovima, već i s ulice, iz trgovine, iz susjedstva.

Toliko kao naputak za daljnje razmišljanje o onom što smo prije opisali kao neminovnu pojavu i način postojanja živih bića. Mislite na to da smo joj svi podložni. I cijenite i poštujujte svoje i (tude) starije.

Vaša dr. Sanja Krajcar,
Brönnnerstraße 15,
60313 Frankfurt,
tel. 0 69 / 91 39 72 80; fax. 1 31 07 10.

Dr. Sanja Krajcar

Alegorijski prikaz: smrt neumoljivo kosi starost

svojstva. Srećom, ova jeziva praksa nije nikada uzela širokog maha. Treba spomenuti i primjenu majčinog mlijeka u svrhe pomlađivanja, pri čemu je osobito djelotvorno uzimanje pri punom mjesecu. U kineskoj medicini korišteni su zlato, živa, žad, sumpor, cinober, kvarc i olovo u kombinaciji s biljnim preparatima. Ginseng se spominje znatno kasnije.

Uz ove kuriozitet valja spomenuti i prevenciju koja se i u predznanstvenom razdoblju medicine razvila u samostalnu disciplinu. Hipokrat je prvi formulisao principe koji bi trebali spriječiti prijevremeno starenje. Njegovo zlatno pravilo glasi: umjerenost u svim stvarima.

NICA/FRANCUSKA

Stepinčevim stopama

Uz mnoge datume koje mi Hrvati slavimo ove godine, svakako je značajna 100. obljetnica rođenja našeg velikog sina, mučenika Stepinca. Tom prigodom smo mi Hrvati Azurne obale odlučili hodočastiti u svoju Hrvatsku, pod geslom „Stepinčevim stopama“.

Razradili smo plan putovanja i hodočašća koji su dogovorili misijski odbornici sa svećenikom. Tu odluku smo objavili vjernicima, koji su se počeli upisivati za hodočašće. Naručili smo autobus, a svećenik je otišao u Hrvatsku i organizirao smještaj i program posjeta.

Krenuli smo u ime Božje 29. svibnja iz Nice ujutro. Putovanje je bilo ugodno, uz molitvu i pjesmu. Cilj nam je bio stići prvi dan u Krašić, rodno mjesto našeg mučenika. Stigli smo u Krašić predvečer, gdje smo imali sv. misu u Stepinčevoj crkvi, gdje je naš mučenik u kućnom pritvoru ispovijedao, propovijedao i misio s narodom Božjim koji je bio proganjan zbog svoje vjere. Pozdravio nas je župnik vlč. Josip Balog i s nekoliko riječi ocrtao život kardinala Stepinca.

Naš svećenik vlč. S. Čukman mu je zahvalio na lijepim riječima i prijemu, te mu uručio dar za crkvu. Razgledali smo i prostorije u kojima je prisilno boravio i umro naš blaženik. Potom

smo bili počašćeni ukusnom i obilnom večerom koju su nam spremili Krašićanci, obitelj Barundić, a koji rade uspješno na Azurnoj obali.

Sutradan smo već u 9 sati u zagrebačkoj katedrali, kroz koju nas je stručno i znalački vodio dr. Kurečić. Razgledali smo riznicu i muzej. Posjetili smo i Hrvatski državni sabor u kojem nas je dočekaao i vodio nas kroz prostorije dr. Sabol. Prigodom našeg boravka u Saboru, predali smo kao dar umjetničku sliku umjetnika Krunića.

Na blagdan Duhova u našem hrvatskom nacionalnom prošteništu u Mariji Bistrici obavili smo pobožnost križnoga puta, pristupili sakramentu ispovijedi, te prisustvovali svetoj misi. Nakon mise smo bili na ručku kojim je sve nas počastio naš svećenik koji ove godine slavi 25. obljetnicu svećeničkog redanja. Poslije podne smo razgledali čelije zatvora u Lepoglavi, te predivnu baroknu crkvu koja je opet u svojoj funkciji. Još smo uspjeli razgledati dvorac Trakošćan kojem su se divili i Francuzi, naši prijatelji koji su s nama pošli na ovaj put.

Odmorili smo se u hotelu „Matija Gubec“ u Stubičkim Toplicama, te puni dojmova vratili se u ponedjeljak u Nicu.

Hodočasnik

Hodočasnici HKM Nice išli su „Stepinčevim stopama“

LUDWIGSBURG

U ozračju

U našoj zajednici osvježili smo pastoralno djelovanje s više akcija: predavanja za mlade, duhovna obnova zajednice, obiteljske mise, seminari za žene, hodočašća i studijska putovanja.

Apostolskim pismom „Tertio millennio adveniente“ (Nadolaskom trećeg tisućljeća) papa Ivan Pavao II. sve nas je pozvao na zauzetu pripremu za Jubilej 2000. godine od Utjelovljenja Sina Božjega. Prvotni cilj Jubileja, prema tom pismu, jest učvršćenje vjere i kršćanskog svjedočenja, težnje za svetošću i želje za obraćenjem. Na taj poziv pape Ivana Pavla II. za proslavu Velikog jubileja cijeloj Crkvi i ova se Misija uključila intenzivno, i to raznim pastoralnim akcijama.

Predavanja za mlade

Kratki izvadak iz pozivnice mladima na ove susrete: „Mladi prijatelji! Bog sprema s vama nešto veliko... Otkriva vam život, vodi vas u zrelost, kako biste osvojili sebe, svijet i nebo. Susreli ste svog najvećeg prijatelja, Isusa Krista u sakramentima, koji vas je poveo u taj veliki pothvat. U sakramentu sv. potvrde postali ste Kristovi svjedoci. Za svjedočenje vjere potrebno je dobro poznavanje kršćanskih istina i moralnih principa. Kratki period pohađanja vjeronaučne pouke nije vam mogao pružiti širinu i dubinu poznavanja istih... To je razlog zbog čega vas pozivamo na susrete mladih koji će se održavati svake subote u našoj Misiji“.

Mladi u našoj Misiji traže i žele nešto za sebe. Na tom putu traženja smo im ponudili i dali prigodu razmišljati o aktualnim problemima, koji njih a i druge oko njih muče. Za to imaju prigodu jednom u mjesecu. Do sada smo im pružili tri predavanja s diskusijom: fra Božo Vuleta je održao u okviru duhovne obnove (27.3.1998.) predavanje o temi „Bog, moja sreća i nesreća“; fra Josip dr. Šimić je održao 15.5.1998. predavanje o temi „Što je to scijentologija?“, iza kojega se razvila živa diskusija; fra Luka dr. Tomašević, profesor moralne teologije iz Makarske, održao je 12.6.1998. predavanje pod naslovom „Spolnost – Božji dar čovjeku!“

Velikoga jubileja

Slika za uspomenu poslije zajedničke mise u hrvatskoj župnoj crkvi u Parizu. S mladima je i njihov dušobrižnik fra Ante Grčić.

Duhovna obnova u Misiji Ludwigsburg od 27.-29.3.1998.

Tema: „Obnova duha i duše u Duhu Svetom“.

Voditelj obnove: fra Božo Vuleta, Split. Duhovna obnova je počela tjedan dana ranije, tj. 21.3.1998. i to „Susretom žena“ koji su organizirale žene Misije pod pokroviteljstvom biskupije Rottenburg/Stuttgart. Tema susreta: „Isus – izvor života“ ili „Susret Isusa sa Samarijankom na Jakovljevu zdencu“.

28.ožujka bio je susret za mlade bračne parove s temom: „Bog u bračnim sukobima“.

Nekoliko misli: Je li dobar brak u kojem nema sukoba? Zašto se odjednom događaju lomovi u dobrim brakovima? Isplati li se šutjeti za ljubav Božju i zbog mira u kući? Je li Bog pokriće našoj liječnosti za razgovor? Rješava li vrijeme probleme?

29.ožujka održan je Susret za sve članove obitelji: roditelji, djeca... Tema: „Bog i obiteljske nevolje“. Nekoliko misli: Bog se često poziva na osuđeničku klupu zbog toga što je stvorio baš takvog supruga, baš takvu suprugu, baš takvog sina, baš takvu kćerku, baš takvog oca, baš takvu majku. Zašto se u dobrim obiteljima događaju velike nesreće? Daju li roditelji dovoljno mjesta Bogu u brizi za djecu? Zašto djeca odlaze u druge vjere, sekte?

Obiteljske mise i hodočašća

Svaku treću nedjelju u mjesecu slavimo obiteljsku sv. misu, koju zajednički pripremaju i u kojoj sudjeluju djeca, mladi i njihovi roditelji. Pri ovoj svečanosti pjeva zbor naših djevojaka.

21.6.1998. smo imali čast ugostiti klupu „Ferali“ iz Frankfurta/M. s voditeljem dr. Josipom Lucićem, koji su svojim pjevanjem uveličali slavlje obiteljske sv. mise. Iza toga su u misijskoj dvorani izveli mali koncert iz svog repertoara.

Vremenom se formirala velika grupa čitača – mladih i odraslih; grupa mini-

stranata – većinom mladi i na veliko zadovoljstvo sviju – zbor mladih, nadarenih djevojaka, koje rado pjevaju.

Probe ovih grupa održavaju se u određeno vrijeme, većinom u večernjim satima poslije svakodnevnih obaveza.

Sredinom svibnja je velika grupa vjernika bila na hodočasničkom putovanju u Rimu, da pokažu solidarnost prema svim kršćanima katolicima svijeta u pripremi za proslavu 2000. godine. Koncem svibnja, za vrijeme duhovskih blagdana, naši mladi bili su na studijskom putovanju u Parizu. Susret s mladim Hrvatima iz Pariza, osobito kroz slavljenje zajedničke euharistije na dan Duhova, bio je obostrano obogaćenje, sa željom da se i ponovi.

Evo još nekoliko važnijih događaja:

- Od 24.-29.6.1998. je naša Misija primila 45 djece i 6 odraslih osoba iz Zagreba, koji su se nalazili na nagradnom putovanju koje organizira – „Mali Koncil“ (Tribus) i pobrinula se za njihov smještaj kod pojedinih obitelji.

- Na seminaru u Wittendorfu obnovili smo i popunili našu folklornu skupinu novim članovima.

- Slavlje prve pričesti bilo je 2.5.1998. u Schloßkirche u Ludwigsburgu. Pristupilo je 23 djece. Cijela Misija našla se na okupu i tako uveličala slavlje s našim velikim crkvenim zborom.

- U Marijinu mjesecu svibnju proslavili smo 9.5. i Majčin dan. Uz raznovrsni i bogati misijski program nastupili su gosti iz domovine, dobro poznati Šima Jovanovac i grupa „Kristali“.

Fra Ante Grčić

Na vrh Eiffelova tornja popeli su se i mladi iz Ludwigsburga

LÜDENSCHIED

Za dvije godine, u godini Velikog jubileja, 2000. rođendana Isusa Krista – od tada se i broji naše vrijeme! – navršava se točno tri desetljeća od utemeljenja Hrvatske katoličke misije Lüdenschied. U srpnju 1970. ondašnji hrvatski mladomisnik u biskupiji Essen Branko Šimović, dva dana nakon svoje mlade mise u Essen, stupa u službu kapelana glavne i najveće njemačke župe u Lüdenschiedu, sv. Josipa i Medarda. To je upravo vrijeme izgradnje autoceste A 45 (Sauerlandlinie, Dortmund–Frankfurt). Hrvatski radnici pristižu posebnim vlakovima u Njemačku da bi tu zaradili koru kruha za sebe i svoje obitelji. Ondašnji kapelan Šimović, videći mnoštvo hrvatskih građevinskih radnika pri izgradnji te autoceste, pristiglih iz hrvatskih i bosansko-hercegovačkih sela i gradova, često nepismene i bez ikakva poznavanja njemačkog jezika, poduzima spontano i samoinicijativno – uza svoju kapelansku službu na njemačkoj župi – sve što je moguće da se što prije utemelji Hrvatska katolička misija za te naše ljude. Ta njegova nastojanja ubrzo urodjuju plodom. Već u rujnu te iste godine hrvatski katolički vjernici imaju prigodu sudjelovati na nedjeljnoj sv. misi na svom materinskom jeziku u Lüdenschiedu, Schwelmu i Meinerzhagenu. Šimović time osniva Hrvatsku katoličku misiju za područje dekanata Altena, Lüdenschied i Schwelm koju potom biskupija prihvaća kao gotov čin i službeno priznaje. Pretvorivši svoj stančić u Gartenstraße 54 u dušobrižnički i socijalni ured za Hrvate, Šimović traži prik-

ladne prostorije, da bi već u sljedećoj 1971. god. župni i socijalni ured bio smješten u Philippstr. 17. U dobroj suradnji s Gradom Lüdenschiedom uređuje informativni list „Obavijesti“ koji u to vrijeme izlazi na pet jezika. Nastoji da se preko Caritasa namjesti i socijalni radnik za to područje što se ubrzo ostvaruje. Caritas namješta gospođu Rosemarie Šuba kao prvu socijalnu radnicu u Lüdenschiedu koja stručno i dobro vrši svoju službu u dobroj suradnji s hrvatskim dušobrižnikom. Nakon premještanja u Bochum-Hamme (1971.), Šimović dobiva službeno dva dana u tjednu za svoju dušobrižničku službu među Hrvatima u Lüdenschiedu. Ta dvostruka služba za hrvatske i njemačke katolike u Lüdenschiedu i Bochumu traje do početka 1973., kad u Lüdenschied dolazi p. Đuro Lulić i time nasljeđuje vlč. Šimovića.

P. Đuro Lulić – na žalost već pokojni – vodi Misiju Lüdenschied do 1979., kad ga nasljeđuje p. Bernard Rubinić, sadašnji hrvatski župnik u Oberhausenu. P. Bernard završava službu u Lüdenschiedu 1989., a na njegovo mjesto dolazi dotadašnji župnik u Duisburgu p. Marko Vrgoč koji ostaje župnikom u Lüdenschiedu do svoga imenovanja za župnika u Klostru Podravskom 1993. Lüdenschied ostaje time bez hrvatskog svećenika, jer redovnička zajednica hrvatskih franjevaca trećoredaca, kojoj pripadaju sva tri spomenuta dušobrižnika, nije našla nasljednika iz svoje zajednice. Saznavši za to, osnivač te župe, već 20 godina hrvatski župnik Misije u Bochumu, koju je također utemeljio 1973., Branko Šimović obraća se svom essenskom biskupu s molbom da ga – pobrinuvši se za nasljednika u Bochumu – imenuje za voditelja Misije u Lüdenschiedu. To je biskup i učinio, pa od 1.11.1993. zajednicu Lüdenschied vodi ponovno njen utemeljitelj Šimović. Ova prostorno najveća hrvatska misija u biskupiji Essen dobiva već 1980. pastoralnu suradnicu u osobi ondašnje gospođice Pavice Perković i sadašnje gospođe Planinc, koja je i danas na istoj službi. Od studenog 1994. službuje u ovoj župi kao uredovna pomoćnica gđa Ivanka Krause.

Brojne aktivnosti

Već od samog početka ova Misija je istinsko mjesto identiteta za Hrvate katolike na ovom području. Osim služba Božjih koje se redovno slave na nekoliko mjesta nedjeljom i blagdanima, te vjero-

Prigodom pastoralnog susreta hrvatskih svećenika i pastoralnih suradnika iz zapadne Europe i sjeverne Amerike u Sarajevu, 15.4.1998., generalni vikar biskupije Mainz dr. Werner Guballa izrazio je u svom pozdravnom govoru vrlo točnu i sažetu definiciju važnosti službe hrvatskih svećenika i pastoralnih suradnika u ulogu hrvatskih misija u Njemačkoj: „...Vi imirate u hrvatskim župama mjesta identiteta za Hrvate u Njemačkoj... Hrvatske misije su neophodna mjesta vjerskog kulturnog i nacionalnog identiteta...“

nauka na hrvatskom, održavaju se prigodne priredbe kroz godinu, kao što je Majčin dan, Božić, poklade. Već više godina priređuju se posebne prvopričesne pripreme u uskršnjim ferijama koje traju obično po četiri dana u jednom od njemačkih katoličkih ferijalno-izobrazbenih domova u NRW. Isto tako čini se s krizmanicima. U suradnji s Katholisches Bildungswerkom župa je više puta organizirala obiteljski vikend na kom su se uz stručnog referenta obrađivale razne obiteljske teme.

Misija je sudjelovala i sudjeluje u gotovo svim biblijskim olimpijadama (u kvizu znanja, u folkloru i malom nogometu) te na susretima mladih u NRW. Godine 1994. održao se u ovoj župi, u Schwelmu 10. područni susret hrvatske katoličke mladeži iz NRW koji je svima ostao u vrlo lijepoj uspomeni. Ove godine, točnije rečeno u subotu 19.9.1998. održat će se 14. regionalni susret hrvatske katoličke mladeži na istom mjestu u Schwelmu, a koji će sv. misom otvoriti dubrovački biskup mons. dr. Želimir Puljić.

Poduzimaju se i mnoga hodočašća u Lourdes, Rim, Mariju Bistricu, Banieux, Neviges, Kevelaer, Bochum Stiepel... Od samog početka pozornost se pridaje i kulturnom radu: folkloru, pjevanju, glazbi. Osim folklornih skupina za starije i mlade, kako u Lüdenschiedu tako i u Ennepetalu, formirao se prije tri i pol godine i VIS „Bila vila“ koji je postao poznat svojim sviranjem i pjevanjem izvan granica NRW. Također se njeguje i sviranje na tamburicama. Ove godine priređen je čak i tečaj učenja hrvatskog jezika za njemačke partnere njemačko-hrvatskih bračnih parova.

Od 1994. izdaje se „Luč“, povremeni informativni list koji ljudi vrlo rado čitaju.

14. SUSRET HRVATSKE KATOLIČKE MLADEŽI
KROATISCHES KATHOL. JUGENDTREFFEN

Schwelm, 19.09.1998, 16.00 Uhr
ATRIUM
Märkisches Gymnasium Präsidenten Str. 1

GOSTUJE - ES KOMMT:

VIS „EMANUEL“
MOSTAR

Unterstützt durch: Kath. Jugendamt (Duisburg) 020311 / Kath. Jugendamt (Düsseldorf) 0211 92711-11307

acionalnog identiteta

► Osim toga izlazi i informativni list „Obavijesti“, koji je manji po svom opsegu, a izlazi četiri puta u godini. O događajima u župi izvještava katkad i „Živa zajednica“ u čijem je uredništvu više godina bio župnik Šimović. U ovoj se župi već odavno bira župno vijeće koje je vrlo važan faktor u životu ove župne zajednice.

U oba centra, kako u Ennepetalu tako i u Lüdenscheidu, održavaju se prigodna predavanja, literarne večeri kao i umjetničke izložbe. I ove je godine 17. svibnja bila izložba umjetničkih slika hrvatskog slikara i pjesnika Zvonka Čuline i njegove supruge Karoline Kulier-Čulina iz Dortmunda. Uz tu izložbu upriličena je i literarna večer.

U vrijeme domovinskog rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini ova se župa angažirala do maksimuma u prikupljanju novčane i materijalne pomoći za Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu.

Prije tri godine preuzeto je kumstvo za župu Dolac kod Travnika, pa se pokušava skupljenim priložima pomoći u obnovi srušenih crkvenih objekata u toj župi. Osim toj župi, pomogli smo i župi Novi Šeher, a svoj prilog smo dali i za ponovnu izgradnju hodočasničke crkve i svetišta svetog Ive u Podmilačju kod Jajca.

Misija je izabrala sebi za zaštitnika upravo sv. Ivana Krstitelja (sv. Ivu). Zato smo prije tri godine počeli slaviti svoje godišnje ivandanjsko proštenje, i to onoga vikenda u lipnju koji je najbliži blagdanu sv. Ive.

Zaštitnik Misije Lüdenscheid je sv. Ivan Krstitelj. Vič. Branko Šimović predvodi ivandanjsku procesiju sa zavjetnom slikom sv. Ive iz Podmilačja. Misija kumuje u obnovi župi Dolac kod Travnika, ali je poslala svoj prilog i za ponovnu izgradnju svetišta sv. Ive u Podmilačju, koje su 1993. potpuno razorili četnici.

Zavrijeme rata u Bosni i Hercegovini mnogi Hrvati su došli i na područje ove naše župe. Neki od njih su se već vratili u Bosnu, a neki su – na žalost! – otišli u Ameriku otkuda sada jadikuju i rado bi se vratili natrag. Jedan dio je još tu i sprema se na povratak u Bosnu i Hercegovinu. Uz kulturni rad tu se njeguje i nogomet. Prije pet godina utemeljen je KSV „Croatia“ (Kultur und Sportverein Croatia). Na početku je igrao u Kreisliga C, a zatim se popeo za dva razreda i sada igra u Kreisliga A.

Nakon međunarodnog priznanja Hrvatske utemeljene su i dvije dopunske škole na hrvatskom jeziku za hrvatske učenike i učenice na ovom području. One još rade. Suradnja s njemačkim župama je dobra. U zadnje tri godine je ekonomsko stanje biskupije Essen sve teže i teže pa to pogada i nas. Mnoge stvari u našoj Misiji moramo financirati sami, jer nam biskupija ne daje za to pomoći. Osim

toga sada moramo dobar dio naše skromne milostinje s naših nedjeljnih misa ostavljati u njemačkim župama u kojima slavimo službe Božje.

Prema trenutnom planu Biskupije Essen treba da se smanji broj hrvatskih katol. misija u ovoj biskupiji, i to za polovicu: od sadašnjih šest, treba da ih bude do 2006. god. samo tri. Prema tom planu ova Misija ostaje netaknuta s obzirom na njeno osoblje i postojanje. Iako broji samo oko 2000 hrvatskih katolika, velik je prostor pa ima puno posla i razloga za daljnji opstanak.

U ovom kratkom prilogu se naravno ne mogu niti nabrojiti sve aktivnosti koje su se zbile ili koje se događaju u ovoj župi. No ovo je samo jedan mali presjek da se vidi kako je ova Hrvatska katolička misija Lüdenscheid – premda mala po broju svojih članova – istinsko mjesto vjerskog, kulturnog i nacionalnog identiteta za Hrvate na ovom području. B. Š.

RÜSSELSHEIM

Upoznali se na folklorijadi i vjenčali se

U crkvi sv. Trojstva u Rüsselsheimu vjenčali su se 6. lipnja ove godine, Marija r. Tolić i Vedran Kujundžić. Dok je živjela u Raunheimu kod Rüsselsheima Marija je surađivala i u „Živoj zajednici“. Marijini korjeni leže u Hercegovini, u Ljubuškom, a Vedran Kujundžić potječe iz Imotskog. Oboje su posjećivali pretežno hrvatske krugove i pratili hrvatske priredbe kao što je npr. folklorijada, gdje je Marija nastupala i tako upoznala svojeg sadašnjeg supruga Vedrana – gdje sudbina sve neće pasti!

Mariju i Vedrana je vjenčao fra Tihomir Grgat, koji je na želju mladog para doputovao čak iz Münchena. Fra Tihomir je u Rüsselsheimu uspješno djelovao više od 10 godina, pa je stoga i pri vjenčanju znao ispričati Marijinu cijelu životnu priču, što je vjenčanje za sve sudionike a posebno za Mariju i Vedrana učinilo doista vrlo zanimljivim.

Dijana Tolić

KOBLENZ

Pomoć sarajevskom „Egiptu“ i Sommerfest

Sva dobit od ovogodišnje proslave Dana hrvatske državnosti namijenjena je sirotištu „Egipt“ sestara Služavki Maloga Isusa u Sarajevu. Na daru i pomoći nazočnima je osobno zahvalila sestra poglavarica Vitomira, koja je sa

susestrom Marinom bila nazočna toj svečanosti. Posebice valja istaći da se kompletnoga honorara u korist toga sirotišta odrekao i Krunoslav Kićo Sabinac, koji je bio glavna estradna zvijezda na proslavi. Za dobru organizaci-

ju proslave pobrinuli su se posebno obitelji Ljube i Barice Vranješ, Birgit i Stipe Kolak, te Jake i Mirka Kolak.

Hrvatsko-njemačko društvo imalo je i ovoga ljeta tradicionalni Sommerfest za članove i simpatizere društva. Fešta je nakon mise održana u crkvenom dvorištu. Uzveličli su je gosti iz veleposlanstva Republike Hrvatske, veleposlanik Jašić, savjetnik Pavešić, konzul iz Frankfurta Penić i drugi. Posebno dragi gosti bili su oni iz domovine, i to iz varaždinskog Bedema ljubavi, na čelu s predsjednikom Zdenkom Svetina-Maksan. Za zabavu se pobrinuo varaždinski sastav „Meštri“.

Pravo malo iznenađenje priredila je i skupina mladih folklorista, koji su zahvaljujući gđi Vesni Vrdoljak, organizirano počeli vježbati i plesati folklor nakon višegodišnje stanke. **Jakov Vranković**

Krunoslav Kićo Sabinac s našim suradnikom Jakovom Vrankovićem i sestrama Služavkama Maloga Isusa iz Sarajeva

ESSLINGEN

Kroatenhof u Nürtingenu

Svibanjski mimohod. Hodočašće u Loreto, Rim, Pompeje i Padovu. Prva pričešt.

Svake godine jedne subote u svibnju održava se Svibanjski mimohod (Maiumzug). Ove godine to je bilo u subotu 16. svibnja. Naša djeca i mladi odjeveni u narodne nošnje sudjelovali su u mimohodu, a nakon toga u programu na nogometnom igralištu naš misijski folklor otplesao je plesove s otoka Korčule. Prolazeći ispred svečane tribine, a tako i tijekom izvođenja korčulanskih plesova, naši mladi su bili pozdravljeni frenetičnim aplauzom. Simpatije građana Nürtingena prema Hrvatima i hrvatskoj kulturi vuku svoje korijenje još iz vremena tridesetgodišnjeg rata kada su Hrvati ostavili dobru uspomenu u Nürtingenu, tako da i danas postoji Kroatenhof. U vrijeme kada nije bilo Hrvata u Nürtingenu sami stanovnici su se znali odijevati u nošnje slične hrvatskim i kao Kroaten sudjelovati u Maiumzugu. To je prestalo kada je prije dvadesetak godina protestirao jugokonzulat. Simpatije građana Nürtingena pojačane su dolaskom mnogih Volksdeutschera nakon rata.

Hodočašće u Italiju, pomoć potrebnima

Nas četrdesetak, što starijih, što mlađih, zajedno s patrom Josipom, pošli smo 19. svibnja u Italiju. Posjetili smo Veneciju; Padovu (sv. Ante, naš sv. Leopold B. Mandić), Loreto i stigli u Rim, gdje smo razgledali sve ono najvrjednije za razgledanje. Već se više-manje zna koje su to rimske i vatikanske znamenitosti.

Prigodom boravka u Sarajevu na ovogodišnjem pastoralnom skupu hrvatskih svećenika, suradnica i suradnika iz iseljništva pater Josip predao je 1000 DM predsjedniku HKD Napredak, vlč. Franji Topiću, za jednogodišnju stipendiju jednog hrvatskog studenta ili đaka. Isto tako je dao za Franjevačku visoku bogosloviju u Sarajevu 3200. DM.

Slavlje prve svete pričesti

U nedjelju 21. lipnja imali smo slavlje prve sv. pričesti. Nakon odlaska izbjeglica smanjio se i broj djece, tako smo ove godine imali samo 21 prvopričesnika/cu. Jedan broj djece, posebice iz rubnih dijelova Misije pričestio se u mjesnim njemačkim župama. U posljednje vrijeme djelatnici njemačkih župa nastoje svim silama pridobiti roditelje da

djeca idu na prvu sv. pričest u njemačke župe. Budući da je za djecu slavlje prve sv. pričesti praktično prvi svjesni svečani ulazak u zajednicu, razumljivo je zašto djelatnici mjesnih župa nastoje djecu integrirati u mjesne zajednice, a isto tako je razumljivo zašto p. Josip i suradnici svim silama nastoje nagovoriti roditelje da dadnu svoje dijete na pripravu u našu Misiju.

U prepunoj crkvi sv. Pavla imali smo misno slavlje. Za ovu prigodu zbor je pod ravnanjem gospođe Gongole predvodio pjevanje. Pokajnički čin, čitanja, prošnje, prinos darova i zahvalu imali su sami prvopričesnici i predstavnici roditelja. Umjesto klasične popovijedi pater Josip je razgovarao s prvopričesnicima, a to je putem bežičnog mikrofona bilo prenošeno na razglas. Umjesto uobičajene euharistijske molitve imali smo dijalošku euharistijsku molitvu za mise s djecom. Kao i dosadašnjih godina, tako i ove godine p. Josip i suradnici napravili su vodič slavlja – vrlo praktičnu brošuru sa svim tekstovima. Kao dar od Misije prvopričesnici su uz uobičajenu uspomenu prve sv. pričesti dobili i vrlo lijepi metalni križ.

Hrvatini Daleković

TUTTLINGEN Svi naši svećenici

Kako smo čuvali vjeru, ljudskost, tradiciju i nacionalnu svijest uz podršku naših svećenika

Misiju Tuttlingen osnovao je vlč. Viktor Šifner, svećenik vrhbosanske nadbiskupije, Sarajevo. Tada je zauzimala područje koje danas zauzimaju tri misije: Rottweil, Balingen i Tuttlingen. Viktor je bio čovjek, rada molitve i discipline. U sebi je znao sjediniti i usmjeriti isusovačku disciplinu, bosansko-hrvatskopodrijetlo i njemačku radinost. Djelovao je u jednom harmoniziranom timu u kojem je uz plemenitu kućanicu djelovala i njegova rodica gospođa Krunica Žličarić, koja je uz druge poslove marljivo bilježila sve što je vlč. Viktor činio. Taj se dnevnik nalazi i danas u našoj misiji. Vlč. Šifner slavio je mise u svim mjestima od Spaichingena, gdje je bio njegov stan, preko Balingena, Schramberga, Schwenningena, Sulza, Tuttlingena i drugih mjesta. Ostavio je svoj osobni pečat i sjećanje u našim vjernicima do današnjega dana. Svakodnevni poslovi i naporan rad na velikom području Misije učinili su svoje, pa nas je vlč. Viktor Šifner napustio 1978. i preuzeo njemačku župu Aixheim. Odatle je i dalje bio uz svoje vjernike, dalje ih krštavao i pomagao kao i prije. Hvala mu za sve, i to u ime svih nas, koji ga poznajemo i s kojim smo se susretali na raznim mjestima.

Razdoblje od odlaska vlč. Viktora Šifnera do dolaska novoimenovanog vlč. Josipa Vidakovića iz daleke Australije premostili smo s dvojicom svećenika, vlč. dr. Filipom Josipovićem i vlč. Antom Jelićem. Vlč. Filip bio je profesor na sarajevskoj bogoslovnoj školi, ali je s nama radio vrlo aktivno. Njegov boravak u našoj Misiji skopčan je s velikom gradskom proslavom „150 godina grada Spaichingena“, kada nas je u suradnji s vlč. Marijanom Kopicem, misionarom u Ulmu, obukao u narodne nošnje ravne Slavonije, pa smo u svečanoj povorci prošetali gradom na udivljenje svih koji su nas gledali. Trobojnice su bile isprevtane, tako da su već tada označavale skori dolazak slobode.

Vlč. Ante Jelić, meštar naših studenata u njemačkom gradu Eichstättu (Bavarska) donio je nešto sasvim novo u našu Misiju. Sa svojim studentima priredivao je bogoslužja i druge aktivnosti. Njego-

vi studenti bili su i njemu i nama veselje u ovoj rastrganoj tuđini. Dvojica od njih nama su dobro poznati, vlč. Luka Lucić i vlč. Ilija Petković. Napokon, 1979., dolazi vlč. Josip Vidaković iz Australije. Njegovo razdoblje bilo je obilježeno radom i molitvom. Misijske aktivnost izražavale su se u stilu svih tadašnjih naših misija, a nekih posebnih nije niti bilo, jer mirna i produhovljena narav vlč. Joze nije se mogla uklopiti u stresove njemačke današnjice, pa je vlč. Josip 1982. predao Misiju vlč. Ivici Boriću, tadašnjem njemačkom kapelanu u St. Georgenu.

Mladi, poletni i nadasve komunikativni misionar vlč. Ivica Borić dao se od prvoga trenu na posao. Oživio je sve što se dotada uspavalo u našoj zajednici, tako da je njegovim dolaskom jednostavno rečeno sve procvjetalo. Ivica je djelovao na sporstkom planu: osnovao je nekoliko kuglaških momčadi koje i dan-danas aktivno djeluju („Croatia“, Spaichingen i „Caritas“, Tuttlingen). Mladi su našli svoje mjesto u raznim međumisijskim natjecanjima, izletima i susretima, od kojih je bio najznačajniji susret mladih na razini rottenburške biskupije u Spaichingenu.

Budući da je Misija bila teritorijalno povelika, Ivica je dobio još jednoga pomoćnika u osobi vlč. Bosiljka Rajića, koji je kasnije i preuzeo teritorij, na kojem se nalazi današnja Misija u Rott-

weilu. Ivica i Bosiljko uspjeli su osnovati današnje misijske centre, koji su svojevremeno bili veliko sastajalište svih vjernika.

Tako dodosmo i do današnjega našega misionara vlč. Josipa Pavlovića, koji je Misiju preuzeo devedesetih godina. On je došao k nama iz daleke Danske, gdje je sam misionario obilazeći prostore na kojima su smješteni naši vjernici.

Vlč. Josip se uklopio brzo u tempo rada naše Misije, ali katastrofalni rat usmjerio je misijske aktivnosti prema pomoći ugroženoj Hrvatskoj, što je učinjeno na veliko zadovoljstvo svih nas.

To stanje približilo nas je sve jedne drugima i svi smo bili jedno srce i jedna duša. Tako je isto bilo i u slučaju s pomoći Hrvatima Bosne.

A sada malo o statističkim podacima: od početka do sada kršteno 1 567 duša – od toga broja najviše krštenih je za vrijeme vlč. Viktora Šifnera; krizmanika je ukupno 1050, a vjenčanih 540.

Prvopričesnika i krizmanika je isto veoma velik broj, ali nedostaju nam pojedina godišta, pa ih nismo u stanju točno izbrojati.

Treba naglasiti kako su naša djeca i kroz „jugoškole“, uz pomoć i skrb naših misionara, čuvala svoje hrvatsko usmjerenje, koje nije bilo lako i jednostavno iz dječjega srca izbrisati. Raduje nas današnja suradnja hrvatskih učitelja i učiteljica, koji i danas u našim misijama imaju veliki oslonac u svakom pogledu.

Naravno da ima čitava grupa imena koja bi se trebala spomenuti u svezi s raznim aktivnostima Misije, ali je bolje zahvaliti im i poželjeti da im svemogući upiše imena u knjigu Života.

Marko Selak, Spaichingen

Hodočasničku misu u Zwiefaltenu predvodio je ove godine biskup mostarski dr. Ratko Perić

BERLIN

Život između zida i žice

Kako je pao Berlinski zid? Njemačka prijestolnica. Bogat vjerski, društveni, sportski i kulturni život berlinskih Hrvata. Iskoristiti mogućnosti koje pruža Berlin.

Daleke 1871. pruski kralj Friedrich II. okrunjen je za njemačkoga cara, čime je Berlin postao glavnim gradom (Reichshauptstadt) i to ostao sve do kapitulacije Trećeg Reicha 1945. Nakon sloma Njemačke, Berlin je postao ogledalom pobjeđene i podijeljene države; ograđen je zidom i podijeljen na istočni i zapadni Berlin. Domicilno stanovništvo (i mnogi stranci!) živjelo je u metropoli punoj suprotnosti: obzidani jednim zidom s četiri interesne zone (američka, francuska, engleska i ruska), dva bloka i da suprotna svijeta. Zid (gradnja je počela 13. kolovoza 1961.) je nasilno podijelio obitelji, rodbinu i prijatelje te označio duboku podjelu naroda i domovine. Podjela njemačke nacije postala je simbolom tadašnje razdijeljene Europe koja se rado, kad joj se god za to pruži prilika, diči zajedničkom kulturnom baštinom od Atlantskog oceana do Urala. Podijeljeni narod desetljećima je ispaštao ideju jednoga vođe, koji je želio stvoriti čistu rasu i jaku naciju. Mnogi su platili životom pokušaj bijega preko zida u zapadni, slobodni dio grada. Za svakog ubijenog bjegunca istočnonjemački graničari bili su nagrađivani plaćenim odmorom. One nesretnike koji su bili živi uhvaćeni, čekala je dugogodišnja robija u raznim istočnonjemačkim kazamatima gdje ljudski život nije značio ništa. Uostalom, tako je bilo u svim europskim zemljama gdje se u ime komunističke ideologije proganjalo, zatvaralo a nerijetko i ubijalo sve one koji su drukčije mislili. Nakon Gorbačove „Glasnosti“ i „Perestrojke“ počele su jedna za drugom padati istočnoeuropske, komunističke diktature pa je tako, u ranu zimu 1989. pao i sramotni Berlinski zid. Bilo je potresno gledati ljude iz istočnoga dijela grada koji su suznih očiju danonoćno lutali ulicama Zapadnoga Berlina ne vjerujući da je izloženo voće zaista pravo.

Prije nekoliko godina njemački Bundestag (parlament) donio je odluku da Berlin opet bude glavni grad pa će se od 2000. godine preseliti gotovo sva savez-

na ministarstva i prateće službe u Berlin. Ukupna površina Berlina je 883 km² a ima blizu triiopol milijuna stanovnika. Berlin je istodobno glavni grad i pokrajina (Land) SR Njemačke, gradom upravlja Dom predstavnika a izvršna vlast Senat koji je sastavljen od gradonačelnika, zamjenika i najviše 18 senatora. Trenutno je na vlasti koalicija CDU-SPD a što će se dogoditi s koalicijom nakon saveznih izbora ove jeseni, možemo samo nagađati. Nakon ujedinjenja Njemačke i Berlina, ubrzano se radi na uređenju istočnoga dijela grada koji je, zbog komunističke diktature, u razvoju znatno zaostao za zapadnim dijelom. Ipak, uz neke nedostatke u istočnome dijelu, Berlin je moderna svjetska metropola puna trgovačkoga sjaja i kulturno-povijesnih znamenitosti. Grad je vrijedan putovanja: „Zeleni tjedan“ (Internationale Grüne Woche) najveći je svjetski sajam hrane i poljoprivrednih proizvoda (moramo vas razočarati podatkom da od osamostaljenja naše države niti jedan naš veliki proizvođač hrane nije samostalno nastupio na ovoj veleizložbi agrara i prehrane. Na hrvatskome štandu su svih ovih godina svoju robu nudili, i prodavali dva njemačka poduzetnika i poneki hrvatski ugostitelj), a „Funkaustellung“ je najveća izložba medijskih dostignuća. Svake godine se početkom ožujka priređuje jedan od najvećih svjetskih turističkih sajmov, na kojem za razliku od „Grüne Woche“, redovno nastupamo. Kazališta, operne kuće i koncertne dvorane, od čuvenoga Kurfürstendamma, Europa-centra, Kongrescentra, Unter den Linden (ulica Ispod lipa) pa do „Alexa“ (Alexanderplatz) nude programe za svačiji ukus. Mnogi muzeji i galerije s neprocjenjivim umjetničkim blagom privlače ljubitelje kulturne baštine iz čitavoga svijeta. Barokni dvorci, crkve, groblja, spomenici i parkovi svjedoci su mnogostoljetne kulture njemačkoga naroda. Sve su to hramovi kulture koji se jednostavno moraju vidjeti, jer ako to niste vidjeli, niste vidjeli Berlin.

U Berlinu živi 15-20 tisuća Hrvata koji su sastavni dio njegove „multikulturalnosti“; pripadnici gotovo 200 nacija koje žive u gradu koji je 28. listopada 1987. proslavio 750. obljetnicu prvog pisanog spomena (mlađi je od Zagreba!). Najveći broj Hrvata doselio se u grad koncem šezdesetih i početkom sedamdesetih jer se pročulo da je u Berlinu veća zarada pa su mnogi počeli pristizati iz slabije plaćenih područja u Zap. Njemačkoj. Mnogi nisu znali da je to nekad bio glavni grad pruskoga carstva, a kasnije Trećega Reicha. Prije trideset i više godina većina Hrvata zaposlila se na gradilištima a manji dio u ugostiteljstvu. Hrvatice su nalazile posao u bolnicama, ugostiteljstvu i tvornicama, a tako je ostalo do danas. Nitko nije tada slutio da će djeca, ovdje rođena, slabo poznavati materinski jezik da će se po govoru i ponašanju osjećati Nijemcima, a zapravo su Hrvati. Danas, mnogi stariji kojih sve više ispunjava uvjete za mirovinu ostaju jer, kako kažu, djeca i unuci ostaju ovdje pa što će sami u ogromnim kućerinama što ih sagradiše u domovini, nadajući se zajedničkom povratku.

U Berlinu djeluje nekoliko kulturnih i sportskih društava s hrvatskim predznakom: NK Croatia, BC Croatia, KK Croatia, HKD V. Fran Mažuranić, HKD Stjepan Radić, Hrvatska kulturna, umjetnička i sportska zajednica, HK Lika, Hrvatska udruga ugostitelja, ogranak Hrvatskoga akademskog saveza u Njemačkoj, dva Slavonsko-brodskoga zavičajna kluba te još neka manja društva i udruge. Sva su se ta društva nedavno povezala u svehrvatsku, krovnu udruhu, s tim da bi zajednički bili jači, a svako društvo bi zadržalo svoju samostalnost.

Na sportskome polju najbolje rezultate postiže NK Croatia koja je vodeća momčad berlinske Oberlige i ima velike izgleda da uđe u regionalnu ligu (3. ligu) što bi bio najveći uspjeh jedne hrvatske nogometne momčadi u Njemačkoj. Ostala sportska društva nastupaju u gradskim ligama s promjenjivim uspjehom ali je dobro kad se mladi Hrvati bave sportom jer je zdrav duh u zdravom tijelu. Što se kulturnih društava tiče, tu treba svakako izdvojiti HKD V. Fran Mažuranić koje je osnovano i djeluje pri HKM i Hrvatsku kulturnu, umjetničku i sportsku zajednicu jer ta dva

BERLIN

Izložba ratnih slika iz BiH. Sveti Ante i haiku poezija. 101 krizmanik i 92 prvopričesnika

Lica rata, haiku, krizma i prva pričest

U prostorijama Caritasa, u Stresemannstr. 66 gdje se nalazi i Hrvatska katolička misija, 10. lipnja, organiziran je „Dan otvorenih vrata“ za sve suradnike i suradnice Caritasa u kojemu rade socijalni radnici različitih narodnosti, a među njima i troje hrvatskih djelatnika. Izložba slika duisburškog slikara Christopha Grätza bila je posvećena Bosni pod naslovom „Lica rata-slike preživljavanja“. Tridesetgodišnji Christoph Grätz, inače rođen u Kölnu, slikao je te slike na mnogim putovanjima kroz Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu. Priznao je da nije bio na prvoj crti bojišnice, već je slikao po prihvatnim logorima i bolnicama. Na izložbi su bile izložene slike iz Mostara, Gornjeg Vakufa-Uskoplja, Borovice, Čapljine, Kopanice, Tuzle. Njegova izložba također dokumentira projekte Caritasa u Lipiku i centralnoj Bosni. Uz izložbu slika organiziran je bio i okrugli stol o migracijskim grupama.

Na blagdan sv. Ante, 13. lipnja, bazilika sv. Ivana u Kreuzbergu, inače najveća crkva u Berlinu, bila je dupkom puna hrvatskih katolika, štovatelja „Sveca svega svijeta“. Misu je predvodio i propovijedao fra Jozo Župić u zajedništvu sa fra Ivanom Škopljancem-Mačinom i fra Antom Markovićem. Za vrijeme mise svirala je č.s. Fabiola Bobaš. Na kraju mise obavljen je blagoslov djece. Svoj djeci podijeljene su sličice sv. Ante.

Nakon mise u velikoj dvorani Hrvatske katoličke misije Hrvatsko kulturno društvo „V.F. Mažuranić“ organiziralo je

Berlinski prvopričesnici (1998.) sa s. Nikolinom i fra Jozom

kulturnu večer haiku poezije pod nazivom „Poezija dalmatinskog duha“, autora fra Ante Markovića. Tekstove su čitali mladi Hrvati: Ljiljana, Krešimir, Kristina, Zvonimir, Antonia i Robert. Novinar Alen Legović imao je intervju sa fra Antom. Pjesmom su se oglasile „Cesarice“, djevojački zbor Misije, djevojka Jane, te grupa „Domino“ koja je svirala za ples. Riječi zahvale svima uputila je predsjednica društva gđa Ana Wegener.

Kotorski biskup Ilija Janjić podijelio je 20. lipnja sakrament sv. potvrde 101 krizmaniku. Pozvao je krizmanike da u ovom materijaliziranom svijetu budu magnet koji će privlačiti ljude Bogu. U bazilici sv. Ivana s krizmanicima su se

radovali njihovi roditelji, kumovi, rodbina, prijatelji i vjeroučitelji fra Ivan Škopljanac Mačina, fra Ante Marković i s. Nikolina Pejić. U ime Misije riječi pozdrava i zahvale biskupu izrekao je fra Jozo Župić, voditelj Misije a u ime krizmanika biskupa je pozdravila krizmanica Danijela Divić. Biskup Janjić predvodio je euharistijsko slavlje i u nedjelju, 21. lipnja u crkvi sv. Klementa, govoreći o čovjeku ograničenom u vremenu i prostoru koji traga za neograničenim Bogom.

U bazilici sv. Ivana, 6. lipnja, bilo je slavlje prve pričesti za 92 prvopričesnika koje su pripremali s. Nikolina, s. Fabiola Bobaš i fra Ante, a slavlje je predvodio fra Jozo.

Jozo Župić

▶ istaknuta društva redovito priređuju kulturne večeri i čine velike napore u očuvanju hrvatske kulture u Berlinu. Veliki problem društava (osim sportskih) je gotovo nikakva prisutnost mladih koji smatraju da nemaju što tražiti među starijima na kojima leži dobar dio odgovornosti što se mladi drže po strani. Ako se ovakav trend nastavi, postoji opasnost da se pojedina društva naprosto ugase jer ih jednoga dana, kada stariji odu, neće imati tko voditi. Mladima treba ponuditi programe koji će ih privući u društva pa pred svehrvatskom krovnom udrugom u Berlinu stoje ne

mali zadaci. Berlinska HKM imala je od osnutka (1969.) veliku ulogu u životu hrvatskoga puka; bila je voditeljica, učiteljica i braniteljica vjere, običaja i kulture. Pod njezinim okriljem osnovana su tri važna društva (NK Croatia, BC Croatia i HKD V.F. Mažuranić) koja su preko svojih aktivnosti gradila zajedništvo i učvršćivala slogu. HKM u suradnji sa svim hrvatskim društvima, bila je nositeljica osvješćivanja i nacionalnog buđenja berlinskih Hrvata u sudbonosnim trenucima stvaranja slobodne hrvatske države, a bila je i jedan od pokretača prikupljanja humanitarne i svake druge pomoći za Hrvatsku.

U Berlinu radi i Generalni konzulat RH koji djeluje i kao ispostava veleposlanstva u Bonnu i pruža konzularne i sve druge usluge hrvatskim građanima koji borave u njemačkoj metropoli. Uskoro se očekuje gradnja ili kupnja zgrade veleposlanstva pa se nadamo da će svojim izgledom služiti na čast svim Hrvatima koji žive i rade u Berlinu i Njemačkoj. Na kraju recimo da u njemačkoj prijestolnici trebamo iskoristiti mogućnosti na kulturnom, gospodarskom i političkom polju što ih u izobilju pruža Berlin, a što god dobroga učinili, bit će to na slavu i čast naše domovine.

Ivek Milčec

STUTT GART

Raspjevani i pobožni lipanj

Tijelovo, Sv. Ante, Festival djece i mladih, krizma. Tribusovci u gostima kod nas.

Od 11. do 14.6. u Hrvatskoj katoličkoj zajednici u Stuttgartu zbila su se četiri velika događaja važna za život ove naše mnogobrojne zajednice. Hrvatsko Tijelovo 11.6. ove godine okupilo je više tisuća vjernika obiju stuttgartskih misija, a bilo je uistinu raspjevano, molitveno i narodno. Predvodio ga je dr. fra Luka Tomašević, rektor franjevačke teologije u Makarskoj, uz asistenciju stuttgartskih misionara te svećenika gostiju p. Tomislava Međugorca i p. Josipa Babajića.

Nakon misnog slavlja gotovo svi vjernici krenuli su u procesiji s Presvetim ulicama Stuttgarta te veličanstvenim mimohodom zahvalili Kristu na daru Tijela i Krvi, za tu snagu na životnom putu.

Drugi dio slavlja odvijao se pod šatorom u dvorištu Misije, a u njemu su sudjelovale grupe: „Vrući led“ iz Göppingena, „Kroko“ iz Stuttgarta te gosti iz domovine: komičar i imitator Tomislav Žižić „Vimenka“ te poznata grupa „Magazin“.

Ovoga tijelovskog blagdana hrvatska zajednica u Stuttgartu oprostila se od dugogodišnje generalne konzulice Republike Hrvatske u Stuttgartu Zdenke Babić-Petričević koja krajem mjeseca

preuzima novu dužnost u Saboru te joj darovala sliku Gospe od Zdravlja sa željom da i dalje ustrajno radi za dobro domovine i hrvatskog naroda, posebno iseljene Hrvatske.

U organizaciji koordinacije hrvatskih škola i hrvatske katoličke misije održana je 12.6. književna večer na kojoj je nastupio jedan od poznatijih hrvatskih suvremenih pisaca, pisac brojnih romana, kazališnih komada i filmskih scenarija, zastupnik u Saboru Republike Hrvatske i potpredsjednik njegova Županijskog doma Ivan Aralica. Govorio je pred 100 slušatelja o granicama književnosti te predstavio nove knjige: „Što sam rekao o Bosni i „Četverored“.

Iste večeri u prostorijama Misije održano je predavanje za krizmanike s temom: „Ljudska spolnost – Božji dar čovjeku“. Mladima je govorio fra Luka Tomašević, a okupilo se 150 mladih.

I ove godine blagdan „Sveca svega svijeta“, sv. Ante Padovanskog, privukao je u dvorište Misije oko 2 000 štovatelja.

Euharistijsko slavlje predvodio je dr. fra Luka Tomašević koji je održao i sadržajnu propovijed o ovom dragom svecu, ocrtavajući lik Božjeg čovjeka, čovjeka duboke vjere u Boga te živog

osjećaja za drugog čovjeka. Zbor mladih pod vodstvom s. Nevenke predvodio je pjevanje – a u molitvi vjernika molilo se za sve prognanike i izbjeglice, za sve u domovini da imaju dovoljno kruha i ruha i krov nad glavom.

Na kraju mise voditelj Misije fra Marinko blagoslovio je više stotina djece, a nakon toga slavlje se preselilo pod šator gdje je nastavljeno narodno veselje uz tamburaški sastav „Plavi Dunav“ iz Pforzheima te grupu „Colonia“ iz domovine.

Četvrti festival djece i mladih

I ove je godine 14. lipnja održan festival djece i mladih, 40-ak izvođača su izveli 19 pjesama. Divno i dirljivo je bilo vidjeti našu djecu i mlade koji se muče s materinskim jezikom kako izvorno interpretiraju i pjevaju pjesme naših poznatih pjevača i grupa. Nije bilo lako žiriju odabrati tri najbolje pjesme u dvije grupacije. Svi izvođači dobili su na dar prigodne darove, a nakon toga za ples su zabavljali braća Boras i Martinić.

U skupini odraslih pjevača prva tri mjesta zauzeli su: Manuela i Julija, Ivana i Josipa Čurić i Dario Bubalo. U skupini malih pjevača nagrade su osvojili: Jurčić i Filipović (imaju samo tri godine), Sara Bolta i Goran Grujić. Nagradu publike dobila je Sandra Bubalo za pjesmu iz filma „Titanic“.

Slavlje svete krizme 92 mladih

Jedan od značajnih i većih događaja u Stuttgartu u mjesecu lipnju, točnije 27.6. bilo je slavlje svete krizme. Svetu krizmu 92 mladih u konkatedrali svetog Eberharda podijelio je biskup iz „Zaljeva svetaca“ iz Boke Kotorske msgr. Ilija Janjić. Bio je to uistinu velik dan i blagdan jer „dolazak hrvatskog biskupa“, kako je naglasio voditelj misije fra Marinko, „za hrvatske svećenike i vjernike koje su razni sudbinski vjetrovi iščupali iz rodne grude i raspršili po tuđem svijetu, dolazak domovinskog biskupa, posebno u prigodi podjeljivanja svete potvrde jest uistinu vjerski i narodni blagdan.

Molitva pokretom i glazbom. Mlada ritmička skupina iz Stuttgarta na ovogodišnjem susretu mladih u Offenbachu

Svatko sebi gradi most

Mladi aktivno sudjeluju u kreiranju bogoslužja u Offenbachu

Iako umorni od proslavljanja pobjede hrvatske nogometne reprezentacije, mladi Misije Offenbach obilježili su 5. srpnja svršetak školske i vjeronaučne godine. Misu zahvalnicu predvodio je župnik fra Nediljko Norac-Kevo, a uz

pratnju sviračice Kornelije Nikolić pjevali su sami mladi.

Župnik je s najmlađima imao i kviz pod nazivom: „Svatko sebi gradi most“.

Od naše zajednice se potom oprostila i obitelj Sliško, koja se nakon dva deset-

ljeća života i rada u Njemačkoj, vraća u domovinu Hrvatsku. Nadati se da će taj primjer povratka djelovati i na ostale.

Potom su naši mladi u dvorištu crkve sv. Josipa izveli nekoliko hrvatskih kola. Nakon izvođenja programa upriličen je zajednički ručak s članovima mjesne njemačke župne zajednice, a priredili su ga župna vijeća obiju zajednica.

Glavni teret organizacije ovog lijepog slavlja podnijeli su naši pastoralni djelatnici, župnik fra Nediljko, sestra Damira Gelo i gosp. Zvonko Orlović. Iako u tuđini, s njima ćemo se i ubuduće zajedno okupljati, slaviti Gospodina i sjećati se domovine.

Marijana Suton

► Biskup Janjić prenosi pozdrave iz male biskupije sa sjedištem u Kotoru te potiče mlade na vjernost Bogu i Crkvi, na rast u vjeri te na redovito pohađanje nedjeljne mise. Pozvao je mlade da ne budu trske koje vjetar ljuđa amo-tamo, nego da budu čvsti u vjeri, ljubavi i da ne odu u pogubne vode, droge, alkohola...

U molitvi vjernika, a i prinosu darova, mladi su zahvaljivali Bogu za ovaj dar te molili da ih Duh Sveti osnaži kako bi gradili novi svijet: svijet ljubavi i mira.

Tribusovci iz domovine

U jubilarnoj 40-oj obljetnici a u mjesecu lipnju, mjesecu Srca Isusova, Hrvatska katolička misija Stuttgart, iskazala je i dokazala još jednom ljubav i dobrotu prema vjeroučenicima Crkve u Hrvata.

Naime, od 24. do 29. lipnja zajedno s hrvatskim katoličkim misijama iz Ludwigsburga i Bad Cannstatta, Stuttgart je bio domaćin 150 vjeroučenika Crkve u Hrvata. Vjeroučenici s tri autobusa (TRIBUS) u organizaciji „Glasa Koncila“ i dječijeg vjerskog mjesečnika „Maka“ ovim putovanjem nagrađeni su za dobrotu koju su iskazali u tijeku prošle školske godine. Za vrijeme petodnevnog boravka

vjeroučenici su bili smješteni kod hrvatskih obitelji koje su ih velikodušno i radosno primile. Za vrijeme svoga boravka posjetili su izvor Dunava, Rottenburg – sjedište biskupije Rottenburg-Stuttgart, zatim razgledali ljepote Stuttgarta, posjetili Mercedesov muzej i zoološki vrt, uživali u vožnji tramvajem po Stuttgartu te posjetili najljepše izletišta za djecu i mlade Europapark. Vrhunac boravka bila je nedjeljna sveta misa u konkatedrali svetog Eberharda. Svetu misu sa stuttgartskim misionarima te svećenicima koji su bili

u pratnji TRIBUSOVACA predvodio je urednik „Malog Koncila“ Luka Depolo. Nakon svete mise u prigodnom zabavno-glazbenom programu u DGB-Haus su nastupili gosti iz domovine te brojne misijske aktivnosti završen je petodnevni boravak 150 vjeroučenika.

U zajedništvu mladih domovinske i iseljene Hrvatske u Stuttgartu je još jednom obilježena i proslavljena 40-a obljetnica ove Misije koja je još jednom posvjedočila svoju nesebičnu ljubav prema djeci i mladima iz domovine.

Marinko Vukman

Tijelovska procesija Hrvata ulicama Stuttgarta

NEVIGES

25 godina s Marijom u tuđini

U popularno marijansko svetište Neviges hodočastilo ove godine 8000 Hrvata katolika.

Na Duhovski ponedjeljak, 1.6.1998., hrvatski katolici iz 22 misije u NRW, ispunili su veličanstvenu crkvu Kraljice mira u Nevigesu. Ove godine slavilo se svečanije i s većim žarom, jer 25 godina je prošlo kako se naši ljudi okupljaju u šumovitom Nevigesu kod naše Gospe.

U prijedopodnevnom satima, vjernici su mirno i u molitvi, predvođeni fra Markom Jukićem, voditeljem HKZ Moers, obišli 14 postaja križnog puta na brijegu iznad svetišta. Otegao se dugi red vjernika pokornika, koji su u Isusovoj patnji tražili utjehu za svoje križeve.

Neposredno prije misnog slavlja u crkvi se molila krunica, a predvodila ju je s. Ana-Marija Biško, pastoralna suradnica u Misiji Mettmann.

Središnju koncelebriranu misu predvodio je pomoćni biskup splitsko-makarski mons. Marin Barišić, zajedno s hrvatskim delegatom u Frankfurtu o. Josipom Klarićem, te s 21 svećenikom, voditeljima obližnjih hrvatskih katoličkih zajednica i uz asistenciju dakona gosp. Greveldinga, referenta za strance biskupije Köln. Misi je bio nazočan i gosp. Jašić, veleposlanik Republike Hrvatske u Bonnu.

Voditelj HKZ Mettmann i domaćin ovoga hrvatskoga hodočašća fra Bran-

ko Brnas pozdravlja na početku biskupa Barišića, svećenike, časne sestre, suradnike, vjernike i goste: „Evo i nas, Majko Božja i Majko naša, danas 25. put, zajedno iz 22 misije, zajedno s Tobom i s Tvojim sinom. Njega si prihvatila u svoje krilo i cijeli si ga život neprestano i uvijek iznova primala, za njim i s njim ponizno hodila. Prihvati Majko, Kraljice mira i nas. I mi smo zbunjeni, pomalo nesigurni i u velikom iščekivanju. I danas, kao onda u prvo vrijeme ali i vazda prigrli ovaj vjernički puk i zajedno s njim proslavi svoga Sina na ovoj svečanoj gozbi zajedništva, žrtve, zahvale i ljubavi“.

Potom je gvardijan franjevačkog samostana i upravitelj svetišta p. Roland uputio pozdrave svima, zaželio im ugodan boravak te ih zamolio da se pridruže proslavi 30. obljetnice proslave posvećenja Marijina doma u Nevigesu.

Biskup Barišić je u propovijedi pozvao sve prisutne kako moramo biti proroci povratka u svoju domovinu. Domaća riječ i molitva najsladi su na domaćem ognjištu i u crkvi svojih djedova. Neka nas dolazak Svetog Oca u Zagreb i Split – reče biskup – „potakne na oduševljenju vjeru i ljubav prema Bogu, Mariji i svom narodu.“

Uslijedila je molitva vjernika, koju su molili vjernici, kako mladi tako i stariji. Prinosa darova bijaše pun simbolike. Najprije su dvoje prvopričesnika prinijeli lijepi i skupocijeni kalež i pliticu,

dar vjernika HKZ Mettmann Gospinu svetištu u Nevigesu. Neka ostanu znak 25-godišnjeg zajedništva s Gospom, fratrima i njemačkim narodom. Drugi dar bila je slika kardinala Stepinca. Kršni momak iz Bosne, prinoseći sliku između ostalog reče: „Prinoseći sliku kardinala mučenika krijepi i jačaja, Bože, Svetog Oca do jeseni i dulje, kako bi po tom očinskom pohodu ojačala kralježnica jedinstva Crkve u Hrvata.“

Mladić, obučen u narodnu nošnju iz Slavonije, prinio je „živu vatru“, znak nebeskog ognja i molio da nas Duh Sveti pokrene da slijedimo Božji zov...

Pri kraju svete mise riječ ohrabrenja uputio je o. Josip Klarić, delegat, a gosp. Grevelding, referent za strance, pozvao je na zajedničku proslavu 750. obljetnice katedrale u Kölnu.

Poseban glazbeni ugođaj misnom slavlju pridonijeli su glazbeno društvo „Croatia“ i ženski zbor iz Münchena, te domaći mješoviti zbor iz HKZ Mettmann-Langefeld.

Poslije mise održano je pravo pučko veselje. Otac biskup, svećenici i gosti (107) zajedno su blagovali u dvorani, u neposrednoj blizini crkve. Uz pjesmu klape „Croatia“ iz Münchena, koju je utemeljio fra Branko prije osam godina, jelo je ljepše prijalo. U večernjim satima svi smo se našli na livadi punoj mirisa i pjesme. Ganga, rera, kolo i bečarac uz razgovor ugodni stvorili su osjećaj kao da smo kod kuće. **S. Ana-Marija Biško**

25 godina tradicije

Obilazak čudotvorne slike Kraljice mira u Nevigesu

U Hardenberškoj dolini bogatoj šumovitim brežuljcima, na rubu rurskog područja, na putu između Wuppertala i Essena, leži gradić Neviges, u kojem se nalazi jedno od najpoznatijih Gospinih svetišta u Njemačkoj.

Marijinom svetištu u Neviges hodočaste Hrvati organizirano već punih 25 godina i to uvijek na Duhovski ponedjeljak. Prije toga zabilježena su pojedina hodočašća 1957., 1971. i 1972. godine nakon čega je na sastanku hrvatskih katoličkih svećenika koji se održao 1973., odlučeno da ovo hodočašće preraste u tradicionalno za hrvatske katolike s područja nadbiskupije Köln, biskupija Aachen, Essen, Münster i Paderborn. I tako je od godine do godine broj Hrvata hodočasnika rastao. Ove jubilarne godine okupilo se oko 8000 vjernika.

Gdje je nebo bliže zemlji

Osamnaesto hrvatsko hodočašće u marijansko svetište Zwiefalten

Poznato je da hrvatski katolici vole hodočastiti ma gdje se nalazili, u domovini ili izvan nje. Hodočasnička mjesta su nešto poput duhovnih toplica za čovjekovo slomljeno tijelo, dušu i srce. Upravo na ovim posebnim mjestima, gdje se nekako „nebo približilo“ zemlji mnogi iskustvenije i jače doživljavaju Boga. Hodočašćenje je u svojoj konačnosti nešto poput traganja za izgubljenim rajem, povratak u edenski vrt, gdje se čovjek osjeća kao dijete koje se ne treba ni za što brinuti, gdje se događa iskorak iz svakodnevnog u sveto i osjeća božanska zaštita.

Zato vjernik ostavlja svoju crkvu, svoju zajednicu i kreće u daleka svetišta. To su učinili ove godine po 18. put i hrvatski katolici biskupije Rottenburg-Stuttgart, na blagdan Presvetog Trojstva 7. lipnja, okupljajući se u marijanskom svetištu Zwiefalten. U sakramentu pomirenja očistili su svoje duše od grijeha, a slušajući duhovne pjesme mladića i djevojaka iz Stuttgarta prije euharistijskog slavlja, pripravili i otvorili svoje srce i svoj duh djelovanju Duha Svetoga.

Euharistijsko slavlje predvodio je mostarski biskup Ratko Perić, u koncelecijaciji s prelatom Jürgenom Adamom, delegatom fra Josipom Klarićem i 25

Misa je počela svečanom procesijom

svećenika. Vjernici misije Heilbronn pripremili su čitanje, prinos darova i molitvu vjernika, a pjevanje je predvodio zbor misije Reutlingen.

Obraćajući se hodočasnicima prelat Adam je naglasio da je Crkva jedna, skupljena iz različitih naroda, te da kršćani bez obzira kojoj naciji pripadali i kojim jezikom govorili, trebaju svjedočiti Krista pridonositi rastu Crkve.

Biskup Ratko Perić je u svojoj propovijedi posebno istakao važnost, značenje i veličinu svetkovine Presvetog Trojstva te Marijinu ulogu u povijesti spasenja.

Rekao je da je i papa Ivan Pavao II. veliki štovatelj Marije.

Poslijepodnevni kulturno-zabavni program odvijao se u šatoru. Nakon tjelesne okrepce nastupilo je nekoliko govornika, a mladi stuttgartske misije izvodili su pjesme i plesove. Dvije svoje nove duhovne pjesme otpjevala je i mlada pjevačica iz Ulma Marijana Zovko, a zatim je za zabavu i ples pjevao popularni hrvatski pjevač Dražen Žanko.

Sve je završilo pobožnošću ispred križa u parku i procesijom do crkve i blagoslovom s Presvetim. **Stanka Vidačković**

SCHÖNSTATT / VALLENDAR

Kod Gospe Pomoćnice

Već godinama Hrvati rajnsko-majnskog područja hodočaste Majci Božjoj u svetište Schöstatt. Nakon ispovijedi i pobožnosti križnog puta slavljen je svečana misa koju je ove godine predvodio vojni biskup Juraj Jezerinac. Posebno lijepo je bilo slušati propovjed biskupa Jezerinca. U kasnijem razgovoru s hodočasnici čulo se da ovakvu prediku još nisu čuli.

Pod misom je pjevao frankfurtski zbor „Mato Lešćan“ a molitvu vjernika pjevali su u duetu Dražena Brešić i Thomas Kosmidis. **J. Vranković**

Hodočasnička uspomena iz Schöstatt 1998.

MÜNCHEN

Turneja zbora Gospe od Zdravlja

Zbor Gospe od Zdravlja iz Splita u Münchenu

Solisti, Mješoviti zbor i Komorni orkestar župe Gospe od Zdravlja napravili su pravi mali podvig na svojoj četverodnevnoj koncertnoj turneji u Münchenu i njegovoj okolici. U osnovi radilo se o jednom dobro osmišljenom i revno pripremanom projektu koji je imao za cilj predstaviti vrednote i izričajne domašaje apartnog sastava o čijem umjetničkom razvitku, gotovo jedno desetljeće, brine marljivi fra Stipica Grgat, uz asistenciju orguljašice č.s. Zorislave Radić. Sve to se treba izravno povezati uz birani program, sastavljen isključivo od skladbi duhovnog ozračja koji je uspio na jedinstven način povezati visoko vrijedne predloške hrvatske glazbene baštine s prokušanim djelima svjetske glazbene literature. Dakako, u zavisnosti od prigode i potreba trenutka, program od 9 naslova, voditelj spomenute glazbene ekspedicije znao je proširivati ili sužavati. Redukcija programa prvenstveno se tiče svečanog nedjeljnog misnog slavlja u crkvi Sv. Mihovila koju je predvodio voditelj hrvatske katoličke misije fra Petar Gulić.

Za središte izlaganja u tijeku svečane liturgije fra Stipica Grgat je postavio Misu u G-duru Franza Schuberta. U solističkoj podjeli bili su uključeni bračni par Elfride (sopran) i Nediljko Smodlaka (bas), te Vinko Maroević (tenor). Bilo je to izvođenje koje je duboko dodirnuo osjetljivost pobožnog hrvats-

kog puka. Kod toga je naročito iznenadilo jedno nesvakidašnje vjersko raspoloženje mnoštva od preko 3000 vjernika koje je u punoj pribranosti pratilo liturgijsko slavlje, a napose nadahnuti izričaj splitskih glazbenika. Sigurno je takva atmosfera nabijena vjerskim emocijama djelovala na splitske izvođatelje koje su spomenuti predložak, njima od ranije dobro poznat i uigran, izveli s takvim nadahnućem koji po učinkovitosti i senzibilnosti nadilazi sve dosadašnje njihove izvedbe. Tako nešto, dakle, ne dade se riječima opisati. Tome činu trebalo je prisustvovati!

Preostala dva koncerta imala su promotivno značenje. U osnovi program je u oba slučaja bio uglavnom istovjetan. Prvi koncert zbior se u njemačkoj župi sv. Andrije u Wolfratshausenu, čiji je voditelj također franjevac, član hrvatske Provincije Presvetog Otkupitelja, fra Nedjeljko Šabić. Glazbenici su tamo doživjeli topao prijem birane, mada ne i brojne publike. Treba se osvrnuti i na zaključni koncert, također u njemačkoj župi Sv. Gabrijela u Münchenu, kojom upravlja fra Josip Bebić. To je bila puna kulminacija izričajnog raspoloženja dobro uigranih solista i ansambla.

Vidno uzbuđenje publike i dugotrajne aklamacije koje su pratile kako pojedine točke programa, a posebno završetak bile su jasni pokazatelj stvarnog ushićenja mnoštva, koje je svojom upornošću iznudilo izvedbe dvaju dodatka. U mnoštvu zahvala koje su pratile završetak spomenutog koncerta, valja posebno istaći tople riječi Elmara Jahna, aktualnog voditelja glazbenih službi u spomenutoj crkvi i izvrasnog orguljaša, koji je svojim velikim marom dao veliki doprinos u organizaciji i realizaciji toga koncerta. Time je zaključen najsloženiji glazbeni projekt solista, zbora i orkestra župe Gospe od Zdravlja u inozemstvu. Zaželjeti je da slične odlike krasi njihove nastupe kod najavljenog koncerta što ga koncem lipnja isti ansambl kani upriličiti pred Svetim Ocem u Rimu.

Dr. Miljenko Grgić

Prvopričesnice Misije München (1998.) s vjeroučiteljima

ROSENHEIM

Hodočašća u Međugorje i Altötting

Prepuni autobus vjernika Misije Rosenheim krenuo je 20. svibnja na molitveno-hodočasnički put u Međugorje. Za vrijeme cijelog putovanja od Rosenheima do Međugorja i natrag mogla se čuti s usana naših hodočasnika ova divna međugorska himna:

*Došli smo ti, majko draga,
sa svih strana ove zemlje,
donijesmo ti jade svoje
i u njima želje svoje...*

Bilo je s nama vjernika koji dosad nisu uspjeli ići u Međugorje na tvrdi hercegovački kamen. Na proputovanju svratili smo u Karlovac gdje nas je ugodno iznenadio prijam franjevac i franjevkini samostana Sv. Trojstva. Nastavili smo dalje put puni radosti i iščekivanja. Činilo nam se, iako umorni od dugog putovanja, što smo bliže Međugorju, da smo sve svježiji i odmorniji. A pri dolasku naši su nas domaćini lijepo dočekali i smjestili.

Drugog dana, rano ujutro, svježi i odmoreni, uz molitvu križnog puta i pjesmu krenuli smo do velikog križa na brdu Križevcu. Poslijepodnevno vrijeme također smo proveli pjevajući i moleći na brdu ukazanja u Bijakovcima. Svaki osobno, u tišini hercegovačkog krša, imao je priliku Majci iznijeti sve svoje jade, brige i patnje, moliti je za pomoć, a onda na večernjoj svetoj misi, u prepunoj župnoj crkvi, izmiren u

Hodočasnici iz Rosenheima na brdu ukazanja u Međugorju

ispovijedi s Bogom i ljudima, pristupiti stolu Gospodnjem. U subotu ujutro, 23. svibnja, krenuli smo put Makarske gdje smo imali priliku diviti se ljepoti školjaka u Malakološkom muzeju franjevačkog samostana i odmoriti se uz plavetnilo jadranskoga mora.

Na povratku smo svratili u Budak, rodno selo našeg fra Josipa, gdje su nas dočekali njegova majka, braća i sestre i ugostili uz domaću janjetinu. Pjesmom smo im zahvalili, a baš kad smo se spremali za povratak, vozač nam je dojavio

da je autobus u kvaru, te smo se zadržali dulje nego je bilo planirano.

Naša pjesma u bavorskom svetištu

Na zadnju nedjelju mjeseca lipnja ove godine po dvadeset i peti put hodočastili su naši vjernici iz Bavorske u marijansko svetište Altötting. Među hodočascima našao se i poveći broj vjernika iz naše misijske zajednice. Jedan dio vjernika, oni koji su predvodili cjelodnevno hodočasničko slavlje, putovali su organizirano autobusom. Svečanu misu predvodio je msgr. Antun Škvorčević, požeški biskup, a svojim pjevanjem obogatio ju je naš misijski zbor. Poslije duhovne okrijepe, mise i procesije, koja je ovog puta zbog lošeg vremena bila u crkvi, hodočasnici su se i tjelesno okrijepili u obližnjim restoranima.

Poslijepodnevni 40-minutni obred klanjanja Presvetom, uz misijski zbor i dva tamburaška sastava, vodila je naša zajednica, hvaleći i slaveći vječnoga Boga prisutna u Presvetom oltarskom sakramentu.

Na kraju obreda biskup je podijelio prisutnima svečani blagoslov i zaželio da se svi što prije vratimo u domovinu. Zahvaljujemo vjernicima naše male zajednice koji već nekoliko godina aktivno sudjeluju u ovom velikom i značajnom hodočašću u Altötting.

Ružica Lončarić, Josip Kulović

Krizmanici Misije München (1998.) s biskupom Ilijom Janjićem i vjeroučiteljima

FRANKFURT

Lipanj – mjesec djece i glazbe

Dječji festival i koncert. Hodočašće mladih u Rim. Uzvratni posjet zbora iz Münchena.

Mjesec lipanj bio je frankfurtskoj hrvatskoj zajednici mjesec djece, glazbe, pjesme i mladosti. I ove je godine Misija 19. lipnja organizirala dječji festival pod nazivom „Mirkofon je vaš“. Dvorana u Sossenheimu bila je ispunjena do posljednjeg mjesta. Popularne pjesme hrvatskih pjevačica i pjevača izvodili su: Marija Bodrožić, Danijel Drežnjak, Danijela Đurinek, Jakov Zelić, Silvija Šagolj, Marijana Mandić, Aneta Krišto, Valentina Barnjak, Ružica Biluš, Jelena Žaper, Kristina Budimir, Nena Brnić, Srećko Mihaljević, Jelena Galir, Antonija Janjić, Katja Bulić i Ivana Janjić.

Stručni žiri (Antonija Tomljanović, Stanko Lipnjak, Leo Delaš, Estera Marijić, Kristina Kovačević) nije imao nimalo lagan posao u izboru najbolje pjesme i izvođača. Voditelj programa Željko Čurković ipak je nakon glasanja obznanio imena pobjednika. Prvo mjesto zauzela je desetogodišnja Katja Bulić, koja je pjevala pjesmu svoga tate Mate Bulića „Da nije Mostara“; drugo i treće mjesto pripalo je Neni Brnić i Danijeli Đurinek, dok je Danijel Drežnjak nagrađen za izvođenje pjesme „Volim i postojim“.

Glazbena pratnja malim pjevačicama i pjevačima bili su braća Ante i Manuel Tolić.

Dječji festival u organizaciji Misije Frankfurt okupi svake godine male pjevačice i pjevače koji pjevaju popularne hrvatske hitove. Naša slika prikazuje ovogodišnje sudionike festivala s voditeljem programa fra Željkom Čurkovićem

Samo tjedan dana kasnije, 26. lipnja, u dvorani novog frankfurtskoga centra održan je drugi po redu „Dječji koncert“ ozbiljne glazbe, koji je inicirala s. Pavlimira Šimunović. Nastupili su: Antonija i Ana Vanjak, Ivana i Davor Galešić, Andrea Nakarada, Karlo Vučković, Mateo Marinčić, Jakov Zelić, Jelena Žaper, Marija Budimir, Marijana i Dalibor Pušić, Irena i Marija Čuljak, Marta Drežnjak, Lucija Čačić, Dario Puljić, Danijela Đurinek, Ana Marija Japunčić, Antonija Udžbinac, Antonela Peko, Štefi Jurčić, Antonija Dragun i Ivana Čolić. Većina ovih mla-

dih sviračica i svirača bave se glazbom pored redovite školske i glazbene izobrazbe. Neki su već nastupali u svojim školskim orkestrima. Svojim pristupom i vještinom sviranja mladi su glazbeni interpretatori osvojili srca nazočne publike. Među njima se krije nekoliko istinskih glazbenih talenata, pa je ovakav festival dobrodošao da se ti talenti otkriju, te da razvijaju svoju glazbenu nadarenost.

Vjeroučenci su 20. lipnja išli na jednodnevni izlet u Europapark. Bio je to dakako izlet za pamćenje. Za sve učenike i polaznike vjeronauka slavljen je 27. lipnja misa zahvalnica u crkvi sv. Ante. Istoga dana navečer misijsko osoblje priredilo je zakusku i zabavu u dvorištu novoga centra za sve one koji su na bilo koji način doprinijeli proslavi otvaranja novoga centra, a osobito za pjevače, folklorše i članove župnoga vijeća. Vrijedi zabilježiti da su ovogodišnji prvopričesnici za djecu poginulih hrvatskih branitelja skupili 2.420 DM. Taj iznos predan u Fond za djecu poginulih branitelja pri Hrvatskim željeznicama u Zagrebu.

Mladi su ove godine imali također svoje hodočašće, i to u Vječni grad Rim od 10. do 14. lipnja. Voditelj putovanja bio je fra Željko Čurković. Tih dana su u Rimu vidjeli sve što se u tako kratko vremena može vidjeti. Naglasak je dakako stavljen na razgledanje kršćanskih

Mješoviti zbor HKM München u frankfurtskoj katedrali

Željka i njezine sestre

Željka, Gabrijela i Dragana Golemac su kao izbjeglice bile članice i istinsko duhovno osvježanje u našoj zajednici. Oprostili smo se od njih jer se vraćaju u domovinu

Početkom rata u Bosni i Hercegovini među prognanima iz okoline Mostara bila je i Željka Golemac sa svojim sestrama Gabrijelom i Draganom te roditeljima Petrom i Sonjom i malim bratom Draganom. Našli su smještaj kod svoje brojne rodbine u Rosenheimu.

Mnogo je razloga da progovorimo o Željki, jer malo je onih koji su vrijeme progonstva učinili plodonosnim za sebe i za ljude oko sebe poput naše Željke.

Dok se njena sestra Gabrijela uključila u misijski folklor, a lijepim glasom i u zbor mladih, njena najmlađa sestra postala je ministrantica, članica misijskog dječjeg zbora i malog folklor.

Željka je sebi našla drugi put: orgulje. Zavoljela je orgulje, kraljicu svih glazbala, marljivo vježbala i svirala. Ustvari, Željka je svoj život odmalena živjela s misom; razumjela ju je, snalazila se u njoj, slavila je i bogatila se njome. Zato joj nije bilo teško i svirkom orgulja uzveličati toliko misna slavlja. Bila je hrabra od samog početka, i srcem je nadilazila note kojima bi slavila Gospodina.

Željka je ostavila lijep trag u našoj zajednici: u misi mladih i na priredbama

Željka Golemac
svirala je na
orguljama
i na 25. hodočašću
Hrvata
u marijanskom
svetištu Altötting

s bendom svirala bi klavijature, a zadnjih godina bila je orguljašica u crkvenom zboru. Svirala bi pod svakom misom, zamjenjivala zborovođu, svirala na hodočašćima, misijskim pobožnostima prvih petaka, križnog puta, Gospinim večernjicama, krunici.

Došlo je vrijeme kad se s pravom čuje: „Bit će teško bez Željke, bit će teško crkvenom zboru, zborovođi...“ Zasigurno, bit će teško. Ali bilo bi nam puno teže da Željke nije bilo.

Željka se sada vraća u svoju Hercegovinu. Ona se vraća obogaćena i spremna

pomoći svojoj župi i svom narodu i bit će tu zasigurno živa zajednica.

U subotu, 18. srpnja ove godine, u misijskom dvorištu i nakon nastupa folklorne grupe u bolnici obližnjeg mjesta, oprostili smo se od Željke i njenih sestara.

Sretan put zaželjeli smo Željki, Gabrijeli i Dragani na nedjeljnoj svetoj misi gdje je Željka svirala orgulje uz tamburaški sastav i bend, a pjevala su sva tri misijska zbora. Ispričaj je bio dirljiv, svečan, sadržajan i dugo će se pamtit.

Mirko Kapetanović

znamenitosti grada. U povratku su se mladi svratili u Padovu i pomolili se na grobu sv. Ante.

Mješoviti zbor HKM München gostovao je u frankfurtskoj katedrali 5. srpnja, te pjevao na hrvatskoj misi. Pjevače iz Münchena predvodili su fra Petar Gulić, fra Krešo Samardžić i sestre Nikolina Bilić i Viktorija Vukančić. Zbor je četveroglasno pjevao misu Š. Marovića. Propovijed je održao fra Petar. Gosti su popodne sa svojim domaćinima, koji su ih i ugostili kod svojih kuća, razgledali Frankfurt te se potom okupili na ručku u novom hrvatskome centru, gdje je pjesme i radosti bilo napretek.

Nakon što su lani frankfurtski pjevači gostovali u Münchenu, ovo je bio uzvratni posjet zbora iz Münchena. Svi su se složili da ovakve susrete, makar i jednom u godini, treba nastaviti. ■

HAMBURG

Prva pričest i pohod delegata Klarića

Hrvatska katolička misija Hamburg proslavila je svečano obred podjele prve pričesti u subotu, 27. lipnja. Misno slavlje u crkvi sv. Marije predvodio je voditelj Misije dr. Josip Mrkonjić OP. Prvopričesnici su aktivno sudjelovali u bogoslužju, tako što su imali misna čitanja, molitvu vjernika, prinos darova, više recitacija i pjesama. Potom je po prvi put Stolu Gospodnjem pristupilo 80 prvopričesnika, koji su u ovoj prigodi bili uistinu svečano odjeveni, a sestra Jasenka Mravak ih je nazvala

„svojim anđelima“. Svi prvopričesnici su dobili spomen-plakete na svoju prvu pričest i prvopričesničke svijeće koje su za tu prigodu ukrasile sestre dominikanke, pastoralne suradnice hamburške Misije.

Prvopričesničkom misnom slavlju pribivao je i fra Josip Klarić, delegat hrvatske inozemne pastve u Njemačkoj. On je u nedjelju 28. lipnja predvodio obje središnje mise za Hrvate u Hamburgu i time službeno pohodio hrvatsku zajednicu u tom velikom lučkom gradu. ■

HANNOVER

Srebrni jubilej Misije

Proslava dogodine. Šale o nama. Neobičan a istinit susret s jednim krajiškim „junakom“.

Prvi pravi jubilej koji se gotovo redovito slavi jest 25. obljetnica. Tako se kao srebrni jubilej slavi 25. godišnjica misništva, braka, itd. Takve se godišnjice nastoje proslaviti što svečanije i uz mnogo uzvanika. I što je veća zajednica koja slavi svoj jubilej, to se upriliči i veće slavlje. Tako i mi Hrvati grada Hannovera želimo svečano proslaviti 25. obljetnicu naše Misije. To je četvrt stoljeća postojanja i djelovanja naše Misije, četvrt stoljeća naše prisutnosti, našeg života i rada u Hannoveru.

Slaviti 25. obljetnicu Misije znači prisjetiti se svega što se u Misiji kroz 25 godina događalo. Mnogi će se sjetiti svog prvog izlaska preko granice svoje domovine, prvog susreta s tudinom, svih problema oko smještaja po raznim boravištima, problema s jezikom i zbog jezika, teškog navikavanja na novi način života i rada. Mnogi su mislili ostati godinu-dvije, a ono se proteglo na 25, 30 pa i više godina. Što je Hrvatska katolička misija značila za naše ljude, posebno onih prvih godina? Što su za naše ljude značili i što još i danas znače hrvatski svećenici i časne sestre. Što je sve Misija učinila za domovinu u domovinskom ratu? O svemu će tome pisati i u jednoj monografiji. Proslava 25. obljetnice odvijat će se kroz tri dana: tj. 14., 15., i 16. svibnja 1999.

Valja se prisjetiti i svećenika koji su djelovali u ovoj zajednici. Za o. Josipa Šimića vezan je mukotrpan početak rada i skupljanja naših ljudi kao i samo osnivanje Misije. O. Nikola Mioč je drugi voditelj. Za njegovo vrijeme otvoren je prekrasan misijski centar, vjerojatno najveći i najljepši u Europi. O. Josip Jedud je treći voditelj koji je djelovao čak 15 godina. Za njegovo vrijeme Misija se svojom pomoći iskazala za vrijeme domovinskog rata. O. Mario Marinov je četvrti voditelj. Vrijeme koje je preda njim nazvao je „godinama povratka“. Uz godine povratka u domovinu predstoji nam paralelan rad oko povratka mladih domovini i domovine mladima. Uz svećenike su u Misiji pastoralno djelatne i časne sestre iz družbe „Marijine sestre od čudotvorne medaljice“. Trenutačno su to s. Anastazija Fiškuš i s. Leopoldina Glasnović.

DVIJE CRTICE IZ ŽIVOTA MISIJE

Vidiš da nemaš srca

U našoj Misiji jedna grupica odraslih rado zaigra na karte. Ženama to uvijek i nije pravo jer bi ih radije imale kod kuće. Tako jednom jedna gospođa dođe potražiti svoga muža tražeći ga da ide kući. On nikako da prekine s igrom.

- Ma čuješ, čovječe, djeca su sama kod kuće, reče žena.
- Onda brzo kući, oštro će suprug.
- Eto, vidiš da nemaš srca, reče žena.
- Ljudi moji, ovo je ludnica, otkrila mi je sve karte, reče suprug.

Prosti moj Bože!

Mladi se spremaju za crkveno vjenčanje i mlada dama sretne časnu sestru pa će joj:

- Sestro, hoćete li nam kod vjenčanja pjevati „Ave Maria“?
- Ne bih „Ave Maria“ ali mogu „Prosti moj Bože“, reče sestra.
- Pa zašto to? – upita mlada dama.
- Pa zato što već dugo živite zajedno, a niste vjenčani, reče sestra.

„Bežanija“ iz Krajine

Ovdje u Njemačkoj često su zajedno na istom poslu i jedni do drugih ljudi različitih naroda, kultura, vjera i rasa. Nerijetko se tako nađu zajedno ideo-

loški i ratni protivnici pa je za mnoge to i dobra škola. Događaju se katkad i sasvim neobični susreti kao i ovaj.

Jedan naš čovjek zajedno na poslu s nekima s onu stranu Drine. Svi su tu da rade i priskrbe sebi i svojim obiteljima za bolji život. Dobro se poznaju i znaju što se sve nakon raspada jugotvorenine događalo i što se još uvijek događa, ali posao je posao i on je ovdje zakon i život, zato i među njima štima.

Jednog dana dođe i jedan novopridošli.

- Otkuda ti bre dođe?, zapita ga stari srpski pečalbar.
- Iz Knina, burazeru, ravno iz Knina.
- Vidi, vidi, iz Knina, iz Krajine? E da ste se tamo borili ne bi se sad po svetu potucali.
- Borili smo se mi, burazeru, borili, i pokazuje duboke tragove borbe. Očistili smo bre čitavu Krajinu i stvorili čisti srpski prostor. Ali nadode Oluja. I dobro su to nazvali olujom. I kakva je to bila oluja. Pometoše nas. Nismo imali šanse već beži glavom bez obzira.
- A što smo mi uopšte tražili tamo. Pokupilo nas u Niš u helikoptere pa snama najpre u Bihać, a posle u Knin. Svašta nam bre obećашe. Imam kod sebe dokument, crno na belo, što mi sve Martić obeća da ću da dobijem kada

Zadar osvojimo. Nakon prvog ranjavanja htediti se izvući. Nedadoše bre, već natrag na liniju. A ovo drugo je od Oluje. Zakači me pri bežaniji. A kakva oluja. Ni za što nisi imao vremena nego sve ostavi i beži koliko te noge nose.

– I ne htediti natrag u Srbiju. Opet bi me čekao neki helikopter, nego tamaraj šumama i poljima prema Austriji, ali me na granci Hrvatske zgrabi hrvatska vojska. Sve su mi priče o ustašama prostrujile kroz glavu i želudac. Sad će da me seckaju, pomislih, i krv mi se sledi u žilama. A oni meni bre najpre dadoše jesti. Dadoše mi i ovaj sako jer sam sav bio pocepan, a ja im sve po isitini ispričah kako dođoh u Knin, što se tamo sve radilo i kako nas Oluja pomete. Neverovatno, bre, ali istinito, sakupe između sebe 50 DEM i dadoše mi. Onda me jedan uhvati za ramena, okrenu i tako opali nogom u d... (zna se) da me podigao od zemlje, i pošalju me preko granice. I evo me sada tu. Svaka im čast! A da mi je sresti onoga što me nogom opali, poljubio bih ga bre.

– A što bismo mi bre napravili da smo jednog od njih tako uhvatili? Kožu bi bre s njega ko s jareta sadrli, oči bi mu bre povadili...

Tada ga jedan stari pečalbar gurnu laktom da prestane s pričom jer sve to sluša i jedan Hrvat.

Taj isti Hrvat prenio je i nama ovu priču.

M. R. Marinov

Neodoljiva ljepota Svete Zemlje

Malenost zajednice brojem daje i određene prednosti. Barem jednom godišnje hodočašće u Svetu Zemlju.

Hrvatska katolička misija Neuss osnovana je 13. studenog 1975. odvojivši se od 1970. osnovane misije Düsseldorf. Sjedište misije je više puta mijenjano. A od 1989. je u Virchowstr. 21 (41464 Neuss), a Hrvatski centar u Salzstr. 55. Dvije su nedjeljne mise za ovdašnje Hrvate: prva u 12,30 u Neussu (u Marijinoj crkvi na željez. kolodvoru) i druga u 16,00 u Bergheimu (Zieverich, u crkvi sv. Gereona).

Ovo su dosadašnji voditelji Misije: fra Danijel Milas (1975.–1979.), fra Tomislav Duka (1979.–1983.), fra Stjepan Maleš (1983.–1989.), fra Miroslav Modrić (1989.–); i pastoralne suradnice: s. Nevenka Babić (1984.–1994.) i s. Stjepanka Saraf (1994.–).

Ova hrvatska katolička zajednica smještena na nekadašnjem rimskom naselju Novesium, a u sadašnjem Neussu (starom više od 2000 god.) nije velika. Nema u Neussu puno Hrvata kao u velikim gradovima. Ali malenost zajednice brojem daje i određene prednosti pred mnogoljudnim zajednicama. U ovoj se, naime, zajednici svi vjernici međusobno poznaju, suosjećaju jedni s drugima te međusobno dijele i radosti i tugu. Ali i zauzetost u crkvenim stvarima je vjerojatno veća jer se nije lako izvući na ono „netko će drugi to učiniti“. Uvijek se vidi tko je na djelu i tko pridonosi dobru zajednice. Zato i nije bilo teško pronaći dvije skupine po 15

čitača (mladih i odraslih, muževa i žena) koji godinama svake nedjelje marljivo čitaju misna čitanja. A zna se unaprijed za cijelu godinu kada i tko čita. Jednako je s ministrantima ili crkvenim zborom.

U svemu tome je ova zajednica vjerojatno ipak posve slična drugim manjim hrvatskim zajednicama u Njemačkoj. Ono što je donekle razlikuje od drugih jest to što se često „susreće“ i živi u ozračju Svete Zemlje. Odavle se, naime, barem jednom godišnje hodočasti u Isusovu domovinu i obilazi kršćanima tako draga sveta mjesta. Voditelj je Misije živio nekoliko godina u Svetoj Zemlji i hodajući s Biblijom u ruci stopama patrijarha, stopama Isusovim i Marijinim, stopama apostola i prvih učenika, upoznao i zavolio to „peto Evanđelje“, te tu svoju ljubav prenosi i na druge koji se odluče na put. A odlučuju se mnogi. I ne samo iz Neussa. Tako su do sada organizirana hodočašća u suradnji s misijama: München, Ludwigshafen, Mettmann, Berlin, Düsseldorf, Mainz, Essen, Mannheim, te više puta s misijama Freising i Stuttgart. Na taj način ova nevelika zajednica Hrvata katolika trajno živi u sjeni susreta sa Svetom Zemljom. Oni koji se vraćaju s hodočašća svoje doživljaje i uspomene oduševljeno prenose onima koji nisu imali prigodu hodočastiti, a s onima koji su bili prije njih izmjenjuju uspomene. K tomu su po obiteljima mnogobrojni

križevi, krunice i sve one druge uspomene donesene sa svetih mjesta.

Oduševljenje onih koji su bili u Svetoj Zemlji i nije čudno kad se zna da u osmodnevnom hodočašću obidemo sva kršćanska sveta mjesta i susretnemo se s tisućljetnom poviješću koja tako glasno govori da je i gluhi čuju. Tako promatramo brežuljke i doline kuda su hodali Isus i apostoli pronoseći Veselu vijest svim ljudima dobre volje. Molimo na mjestu gdje se Isus prinio Bogu za nas – na Kalvariji. Bdiimo na mjestu gdje je i Isus bdio znojeći se krvavim znojem – u Getsemaniju. Pjevamo na mjestu gdje je anđeo Gospodnji došao navijestiti blagovijest ljudskom rodu preko Djevice Marije – u Nazaretu. Sa svim žarom molimo i pjevamo na mjestu gdje je siromašna Djevica rodila djeteta u jaslama – u Betlehemu. Puni nade i vjere motrimo u nebo s mjesta gdje je Isus uživao Ocu svome i Ocu našem da nam pripravi mjesto – na Maslinskoj gori. Uspinjemo se na brdo Tabor gdje je Bog pokazao slavu svoju, a u prekrasnoj bazilici radosno uočavamo drvenu krovnu konstrukciju hrvatsko-slavonskog hrasta.

Nezaboravno je i kupanje u Mrtvom moru u kojem i neplivači znaju plivati. Nezaboravan je i pogled na brdovitu pustinju u kojoj je Ivan Krstitelj čekao i pripremao narod za Isusov dolazak, gdje je i Isus četrdeset dana postio.

Sve je lijepo u Svetoj Zemlji jer kršćanin se susretne s Bogom koji je pohodio i trajno pohađa čovjeka.

Fra Miroslav Modrić

Hodočasnici
Misije Neuss
(1998.) pred
bazilikom
Gospodinova
prepobraženja
na brdu
Taboru

WAIBLINGEN

Studijsko putovanje u šibensku biskupiju

Članovi odbora za obitelj i žene biskupije Rottenburg-Stuttgart posjetili šibensku biskupiju (Krapanj, Šibenik, Skradin, Visovac) i razgovarali s domaćinima o obiteljskim poteškoćama. Dr. Tomislav Međugorac, voditelj – ASTEA (Ureda za izobrazbu odraslih Hrvata) odlazi u mirovinu koncem ove godine.

Dvanaest članova Odbora za obitelj i žene biskupije Rottenburg-Stuttgart bili su na studijskom putovanju od 22. do 27. lipnja ove godine u Hrvatskoj. Boravili su u franjevačkom samostanu na otočiću Krapnju, koji se nalazi 350 m od kopna (Brodarice) a nadvisuje more svega 1 m. Samostan je okružen stoljetnom borovom šumom i maslinicima, te prekrasnim vrtom koji se prostire do samog mora. Gvardijan u ovom samostanu je fra Franjo Zelenika, donedavni voditelj HKM Göppingen. On je s vidnom radošću ugostio članove Odbora, svoje bivše kolege i suradnike, počastio ih dobrim otočkim vinom „od kojeg glava ne boli“ i svježom ribom. Prevezio nas je svojom barkom s kopna na otok i s otoka na kopno takvom vještinom, da bi netko neupućen pomislio da mu je to zanimanje (da je moreplovac). Gđa Barbara Weidinger nije se mogla nadiviti ljepotama prirode, te je stalno fotografirala. Dr. Tomislav Međugorac, voditelj ASTEA (Ureda za izobrazbu odraslih Hrvata), na čiju inicijativu su prije desetak godina osnovani odbori za obitelj i žene, koncem ove godine odlazi u mirovinu, te je ovo studijsko putovanje organizirano kao zahvala za sve požrtvornosti i pothvate, koje je zajedno s članovima Odbora izveo, brinući se za duhovni rast hrvatskih muževa i žena i organizirajući brojne susrete i seminare. Veliko hvala i prelatu Jürgenu Adamu koji je odobrio ovo studijsko putovanje i biskupijskom ordinarijatu na financiranje.

Svrha ovog putovanja: susret sa stručnjacima iz domovine koji rade s obiteljima, izmjena iskustava, upoznavanje njihovih načina i metoda rada.

Dr. Jozefina Škarica, voditeljica biskupijskog Savjetovališta za brak i obitelj, vrlo rado se odazvala pozivu da progovori o svom radu i dugogodišnjem iskustvu. Rekla je da ova ustanova šibenske biskupije želi biti na službi mladima u njihovom odrastanju u psihofizički zdrave osobe ali i onim mladima koji su pod utjecajem bilo koje

ovisnosti ili su u bilo kakvim duhovnim potrebama i zaručnicima koji se pripravlja za brak i bračnim parovima u odgoju djece. Kroz savjetovalište prođe godišnje 700–800 ljudi s različitim problemima. Dr. Škarica misli da priprava za brak i tečajevi koji se provode u župama nisu dovoljni. Statistike pokazuju da se brakovi razvode najčešće u prvih nekoliko godina, najviše iz neznanja, nepoznavanja partnera i neshvaćanja sakramentalnosti braka.

Po njenom mišljenju supružnike bi trebalo pratiti i nakon zaručničkih tečajeva barem nekoliko godina i za njih redovito organizirati duhovne obnove. Treba ih pozivati osobno, pismeno i usmeno, često i više puta da bi se odazvali. Mladima treba više govoriti o savjesti, o oprost, o slobodi i moralnim vrijednostima. Dr. Škarica je istakla da je obitelj zdrava sve dokle muž i žena zadrže među sobom dvostruku vezu. Čim jedno od njih tu vezu prekine obitelj se raspada, žena pada u depresiju, muž traži utjehu u alkoholu, a djeca postaju problematična. Govoreći o ovisnicima o drogi, dr. Škarica je rekla da se oni mogu izliječiti jedino boraveći tri godine u „komuni“ – zajednici koju vode izliječeni narkomani, a koja se temelji na vjeri i predanju Kristu.

Članovi odbora za obitelj i žene razgledali su znamenitosti i kulturne spomenike Krešimirova grada Šibenika, pomolili se u katedrali sv. Jakova, kratko se susreli sa šibenskim biskupom Antom Ivansom, čija biskupija ove godine slavi 700. obljetnicu svoga utemeljenja. U gradu Skradinu posjetili su staru bogatu knjižnicu, koja je kako reče mjesni župnik don Ante Lovrić-Caparin, vrlo oštećena u domovinskom ratu, pokazujući „knjigu koja mu je spasila život „zadržavši gelere u sebi“.

Posebno lijepa i ugodna bila je vožnja brodom do slapova Krke, te posjet franjevačkom samostanu na otočiću Visovcu.

No sve ima svoj početak i kraj pa tako i ovo ugodno i korisno studijsko putovanje članova odbora u svoju domovinu.

Stanka Vidačković

ROTTWEIL

Jedinstvo

Sedamdesetak članova HKM Rottweila gostovalo je početkom lipnja u Mači. Posjet Mariji Bistrici nastup na proslavi u povodu Dana državnosti, nogometna utakmica, župnička duhovska misa.

Od 28. svibnja do 1. lipnja 1998., na poziv KUD-a „Ljudevit Gaj“ iz Mača u Hrvatskom Zagorju, pokraj Zlatara i Marije Bistrice, gostovala je HKM Rottweil s dvjema folklornim grupama, koje nose ime pokojnoga hrvatskog učitelja u Schwenningenu „Nikola Pavletić-Nikica“ i s ekipom veterana NK „Zagreb“ iz Schwenningena.

Duplim autobusom krenulo nas je 70 iz Schwenningena i okolice na put. Mladost je bila vesela i razdragana. Vode puta bili su: vlč. L. Lucić, voditelj misije, Marija Lončar, voditeljica folkloru i Anica Kroflin, hrvatska učiteljica i ujedno voditeljica folkloru. Gospodica Kroflin je i sama rodom iz Mača, radila je dugo s tamošnjim folklorom, te nam je bila kontakt osoba sa spomenutim KUD-om „Ljudevit Gaj“, s NK „Gaj“ iz Mača i sa svojom rodom župom Mače.

Budući da su tamburaši iz Mača već za Nikolinje prošle godine bili naši gosti u Njemačkoj, te između ostaloga uživo na priredbi pratili naše folklorashe, htjeli su da im uzvratimo gostovanje.

U petak 29. svibnja oko podne stigli smo u Mače i bili neobično toplo i srdačno dočekani: od načelnika, predsjednika KUD-a „Ljudevit Gaj“, predsjednika NK „Gaj“, ravnateljice škole, župnika i svih razdraganih domaćina. Bili smo smješteni po obiteljima, a sve to opet toliko srdačno i gostoljubivo da nam to ne može odnijeti zaborav. Taj petak već poslije podne imali smo u našem nacionalnom marijanskom svetištu Mariji Bistrici sv. misu, koju je predvodio vlč. Luka Lucić.

U subotu, 30. svibnja prije podne, obišli smo Lepoglavu, vidjeli prekrasnu crkvu i otišli u dvorac Trakošćan, koji se po svemu može mjeriti s dvorcima svoje dobi po Njemačkoj i drugdje.

Navečer je uslijedila proslava Dana državnosti sa domaćinima. Najprije u

usret u domovini

Izletnici iz Rottweila u domovini

centru Mača, na prekrasnoj otvorenoj pozornici kulturni dio programa, te nastup domaćih i naših folklorša iz Njemačke. Ostali dio programa slavljen je u mjesnoj dvorani sve do ranih nedjeljnih sati uz jelo i piće i fantastičnu domaću glazbu. Svemu su prethodili govori i izmjena darova domaćina i nas iz Njemačke. Te subote poslije podne odigrali smo na mjesnome igralištu nogometnu utakmicu: veterani NK

„Zagreba“ iz Schwenningena i domaćin NK „Gaj“, koju je domaćin pobijedio 5:2, zahvaljujući ponajvećma gostujućim igračima koji su dugo u noć gledali u čašicu („vu kupicu“).

U nedjelju, 31.5.1998., na blagdan Duhova, okupili smo se zajedno sa župnom zajednicom Mača, kojoj je na čelu vlč. Ljubomir Hadjina i u 11 sati slavili misu koju je predvodio i propovijedao vlč. L.Lucić.

Uslijedio je zajednički ručak s domaćinima, a onda i rastanak. Za rastanak je vlč. Luka bio predvidio 2 sata no, ni to nije bilo dovoljno da posebno naši mladi iz Njemačke i mladi Mačanci sve kažu što jedni drugima imaju reći. Bilo je tu sigurno zagledavanja, zaljubljanja, oduševljenja, a nakon zahvaljivanja iz svega srca domaćinima koji su nas doslovce nosili kao malo vode na dlanu ostalo je samo: Doviđenja!

Sada smo opet mi na redu, pa smo već za Majčin dan 1999. pozvali k nama u Njemačku sve raspoložive snage Mača, a posebno mlade iz folklor.

Ovim putem zahvaljujem srdačno još jednom svima koji su se na bilo koji način zauzeli da do ovog jedinstvenog susreta dode. Naš čovjek u Hrvatskoj, naš tradicionalno gostoljubivi „Zagorec“, pokazao je i ovom prilikom da uvijek ima otvoreno i široko srce kao i dom.

Hvala našoj hrvatskoj učiteljici gđici Kroflin, koja je bila i ostala naša kontakt osoba i koja je kao voditeljica našega folklor u Schwenningenu s gđom Lončar najviše „kriva“ da je do svega ovoga došlo. Na kraju mi je rekla jedna žena iz Hercegovine, koja je putovala zajedno s nama i čija su djeca u folkloru: „Velečasni, da nisam bila s vama, ne bih ni znala što sam propustila!“

Luka Lucić

Obnova prve pričesti i krizma

Kao i svake godine, tako smo i ove u Rottweilu imali obnovu prve sv. pričesti. Imali smo jedanaest prvopričesnika s područja naše Misije koji su prvu pričest imali zajedno sa svojim kolegama i kolegicama po njemačkim školama i župama, a mi smo onda 21. lipnja upriličili na našoj misi u Rottweilu obnovu. Djeca su sama sudjelovala u misi svojim molitvama vjernika i zajednički su izmolili „Is-povijest vjere Hrvata katolika“. Misu i proslavu obnove uveličali su roditelji prvopričesnika i cijela misijska zajednica svojim pjevanjem. Vlč. L.Lucić je obdario sve prvopričesnike prigodnim darovima. Također ove godine smo imali i deset krizmanika od kojih se pet krizmalo sa svojim njemačkim kolegama, a pet smo mi pripremali i krizmali su ih naši biskupi na hodočašću na Birnau i na krizmi u Balingenu skupa s tamošnjim hrvatskim krizmanicima.

M. Lucić

Prvopričesnici HKM Rottweil 1998.

GIESSEN

Tri desetljeća

Svaka je obljetnica i prigoda obazrijeti se u prošlost, promisliti aktualni trenutak i zagledati se u budućnost. Trideseta obljetnica postojanja i djelovanja i Hrvatskoj je katoličkoj zajednici u Giessenu takva prigoda.

Migracija i pastoral migracije Hrvata u Zapadnoj Europi

Osnovna oznaka današnjeg svijeta jest njegova pokretljivost. I Crkva je dio toga svijeta. Svoju spasiteljsku zadaću ona ispunjava u vremenu i prostoru, u aktualnom dosluhu s problematikom vremena i ljudi, svojih suvremenika.

Hrvati su se počeli seliti već prije nekoliko stoljeća, a posebice zadnjih dvjesto godina. Ima ih posvuda na svijetu, što stalno što privremeno raseljenih. U najnovijem iseljavanju u zapadnoeuropske zemlje, nakon dvaju svjetskih ratova i obaju tadašnjih državnih tvorevina, u iseljavanju su i zbog političkih i zbog gospodarskih razloga prednjačili Hrvati. Zato je broj iseljenih Hrvata neusporedivo veći od broja susjednih naroda s kojima su bili vezani državnim vezama. Zato je i hrvatski iseljenički problem morao postati i problemom Katoličke crkve u Hrvata, odnosno ova se činjenica zbog svoje važnosti morala nametnuti barem kao pastoralni problem samoj Crkvi.

Savezna Republika Njemačka je zahvaljujući svome „gospodarskom čudu“ primila mnoštvo radnika nakon II. svjetskog rata, pa i Hrvata katolika. I Crkva je stoga u Njemačku poslala veliki broj misionara-svećenika, redovničkih i biskupijskih, redovnica i laika.

Počeci Misije Gießen

U Saveznoj Republici Njemačkoj ima danas čak 86 misija, odnosno župnih zajednica, među koje spada i Misija Gießen.

U Giessenu je hrvatski pastoralni rad započeo prije tri desetljeća. Premda je Misija službeno osnovana osnivačkim dekretom biskupa Hermanna iz Mainza 20. siječnja 1971., njezini su počeci još stariji. Prve pastoralne korake za Hrvate uveo je fra Vitomir Slugić, redovnik franjevačke provincije Bosne Srebre. On je kao mladi svećenik na studijskoj specijalizaciji u Frankfurtu dolazio i slavio bogoslužje s prvim hrvatskim radnicima u Giessenu. Ovu praksu spontanog odgovora prije službenog osnutka Misije nakon fra Vitomira Slugića i još

nekih studenata bosanske Provincije nastavio je fra Bernard Dukić, član Provincije Presvetog Otkupitelja iz Splita, bivši delegat hrvatske pastve u Njemačkoj.

Prvi službeni župnik Misije Gießen bio je vlč. Mato Mihić (Đakovo), a nakon njegova odlaska pastoralnu skrb za Misiju preuzimaju franjevci Provincije Presv. Otkupitelja (Ambroz Budimir, Josip Bebić, Ivan Vidović, Vinko Marović, Milan Lapić, Tihomir Grgat) i vrše je do 1997. godine.

Pokojni Ivan Bašić († 1984.) bio je prvi pastoralni suradnik. Na njegovo mjesto imenovan je 1985. Mato Valjan, koji je 1993. u Mainzu zaređen za stalnog dakona.

U lipnju 1997. oboljelog fra Tihomira Grgata u Giessenu nasljeđuje fra Marijan Petričević, franjevac provincije Bosne Srebre. Fra Marijan je postao time osmi službeni župnik ove zajednice. Time se nakon tri desetljeća krug zatvara: bosanski su franjevci neslužbeno započeli s radom u Misiji i nakon tri desetljeća i službeno preuzeli njezino vođenje.

Aktualno stanje

Misija se prostire na području srednjega i gornjeg Hessena, od Frankfurta do Alsfelda, od Giessena i gotovo do

Fulde, obuhvaća četiri dekanata s preko četrdesetak njemačkih župa. Bogoslužja se slave u Giessenu i Bad Vilbelu svake nedjelje, a u Bad Nauheimu i Niddi naizmjenice svake subote, u Alsfeldu jedanput mjesečno. Sakramentalna kateheza održava se također u svim ovim mjestima. Treba istaknuti da smo u biskupiji Mainz, u njezinu vodstvu, uvijek nalazili otvoreno uho i srce za svoje potrebe i svoje nevolje.

Pastoralni djelatnici ove Misije pokušavali su ponajprije pomoći ljudima da svoju najprvotnu nadu utemelje u Bogu, pokušavajući im tu nadu jačati i neprestance ih bodriti u njoj. Ovom prvotnom cilju služe i podjele sakra-

Članovi zajednice Gießen s bivšim župnikom fra Tihomirom Grgatom ispred crkve sv. Bonifacija

Misije

menata: euharistije, prve pričesti, krizme, rad s mladima i dječom, obiteljski pastoral, pastoral bolesnika i zatvorenika, kao i različite zajedničke proslave: Majčin dan, nikolinjsko-božićna proslava, poklade. Sve ove proslave i priredbe imaju zadaću njegovati kršćansku radost i zajedništvo. Nadalje, nastojimo njegovati liturgijsko pjevanje, kako kod djece, tako i kod odraslih (zbor odraslih ima već nepretrganu 14-godišnju tradiciju). Isto tako njegujemo i folklornu tradiciju, a organiziramo redovita i izvanredna hodočašća.

Kao otvorenu i bolnu ranu na vlastitom tijelu doživljavala je zajednica izbijanje i tijek rata u domovini Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Prva reakcija na početku rata bila je spontana želja da se pomogne. Zajednica je sabirala, usklađivala i prevozila materijalna i slala novčana sredstva u ratom pogođena područja. Kod toga smo uvelike bili upućeni na nesebičnu pomoć i naših njemačkih prijatelja. Jedan od naših odgovora na ratna zbivanja, uz aktivni angažman oko materijalne pomoći, bilo je uvođenje molitve za mir svakoga utorka navečer u našem centru. Članovi naše zajednice su osobito pogođeni ratnim strahotama, budući da većinom potječu iz ratom poharane sjeverne i srednje Bosne. Neki su u ratu izgubili članove obitelji, a većina pak i kuću i kućiste.

Perspektiva naše zajednice

I nadalje ostaje naš cilj i želja ustrajati na liniji koja je već formulirana prije više godina: biti otvorena kršćanska zajednica, spremna na suradnju s drugim zajednicama, zainteresirana za očuvanje svoje posebitosti, svoga hrvatskoga identiteta, kloneći se svake egzotičnosti i getoizacije.

Željeli bismo ostati u dosluhu sa znakovima vremena, sve pozornije ih pokušavati odčitavati i odvažno birati budućnost s Bogom.

Pastoral zajednice trebao bi ići i novim putovima kako bi dodirnuo one koji stoje na rubu, tražiti neprestance odgovore na nova pitanja mladih te s

Prvopričesnici Misije Gießen sa župnikom fra Marijanom Petričevićem i roditeljima

kršćanskom radošću i odgovornošću svjedočiti svoju vjeru.

Željeli bismo već sada početi učiti pomirenje i opraštanje unatoč pretrpljenih ratnih nepravdi i strahota.

Želja nam je otvoreno i odvažno zaputiti se u područje diferenciranog pastoralnog i krajolik Crkve sutrašnjeg dana. Smatramo važnima pritom smoći snage i hrabrosti ostaviti neke uhodane putove koji su doveli do svojih odredišta i koji možda više nikamo ne vode.

Svečane prigode, povodi i publikacije, poput ove i sličnih, mogu, možda, posredovati varavnu, idiličnu, sliku naše stvarnosti. Jubileje trebujemo jer se njima uokviruju vremenska poglavlja, iskustva i događaji, jer se nakon njih izvlače pouke i prave novi planovi.

Ali, mi smo posvema svjesni da se trenutno nalazimo pred usponitim i teškim putom u budućnost, kroz tešku, prozaičnu i socijalno sve nesigurniju stvarnost.

S druge smo strane isto tako svjesni činjenice, da unatoč prozaičnim, nesigurnim i nejasnim budućnosnim naznakama na općem svjetskom i europskom planu postoje i proplamsaji svjetlijih perspektiva. Možda više nije tako daleko vrijeme kad vječni snovi mnogih hrvatskih iseljenika – povratak u domovinski zavičaj – nisu iluzorni niti neostvarivi. Činjenica domovinske slobode i samostalnosti, unatoč nekim prividnim bespućima i mnogim stvarnim slijepim ulicama, čini ovo vrijeme sve bližim i snove sve stvarnijim. **Mato Valjan, đakon**

ZANIMLJIVO

Ne veže se u automobilu iz religioznog uvjerenja

Jedan Nizozemac (65) odbija se vezati u automobilu iz religioznog uvjerenja. On je od jednoga suda zatražio oslobađanje obveze vezanja pojasom u automobilu. Tužitelj izjavljuje da se vezanje pojasom protivi njegovoj savjesti. Zbog toga je već više puta dobijao kazne od prometne policije. Dottični Nizozemac nema čak nikakva

auto-osiguranja. Kao i mnogi drugi reformirani kršćani on odbija to osiguranje kao miješanje i napad na Božji plan i providnost. Mnogi smatraju da su čak i cjepiva protiv dječje paralize čin protivljenja Bogu. Oni misle da se čovjek ne smije osiguravati u slučaju nezgoda, nego ih mora prihvatiti kao volju Božju. ■

TRAUNREUT

Partnerstädte: Traunreut – Virovitica

*Koja je pjesma kao ona
kad se dvije ruke stisnu?"*

Antun Branko Šimić

Dugo željno i pripremano prijateljstvo između ova dva grada konačno se ostvarilo!

Nakon dočeka i smještaja gostiju iz Virovitice 23. svibnja, održano je pučko slavlje u šatoru kod TUS-ovog igrališta. Iz Virovitice su pored gradonačelnika gosp. Petra Kralja s gradskim poglavarstvom doputovali nogometaši, kuglaši, folklorasi i glazbeni sastav „Tamburica“ – sve u svemu 80-ak gostiju. Iz prijateljskog grada Lucea je prisustvovala delegacija gradskog poglavarstva predvođena gradonačelnikom. Za bogat i veseo program pod šatorom uz obilno jelo i piće (alles umsonst) pobrinula se plesачka grupa iz Estonije, folklorna grupa i tamburaši iz Virovitice, te glazbeni sastav iz Traunreuta.

U subotu, 24. 5. bio je sljedeći program: u 10 sati odigrana je nogometna utakmica između gradskog poglavarstva Lucea i Virovitice s jedne strane, te gradskog poglavarstva Traunreuta s druge.

Pobjednici su bili francusko-virovitički igrači. Nakon ručka, za gradsko poglavarstvo Lucea i Virovitice organiziran je izlet na kojem su pokazana postrojenja Traunreuta i okolice, „bavarsko more“ Chiemsee u čijem ambijentu su gosti vođeni na kavu, kolače i obilnu večeru.

Po povratku su slijedili glavni i najprivlačniji trenuci. Navečer, na svečanoj priredbi, nakon bogatog programa i čitanja govora sva triju gradonačelnika, u kojima su izrazili važnost prijateljstva i za buduću ujedinjenu Europu, potpisana je povelja prijateljstva između grada Traunreuta i Virovitice. Nakon toga su se najznačajniji poticatelji i akteri za ostvarenje prijateljstva potpisali u „Zlatnu knjigu“. Svečanosti je prisustvovala gosp. Vladimir Vađan, konzul za prosvjetu i kulturu u Münchenu, koji je u ime Republike Hrvatske prenio pozdrave i čestitke veleposlanika gosp. Zorana Jašića iz Bonna i generalnog konzula iz Münchena, gosp. Ivana Šimeka.

„Neka ovaj značajni i svečani trenutak sklapanja prijateljstva bude poticaj da se ono i dalje produbljuje i razvija između Traunreuta i Virovitice, te da prijede u širi vid. Neka taj trenutak bude poput kamena bačenog u vodu od kojeg se šire krugovi sve više i više. Ali neka ti krugovi ne nestanu nego čvrsto povežu sve slojeve u različitim vidovima s obje strane.“

Slušajući na završetku nacionalne himne, osobno sam osjetila poseban ponos i zahvalnost svim osobama – spominjanim i izostavljenim koji su godinama predstavljali hrvatski narod a ponaosob onima koji su bili prvi inicijatori i poticatelji prijateljstva – i škola i gradova s obje strane. Hvala svim Hrvatima koji su svojim životom i nesebičnim trudom osvijetlili obraz svojoj domovini. Jer da nisu svojim marom i žuljevima vjerno i samozatajno služili ovoj zemlji, pitanje je da li bi došlo do čega je došlo.

*Ništa zemlju ne čini tako prostranom kao prijatelji u daljini:
oni stvaraju geografske širine i geografske dužine“*

(Henry David Thoreau)

Marija Berhmanu-Jurković, Traunreut

BIELEFELD

Te nedjelje 31. 5. 1998. svečano euharistijsko slavlje započelo je procesijom prvopričesnika s roditeljima. Ulazak u crkvu praćen je zdušnim pjevanjem uz orguljsku pratnju past. suradnice gđe Marice Mraz. Voditelj Misijske don Slavko Rako pozdravio je na osobito

lijep način prvopričesnike, roditelje, rodbinu i sve ostale. U molitvi vjernika i prinošenju darova sudjelovali su također prvopričesnici. Sakrament prve sv. pričesti primilo je 20 djevojčica i dječaka, a 10 prvopričesnika su prognanici.

Prvopričesnici s roditeljima i vjeroučiteljima, pastoralnom suradnicom Maricom Mraz i vlč. Slavkom Rakom

Prvopričesnička radost

Poslije pričesti prvopričesnici su u krasnom ozračju otpjevali: „Na nebu moje duše“ i „Kriste budi naša radost“. Tamburaški sastav, pjevači i cijela zajednica su svirajući i pjevajući uveličali ovo pričesno slavlje.

21. lipnja u nedjelju poslije sv. mise, prvopričesnici su održali priredbu, kojom su htjeli zahvaliti za uspjeh u školskoj godini i oprostiti se s onima koji se vraćaju u domovinu.

Utješno je vidjeti da je ljubav prema rodnom kraju bila veća nego primamljive ponude i sigurnost prekomorskih zemalja.

Makar je povratak vezan uz izvjesnu nesigurnost, ipak smo uvjereni da će ova mlada generacija unijeti više života u drevne hrvatske krajeve Bosne i Hercegovine. Nadajmo se da će se i oni prigodom prvih sv. pričesti u obnovljenim crkvama svojih župa prisjećati i svojeg pričesničkog slavlja u Bielefeldu.

Don Slavko Rako

KÖLN

40 godina hrvatskog Tijelova

Proslavljena 40. obljetnica hrvatskoga Tijelova, i to u godini obilježavanja 750. obljetnice kölnske katedrale

Kölnska ljepotica, katedrala sv. Petra, proslavila je 750. rođendan, a brojni hrvatski vjernici svečano su obilježili 40. obljetnicu nazočnosti na tijelovskom slavlju u Kölnu. Proslavu te iznimno značajne obljetnice organizirala je kölnska nadbiskupija na čelu s kardinalom Joachimom Meisnerom, nadbiskupom Kölna. Tisuće vjernika okupilo se već u jutarnjim satima ispred ovog velebnog zdanja koje se nalazi u središtu Kölna na svečanoj misi koju je predvodio kardinal Joachim Meisner, a bilo je nekoliko tisuća vjernika iz cijele Njemačke.

Pozdravljajući vjernike u ime domaćina kölnske nadbiskupije, kardinal Meisner posebno se osvrnuo na značenje 750. obljetnice katedrale sv. Petra i njenu ulogu kroz stoljeća. Potom je predstavio uzoritog kardinala iz Hrvatske Franju Kuharića, zaželjevši mu dobrodošlicu i zahvalivši mu na posjetu. Na rođendanu katedrale sv. Petra uz mnoge vjernike bili su i visoki gosti: kölnski

pomoćni biskup Norbert Trelle, mons. Vladimir Stanković, gradonačelnik Kölna Johannes J. Blum, o. Josip Klarić, voditelj Hrvatskog dušobrižničkog ureda u Frankfurtu, prof. dr. Zoran Jašić, hrvatski veleposlanik u Bonnu, fra Josip Lucić, voditelj Hrvatske katoličke misije Köln, i mnogi drugi.

Obraćajući se vjernicima, kardinal Franjo Kuharić u svojoj je propovijedi istaknuo: „Dodi Gospodine Isuse svojim kraljevstvom u ovu Njemačku. Dodi Isuse u Hrvatsku svojim mirom. Dodi Gospodine Isuse u BiH da svaki čovjek može živjeti sigurno i slobodno, ostvarujući svoja neotuđiva prava i da se svatko može vratiti na svoje ognjište.“ Hrvati okupljeni oko Hrvatske katolič-

ke misije, na čelu s fra Josipom Lucićem, imali su zapaženo mjesto na toj velikoj proslavi, posebno ponosni na nazočnost uzoritog kardinala Franje Kuharića. Svečanost je nastavljena u hotelu „Maritim“ gdje je pozdravnu riječ brojnim nazočnim visokim gostima i uzvanicima uputio u ime Misije fra Josip Lucić, njen voditelj. U kulturno-zabavnom dijelu programa nastupile su misijske folklorne skupine iz Bonna, Düsseldorfa i Kölna, te glazbenici Miro Ljubičić, tenor, i prof. Silvio Foretić, klavir. Z. Paškov

Službeni plakat proslave 40. obljetnice Hrvatskoga Tijelova u Kölnu, čiji je zaštitni znak poznata gotička katedrala, koja je 15. 8. ove godine obilježila 750. obljetnicu postojanja

FREISING

„Vi ste svetohranište Isusovo“, rekao nam je naš župnik fra Ante kada smo u nedjelju 5. srpnja 1998. u Freisingu prvi puta pristupili stolu Gospodnjem. Iako iz raznih krajeva Misije (Landshut, Dachau, Freising) i u manjem broju, s Isusom u duši osjećali smo se jedinstveniji i jači.

Kroz pjesme, molitve i obnavljajući naš krsni savez obećali smo da ćemo i dalje ostati svetohranište Isusovo, vjerni Bogu, svojoj Crkvi i domovini.

Pozdravljaju Vas
prvopričesnici:

**Kristina, Marina, Goran,
Ivan i Kristijan**

Prvopričesnici HKM Freising sa župnikom fra Antom Malešom

Foto: Z. Šitum

Isusovo svetohranište

MOSBACH

Hodočašće i izlet u Hrvatsku i Bosnu

Ministranti iz Mosbacha bili su sa svojim svećenikom u domovini od 25.5. do 31.5.

Na put je 25.5.98. s vlč. Čuturićem i gospodinom Martinom Martinovićem krenulo 11 ministranata. Navečer smo stigli u hrvatski Žumberak i prenočili u „eko-selu“, selu koje je prije godinu dana sagradio povratnik iz Njemačke, gosp. Željko Milovanović. Bio je to drag susret s prirodom: potokom čiste vode, kozama, jahačim konjima i izletnicima. Istu večer smo sreli i jednog njemačkog „gastarbajtera“, koji zajedno sa Željkom vodi ovo selo. A taj „Švabo“, tako ga svi zovu u „selu“, živio je prije u blizini Mosbacha. Odmah je prepoznao „Pfarrera Dragana“, jer se prije 18 godina navraćao u hrvatsku

katoličku misiju u Mosbachu. Prenočiti i spavati na podu u grupama, baš kao u stara doba u drvenoj žumberačkoj kućici, za ovih trinaest članova bilo je pravo zadovoljstvo.

U Slavskom Brodu su nas dočekali svećenici iz Bosne, mons. Mato Janjić i vlč. Miroslav Augustini, kao i župnik mons. Marko Majstorović. Uz srdačan doček priredili su i ukusne špagete sa slavonskim začinima. Tu smo ostavili 15 paketića za djecu izbjeglica koje su im poslali prvopričesnici iz misije Mosbach. Navečer smo stigli u Županju. Mladi iz Županje bili su već prije naši gosti u Mosbachu, pa su se sada „otimali“ za naše mlade da im pruže ugodan boravak i počinak. Vlč. Marko, kao i časna sestra Nevenka, bili su sretni našim dolaskom i susretom, kao i drugi župljani. Sutradan, a bila je to srijeda,

preko skele prešli smo u Bosnu, u Orašje, gdje smo posjetili obitelj Baotić, koja je za vrijeme rata stanovala u našem centru u Mosbachu, pa onda Vidovice. Srušena crkva je u izgradnji, obiteljske se kuće popravljaju, osjeća se vraćanje života, nema više toliko ruševina. Prodavači s tzv. „koridora“ već su ušli do samog ulaza u selo Vidovice. Čekajući skelu primijetio je jedan od ministranata da u jednom Passatu njemačke registracije HN (Heilbronn) ima hladnjak u kutiji s natpisom na ćirilici. Sav izvan sebe rekao je to svome svećeniku. Naši ljudi kupuju od Srba na „koridoru“ robu i onda je voze u Hrvatsku. Da li ćemo ikada doći pame-ti?! Desetak kilometara vožnje kroz slavonske šume, blatnjavim putem, pa smo izašli na autoput i krenuli za Lipovac na granicu Hrvatske.

Sagrađen je ogroman prijelaz, a prometa malo, nešto Talijana i oni koji se iskrcavaju iz osobnih automobila pa s velikim torbama, pješice prelaze hrvatsku granicu. Navečer slavimo svetu misu u Županji zajedno s mladima i vjernicima Županje, susret s odraslima u dvorani i počinak. Ujutro se rastajemo od dragih domaćina i putujemo u Mariju Bistricu. U bazilici smo sami. Možemo u miru moliti Gospi za dar puta i zajedništva. Preporučujemo joj cijeli hrvatski puk, svoje roditelje i cijelu Crkvu. Pjevamo joj svoju pjesmu „Čuj nas, Majko...“ Mladi kupuju darove svojim roditeljima, braći i sestrama. Toplo je pa je sladoled prava poslastica. Silazimo preko Zagorja u Zabok, pa Samobor, pored same granice kod Bregane ulazimo u Žumberak i „eko-selo“ (15 km od Bregane). Dobivamo dvije drvene kućice za prenoćište. Petak je, vlč. Mile Vranešić čeka nas u Stojodragi. Pokazuje crkvu sv. Juraja i veliki križ uz cestu za Sošice. Ponovno smo u Sošicama. Već nekoliko godina posjećujemo Jazovku i Svetu Geru i gosti smo sestara bazilijanki. Sestre nam priređuju objed, žao im je što smo tako kratko, ali mi moramo dalje. Preko Krašića, gdje molimo pred spomenikom kardinala Alojzija Stepinca za sve žrtve zločina, što je i on sam doživio, uz Kupu stižemo na granicu Slovenije. Umorni od puta prenoćili smo u Austriji i u subotu popodne stigli u Mosbach.

Dragan Čuturić

Mladi hodočasnici iz HKM Mosbach u Županji

RÜSSELSHEIM

Brunnenfest

Hrvatska se predstavila kod zdenca ispred gradske vijećnice

Četvrtog i petog srpnja i ove godine je održana tradicionalna priredba grada Rüsselsheima: „Brunnenfest“. Nazvana je „Brunnenfest“, jer se svake godine održava na velikom prostoru pred gradskim kazalištem, gdje se u sredini trga nalazi veliki zdenac (Brunnen).

HKZ Rüsselsheim i Hrvatska demokratska zajednica su se i ove godine prezentirali u najboljem svjetlu. Na hrvatskim štandovima nudilo se raznovrsne kulinarske specialitete. Mnoštvom lijepih prospekata Hrvati

su sa svojih štandova upućivali građane Rüsselsheima u ljepotu naše zemlje i u mogućnosti putovanja u Hrvatsku. Naša folklorna grupa iz Rüsselsheima uveličala je plesovima slavlje i impresionirala brojne prijatelje Nijemce.

Vjera, kultura, razgovori, druženja i upoznavanja, bez obzira na nacionalnu pripadnost, to su one snage koje vode mirnom i harmoničnom suživotu građana grada Rüsselsheima. To i jest cilj ovakve priredbe.

Dijana Tolić

NEUMÜNSTER

25 svijeća za 25 godina

Misa je počela i završila svečanom procesijom, na čelu s križem i ministranti(ca)ma

Hrvatska katolička misija Schleswig-Holstein, sa sjedištem u Neumünsteru, obilježila je u subotu 27. lipnja 25. obljetnicu djelovanja i postojanja na krajnjem njemačkom sjeveru, pod motom „Deo gratias – Bogu hvala“. Svečano misno slavlje u 15 sati predvodio je fra Josip Klarić, delegat hrvatske inozemne pastve u Njemačkoj. Voditelj Misije, hrvatski franjevac konventualac fra Pero Šestak, pozdravio je sve nazočne vjernike, kao i svećenike, među kojima su bila i četiri njemačka svećenika. Dekan Haneklaus upalio je ispred oltara 25 svijeća koje označuju 25 godina hrvatske aktivne nazočnosti na cijelom području savezne pokrajine Schleswig-Holstein. Prvo misno čitanje imala je gđa Mirjana Lovrić, koja ima čak petero djece, a drugo gđica Marija Milan. Molitvu vjernika predvodile su Izabela i Danijel Hrkać.

Delegat Klarić je u propovijedi istaknuo važnost ove obljetnice, koja je očit znak da su hrvatski katolici i tu, iako u izrazitoj dijaspori, sačuvali svoj vjerski i nacionalni identitet. On je nazočne vjernike pozvao da i dalje budu prepoznatljivi kao vjernici katolici, te izrazio nadu da na tom dalekom sjeveru neće biti obilježavana i 50. obljetnica te Misije. Darove su prinijeli mladi, a kruh i grožđe na oltar je donijela socijalna djelatnica Caritasa Anda Zdravac,

odjevena u izvornu hrvatsku narodnu nošnju iz brčanske Posavine. Drugi dio proslave ove obljetnice održan je gradskoj dvorani. Izveden je misijski, školski i folklorni program, koji je priremio gosp. Željko Vurm. Pozdravne govore i čestitike uputili su nazočnima fra Pero Šestak, koji je iznio i kratki povijesni prikaz djelovanja Misije u proteklih 25 godina, generalni konzul Republike Hrvatske u Hamburgu Vjekoslav Križanec i voditelj hamburške Misije dr. Josip Mrkonjić. U školskom programu su recitacijama, pjesmama, plesom i svirkom nastupili polaznici hrvatskih dopunskih škola iz Kiela i Lübecka

U bogatom kulturno-umjetničkom programu, u povodu 25. obljetnice Misije Schleswig-Holstein, sudjelovali i mladi i stariji članovi zajednice

Pozdrav iz tuđine

*Naši su došli ko pokisle ptice,
odnekud s juga, jednom nekim vlakom,
Nije bilo lako na kamenu rodnom,
oblaci su teški bili nad Hrvatskom.
Ja sam rođen ovdje. Upoznao svijet.
Gorka je tuđina. Zna zasuzit oko.
Nikad se ne stidim duše hrvatske:
Herceg-Bosnu nosim u srcu duboko.
Svevišnjem smo Bogu zapjevali pjesmu
za sve što je nama naša vjera dala:
u tuđemu svijetu riječ hrvatska živi,
svećenici naši velika vam hvala!
Sad Misija naša slavi 25 ljeta.
Domovini pozdrav iz tuđine šalje:
čuvat ćemo vjeru, običaje stare,
i Kristovim putem ići ćemo dalje.
Samo svoj na svome može biti sretan.
Vratit će se domu prognani Hrvati.
Jadrano smo plavom obećali davno:
zemlju svoju nikom mi nećemo dati!
Kao žedna zemlja što upija kišu,
mi želimo puno, mi želimo sve,
bilo gdje pod suncem čuvat ćemo vjeru
i bit ćemo ponos naše Hrvatske!*

Željko Vurm

(U povodu proslave 25. obljetnice HKM Schleswig-Holstein, Neumünster, 6. travnja 1998.)

(„Zlatne ribice“, Filip Pražen, Mario Markanović, Ozana i Mihaela Lovrić, Maja Žaper, Irena Smiljčić, Kornelija Kolarić). U folklornom dijelu nastupili su članovi Hrvatske kulturne udruge iz Bremena i učenici gosp. Mije Papića. Nakon službenog programa za veselje se pobrinula splitska grupa „Tutti frutti“.

TRAUNREUT

U vječnom gradu

Hodočašće Misije Traunreut u Padovu i Rim

Hrvatska katolička misija Traunreut (najjužnija misija u Njemačkoj), organizirala je hodočašće u Rim od 10.–14.6. 1998. g. Hodočašće je organizirano u sklopu pripreme za Veliki jubilej ulaska u treći milenij, a u povodu jubilarne 25. obljetnice osnutka Misije. Sudjelovalo je 45 vjernika iz pet (od ukupno sedam) misijskih postaja: Traunreut, Grassau, Bad Reichenhall, Freilassing i Burghausen.

Prvog dana hodočašća na putu prema Rimu svratili smo u Padovu gdje smo posjetili Svečevu baziliku i pomolili se na njegovu grobu. Naročito je to bilo dojmljivo jer smo se nalazili u tjednu kada se slavi njegov blagdan. Zbog kratkoće boravka u Padovi nismo (nažalost) uspjeli posjetiti crkvu i grob sv. Leopolda Bogdana Mandića, ali nadamo se da će nekom drugom prilikom i za to biti vremena.

U Rimu smo imali smještaj u samom centru (uz samu Piazza Navonna) u

samostanu časnih sestara. Samim tim smo bili u blizini svih važnijih mjesta koja u Rimu treba vidjeti i nismo gubili vrijeme dugim vožnjama autobusom. (Posebno sada je u Rimu pravi prometni kaos zbog radova u čitavom gradu – Rim i Italija očekuju oko 35 milijuna posjetitelja za proslavu Velikog jubileja pa je sve podređeno pripravi za to.).

U četvrtak, na blagdan Tijelova, obišli smo baziliku sv. Petra i razgledali njezine zanimljivosti (koliko smo uspjeli u to kratko vrijeme), popeli se na kupolu i nakon ručka se uputili u baziliku sv. Ivan Lateranskog gdje je Papa navečer predvodio misno slavlje. Prije toga posjetili smo Hrvatski zavod sv. Jeronima gdje nam je rektor vlč. Jure Bogdan ispričao povijest osnutka i nastanka toga mjesta te ulogu koju danas ima. Također prije mise s Papom vidjeli smo „Bocca della verita“ (usta istine), Circo Massimo, Aventino,

crkvu sv. Klementa, generalnu dominikansku kuću, benediktinski samostan itd.

Druga dva dana hodočašća obišli smo najprije najstariji dio grada Forum Romanum, vidjeli Piazzu Veneziu, Fori Imperiali, Colosseum, crkvu sv. Petra u okovima s nezaboravnim Michelangelovim Mojsijem. Uz sve to obišli smo Vatikanske muzeje s veličanstvenom Sikstinskom kapelom.

I moglo bi se dugo nabrajati što se sve moglo i trebalo vidjeti i što smo mi uspjeli za kratkog boravka u Rimu. Za to, naravno, treba zahvaliti organizatorima hodočašća i znalačkom vodstvu naših vodiča. Bili su to svećenici i studenti u Rimu: vlč. Božidar Mrakovčić, vlč. Lino Zohil, vlč. Željko Tanjić (vodio nas kroz Vatikanske muzeje) te gosp. Aldo Sinković koji godinama radi na radio Vatikanu i koji je službeni vodič po Rimu (vodio nas kroz najstariji dio grada).

I što još reći? Toliko riječi a ipak nije ništa rečeno. Rim jednostavno treba vidjeti (i to ne samo jednom!) jer tek kad se vidi može se doživjeti.

Josip Vrdoljak

Prijatelj u samoći

Prijatelj
suza u oku
posuđena knjiga
razgovor
smijeh i
radost

Prijatelj
molitva
svijeća što gori
nadanja
pomirenja

Prijatelj
u srcu
razgoni tugu
daruje mir
svjetlost
daje nam sebe.

Isus Krist
prijatelj
u samoći
putuje zajedno s tobom.

Vlasta Jambrak,
Stuttgart

Hodočasnici iz HKM Traunreut u Rimu, sa župnikom vlč. Mladenom Mrakovčićem

WIEHL

Već pet godina s tuđom jetrom

Mirko Tumbri rođen je u Zagrebu 28.9.1934. godine. Dolazi na privremeni rad u Njemačku 1962.godine. Obolijeva na jetri i odlazi u bolnicu 23.9.1993. godine u Bonn. U bolnici ostaje

nekoliko mjeseci, liječnici dižu ruke od njega i šalju ga kući. Mirko je bio toliko uporan rekavši: „Ja ne idem iz bolnice dok ne dobijem drugu jetru“. Nakon par dana Mirko dobiva jetru.

Operiran je 19.2.1994. godine. Transplantacija je trajala oko osam sati.

Danas liječnici kažu da je Mirko toliko zdrav da može ići raditi. Budući da je Mirko u godinama u kojima mu nije potrebno više raditi, otišao je u mirovinu.

Slavka Soldo

M.Tumbri kao teški bolesnik u kolicima i kao zdrav čovjek nakon uspješne transplantacije jetre

PFORZHEIM

Osam sati vike i cike u Europaparku

Prvopričesnički izlet

Veliki odgojitelj mladeži sv. Ivan don Bosco znao je raditi s mladima. Dobro je poznavao dušu mladog čovjeka. Mladi čovjek voli igru, veselje, druženje. Velikog odgojitelja dobro oslikava jedna pjesma: *Poznate li njega? Mladež ljubi iznad svega. Lovore je s djecom brao, život svoj bi za njih dao. Bosco svetac naš, Bosco otac naš.* Hrvatska katolička misija Pforzheim-Bruchsal koju vode duhovni sinovi sv. Ivana Bosca, organizirala je izlet za sve ministrante i ovogodišnje prvopričesnike u Europapark koji se nalazi u blizini Freiburga. Kad su djeca doznala da će ići u Europapark, odmah je nastala vika, cika, radost i veselje. I krenuli smo rano ujutro 2. lipnja iz Pforzheima. Usput smo se zaustavili u Brettenu i Bruchsalu i pokupili preostale ministrante i prvopričesnike. Pošli smo s molitvom i vratili se s molitvom. Taj dan Europapark je bio pun k'o šibica. Mladih, djece, odraslih, sa svih strana. Igara, ljudi moji, koliko ti srce želi! I djeca su uživala. Tu se čula samo vika i cika. Osam sati bili smo u predvorju raja – kako su neka djeca kazala. I kad smo

išli natrag, samo jedno pitanje je bilo: kad ćemo opet ići? Mladome čovjeku treba pomoći na putu odgoja. Vrednote treba otkrivati, na vrednote treba upućivati. I naša vjera puna je vrednota i dragulja. I ona se voli i zavoli ako se otkriju njezina bogatstva. Hrvatska katolička misija Pforzheim-Bruchsal sa svojim voditeljima učinila je jedno

dobro djelo. Dobro i samo dobro vodi nas najvećem dobru. Veliki odgojitelj Ivan Bosco živio je za mlade, za njih se žrtvovao i njima je činio dobro. Jedan predivan dan prošao je brzo, ali ono što se doživjelo, to se tako lako ne zaboravlja. I opet ćemo ići u Europapark i bit će novih radosti i susreta.

Don Stjepan Pasarić

Djeca iz Pforzheima u Europa parku

HANAU

Jubilej Misije

Misija Hanau je najsvečanijim misnim slavljem, u koncelecijaciji o. biskupa dr. Franje Komarice, župnika domaćina fra Marijana Kovača, delegata za hrvatske svećenike fra Josipa Klarića, glav. urednika „Žive zajednice“ fra Ante Batinića i fra Ivana Miškića, predstavnika provincije franjevac konventualaca iz Zagreba, u subotu 20. lipnja 1998. obilježila dostojno svoj srebrni jubilej – 25 godina postojanja i djelovanja na prostorima biskupije Fulda, u pokrajini Hessenu.

Godine intenzivne pripreve s mladima i djecom urodile su plodom: crkva Imena Marijina (inače zvana Stadtpfarrkirche)

prepuna, krcata. Tražilo se mjesto više. Kao još nikada u minulih 25 ljeta.

Bio je to zapravo prvi dio jubileja. Drugi dio bit će 5.12.98., a trebao bi biti više nazdravičarski, uz prigodni domjenak, s humanitarnim naglaskom. Slavlju smo dali više sadržaja. Uklopili smo ga za cijelu zajednicu: Hanau, Fulda, Marburg, kao prvo: proslavu prve pričesti s 10 prvopriješnika; kao drugo: biskup je podijelio 65-torici kandidata sakrament kršćanske zrelosti ili sv. potvrde. E sad zamislite: isto toliko kumova, dvostruko više roditelja, a gdje je tek ostala rodbina, znanci i prijatelji. Svi mahom (većina) iz biskupije Banja

Luka, pa im je njihov pastir u osobi o. biskupa Komarice najbolje došao. Radi se o Hrvatima masovno prognanima i izbjeglicima, koji se baš sada nalaze pred neopozivim i definitivnim izgonom iz Njemačke. Biskup im je uputio pravu očinsku ali i povratničku riječ.

Kuriozitet je bilo krizmavanje dviju osoba u poodmakloj dobi: Nikola iz Livna (sa 70 godina) i Vesna (iz Sarajeva) kao majka 12-godišnje djevojčice.

Možemo konstatirati da je župa doživjela veliki duhovni preporod. Izrazila je to djevojčica u narodnoj nošnji pozdravivši kao prva o. biskupa.

Znakovita prikazna povorka u narodnim nošnjama dočarala nam je bliže domovinu i njezine plodove. Napose je bila dirljiva gruda zemlje što ju mladi Josip donese iz Slatine. Pa zatim akvarel, umjetničko djelo slikarice Barice Bradice, koja živi među nama. Slika krašičke crkve dragocjeni je dar ocu biskupu, je se njihove prognaničke i uzničke sudbine u mnogočemu poklapaju.

Misiju su kroz ovih 25 godina posluživala 4 svećenika: vlč. Ivan Milanović, kao pokretač (1 godinu dana), o. Ladislav Luburić, OFMConv. (prolazno tek 5 mjeseci) i sad o. Marijan Kovač (fra Dominik) od. 1.8.1980.

Spremamo se na izdavanje prigodnog letka i monografije. U proteklih 25 godina bilo je: 305 krštenja, 78 vjenčanja, 235 krizmanika, 211 prvopriješnika.

Marijan Kovač

Svečanu koncelebriranu misu u Hanau predvodio je dr. Franjo Komarica, banjolučki biskup, uz asistenciju delegata fra Josipa Klarića, župnika fra Marijana D. Kovača, izaslanika hrvatske konventualske provincije fra Ivica Miškića i fra Ante Batinića.

Hrvatska scensko-ritmička družba „Zlatne ribice“ nastupa već pet godina na hrvatskim priredbama na krajnjem sjeveru Njemačke

Hrvatska scenska družba „Zlatne ribice“ iz Kiela djeluje od 1993. godine. Družba je nastala inicijativom učitelja Hrvatske dopunske škole Željka Vurma. Djelovala je kao školska družba sve do svibnja 1997. godine, do kada je isti učitelj, tada i koordinator hrvatske dopunske nastave za područje Schleswig-Holsteina, Hamburga i Bremena, radio u HDŠ. Od tada družba djeluje u okviru Hrvatske katoličke zajednice Kiel. Članice družbe su: Blaženka-Tereza Jurić, Ana Hrkač, Marija Milan, Ivanka Milan, Sandra Markotić, Vedra-

KIEL

Pet godina „Zlatni

na Mamić i Tanja Tukić. Ove su djevojčice rođene u Njemačkoj, ali su dobro naučile hrvatski jezik. Učenice su školskog uzrasta od šestog do jedanaestog razreda.

„Zlatne ribice“ izvode scensko-ritmička kazivanja i obrađene etnografske sadržaje iz raznih hrvatskih krajeva. Tekstove, glazbu i scenska rješenja piše njihov voditelj Željko Vurm. Također ih prati i na glazbenim instrumentima.

Družba je svojom aktivnošću prisutna u kulturnoj i javnoj djelatnosti Hrvatske katoličke misije Schleswig-Holstein, a nastupe realizira u Kielu, Neumünsteru, Quickbornu, Norderstedtu, Hamburgu, Bremenu...

Družba surađuje s Hrvatskom demokratskom zajednicom iz Hamburga, te s Hrvatskom kulturnom udrugom iz Bremena, s kojom povremeno razmjenjuje nastupe. Rad Družbe kontinuirano pomažu roditelji članica (prijevod, garderoba, fotodokumentacija i drugo).

Zbog ostvarenih aktivnosti školske godine 1994./95. HKM Schleswig-Holstein i Allianz Hilfe für Kroaten nagradili su „Zlatne ribice“ izletom u Pariz. Zbog uspjeha na Europatagu i dobro realiziranoj turneji u povodu Dana državnosti Republike Hrvatske 1996. godine, pod pokroviteljstvom gospodina Branka Loze iz Neumünstera, Družba je nagrađena izletom u Dansku, u

PFORZHEIM

Salezijanci u inozemnoj pastvi

Svaka naša hrvatska katolička misija u Njemačkoj ima svoj početak, svoj rođendan. Tako je prije 25 godina započela živjeti Hrvatska katolička misija Pforzheim-Bruchsal. Veliki broj našeg puka, kako iz Hrvatske tako i iz Bosne i Hercegovine, došao je u ove krajeve Njemačke trbuhom za kruhom. Domovinska crkva predvođena našim biskupima uvidjela je potrebu osnivanja misija ne samo u Njemačkoj, nego diljem zapadne Europe. Misije su nicala jedna za drugom, a zato su u prvom redu bili potrebni svećenici, časne sestre i ostali pastoralni djelatnici. Hrvatska salezijanska provincija sv. Ivana Bosca sa sjedištem u Zagrebu kao dio Crkve u Hrvata uključila se aktivno sa svojim članovima u inozemnu pastvu. Salezijanci su došli u više njemačkih pokrajina i gradova. Danas opslužuju ove misije: Bamberg, Ingolstadt, Nürnberg i Pforzheim-Bruchsal. Sama misija Pforzheim-Bruchsal ima i svoje filijale: Bretten, Eppingen, Kirrlach i Philippsburg. Prisutnost salezijanaca donosi ono što je imao veliki odgojitelj mladeži sv. Ivan Bosco: ljubav prema Crkvi i ljubav prema onima koji su „siromašni, napušteni i ugroženi“, koje treba ljubiti i evangelizirati. U našim misijama treba posebnu pažnju posvetiti mladima jer su oni budućnost Crkve i društva.

Najvažniji zadatak svake misije jest evangelizacija. Sv. Pavao, najveći evan-

gelizator u povijesti Crkve, ovako piše svom ljubljenu učeniku Timoteju: „Zaklinjem te pred Bogom i Isusom Kristom, koji će suditi žive i mrtve, zaklinjem te pojavkom njegovim: propovijedaj Riječ, uporan budi – bilo to zgodno ili nezgodno – uvjeravaj, prijeti, zapovijedaj sa svom strpljivošću i poukom“ (2 Tim 4,1-3). Naš hrvatski narod, koji već trinaest stoljeća baštini

krist časni, rasijan po svim kontinentima ove zemaljske kugle, treba biti prepoznatljiv po vjeri u Krista Gospodina i njegovu Crkvu. Krista treba oduševljeno naviještati kako su to činili sveci i ugodnici Božji, kako je to činio sv. Ivan Bosco u prošlom stoljeću. Svaka misija treba biti jedan svjetionik Božje ljubavi koji će svima pomagati u životu. To je smisao naših misija, kako u Njemačkoj tako i po čitavom svijetu. Rod naš će opstati i ući će u vječnu baštinu ako budemo imali vjere. Hrvatska katolička

Salezijanci u Njemačkoj sa svojim provincijalom don Stjepanom Bolkovcem u Bambergu

misija Pforzheim-Bruchsal, potaknuta primjerom velikog odgojitelja mladeži don Bosca, trudi se da pomogne u odgoju sinova i kćeri Lijepe naše. Nema na svijetu veće radosti nego vidjeti dobro odgojenog čovjeka. Misiju vode svećenici don Ivan Bolkovac i don Stjepan Pasarić. Njihova desna ruka i najbliži suradnik je pastoralni referent gosp. Dominik Spajić. Rastu misije pridonose svi oni koji svake nedjelje slave najveću ljubav, u Gospodinovoj žrtvi ljubavi.

Don Stjepan Pasarić

oica“

„Zlatne ribice“ iz Kiela
s voditeljem
Željkom Vurmom

Kopenhagen. Tom prilikom uspostavljena je suradnja s Hrvatima iz Kopenhaga koji se okupljaju u Hrvatskom domu „Kralj Tomislav“. Početkom 1998. godine „Zlatnim ribicama“ pridružuje se nova družba koju čine učenici školskog uzrasta nižih razreda. Već su se dosad dva puta uspješno predstavili kielskoj publici.

Na ovogodišnjoj proslavi Dana državnosti „Zlatne ribice“ su se pridružile programu „Vukovarskom arzuhalu“ u spomen pod nazivom: „Pjesma za savjest svijeta“, a na proslavi 25. obljetnice HKM Schleswig-Holstein recitalom poz nazivom „Deo gratias“.

Željko Vurm

DARMSTADT

Aktivna mladež

Hrvatski katolici okupljaju se na bogoslužja u Darmstadtu još od 1966. godine, ali tek od 1971. imaju svoga vlastitoga

svećenika, i to fra Roka Romca. Nakon što je 13 godina revno vršio svoju službu, njega 1983. zamjenjuje fra Frano

Prvopričesnici Misije Darmstadt (1998.) sa župnikom fra Nediljkom Bekanom i sestrama Damjanom Damjanović i Rozarijom Župić

Bilokapić. Sadašnji župnik fra Nediljko Beka djeluje u Misiji od 1991. Kao pastoralne suradnice u ovoj zajednici radile su Školske sestre franjevske splitske provincije: Božena Duvnjak (1981. – 1994.) i Vitalija Križan (1985. – 1995.), a sada djeluju s. Damjana Damjanović (od 1994.) i s. Rozarija Župić (od 1995.)

Misija zauzima vrlo prostrano područje. Mise se dvotjedno slave u Wormsu i Groß Zimmernu, a svake nedjelje u Bensheimu i Darmstadtu. Pastoralno djelovanje ima sve oblike pastoralnoga rada karakteristične za naše inozemne prilike: podjela sakramenata, vjeronauk, priredbe, susreti, predavanja, folklor, duhovne obnove, izleti, hodočašća. Raduje da su u oblikovanju bogoslužja djelatni posebice mladi. Bez njih i bez djece nezamislivo je organizirati bilo kakvu priredbu. Njihove sposobnosti dolaze osobito do izražaja na nikolinjskoj i pokladnoj priredbi, ali odlične rezultate postižu i naši folkloristi. Odlazak izbjeglica osjetit će se i u ovoj zajednici, ali će se pastoralni rad nastaviti istim intenzitetom. ■

MANNHEIM

Neumorni putnici

Mladi Misije Mannheim snažno su organizirani u svojoj zajednici

Mladi HKZ Mannheim posljednjih godina redovito sudjeluju na susretima hrvatske katoličke mladeži. Bili su u Splitu (1996.), Zagrebu (1997.) i nedavno u Offenbachu (2.5.1998.). Upozna-

vajući sebe i svoje vršnjake pjevaju, mole i rade. Redovito se okupljaju petkom u centru na prigodnim tribinama i dogovorima o liturgiji, budućim susretima, pjevanju, folkloru... Na tribinama

petkom do sada su mladima govorili: župnik i voditelj misije vlč. Vinko Radić, Ivan Žan (voditelj zbora i mladih), Đuro Zrakić (svećenik, pisac), dr. Ivan Grbeša (psiholog) i fra Anto Batinčić (urednik „Žive zajednice“).

Mladi su aktivni i kao članovi folklorne grupe koja vježba i nastupa pod vodstvom nastavnice gospođe Danice Štefanec. U slobodno vrijeme neki aktivno igraju u njemačkim i hrvatskim klubovima (nogomet, košarka, odbojka i rukomet).

Oduševljeni susretom mladih u Offenbachu, svi pitaju: „Kad ćemo opet na susret mladih? To je bila prava stvar!“. Već ove jeseni namjeravaju putovati u Schwelm na susret mladih Hrvata i Hrvatica NRW. Ipak, najprije treba uspješno dovršiti školske obveze, položiti ispite, a pokoje novo poznanstvo tokom ljeta nekim će zasigurno dati zamaha za predstojeće susrete. U Godini Duha Svetoga i mladi Mannheim kliču zajedno sa svima „Duše Sveti, oduševi nas!“ I. Žan

Mladi pjevači i putnici iz Mannheim

FREISING

Zajednica mala – aktivnost velika

Hrvatska katolička misija Freising osnovana je 1978. godine. Prvi dušobrižnik je bio fra Mate Puđa (1978.–1991.), a drugi fra Ante Maleš (1991.–). Misija broji oko 2500 vjernika. U misiji djeluju: jedan svećenik i jedan pastoralni suradnik (Ilija Čolić). U Freisingu svira jedan mladić (Kruno Janković), a u Landshutu svira gospođa Vesna Soldo, profesorica violine.

Mise se govore na pet mjesta: Freising i Landshut – svake nedjelje; Dachau i Moosburg – svake druge nedjelje i svake druge subote u Neufahrnu.

Prošle godine (1997.) bilo je: 18 krštenja, 8 prvopričesnika i 8 vjenčanja. Svake druge godine je krizma (1997. je bilo 27 krizmanika). U toj prigodi biskupi budu pozvani od gradonačelnika na primanje u gradskoj vijećnici. S gradom i mjesnim župnicima gajimo veoma dobre odnose.

Vjeronauk se drži: u Neufahrnu, Freisingu, Landshutu i Dachau. Svake prve nedjelje imamo blagoslov s Presvetim nakon mise u Freisingu. Poslije misa se redovito moli andeoski pozdrav (svijet to voli). Kroz korizmu moli se put križa idući od postaje do postaje kroz šumu u Waldfriedhofu u Freisingu. Redovito se (barem jednom u tjednu) posjeti barem jedna bolnica. Svake godine (1. svibnja) s ministrantima sudjelujemo na mini-

strantskom susretu misija iz Bavar-ske. S folkloranima smo dosad sudjelovali na tri folklorijade. Nastupamo s velikim i malim folklorom na raznim priredbama, bilo da organiziramo mi ili pak Nijemci. Organiziramo godišnje susrete mladih s mladima iz Rosenheima.

Svake godine imamo zajedničke mise s Nijemcima. Preko mise naš crkveni zbor predvodi pjevanje (uglavnom naše pjesme i naizmjenice istomelodijske njemačke). Svake godine sudjelujemo u misi i tijelovskoj procesiji s Nijemcima pod našim misijskim barjakom i u narodnim nošnjama.

S mladima i djecom pripremamo igrokaz za Božić („Svjetlo ljubavi“...). Organiziramo humanitarne zabave (sv. Nikola, poklade, Majčin dan). Sav utržak ide za humanitarne svrhe.

Svake godine se organiziraju hodočašća: Sv. zemlja, Lurd, Rim, Gospina svetišta po Hrvatskoj... itd. Svake godine po završetku škole s djecom i mladima idemo na jednodnevni izlet po Njemačkoj (Europapark, Phantasialand, Geiselwind,... i dr.). Sudjelujemo s mladima na susretima mladih (Split, Zagreb i dr...).

Povremeno izdajemo župni listić na četiri polustranice s glavnim obavijestima kroz godinu.

Fra Ante Maleš, župnik

Krizmanici Misije Freising (1998.) s biskupom dubrovačkim Želimirom Puljićem i župnikom fra Antom Malešom

ZAGREB

Prvi hrvatski adresar nakladnika knjiga i nota

„Adresar nakladnika knjiga i nota u Republici Hrvatskoj“, prvi i jedini takve vrste u našoj zemlji, priredila je voditeljica Hrvatskog ureda za ISBN i ISMN mr. Danijela Živković i suradnici u nakladi Nacionalne i sveučilišne knjižnice iz Zagreba koji će javnosti biti predstavljen na 49. međunarodnom samju knjiga u Frankfurtu. Naime, Hrvatska se 1992. godine odazvala pozivu Međunarodnog ureda ISBN kako bi postala članicom ISBN sustava, a operativna je u studenom 1992. godine po naravi stvari povjerena Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Hrvatski ured za ISBN od tada redovito sudjeluje sa svojom bazom podataka o nacionalnom nakladništvu u svjetskom adresaru nakladnika „Publishers International ISBN Directory“ koji priređuje Međunarodni ured za ISBN u Berlinu.

Tiskajući adresar „Nakladnika knjiga i nota u Republici Hrvatskoj 1997/1998“ Nacionalna i sveučilišna biblioteka učinila je značajan informacijski i poslovni korak u domaćem knjižnom i glazbenom nakladništvu, pridružujući ga ustaljenim informacijskim tokovima drugih zemalja. Riječ je o publikaciji velike uporabne vrijednosti u kojem se mogu naći podaci o ukupno 2026 nakladnika. Adresar se može pretraživati na više načina: po punom i kraćem nazivu nakladnika, oznakama ISBN (International Standard Book Number – Međunarodni standardni knjižni broj) 953 te pozivom na broj ISBN 86 koji je do 1992. godine korišten za bivšu SFRJ, mjestu u kojem je sjedište nakladnika, kao i po stručnim područjima u kojima je nakladnik objavljivao u posljednjoj godini.

Uz podatke o nakladnicima knjiga, adresar donosi popis nakladnika nota u Hrvatskoj čija je struktura i tip pretraživanja identičan knjižnom adresaru. Hrvatski je ured za ISMN (International Standard Music Number) utemeljen 1995. i u tom je kratkom roku sačinio pouzdan adresar nakladnika nota kojima je glazbeno nakladništvo temeljna djelatnost, ali i adresar ustanova i društava koje se sporredno time bave, a nisu izostali ni podaci o vlastitim nakladama glazbenika.

Opis djelatnog nakladnika knjiga i nota sadrži: puni naziv, adresu, telefon, telefax, e-mail i ISBN oznaku. Internet adresa Nacionalne i sveučilišne knjižnice je <http://www.nsk.hr>.

Vesna Kukavica

Fra Andeo Zvizdović

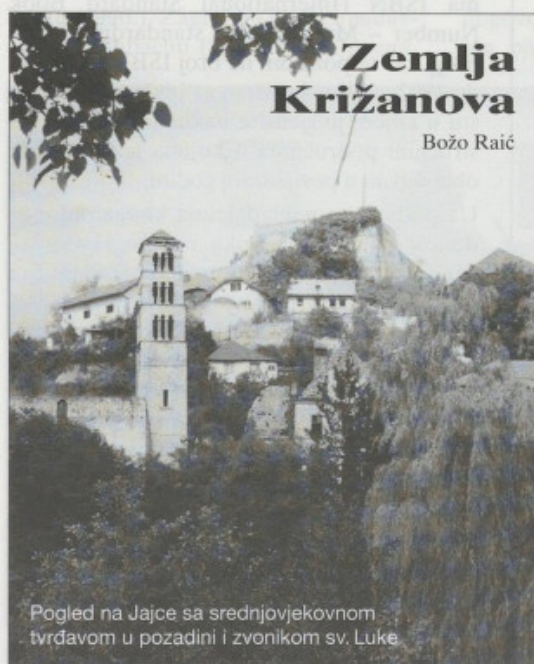
Ove godine se 7. lipnja navršilo 500 godina od smrti fra Andela Zvizdovića (1420.–1498.), koji je 1463. godine isposlovao slobodu vjere i opstanka katolika (Hrvata) u Bosni i Hercegovini. Hrvati BiH se i danas ponovno nalaze u istoj dilemi: otići ili ostati? Fra Andelov odgovor je jasan i beskompromisan: ostati i vratiti se pod svaku cijenu!

Ove godine (1998.) 7. lipnja navršilo se 500 godina od smrti velikana naše prošlosti, „gorostasa hrvatske povijesti“. Radi se o mudrom i neustrašivom franjevcu, kustosu bosanske kustodije u vrijeme pada bosanskog kraljevstva, pronicavom i razboritom redovničkom poglavaru, čovjeku kreposna života i prisebna duha fra Andelu Zvizdoviću. O njemu govore i pišu sve tri različite konfesije u BiH. Postao je zapravo legendarna osoba u bosanskoj povijesti. Povjesničari, publicisti, hagiografi, književnici i umjetnici nadahnjuju se njegovim likom. Snalažljiv je to i odlučan čovjek, koji je znao i imao hrabrosti povući konkretne i sudbonosne poteze za sudbinu hrvatskog i katoličkog puka u BiH u svom vremenu. Fra Andeo je primjer prilagodljiva i umna čovjeka, puna vjere i pouzdanja u Božju providnost koja upravlja kako poviješću svijeta tako i pojedinih naroda, zajednica i pojedinaca. Od njegova susreta sa sul-

tanom u vrijeme pada Bosne, u dobroj mjeri, ovisila je budućnost katoličkog življa na našim bosansko-hercegovačkim prostorima. Svjestan da ide pred svog ljutog neprijatelja, silnog vojskovođu Mehmeda II. Osvajača, koji ga samo jednim potezom prsta može predati smrti, on ipak stupa preda nj i traži slobodu življenja i vjeroispovijedanja za svoje fratre i povjereni mu hrvatski i katolički puk u Bosni. Mnogima se u njegovu vrijeme kao i danas činilo ludošću tražiti od najvećeg neprijatelja kršćanstva, a posebno papinstva, slobodu opstanka za „daure“ (nevjernike) i nesmetano propovijedanje kršćanstva. On je to, ipak, učinio. Zahvaljujući njegovoj „ludosti“ naši su pradjedovi sačuvali svoju vjeru i naciju koju su i nama ostavili u baštinu kao najveću vrednotu. Petstota obljetnica smrti takvog velikana naše bosanske i hrvatske povijesti prigoda je da se malo detaljnije upoznamo s njegovim životom i radom.

Tko je bio fra Andeo Zvizdović?

Nakon procvata Bosanskog kraljevstva za Tvrtka I. i nakon zlatnog doba franjevačke zajednice Bosanske vikarije za pape Eugena IV. i bosanskog kralja Stjepana Tomaša, nastaju lomovi i u Bosanskom kraljevstvu i u franjevačkoj zajednici. Nesloga bosanskih velikaša, čak i savezništvo s nadirućim osvajačima, omogućili su Turcima slobodniji prodor u Bosnu. Kralj Stjepan Tomašević uzalud se obraćao moćnicima i autoritetima Zapada za pomoć. Kako onda tako i danas, Bosna je za Zapad zemlja koju treba iskoristiti zbog njezinog geopolitičkog položaja i bogatstva, a samo tu i tamo poslati kakvu milostinju za preživljavanje. Shvatili su to Turci i iskoristili pogodan trenutak. Osvojivši Smederevo bez borbe (1459.), sultan je Mehmed II. dovršio osvajanje Srbije te se svom snagom dao na osvajanje Bosne. Ponajprije je zaposleo istočni rudarski bazen oko srednjeg toka rijeke Drine s gradovima Srebrenicom i Zvo(r)nikom. Potom je u svibnju i lipnju 1463. godine munjevitom brzinom izveo napad na Bosansko kraljevstvo. Neočekivani brzi pad glavne kraljevske utvrde Bobovca kod Kraljeve Sutjeske u srednjoj Bosni, bijeg i na prijevahu uhićenje i smaknuće posljednjeg bosanskog kralja Stjepana Tomaševića u Jajcu, omogućili su Turcima da u roku osam dana zauzmu 70 bosanskih gradova i utvrđenja i to najvećma mirnom predajom. Vojna i diplomatska protuofenziva donekle popravila crnu sliku Bosne. Herceg Stjepan Vukčić-Kosača sa svojim sinovima Vladislavom i Vlatkom povraća od Turaka gotovo sva osvojena područja njegova vojvodstva, a ugarski kralj Matija Korvin povraća dio Bosanskog kraljevstva i osniva dvije banovine, jajačku i srebreničku kao uporišta za daljnje akcije i obranu od turskih napada. Padom Bosne iščezle su tri bosanske srednjovjekovne institucije: Bosansko kraljevstvo, „Crkva bosanska“ i bosansko srednjovjekovno plemstvo. Ostala je jedino i u kontinuitetu postoji i djeluje sve do danas franjevačka zajednica, tada poznata pod imenom *Bosanska vikarija*. Vikarija se dijelila na manja teritorijalna područja zvana kustodije. Poglavar kustodija nazivao se kustos. U to vrijeme Bosans-

Zemlja Križanova

Božo Raić

*I doveo ga
na vrh Bobovca
i pokaza mu sva blaga
što ih pospana zemlja nudi.*

*S bijelih tornjeva
oko duše dohvaćalo je
kameni realizam
i slovo isklesano
dijakovom rukom.*

Ti si ispred svega!

*Sva bogatstva Istoka
bit će poslušna
tvojim znakovima:
križu, kolu i slovu.*

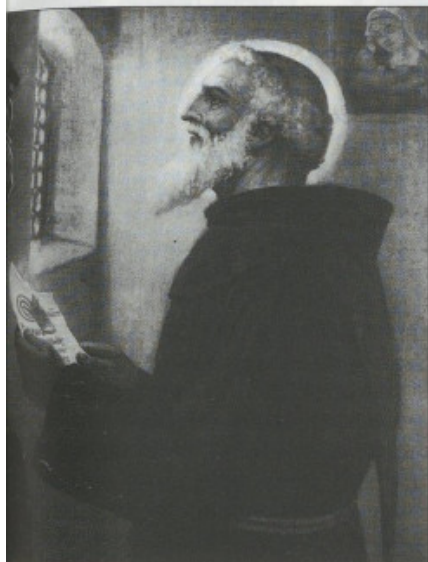
*Mjereći,
pružene ulomke
novog divljaštva
Križan osjeti
neslobodu.*

*I dok je sijevao
sultanov mač,
pade djed,
bez igdje ikoga,
na голу zemlju,
bosu i Bosnu!*

Pogled na Jajce sa srednjovjekovnom tvrđavom u pozadini i zvonikom sv. Luke

TURSKIM SULTANOM 1463.

Spasitelj Bosne

Fra Andeo Zvizdović s Ahdnamom u rukama i pogledom punim pouzdanja u raspetoga Spasitelja

ka vikarija imala je sedam kustodija: bosansku, cetinsku, stonsku, grebensku, krbavsku, kustodiju sv. Jeronima, jajačku i usorsko-zvo(r)ničku. Kustos bosanske kustodije imao je veliki ugled i na banskome i kraljevskom dvoru. Tako znamo kad bosanski kralj Tomaš 1451. godine sklapa ugovor s Dubrovčanima, polaže svečanu zakletvu „prid ocem kuštomom“ koji se spominje prije svih bosanskih velikaša. Na čelu Bosanske kustodije, u vrijeme turskog osvajanja Bosne, nalazio se fra Andeo Zvizdović. Bio je jedno vrijeme i zamjenik vikara, dakle, drugi čovjek prostrane bosanske vikarije. Dokumenti ga nazivaju fra Andeo Vrhbosanski, što bi značilo da je rođen u Vrhbosni (Sarajevu). Međutim, rođen je 1420. godine u mjestu Zvizde ponad Uskoplja, pa odatle i naziv Zvizdović. Potječe iz plemićke obitelji u kojoj je odgojen u dobrom vladanju i stekao pristojnu izobrazbu. Budući je Bosna, pa i njegova obitelj, u ono vrijeme bila u vjerskom pogledu odlutala od Katoličke crkve, franjevci su i došli u Bosnu sa zadatkom da zalutale ponovno povrate k vjeri pradjedova, u krilo Katoličke crkve. Slušajući propovijedi bosanskog vikara Jakova Markijskog (1435.–1438.) obratio se on i njegova obitelj, i toliko se zagrijao za Boga i Crkvu da je sam zaželio postati franjevac. Isti bosanski vikar prima ga u Fra-

njevački red u novicijatu u Fojnici. U franjevaštvu i teološkoj znanosti brzo je napredovao. Isticao se među kolegama učenošću, znanjem latinskog jezika i rječitošću. U Franjevačkom redu postao je svećenik i poznati propovjednik, revni i požrtvovni misionar u Bosni. Obraćao je nevjernike i krivovjerce, i učvršćivao one koji su bili nestalni u vjeri.

Fra Andeo se isticao kreposnim životom, pokorničkom revnošću u postu, molitvi i apostolskom žaru.

Fra Anđelovi posmrtni ostaci čuvaju se danas u crkvi Duha Svetoga u Fojnici na posebnoj, njemu u čast podignutoj, sporednoj oltaru. U Franjevačkom redu se slavi kao blaženik. Narod ga i danas časti i moli za njegov zagovor.

Fra Andeo: kustos bosanske kustodije

Razumljivo je da su bosanski franjevci birali takvog kreposnog i učenog čovjeka za svog starješinu. Bio je kustos bosanske kustodije sa sjedištem u samostanu u Milima uz crkvu sv. Nikole kod Visokog, krunidbenoj crkvi prvog bosanskog kralja Tvrtka I. Tu je bilo i sjedište bosanskog vikara. Nalazio se, dakle, u žiži političkih i crkvenih zbivanja u Bosni. Budući se vikarija u to vrijeme prostirala „od Trsata do Beograda“ i od Jadranskoga mora do Drave; stvarno, dakle, u svim hrvatskim zemljama“ (Mandić), razumljivo je da je vikar često bio odsutan, nalazeći se na službenim putovanjima po raznim krajevima vikarije. Pogubljenjem bosanskog kralja i većine plemstva ostao je bosanski kustos jedini stvarni predstavnik Hrvata katolika u bivšem Bosanskom kraljevstvu.

Morao je donositi važne i sudbonosne odluke u datim momentima. Takvu jednu sudbonosnu odluku za fratre i svoj puk donio je kad je Bosna 1463. pala pod Turke. Kao kustos bosanske kustodije, čovjek rođen i odgojen u toj sredini, dobro je poznao vjerske i političke prilike u Bosni. Vidio je da Bosna turskim osvajanjem pada u stoljetni mrak iz kojega će teško izaći. Zbog svoje odanosti Bogu i narodu, osjetio je i potrebu da čini nešto što se da učiniti i spasi što se da spasiti. Znao je da je

mnogo katoličkog puka u bijegu jer ne žele prihvatiti postojeće stanje. Znao je također da ima i takvih koji neće ni pod koju cijenu napustiti svoju pradjedovsku zemlju natopljenu krvlju mučenika, svoje svetinje i zadužbine, grobove svojih banova i kraljeva, svojih očeva i djevoja, svoje njive i livade, čisti bosanski zrak i hladnu vodu s izvora i ići u nepoznato, postati luralice i prosjaci po bijelome svijetu. Franjevci, posebno domoroci, kakav je bio i fra Andeo, morali su nešto učiniti. Što drugo nego ono što je učinio u sličnim okolnostima i njihov utemeljitelj sv. Franjo Asiški koji je znao da se bolji uspjeh može postići dijalogom negoli oružjem. Stoga je i pošao pred egipatskog sultana, dok su drugi bezuspješno krv lili u križarskim vojnama. U novonastalim okolnostima i pod novim gospodarem trebalo je bez oklijevanja potražiti načina da se sačuva narod i vjera. Odlučan je stupiti pred osvajača i kazati mu što mu je na srcu, zatražiti slobodu opstanka u Bosni i vjerskog djelovanja među svojim preostalim narodom, a po mogućnosti isposlovati i slobodu povratka za one koji su u bijegu. I dok se Mehmed II. Osvajač, na povratku sa svog slavnog pobjedničkog pohoda na Jajce, nalazio na bosanskom kraljevskom dvoru Milodražu, na pola puta između Fojnice i Visokog kod današnjeg sela Bilalovac blizu Brestovskog, te nakon duge molitve i razmišljanja, kreće fra Andeo prema njemu, svjestan da ide u gotovo sigurnu smrt. Brojne sultanove straže prepoznale su u njemu Božjeg čovjeka, bezazlena i bezopasna, i nakon ustaljene procedure privedu ga sultanu. Mudri i iskusni franjevac, stupivši pred novog gospodara Bosne, obrati mu se ovim riječima: „Pozdrav tebi, svijetli care, gospodaru nebrojenih naroda i svjetova. Pozdravlja te skromni franjevački redovnik i bosanski kustos fra Andeo Zvizdović, sluga Božji i skrbnik bosanskog katoličkog puka. Zahvaljujem ti što si se udostojao i primio me. To kazuje da priče o tebi kao mudrom i razumnom čovjeku nisu izmišljotine. Tvoja moć i snaga jesu goleme, o njima već i ptice na drveću pjevaju, ali još veći su ti razum i mudrost. Saslušaj što ću ti sada kazati, jer to nije samo za moje dobro i moga puka, već i tvoje i tvoje Carevine“ (D. Lovrenović). I nastavio je starac opisivati Bosnu i narod u njoj, teškoće u obrađivanju zemlje i muku katoličkog puka koji ju je znao znojem zalijevati, ►

Fra Anđeo Zvizdović...

► zlato i druge plemenite metale iz rudnika vaditi, poreze plaćati, radostan i ponosan, s pjesmom na usnama davati Bogu Božje a caru carevo. A sada, zabrinut za svoju vjeru i život, narod masovno bježi. Zar će tako mudri car dozvoliti da mu osvojena zemlja ostane pusta i prazna. Stoga nastavlja: „Zato te, care, u ime redovnika sv. Franje i u ime puka bosanskog, molim i zaklinjem, upravo zahtjevam i tražim, tvoj carski list kojim ćeš nam garantirati slobodu ispovijedanja vjere prisutne na ovim prostorima više od tisuću godina, zahtjevam i tražim da se svi prognani i uhićeni vrte svojim kućama, a mi ćemo ti služiti kao gospodarima dotle dok se Bogu bude svidjelo“ (D.L.).

Svjestan je sultan istinitosti fra Anđelovih riječi, a još više činjenice da vrijednost njegova osvajanja ne leži u bosanskim brdima, nego u pučanstvu koje će zemlju obrađivati i poreze plaćati. Zato radi svoje koristi, i radi prosperiteta svoje carevine, naređuje svom pisaru da uzme potrebni pribor i piše carski ukaz koji će mu diktirati:

On (Bog) je jedini pomoćnik.

(U tugri tj. monogramu):

Mehmed, sin Murad-hanov, vazda pobjedonosni!

Zapovijed časnog, uzvišenog sultanskog znaka i svijetle carske tugre, osvajača svijeta, jest sljedeća:

Ja sultan Mehmed-han, dajem na znanje svom puku i odličnicima, da su posjednici ovoga carskog fermana, bosanski duhovnici, našli moju veliku milost, pa zapovijedam:

Neka nitko ne smeta i ne uznemjeruje spomenute ni njihove crkve. Neka mirno stanuju u mom carstvu. A oni koji su izbjegli neka budu slobodni i sigurni. Neka se povrate i neka se bez straha u zemljama moga carstva nastane u svojim manastirima. Ni moje visoko Veličanstvo, ni moji veziri, ni moji službenici, ni moji podanici, niti itko od stanovnika moga carstva neka ih ne vrijeđa i ne uznemiruje. Neka nitko ne napada, niti vrijeđa i ugrožava: ni njih, ni njihov život, ni njihov imetak, ni njihove crkve. Pa i to, ako bi iz tuđine doveli koga čovjeka u moju državu, da im je dopušteno. Budući da sam spomenutima milostivo dao ovu carsku Zapovijed, kunem se sljedećom velikom zakletvom:

Tako mi stvoritelja zemlje i neba, koji hrani sva stvorenja, i tako mi sedam

mushafa, i tako mi našeg velikog Proroka, i tako mi 124 000 vjerovjesnika, i tako mi sablje kojom se pašem, nitko neće protivno učiniti ovomu što je napisano, dok ovi budu pokorni mojoj službi, i vjerni mojoj Zapovijedi.

Pisano 28. maja. U stanu Milodraž.

U navedenom prijevodu carskog ukaza, vjerojatno je nepoznata riječ „mushaf“. Ona označuje muslimansku svetu knjigu, starozavjetni dio Kurana. Druge riječi i cjelokupni sadržaj, sami po sebi su jasni i dostatno govore.

Ferman dat fra Anđelu Zvizdoviću poznat je u našoj povijesti pod nazivom *Ahdnama*. To su dvije riječi spojene u jednu. *Ahd* je turska riječ a znači obveza, ugovor, obećanje; *name* je perzijska riječ a znači pismo, knjiga. *Ahdnama* bi, prema tome, značila: carska obveznica, svečano carsko obećanje. Takva obećanja car je davao pod zakletvom i time je dobivala oblik međunarodne isprave, ugovora između predstavnika dvaju naroda. *Ahdnama* je najvažnija povelja data bosanskim franjevcima za vrijeme turske uprave Bosnom. Ona je garantirala sigurnost života i imovine franjevača i katolika u turskoj Bosni.

Postupak fra Anđela Zvizdovića bio je providonosan, dalekovidan potez, povučen upravo onda kada je to trebalo učiniti. *Ahdnama* je bila magna charta libertatis (povelja slobode) za očuvanje katoličkog naroda i njegove vjere u Bosni. Bio je to tada jedini mogući način.

Kao i mnogobrojne vrijedne stvari i dokumenti koji su nestajali u brojnim požarima franjevačkih samostana, građenih, zbog siromaštva i teškog dobivanja građevinskih dozvola, od drveta i lakozapaljivih materijala, tako je i original *Ahdname* izgorio u požaru fojničkog samostana 1664. godine. O tome jedan kroničar (I. Velikanović) piše: „Na Veliki četvrtak, u podne, požarom je bio potpuno uništen samostan Svetog Duha u Fojnici s bogatim arhivom provincije, tj. s uspomenu od postanka provincije i sa svim stvarima također od povijesti kraljevstva i ono, što je pogubljeni kralj bio ostavio.“

Na svu sreću, važni dokumenti su kopirani, prepisivani. Tako je sačuvano desetak prijepisa *Ahdname*. Najvjerniji prijepis čuva se u muzeju franjevačkog samostana u Fojnici. Sva kriva mišljenja o nepostojanju *Ahdname* pobija sam car Bajazid II., sin Mehmeda II. Osvajača. U svom fermanu (zapovijed vladara) iz godine 1483., dakle samo 20

godina poslije izdavanja *Ahdname*, piše: „Ranije je moj otac sultan Mehmed – han, laka mu zemlja bila, pod teškom zakletvom dao časnu *Ahdnamu* u pogledu duhovnika i manastira u kojima oni stanuju i u pogledu njihovih osoba...“ *Ahdnamu* spominju ili je pretpostavljaju drugi turski fermani, a i poznati franjevački kroničari Marijan Florentinski, Marko Lisabonski, Franjo Gonzaga, Luka Waddind i drugi.

Kako su se franjevci koristili Ahdnamom?

Franjevci su *Ahdnamu* nosili Vrhovnoj Porti u Carigrad, pokazali su je redovito upraviteljima Bosne i turskim sudovima u zemlji. Najviše im je koristila za života samog Mehmeda II. (tj. do 1481.), jer se onda morala stvarno i poštivati. Za sve vrijeme fra Anđelova života nije poznato da je bilo ozbiljnih progona katolika ili brojnijih prijelaza na islam. Bilo je to najmirnije razdoblje koje su franjevci i katolici proveli pod turskom vlašću. Turci su dopuštali da grade nove crkve od kamena i da se porušene mogu popraviti. Iz turskih tefera (računskih knjiga) imamo podatak da je 1489. godine, dakle, 26 godina poslije osvajanja, u turskoj BiH bilo 365 000 katolika i 55 000 muslimana. To znači da je manje od 15 % Hrvata prešlo na islam. I ti prijelazi uglavnom su se odnosili na Hrvate pripadnike tzv. „Crkve bosanske“.

Ahdnama je dobro došla i za neposrednih Mehmedovih nasljednika (Bajazida II., Selima I. i Sulejmana II.), jer su se oni u svojim fermanima koje su izdavali bosanskim franjevcima pozivali na nju. I kasniji carevi, pa i niže vlasti, uvažavali su tu povelju kao osnovni dokument, na koji su se pozivali. Za prvih 50 godina turskog vladanja u Bosni nije bilo većih progona niti masovnijih prijelaza na islam. S vremenom je, međutim, uvažavanje *Ahdname* bilo sve slabije, jer su u kasnijim stoljećima (17., 18. i 19.) zavladali neredi pa se nije poštovala središnja vlast, a nasilje je sve više uzimalo maha. Svaki bi vezir pri svom dolasku u Bosnu s velikim poštovanjem ljubio *Ahdnamu*, koju bi gvardijani tom zgodom ponijeli sa sobom, ali u životu se malo ili nimalo osvrtili na nju. Ipak nije poznato da je itko ikada od turskih vlasti nijekao postojanje *Ahdname*.

Pitamo se zašto je postepeno *Ahdnama* gubila na snazi?

Osim navedenih razloga, treba, prije svega, imati na umu, da su franjevci i

Izbjeglice iz župe Foča u sjevernoj Bosni, našli su utočište u Lomnici, u Hrvatskoj. Iz Bosne su Hrvati morali bježati ne samo u ovom posljednjem ratu, nego i za vrijeme fra Andela Zvizdovića u 15. stoljeću, kao i u kasnijim ratovima. Fra Andeo se svogjedobno zauzeo za ostanak, ali i povratak izbjeglih katolika na svoja ognjišta u Bosnu. Crkva u BiH traži to isto i danas od svojih prognanih i izbjeglih vjernika. Izbjeglina na našoj slici Misija Mosbach je 1995. dovezla humanitarnu pomoć.

katolici u Bosni, pripadnici Katoličke crkve koja ima svoju unutarnju organizaciju koja papu priznaje za svog vrhovnog poglavara. Pravoslavna je crkva bila na teritoriju turske države. Njezin poglavar, carigradski patrijarh, imao je svoje sjedište u samoj prijestolnici turskog carstva, koji je s državnim turskim vlastima surađivao, uživao čast vezira, najviših turskih državnih službenika. Katolička je vjera bila strana vjera u turskom carstvu. Njezin je poglavar, rimski papa, živio izvan granica turske države i trajno je bio smatran najvećim neprijateljem Turaka. On je jedini, ne samo mogao nego i stvarno organizirao Zapad protiv njih. To potvrđuju i brojni križarski ratovi koji su se vodili s papinim blagoslovom. Turske vlasti su franjevece i katolike u Bosni smatrali papinim agentima i doušnicima zapadnih katoličkih vladara. Zato je Pravoslavna crkva imala prednost u turskom carstvu pred Katoličkom crkvom, pravoslavni vjerski službenici pred katoličkim.

Pravoslavni patrijarh, jer je stolovao u Carigradu, sebe je smatrao vrhovnim poglavarom svih kršćana u turskoj državi, ne samo pravoslavni nego i katolika. Stoga je tražio od svih plaćanje crkvenog poreza. Srpski patrijarh u Peći tražio je od svih kršćana na srednjem i zapadnom Balkanu, da priznaju njegovu vrhovnu vlast i da mu plaćaju crkvene poreze i namete jednako katolici kao i pravoslavci. Hrvati katolici, predvođeni franjevcima provincije Bosne Srebre, tomu su se trajno i žestoko protivili. Ahdnama je bila osnovna povelja, kojom su se franjevci branili od nezakonitog presezanja carigradskih i pečkih patrijarha. U njima su gledali ljuće neprijatelje od Turaka. Ahdnama je isto tako služila i u borbi protiv nezasičnih utjeritelja državnih i carskih poreza i daća, kao i u borbi

protiv pojedinih lokalnih muslimanskih bezakonika, koji su provodili svoju samovolju nad katolicima i fratrima.

Fra Andelove teškoće u upravljanju bosanskom kustodijom

Propašću Bosanskog kraljevstva, Bosanska vikarija se već iduće godine ujedinila s Dalmatinskom vikarijom u jednu zajedničku vikariju pod nazivom Vikarija Bosne i Dalmacije. Prostirala se na teritoriju četiriju država: Turske Bosne, Hrvatske, Mletačke i Dubrovačke republike. Svaka je državna vlast natojala utjecati na franjevece, štiteći svoje političke interese. U posebno teškom položaju nalazila se Bosanska kustodija kojom je upravljao fra Andeo Zvizdović. Franjevci u Bosni, koji su se nalazili izvan teritorija turske vlasti, otvoreno su propovijedali protiv Turaka. Turci su se osvećivali nad franjevcima i katoličkim pukom u Bosni pod turskom upravom. Fra Andeo je apelirao na franjevece u slobodnim krajevima da imadnu razumijevanje i obzira prema njima koji se nalaze pod turskom vlašću. Na razumijevanje nije nailazio. Preostala je dioba vikarije po državnom teritoriju. Tako su se ponajprije odijelile dubrovačka i dalmatinska vikarija. Samo zahvaljujući mudrom vodstvu bosanskog kustosa fra Andela Zvizdovića moglo se očuvati jedinstvo Bosanske vikarije u BiH. Poslije njegove smrti 1498. vikarija u Bosni nije više mogla funkcionirati kao jedinstvena franjevačka zajednica. Sami franjevci bosanske kustodije traže i dobivaju 1514. godine svoju posebnu samostalnu vikariju koju nazivaju Bosna Srebrna. Druga vikarija na teritoriju izvan turske Bosne dobiva naziv „Bosna Hrvatska“, s pravom nasljedstva svih privilegija drevne Bosanske vikarije. jedna i druga vikarija ostavile su u svom nazivu ime Bosna s nakanom

da se ponovno ujedine kada prestane turska vlast u Bosni. Nažalost do toga nije došlo kroz više stoljeća. Naprotiv, Turci su sve više zauzimali slobodne teritorije Bosne i izvan nje i potiskivali franjevece i puk Bosne Hrvatske. U osvojenim krajevima mogli su djelovati franjevci Bosne Srebre. Na taj način se širio teritorij Bosne Srebre, a sve više sužavao teritorij Bosne Hrvatske. Vikarije su 1517. godine bile uzdignute na rang provincija. Provincija Bosna Hrvatska iščezava s teritorija Bosne i mijenja ime u provinciju Kranjsku od koje će nastati današnja franjevačka provincija sv. Križa u Sloveniji.

Pokazao se ispravnim potez koji je povukao fra Andeo Zvizdović da traži suživot s Turcima. Samo to je bio mogući način opstanka u BiH. Jedino tako su franjevci i katolički puk mogli preživjeti na svojoj djedovini. U kasnijim stoljećima, provincija Bosna Srebrna doživljavati će svoj procvat. Franjevci Bosne Hrvatske, koji nisu bili za suživot, i koji su pred Turcima bježali u slobodne zemlje, nestali su iz Bosne, a ostala je samo uspomena na njihovu zajednicu pod nazivom „Bosna Hrvatska“, koja je, također, nestala.

Što nam govore povijesna iskustva?

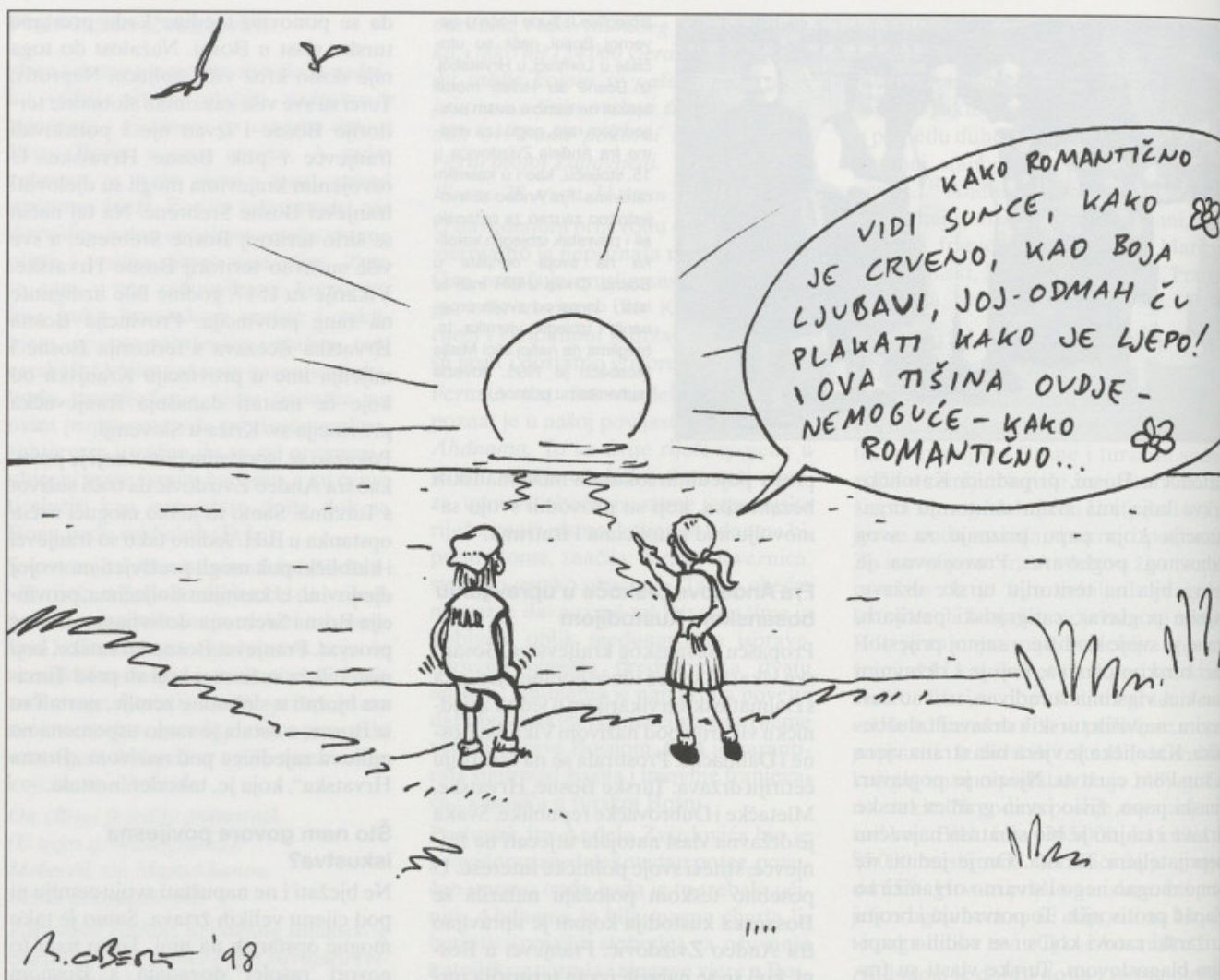
Ne bježati i ne napuštati svoju zemlju ni pod cijenu velikih žrtava. Samo je tako moguć opstanak na njoj. Jasno nam to govori rasplet događaja s Bosnom Hrvatskom i Bosnom Srebnom.

Vraćati se na ognjišta svojih pradjedova i ni pod koju cijenu ne ustupati ih drugome.

Zemlja je onoga tko na njoj živi. Države dolaze i prolaze, državni se sistemi mijenjaju ili iščezavaju; propadaju pojedinci i zajednice, ostaju samo najveće baštinjene vrednote vjere i nacije kojih se nikad ne odriče i koje trajno lebde u svijesti i savjesti čovjeka: ostani svoj na svome! Samo tako si siguran da se nećeš prevariti. Svako drugo rješenje izaziva dilemu: što će biti s nama?

Lik fra Andela Zvizdovića potrebno je imati pred očima osobito danas. Nalazimo se u sličnim vremenima u kojima se našao i fra Andeo Zvizdović. I nakon 500 godina on nam može biti uzor. Njegova hrabrost i neustrašivost, njegovo pouzdanje u Božju providnost, ukratko, njegov primjer nam puno govori kako se treba danas postaviti i kako treba gledati na budućnost. Povijest nam, zaista, mora biti učiteljica života.

Fra Andelko Barun

DR. KVETOSLAVA KUČEROVA, SLOVAČKA POVJESNIČARKA

Hrvati u Slovačkoj

U izdanju Matice hrvatske i zagrebačkog ogranka Matice slovačke u muzeju Mimara, 21. travnja o.g. predstavljena je knjiga „Hrvati u Srednjoj Europi“. Knjigu je napisala poznata slovačka povjesničarka i znanstvenica dr. Kvetoslava Kučerova koja zajedno sa svojim suprugom dr. Matušom Kučerom, slovačkim veleposlanikom u Hrvatskoj, od 1993. boravi u našoj zemlji.

Živa zajednica: U uvodniku svoje knjige istaknuli ste da ste još za vrijeme svog prvog boravka u Hrvatskoj 1963. zavo-
ljeli našu zemlju kao svoju drugu do-
movinu. Da li je to, uz znanstveni rad,
glavni razlog što ste se prihvatili pisanja
knjige „Hrvati u Srednjoj Europi“?

Dr. Kvetoslava Kučerova: Mislim da je to jedan od glavnih razloga. Naime, ja sam tada radila u Slovačkoj akademiji znanosti i dobila sam zadatak da u arhi-
vu nadem podatke o Hrvatima u Slovačkoj. Počela sam strastveno kopa-
ti po arhivima i od prikupljenih poda-
taka napisala sam studiju na šezdeset
kucanih stranica koje su objavljene u
znanstvenom časopisu. Nakon toga sam
kao mlada znanstvenica, na preporuku
prof. Vece Holjevca, dobila dvomje-
sečnu stipendiju Hrvatske matice iselje-
nika, počela raditi u arhivu i učiti
hrvatski jezik. Inače, moja majka bila je
iz jednoga sela na granici Austrije i
južne Moravske a uvijek je govorila da
je porijeklom iz plemićke hrvatske obi-
telji i da su njezini preci došli u Moravs-
ku u 16. stoljeću. Poslije sam u arhivima
našla da je njihovo prezime bilo Jelšić.

Žz: Je li bilo teško doći do tako velikog
broja podataka o migraciji Hrvata u
srednjoeuropske zemlje?

K.K.: Bilo je dosta teško jer nije bilo toč-
nih podataka o Hrvatima. Morala sam
skupljati građu i slagati je „kamen po
kamen“, kao mozaik i na kraju dobiti
sliku o Hrvatima u Slovačkoj. Bilo je po-
trebno kopati po arhivima te čitati ruko-
pise iz 16. stoljeća na latinskom a isto
takobilo je potrebno pročitati puno lite-
rature na njemačkom, engleskom, fran-
cuskom, poljskom i mađarskom jeziku.
Puno građe sam našla u mađarskim i
hrvatskim arhivima dok u bečki arhiv
nisam mogla jer nisam dobila dozvolu
za putovanje u Austriju. Zato sam se
poslužila literaturom i knjigom austrijs-
kog povjesničara prof. J. Brena koji se
koristio arhivskim materijalima o Hrva-

tima u Austriji. Dobila sam dosta doku-
menata iz crkvenih arhiva; sve u svemu
bilo je teško ali nije mi žao što sam naj-
ljepše godine života provela u arhivima
među stoljetnim knjižurinama.

Žz: Središnji dio Vaše knjige obrađuje
problem naseljavanja Hrvata u
Slovačku u 16. stoljeću. Je li dolazak
Hrvata na neki način promijenio demo-
grafsku sliku Slovačke ali i ostalih sred-
njoeuropskih zemalja, kao npr.
Mađarske, Austrije i Moravske?

K.K.: Čini mi se da je to zaista istina jer
je migracija Hrvata svugdje pojačala
slavenski etnitet. U gradovima
Slovačke u oblasti ispod Karpata i ispod
Bratislave, gdje je bila granica s Mađar-
ima, Nijemcima i Austrijancima, dola-
zak Hrvata očividno je pojačao
slovački identitet. Morate znati da su se
Hrvati vrlo brzo, nenasilno, asimilirali i
razumjeli sa Slovacima jer su bili katoli-
ci i vrlo slične naravi. Prvih godina su ih
zemljoposjednici oslobodili od poreza i
vrlo brzo među kmetovima, Slovacima i
Hrvatima, nikakvih razlika nije bilo.
Hrvati su u Slovačku došli uglavnom na
opustošena imanja te su ih zemljovlas-
nici vrlo rado primali. To su uglavnom
bili novi zemljovlasnici koji su zemlju
dobili za zasluge u ratu protiv Turaka.
Hrvati su došli u sela koja su već prije
bila naseljena i samo se u dva doku-
menta spominje podatak da su oni
osnovali sasvim novo selo. Znalo se
dogoditi da su se Slovaci kroatizirali, tj.
znali su govoriti slovački i hrvatski.

Žz: Ansambl „Rosica“ iz Devinskoga
Novog Sela (okolica Bratislave) na
poziv HKD „Fran Mažuranić“ goso-
vao je polovicom siječnja 1994. u Berli-
nu i svojim starohrvatskim govorom
oduševio je sve prisutne. Kako je uspje-
lo malom broju Hrvata u Slovačkoj
sačuvati vlastiti jezik i običaje?

K.K.: Samo su četiri sela opstala gdje se
ljudi osjećaju Hrvatima: Devinska
Nova Ves, Chorvatsky Grob, Čunovo i

Kvetoslava Kučerova istražila je povijest Hrvata u Srednjoj Europi, a osobito u njezinoj Slovačkoj

Jarovce. Sedamdesetih godina počela je
velika renesansa nacionalne svijesti u
čitavoj Europi pa su se tako počeli
družiti Hrvati iz Slovačke s Hrvatima iz
njihove pradamovine, putovati na ljeto-
vanja jedni k drugima i obnavljati kul-
turne veze. Pri posljednjem popisu sta-
novništva samo se njih 989 izjasnilo
Hrvatima ali ja mislim da se njih preko
tri tisuće osjeća Hrvatima. Hrvati imaju
svoje kulturno društvo u Devinskoj
Novoj Vesi, svoj muzej a od slovačke
vlade dobivaju četiri milijuna kruna
pomoći za svoje kulturne aktivnosti. I
hrvatska država brine za njih, šalje im
knjige i održava kulturne veze. Otkako
su naše dvije države postale slobodne,
sve se više osjećaju međusobni kontakti
a u Hrvatskoj postoji Društvo hrvatsko-
slovačkog prijateljstva, Matica slovačka
i Savez Slovaka.

Žz: Kolika je uloga Katoličke crkve u
očuvanju vjere, jezika i običaja Hrvata
u Slovačkoj?

K.K.: Sve donedavna Hrvati su imali
svoga župnika i mise na hrvatskome
jeziku. Međutim, župnik je otišao u
mirovinu i potrebno je da Hrvati dobiju
čim prije novoga dušobrižnika. I ne
samo svećenika nego i učitelja jer gdje
su učitelj i župnik Hrvati, ondje se dugo
održava hrvatska svijest.

Žz: Pripremate li možda nastavak ove
knjige koja je u Hrvatskoj pobudila
veliko zanimanje?

K.K.: Prije nego što sam napisala ovu
knjigu u Slovačkoj se nije pisalo puno o
Hrvatima. Iako sam iscrpila čitav arhi-
vski materijal uvijek se može nešto
dopuniti, nešto novo pronaći. Možda
neki regionalni povjesničar pronađe
nešto novo u pojedinim selima ali ugla-
vnom je gotovo i nekih većih otkrića
više ne može biti. Razgovarao: Ivek Milčec

Nagrađene priče

Na naš nagradni natječaj pod nazivom „Izdaleka primi pozdrav“ za priču o životu naših radnika, iseljenika i izbjeglica u inozemstvu pristiglo je 49 radova, uglavnom priča.

Ocjenivački sud činili su: gđica Antonija Tomljanović, magister slavenske filologije, Frankfurt; gđa Sanja Ančić-Steinbrückner, magister germanistike, Mainz; fra Anto Batinić, glavni urednik „Žive zajednice“.

Nagrađeni:

1. MLADEN LUCIĆ

Schrambergerstraße 57
78628 ROTTWEIL
za priču pod naslovom
„Mande moja, evo tvoga mene“.
Prva nagrada: 800 DM.

2. MARIJAN MARKOTIĆ

Riedthofstrasse 109,
CH-8105 REGENORF
za priču pod naslovom
„Dva života u jednome“.
Druga nagrada: 500 DM.

3. MARIJA BILANDŽIĆ

Graditzerstraße 1
50735 KÖLN
za igrokaz pod naslovom
„Mi među njima“.
Treća nagrada: 250 DM.

Prvonagrađenu priču objavljujemo u ovom jubilarnom izdanju, a ostale ćemo tiskati u sljedećim brojevima našega lista. Osim navedenih, u najužem krugu za nagrade, prema ocjenama ocjenivačkoga suda, nalazili su se: Zoran Oroz (Heidenheim), Anđa Oroz (Heidenheim), Lucijan Brumnjak (Berlin), Dragica Zeljko (Split), Roman Karlović (Rijeka), Ivica Krišto (Zagreb), Franko Stipković (Zagreb), Ivek Milčec (Berlin), Eleonora Pavišić-Filipović (Sarajevo).

Popis svih autora, sudionika nagradnog natječaja

ZDRAVKO LASIĆ, Heinsberg,
MARIJAN VRANIĆ, Düsseldorf,
HELENA JERGOVIĆ, Rosenheim,
IVAN JURAK, Baden-Baden, FILIP
TOMASOVIĆ, Aschaffenburg,
JOSIPA KOVAČEVIĆ, Rajić (HR),
DRAGICA ZELJKO, Split, ANĐA
OROZ, Heidenheim, ANĐELA
TOMIĆ, Gaggenau, ŽELJKO
GORICKI, München, ANTE ZOVKO,
Stuttgart, KATARINA LETICA, Ham-
burg, MARIJA BILANDŽIĆ, Köln,
BRKO, ?, ANTUN GELESIĆ, Neuss,
LUCIJA L., Traunreut, MERI HOR-
VAT, Berlin, BLAŽENKA JERGOVIĆ,
Rosenheim, PETAR PUŠIĆ, Duis-
burg, ZORAN OROZ, Heidenheim,
S. VLADIMIRA, Düsseldorf, IVANKA
STOJAKOVIĆ, Heidenheim, RUŽA
IVIĆ, Frankfurt, LUCIJAN BRUM-
NJAK, Berlin, MARIJAN MARKO-
TIĆ, Regensburg (CH), IVICA
KRIŠTO, Zagreb, VESNA ROBIĆ,
Balingen, PERO BOŠNJAK, Austra-
lija, DIPL. ING. ANTO FAČKO,
Frankfurt, MARIO RAGUŽ, Sesvete
(HR), MLADEN LUCIĆ, Rottweil,
MATO STVORIĆ, Frankfurt a.M.,
ELEONORA PAVIŠIĆ-FILOPOVIĆ,
Sarajevo, MARA VILUS, Rijeka,
ZDRAVKO MLAKIĆ, Bučinci (BiH),
N.N., KATICA KIŠ, Mainz, TADE
LIVAJA, Hamm, IVEK MILČEC, Ber-
lin, IVO MIŠKOVIĆ, Kostrč (BiH),
STANISLAVA ČARAPINA, Slavonski
Brod, JANJA ANDRIĆ, Ludwigs-
hafen, ROMAN KARLOVIĆ, Rijeka,
FRANKO STIPKOVIĆ, Zagreb,
ZVONKO DOLENC, Wiesbaden,
JOSEF MAYER, Berglen-Steinach,
KATA KENDELIĆ, Aachen, TOMI-
SLAV ORSAG, Trossingen, MILA
PERIŠA, München. ■

PRVONAGRAĐENA PRIČA

Mande

Šimuna Matanića znaju svi u ovom cijelom kraju. Naime, došao je u Njemačku još davne 1961. godine bježeći od „milih i dragih“ i svih koji ga poznavahu. Rodbine nije imao, ili ga ne priznavahu, jer pri porodu majka mu je umrla, otac pobjegao preko oceana u daleku Ameriku, a Šimun odraste pri nekakvoj ujni pokojne mu bake. Nikad nije saznao o ocu niti riječi. Tako se on skrasio u Njemačkoj i kažu da se nigdje nije kava popila bez Šimuna, bila u muškom ili ženskom društvu. I tako ti dođe on neki dan meni i otpoče pripovijedati.

Znaš Pavo, čuo si sve o meni i nije potrebno da ti svoju biografiju pripovijedam, ali o nekim drugima mogu ti puno više ispričati, a možda te to i interesira, a ako i ne, svakako me poslušaj.

Progoni me u zadnje vrijeme sudbina našeg dragog Ivana Ivanića. Do prije par mjeseci došao mi je na kavu i otpočeo priču. Izvadio je iz džepa zgužvanu najlonsku vrećicu i u njoj masni prozirni „Večernjak“ od 16. kolovoza 1967. godine. Reče mi: „E, u ove novine zamotala meni moja Mande dva pite zeljanice i otpremila me u Njemačku, jer svi tamo odoše, pa idi i ti Ivane, ne bi li zaradio da priranimu dicu!“. Novine je donila od komšije Joke, jer on je radio u Prozoru i jedini je znao čitati i pisati u našem selu. A šta ti je on tamo radio, ja to ne znam, ljudi su svašta govorili.

Nesretan sam. Par godina prije nego li ću u Njemačku poći, Mande me poslala da kupim kravu, jer daci je trebalo makar mlaka dati da jedu, kad već drugoga nije bilo u izobilju. Otišao sam i na sajmu mi nekakav Andrija podvalio vola umjesto krave, nisam ni znao, tek mi Mande kod kuće reče. Jadati sam, šta ću sad, njega više ne mogu naći da mu vola vratim, pa sam prisretan da ga prodah sada da imadnem novce i mognem kupiti kartu za Njemačku. Do Zagreba sam prvo autobusom išao i u Zagrebu prvu pitu zeljanicu pojeo, a onda sam ti sjeo na vlak htijući u München, a ja sam prispavo pa me dovezlo do Stuttgarta. Tu me je na „Banovu“ odmah pokupio nekakav veliki crni čovjek i pitao da li posla tražim. Ja izbezumljen i izgubljen velim, kako on zna da ja tražim posla. Reče mi da je on tako zaposlio stotine naših ljudi koji su došli istim vlakom i sudbina im je ista. Pristadoh sritan, a što bih?

noja, evo tvoga mene

Odvede me odmah i smjesti u nekakav vagon i reče da sutra u pola pet dolazi po mene i da idemo u šumu. Znao sam ti ja po šumi raditi, već sam s čačom kod kuće uvijek ja drva spremio, balvane niz rijeku izvlačio. Zorom ranom se probudih i dođe po mene, reče mi da se zove Tomo, i otpustismo se u veliku šumu. Tamo su već bili neki naši ljudi Andro, Vinko, Domo, Petar i Jako. Reče mi – vi ste sad jedna kolona. Radit ćete ono što

vam kažem i koliko vam kažem ja. Neću da bude među vama svađe, i ode on. Brzo sam se upoznao i sprijateljio u svojoj koloni. Odmah su mi momci rekli da ću krvavo zarađivati kruh u šumi, jer da su već mnogi kroz ovu šumu došli i otišli, a da nisu niti jednu plaću zaradili. Ja znam mene, mislim u sebi, mogu povući ko konj i posla se ne bojim, a nisam ni došao ovamo iz objesti, moje me zlo natjeralo.

Dadoše oni meni motorku u ruke, a ja je prije nikada nisam vidio, a glavni je kao bio Vinko među nama. Pokaza on meni obilježena drva koja ja moram rušiti, i ja se prihvatih posla. Lagano je to meni bilo, jer prije sam vazda sjekirama morao sjeći šumu. Tako mi je prvi dan brzo prošao, a navečer smo kupili kištru pive i to smo ti popili ko od šale, piju ti ovi iz moje kolone bolje nego li ruše drva. I onda ti Vinko reče meni da ću morati prva tri mjeseca raditi bez plaće, i da se ne smijem nigdje pojaviti, jer da je to sve „na crno“ i da bi me policija mogla istjerati iz Njemačke. Bome, dobrano me poplašio. A ja sam mislio odmah druge nedilje mojoj Mandi poslati koju marku da i ona vidi da ja radim ovdje, a ne da se samo skicim po Njemačkoj. Tako ti stvarno prodoše moja tri mjeseca bez plaće, samo sam dobio toliko da mogu preživjeti. No, nije to sva nevolja, uskoro mi motorka odsiječe palac i kažiprst na desnoj ruci, a nema doktoru, nego mi ovi moji iz kolone staviše nekakve flastere, i zaraste ti to meni za mjesec dana i bez doktora, nema bolovanja, samo malo „lakši posao“. Jednog dana mi rekoše da mi treba vjenčani list, pa me odvede Vinko našem socijalnom radniku Marku, da on napiše Mandi pismo da mi pošalje vjenčani list. Ja ti njemu počnem diktirati piši vako:

– Mande, deder, otidi matičaru i izvadi vjenčani list, te mi ga odmah šalji u Njemačku. Nemoj slučajno da moram dugo čekati to pismo od tebe, jer ovo mi je hitno. Zbogom! – I velim ti ja Marku, deder mi pročitaj kako si napisao, a Marko otpoče:

– Draga moja Mande, ja sam ti dobro, a kako ste ti i djeca? Molim te, de otidi do matičara pa ga zamoli da ti izda naš vjenčani list, pa mi to što prije pošalji, jer to mi treba za sređivanje papira. Puno tebe i djecu voli i pozdravlja tvoj Ivan! – Ma čuj Marko, deder odmah briši to draga moja Mande, to joj nisam ni na vinčanju rekao, a kamoli u pismu, i ovo molim te i volim te i isto izbriši, jer to se ženi nikada ne smije reći. Briši kad ti kažem! Šta to koga briga je li ja

(nastavak na slj. str.)

D. Trumbetaš,
Pravac Njemačka

Mande moja...

nju volim ili ne volim! Marko napravi kako sam mu rekao, posla pismo i još mi dade pivu da popijem, ne otvorenu, a ja s ovim mojim brtlikom od ruke samo skinem zatvarač i popijem je nadušak.

Nego da ti još kažem kako smo mi godinama išli na hodočašće, na Birnau. To ti je bilo nešto najljepše. Tamo su se skupljali naši ljudi sa svih strana, iz cijele Njemačke, Austrije, Švicarske, Francuske i drugih evropskih država. Bilo je prekrasno pogledati kako rijeke ljudi počnu pristizati od jutra ranoga pa do večeri. Uvijek je dolazio biskup iz Hrvatske i on nam je imao misu i pridiku, a poslije je bilo sveopće narodno veselje. Na brijevu u vinogradima, uz prekrasnu crkvu, a ispod lijepo Bodensko jezero, ma lijepo je to gotovo kao u Hrvatskoj. Tu su se sastajali svi ljudi dobre volje s mnoštvom hrvatskih zastava i s pjesmom iz svih krajeva Hrvatske i Bosne i Hercegovine, gdje god su Hrvati živjeli. Tamo nam je jednom jedan naš mladi pjesnik recitirao svoje pjesme, i meni se jedna jako dopala, dijelio nam ju je na papiru, ja je još imam i čuvam, pogledaj:

Na vrutku svojem

– na Birnau –

*razjezero se mnoštvo svijeta
jezerom danas
i s potoka čujem
glas pitati
– kuda će i što hoće
sav ovaj puk danas
a drugi
stijena glas odvratila
– vrutku izvora svojega
danas pohrlila
i tako odjekavši do u noć
razgovor i jecaj
potoka
stijena i
puka
jezerom*

Ja sam ti tamo na Birnau uvijek vidao naše što su morali poslije drugog svjetskog rata pobjeći od kuće zbog partizana. Uvijek smo se tamo sastajali i veselili, ali sad kako smo dobili državu Hrvatsku više nitko ne ide na Birnau.

Eto, tako ti prođe preko dvadeset godina u Njemačkoj a ja ne imadoh više od pet godina staža i to od moje zadnje „bauštele“, a prije što sam po šumama radio to je bilo sve „na crno“, bez staža,

ali bome puno puta i bez plaće. Po nesreći počeo i ovaj prokleti rat, prvo u Hrvatskoj, a onda i u Bosni i Hercegovini i dodoše mnogi izbjeglice, pa tako dođe ti i meni moja Mande i sinovi Vlado, Petar i Tado, kćeri Ankica, Slavica i Kate s djecom, a sinovi Luka i Tomo ostali su na ratištu. Vidiš, skupila se cijela obitelj, nikada nismo ni bili tako zajedno, odnosno tako dugo zajedno. U ovom selu nikada više nije bilo naših ljudi, svima je netko došao, ljudi su bježali spašavajući glavu. Malo nas je manje bilo nego li domaćih Nijemaca, ali su nas jako lijepo primili, odmah su nam nudili i donosili krevetninu i odjeću i hranu, a bome smo i od općine dobivali dobru pomoć. Svaka im čast, mi prema njima sigurno ne bi bili tako dobri kao oni prema nama. Ne daj Bože da su se oni morali k nama sklanjati. Svaki dan smo stalno slušali radio vijesti s ratišta i molili samo Boga da nam Tomo i Luka ostanu živi i zdravi.

Počela se tako i prikupljati pomoć u našoj Misiji. Svaki dan ljudi su donosili i odjeću i obuću i hranu i novce i lijekove i svakojaku pomoć. Mi smo s našim župnikom poslali preko stotinu kamiona pomoći po cijeloj Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, sa svih strana su dolazile molbe za pomoć, i nema kraja gdje nismo poslali. Svi smo zdušno pomagali, pa čak i oni koji nikada nikome nisu ništa dali, u tim ratnim danima su omekšali srca i džepove.

Sve što je dalje rat odmicao, izbjeglice su se već dobro snašle i svi su više manje radili, kupili dobra auta, već pomalo zaboravili i rat i nevolju, pa su se počeli i svađati s ovima kojima su došli. I ima jedna zgoda s mise. Kad je župnik molio molitvu vjernika pa je ovako molio:

– Bože, daj da što prije prestane ovaj krvavi rat i da se naše izbjeglice vrate sretno na svoja ognjišta, molimo te..., a u crkvi je kao nikada, glasno i jednodušno odjeknuo zaziv:

– Gospodine usliši nas! Molili su jednako glasno i izbjeglice i ovi kod kojih su bili.

Tako se bome i dogodi, rat završi i mnogi izbjeglice vrate kući, a tako i moja Mande s dicom i unučadi, jest da nam je sve razoreno, ali ako Bog da, izgradit ćemo mi to sve nanovo i još ljepše. Ja im rekoš još koju godinu, da dobijem barem starosnu mirovinu, pa evo i mene k vama kući, jer želja mi je da mi moja Mande još koji put napravi želja-

nicu u mojoj kući. I evo me vidiš, moj Šimune, tu sam s tobom, a da ti pravo kažem da mi se sad nikako ne ide kući, moram se od svega ovoga malo odmoriti. Ali imao bih ti još puno toga za reći, no to ću drugi put kad se vidimo.

I vidiš, moj Pavo, taj drugi put da mi još štogod ispričam neće se našem Ivanu Ivaniću nikada dogoditi. Naime, evo čuh, da su ga prije tri dana odvezli „na leđima“ kući. Umro je siromah izmučen i ispačen u teškim mukama, kako mi rekoše, bio je počeo i okolo hodati, nekontrolirano, znaš, bio je umobolan. Jedan naš bolničar je bio kraj njega kad je umirao, da je samo ponavljao: „Mande moja, evo tvoga mene!“, i da su mu to bile zadnje riječi koje je izgovorio. Eto, to ti je sudbina samo jednoga od mnoštva naših ljudi, a ima ih na stotine koji su tako, slično ili još puno gore završili. Otišao je a da više nije pojeo pitu zeljanicu u svojoj kući od svoje Mande, a znao mi je reći da mu je to još jedina velika želja. Ne znam samo ko je sad sljedeći među nama kojeg će ispratiti u domovinu, a to se možemo svi polako nadati, jer svi smo već u godinama, i to teškim godinama provedenim u tuđini.

Ode Šimun Matanić od mene, a evo, upravo saznaš za tragičnu pogibiju dvojice naših mladića, koji su ovdje rođeni i odrasli, a stradaše u prometnoj nesreći. Neću dalje nastaviti, jer sve više i više je nesretnih i tragičnih sudbina. ■

I u monografiji HKM Mainz zabilježene su sudbine mnogih naših radnika i njihovih obitelji u Njemačkoj

P. DIETHARD ZILS OP, NAŠ ISTINSKI PRIJATELJ

I kud god idem sa mnom je Hrvatska

Diethardu Zilsu je koncem lipnja u Splitu uručeno odličje Reda hrvatskog pletera

Njemački dominikanac, otac Diethard Zils, znanstvenik i djelotvorni podupiratelj njemačko-hrvatskog prijateljstva, primio je odličje Reda hrvatskog pletera u splitskoj crkvi sv. Dominika 28. lipnja 1998. iz ruku splitsko-dalmatinskog župana dr. Branimira Lukšića.

Na svečanoj akademiji prigodom dodjeljivanja priznanja bili su uz pomoćnog biskupa dr. Marina Barišića brojni svećenici, redovnice i uglednici iz kulturnog i javnog života. O ocu Zilsu, dobročinitelju, kojem je Hrvatska druga domovina, uvodnu riječ je održao dominikanski provincijal o. Marinko Zadro, zahvalnicu je krasnoslovio o. Timothy Radcliffe, prior samostana u Düsseldorfu. Zatim je župan splitsko-dalmatinski dr. Branimir Lukšić u ime predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana uručio odličje Reda hrvatskog pletera ocu Zilsu. Župan Lukšić je istaknuo kod dodjele priznanja kako je hrvatska država čedo mučenika i čudo Božje. „U najtežem vremenu za naš narod imali smo prijatelje u pojedincima i skupinama, koji su nas pratili na našoj Kalvariji. Jedan od takvih prijatelja je otac Diethard Zils“ kazao je dr. Branimir Lukšić.

Poslije toga je o temi „Pomirenje – prva propovijed Crkve“ govorio promicatelj pravčnosti i mira o. Frano Prcela OP.

Otac Zils, kršćanski mirotvorac i Nijemac u kojem nema varke, na kraju akademije održao je također prigodno predavanje o temi „Pomirenje“.

Otac Diethard Zils je rođen 1935. godine u Bottropu. Za svećenika je zaređen 1962. Kao svećenik posebno se istakao u dušobrižničkom radu s mladima, bavi se pisanjem, zatim postaje izdavač i urednik nekoliko časopisa. Objavio je nekoliko knjiga za praktički pastoralni rad s mladima u Crkvi. Na strani je poniženih i potlačenih otkad zna za sebe. Solidarizirao se s antikolonijalnim pokretima afričkih i latinskoameričkih naroda. Sličnost s nikaragvanskim pjesnikom i svećenikom Ernestom Cardenalom je očita. Otac Zils je suosjećao s Flamancima, Kataloncima, Albancima, Hrvatima i drugim malim narodima. Učio je i naučio mnoge strane jezike. Podimo malo s njim Lijepom našom s njegovom pjesničkom zbirkom „Hodočasnik riječi“. U pjesmi „...i kud god idem sa mnom je Hrvatska“, koja je i moto njegove dvojezične zbirke, kaže: „Hrvatski jezik / čarobnjak / koji osvjetljuje i mijenja moj svijet (...) Hrvatska povijest/puna Golgota/što u meni uporno iščekuju Uskrs“. Hrvatsku upoznaje i voli od davne 1964. na brojnim hodočasničkim po njom od Erduta do Prevlake, i to pješice i biciklom, „jer noge najbolje shvaćaju prostor, a pješačenje

najprirodnije i najspontanije raspoređuje viđeno u pamćenje“ (Podrug). Njemačko-hrvatske veze vidi od Franaka do danas, osjeća ih u „Hrvatskoj kapelici u Essenu“, na „Hrvatskoj misi u Schwelmu“, „Unter den Linden“/„Pod lipama“ u Berlinu. Moli se za hrvatsku sestru Bosnu i Hercegovinu od Mostara do Bosanskog Broda i Višegrada. Dominikansku Hrvatsku susreće u biskupu Augustinu Kažotiću, Zagrebu, Splitu, Starom Gradu, Bolu, Korčuli, Gružu, Zadru, Klopčama, Rijeci i Dubrovniku. Hrvatsku poznaje bolje od tolikih nas. Suosjeća s njom i pomaže joj kad god je bilo najteže, za vrijeme nedavnog rata: „Tenkovi prolaze kroz moje sne“ i prorokuje nam „krenut ćete i stići, kamo ste htjeli.“ Otac Zils je s nama na proturatnim demonstracijama po Bonnu, Kölnu i drugdje, upoznaje moćnike i uglednike širom Europe s istinom o Hrvatskoj i Bosni, hrabri pogodne u najtežim trenucima. „Stoga se on s punim pravom može obratiti srpskim sestrarima i braći koji su od njemačko-židovskog pjesnika Paula Celana doznali da je smrt majstor iz Njemačke i preoteli Njemačkoj to majstorstvo“ (Mrkonjić).

Njegov subrat i Učitelj dominikanskog reda uskliknuo je u Splitu: „Hvala ti, jer si u propovijedanje Evanđelja unio svoju pjesničku dušu!“

Jura Planinc

OGLAS

Uspješno i povoljno liječenje i popravljavanje zubi u Zagrebu

Preko 20 godina iskustva u popravljavanju zubi, u vlastitoj stomatološkoj ordinaciji, nudi svima koji imaju bilo kakvih problema sa zubima dr. Marcela Perić. Vrlo uspješno, brzo i povoljno izrađuje porculanske krune, mostove i proteze. Čitav posao se obavlja u najsuvremenije opremljenoj privatnoj stomatološkoj praksi. Specijalna timska obrada u slučajevima iz oralne kirurgije i suradnja

sveučilišnih profesora stoje na raspolaganju. To posebno omogućava brzi i stručni rad za mnoge naše sunarodnjake iz inozemstva, koji često nemaju mnogo vremena za boravak u domovini.

Čitav posao se obavlja u srdačnoj i prijateljskoj atmosferi. Radno vrijeme: od ponedjeljka do petka od 9–17 sati, a uz najavu i vikendom.

Dr. Perić se služi engleskim, njemačkim i talijanskim jezikom. Za sve obavijesti obratite se na:

Dr. Marcela Perić

Ksaverska cesta 59, 10000 Zagreb
tel/fax: 00385-1-42 63 67
privatno: 00385-1-4 83 62 71 ■

SVEĆENICI NOGOMETAŠI

Reprezentacija hrvatskih svećenika u Njemačkoj

U Njemačkoj je 1996. organizirana nogometna reprezentacija hrvatskih svećenika. Utakmica u Stuttgartu okupila nekoliko tisuća gledatelja. Prihod za djecu palih branitelja.

I svećenici se bave raznim sportovima. I nogometom naravno. I to uglavnom onako i onoliko koliko im dopušta vrijeme, njihovi poglavari i obveze. Tako se i hrvatski svećenici u Njemačkoj odavno bave nogometom, no uglavnom neorganizirano, dakle sasvim individualno i sporadično. Zna se da ih se tek nekoliko uključivalo u njemačke i hrvatske nogometne klubove kao aktivni igrači. Meni su barem zasađa poznati: Ante Kutleša, Radovan Ćorić, Ivica Komadina i Luka Lucić. Godine 1995. osnovana je Nogometna reprezentacija svećenika Hrvatske, za koju je iz dijaspore na početku igrao samo Luka Lucić, a kasnije i Ante Kutleša. Nju je organizirao i vodio tadašnji župnik u Prelošćici Vilim Koretić, koji je sadašnji hrvatski dušobrižnik u Aalenu. Pretprošle godine osnovana je i Nogometna reprezentacija hrvatskih svećenika Njemačke. Bila je to upravo ideja Luke Lucića, koji je ubrzo dobio podršku kolega svećenika. On je stupio u kontakt s gosp. Srećkom Bogdanom, jednim od tadašnjih pomoćnih trenera njemačkoga provoligaša KSC, da bude stručni pomoćnik i trener. Na pripreme za dvije prijateljske humanitarne nogometne utakmice protiv kolega iz domovine, odnosno s izabranom vrstom svećenika iz Hrvatske odazvali su se svi pozvani svećenici.

Nekoliko probnih utakmica odigrali smo prilično uspješno u Karlsruhe s tamošnjom „Croatom“. Spomenute utakmice protiv svećenika iz domovine igrali smo 1996. u rano proljeće u Frankfurtu i Stuttgartu, koja je okupila nekoliko tisuća vatrenih gledatelja.

Zahvaljujući publici i sponzorima (a kod prvih dviju utakmica bili su to uglavnom Naddušobrižnički ured u Frankfurtu, Biskupija Rottenburg-Stuttgart,

Generalni konzulat Republike Hrvatske u Stuttgartu, te nekoliko naših firmi i ugostitelja), čista zarada od utakmica (20 000 DM) predana je kardinalima Franji Kuhariću i Vinku Puljiću za djecu poginulih hrvatskih branitelja u domovinskom ratu.

U međuvremenu je igrano nekoliko prijateljskih utakmica. Nastupalo se i na nekoliko malonogometnih turnira, posebno na turniru „Neretve“ iz Steinenbronna. I te su utakmice bile također humanitarnoga karaktera. Zbog ljudi iz „Neretve“ koji su nam pomagali svojim savjetom, opremom i slovom, ovdje moram posebno istaknuti gosp. Bonu Žepića, novinara „Večernjeg lista“, koji je od samog početka u svojim izvješćima vjerno pratio našu vrstu, te to čini i dan danas.

Ove godine smo točno 1.5.1998. odigrali međunarodnu prijateljsku humanitarnu utakmicu u Stuttgartu protiv Nogometne reprezentacije svećenika Austrije. Tu su zablistali hrvatski svećenici u Njemačkoj i pobijedili kolege iz Austrije 5:2, iako su Austrijanci vodili prvo poluvrijeme 2:0. Od ove utakmice predano je 2 520 DM direktno djeci poginulih hrvatskih branitelja u Grebnicama u bosanskoj Posavini.

Zahvaljujem klubu „Croatia“ iz Karlsruhe na čelu sa Karlom Kraljevićem i Mladenom Peićem, kod kojih smo uvijek lijepo primljeni i odigrali sve naše pripremne utakmice, kojih je većinu pratio i vodio sam gosp. Srećko Bogdan. Zahvaljujem i gosp. Bogdanu, koji nam je unatoč svojim profesionalnim

obvezama uvijek bio pri ruci. Pomagao nam je svojim stručnim savjetom i opremom, a to će vjerujem činiti i dalje, jer ga još veže ugovor s KSC.

Ovdje ću samo pokušati nabrojati imena svih kolega koji su bili pozivani u našu vrstu. Odmah napominjem, da ih je većina igrala i tako će se, ako Bog da, i nastaviti, pa dokle bude išlo:

Galić, Petković, Kutleša, Komadina, Ćorić, Batinić, Šimić, Tadić, Harjač, Ančić, Klapež, Vukman, Čugura, Tolić, Prcela, M. Kutleša, Dukić, Pavlović, Tufekčić, Božić-Stanić, Grbavac, Balajić, Koretić, Ćurković, Šimičić, Ereš, Čovo, Pervan, Lucić i drugi.

Neka mi ne zamjere svi oni koje eventualno nisam spomenuo, jer se svega i ne mogu prisjetiti, a ovo je samo toliko neka se znade da se svećenici trenutno u Njemačkoj, pored svojih službenih obveza, organizirani bave i nogometom.

Zadnji turnir koji smo igrali bio je u Schwalldorfu kod Rottenburga 19.6.98. To je bilo prvo službeno nogometno prvenstvo biskupije Rottenburg-Stuttgart, odnosno njezinih djelatnika. Hrvati su nastupili kao jedina ekipa stranaca i osvojili 1. mjesto te smo službeni prvaci Biskupije 1998.

Neka bude još rečeno da nogometna reprezentacija hrvatskih svećenika Njemačke igra prijateljsku utakmicu protiv hrvatskih socijalnih radnika Njemačke u srijedu 25. 11. 1998. u Ludwigshafenu u 18 sati. Već sada pozivamo naše vjernike da dođu i gledaju tu utakmicu.

Luka Lucić

Nogometna reprezentacija hrvatskih svećenika u Njemačkoj

ÜBERSETZUNGSBÜRO MARIJAN MAJIĆ (M.A.) BDÜ

**Vaš tumač i prevoditelj
mr. Marijan Majić**Landgrafenstraße 11
60486 Frankfurt (Bockenheim)

(u blizini Generalnog konzulata Republike Hrvatske)

U-Bahn: U6 i U7; tramvaj: 16

Stajalište: Bockenheimer Warte ili Leipziger Straße

Telefon: 0 69 / 700 367

Telefax: 0 69 / 97 07 43 57

PRIJEVODI

■ Ovjereni prijevodi i hitni servis za hrvatski, njemački, engleski i španjolski jezik.
Dokument pošaljite telefaksom i prijevod će Vam biti dostavljen u najkraćem roku.

MONIKA LOVRIĆ dipl. prevoditelj i sudski tumač.
Tel. 0 22 34 / 27 48 75; fax 27 48 77

Reisebüro TABAK

Stipe i Drago

**Prodaja međunarodnih karata i rezervacija
za Deutsche Touring i Croatia Airlines**

Baseler Straße 35 · 60329 Frankfurt am Main
Telefon: (0 69) 25 02 56 ili 25 02 57 · Telefax: (0 69) 25 02 57

**RJEŠENJE KRIŽALJKE
IZ PROŠLOG BROJA**

SVET IDUJE □ SALONA
PISARI □ AKLAMATOR
LOKOMOTIVA □ OPEKE
ILI □ AKARI □ PLIČAK
TAMA □ LS □ LOE □ SITA
□ □ ISMET □ IGRA
ST □ BOC □ IBRIK
HOP □ GITARIST
□ TALIJANISTI
KAPELAN □ STIV
ZLATAN □ ATILA

Nagrađeni:

Mirko Šoštarić, Lepoglava
Darko Bačić, Berlin

TRAŽI POZNANSTVO

Hrvat, rođen u Njemačkoj, gdje i živim (Bavarska), i trenutno radim kao općinski namještenik u pokrajini Hessen, neoženjen, „na papiru“ već malo stariji, ali mlađeg izgleda i srca, dobro odgojen i školovan, pristojan i idealističan, nemam prilike susresti i upoznati Hrvaticu, pa bih se veselio da mi se radi poznanstva javi slobodna Hrvatica između 30 i 40 godina. Šifra: Jerko
Svoja pisma u vezi s ovim oglasom možete slati na adresu:

Živa zajednica, (Šifra Jerko)
An den Drei Steinen 42
D-60435 Frankfurt.

Prodaje se nedovršena kuća trokatnica

s poslovnim prostorom u Samoboru.
Sve obavijesti na telefon:
085/1/2 92 26 80

**Velika ponuda kazeta
i CD s najnovijim
hitovima iz Hrvatske****Briefmarken Shop & Bücherecke**

Brönnestraße 15
(nasuprot Hertie-Parkhaus)
60313 Frankfurt.
Informacije i narudžbe
na tel. 0 69 / 28 40 34
Radno vrijeme: 10–18 sati.

NAGRADNA KRIŽALJKA – KREUZWORTRÄTSEL

Rješenje pošaljite najkasnije do 20. X. 1998.

●	NAZIV ZA HRVATSKE KATOLIČKE ZAJEDNICE	ČETVRT, KVART, RAJON	VIŠEGODIŠNJI POK. GL. UREDNIK, FRA IGNACIJE	AMERIKA- NAC (U ŽARGONU)	NADARE- NOST, DARO- VITOST	SUMPOR	KILOPOND- METAR	ČAČKALICA (TUR.)	ZAJEDNICA VJERNIKA U TUDINI	●
IZDAVAČ ŽIVE ZAJEDNICE										
BOLEST ZGLOBOVA I MISICA						BARSU- NASTA TKANINA, SAMT				
ŠVIC. SKLADATELJ, WLADIMIR						MAJIN IMENJAK J E				
M. IME, ANDRIJA						LABORATORIJ KEM. TEHNOLO. OBRAZOVNI CENTAR				
TONA		EAST ZASTUPNICI, ČLANOVI PARLAMENTA		NAC. EUHAR. KONGRES JEZERO U FINSKOJ				STRONCU		
HRV. GRAD, SLAVI 1700. GODINA POSTOJANJA						PROTIVNO OD "OSTRI" PROTJEČATI		U B		
UBIO ABELA					PRIVIDNO, NAIZGLED POSJET					
PRIRODOSLO- VAC I KNJI- ŽEVNIK, FRAN								RAČUNI DIO ZIDANOG ZDANJA		
DELEGAT ZA HRV. PASTVU U NJEMAČKOJ, FRA JOSIP							ISPUSTITI ISKRU NARAV. KARAKTER			
AD ACTA			ISTUPITI ARGON					UPRAVITELJ SAMO- STANA		
TMJNA (TUSTA I...)				ITALIJA SKLADIŠTE ZA ŽITO		NJEM. M. IME STRUČNJAK ZA VINO		NEKAD. POP-PJEVAČ ZATAJITI		
DANŠKI FIZIČAR (JEDINICA JAKOSTI)							PUPOVI ŽIVJETI OSKUDNO			UZ, POKRAJ
L N			STR. M. IME (IVAN) NAJJAČA KARTA			STRUJNICA ZA DŽUDO TONSKI ROD				SVJETSKO PRVENSTVO POBJEDA U SAHU
PRAOTAC ITALIJE					OVJANJE, ZAMATANJE POSTOLJE, STATIV				MARLJIVOST REDOVNICA, FRANJEVKA	
MOLIT- VENIK, BREVIJAR							ECERI MALI VAL			
KRAPINA			DIO POKUC- STVA (MN.) ŽIVOTINJA OD 8 GOD.					DUBOKI ŽENSKI PJEVAČKI GLAS		SADAŠNJI GLAVNI UREDNIK, FRA ANTO
TAL. KNJIŽEVNIK, UMBERTO (IME RUŽE)				SREBRO GLUNAC SOHWARTZ- ENEGGER		ORUŽANI SUKOB GRADANI		RADIJ PSI DUGIH UŠIJU	B P ISTRILJATI	PODMIRI- VATI RAČUN
LITURGIJSKA KNJIGA					VISOK, TA- NAK ZVUK DODAJE SE GASU			IRAN NOVAC POKRETAČ I T. UREDNIK, FRA BERNARD		
SASTAVNI VEZNIK		ZAMRAČIVATI GORJE U TURSKOJ (TAUROS)						DOISTA, ZAISTA		
RAVNATELJ HRVATSKE INOZEMNE PASTVE, MONS. VLADIMIR								RATNI UREDNIK, DON ŽIVKO GNJEVAN, SRDIT		
PREMDA, MAKAR					K I RIMSKI 2		SPANJOL- SKA	APOTEKA MJESTO PEČATA		
J U		LIVNO URAN			VRSTA POLU- MAJUNA TONA				RIM. M. IME (TITUS)	
LIUDI VELIKOG ZNANJA							MLADA PTICA		HODATI, KRETATI SE	

živa zajednica

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

„Ausländertag“ – kako za koga?

Čitajte u ovom broju...

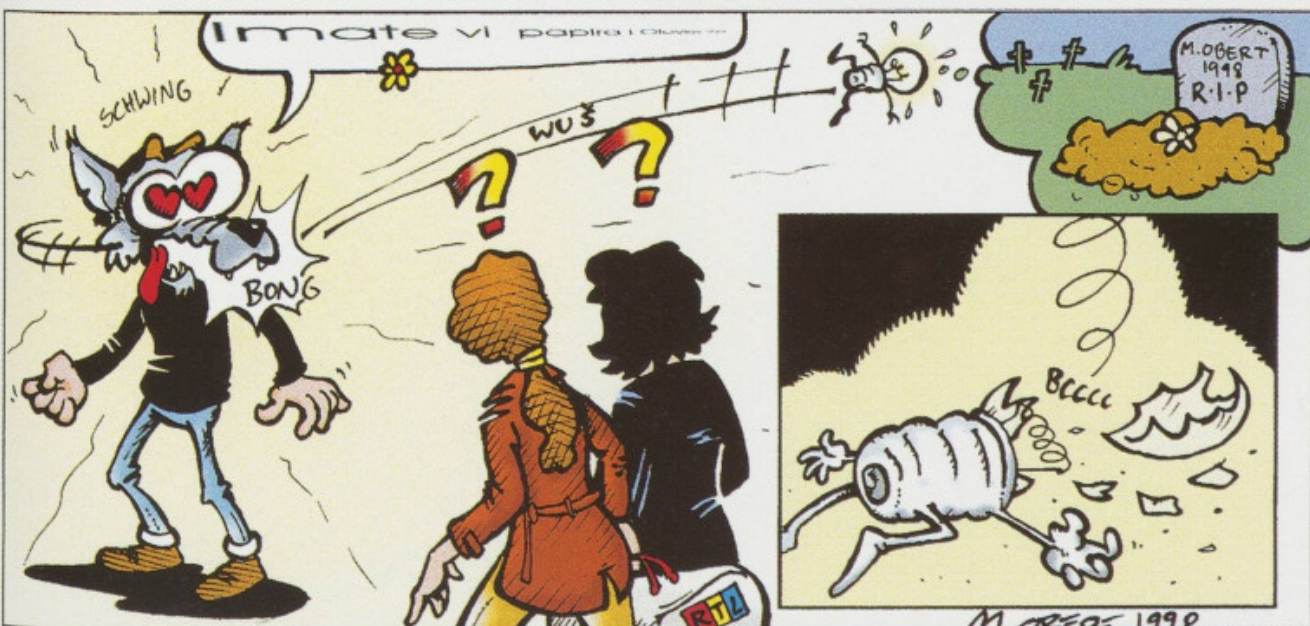
- HRVATSKI VIŠENSKI - dopunjeni u izboru (str. 125)
- SVIMA PRIGODA ZA STUDIRANJE - dopunjeni u izboru (str. 40)
- NOVI PROMISI O IZDAVANJU DOPUNE BOKALKA (str. 11)
- DJECA VRIJEDU VRIJEDU ROKOTELJA (str. 30)
- NEMA ISPRKE NI SVJE- NICA NI ČASNI SESTRANA (str. 24)

IZABRAN NOVI PAPA

„Ausländertag“ 1998
12. listopada 1998

IDEJA + LJEPRA ŽENA = NEKREATIVNOST

* Pomočnik Daniel Düsentrleba (Walt Disney)

Lübeck – Petero djece obitelji Lovrić –

I u Njemačkoj je moguće imati petero djece. Obitelj Lovrić ima čak petero djece. Za vrijeme proslave 25. obljetnice Misije Schleswig-Holstein obitelj Lovrić je, u odsutnosti oca, rado pozirala našem snimatelju. Djeca su za njih najveće blago. Najstarije djevojčice već sviraju violinu i nastupile su na proslavi, a umjetničku žicu genetski posjeduju vjerojatno i ostali mali Lovrići.

Krizmanici HKM Berlin s biskupom kotorskim Ilijom Janjićem i berlinskim svećenicima